Elbel, Petr

Pravé, věrné a křesťanské příměřie... : dohody o příměří mezi husity a stranou markraběte Albrechta na jižní Moravě

Pravé, věrné a křesťanské příměřie... : dohody o příměří mezi husity a stranou markraběte Albrechta na jižní Moravě Vydání první Brno: Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, 2016

ISBN 978-80-210-8369-1
ISSN 1211-3034 (print); ISSN 2787-9291 (online)

Stable URL (DOI): https://doi.org/10.5817/CZ.MUNI.M210-8369-2016
Stable URL (handle): https://hdl.handle.net/11222.digilib/135997
Access Date: 22. 02. 2024
Version: 20220902

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MUNI ARTS Masarykova univerzita Filozofická fakulta

Digital Library of the Faculty of Arts,
Masaryk University
digilib.phil.muni.cz

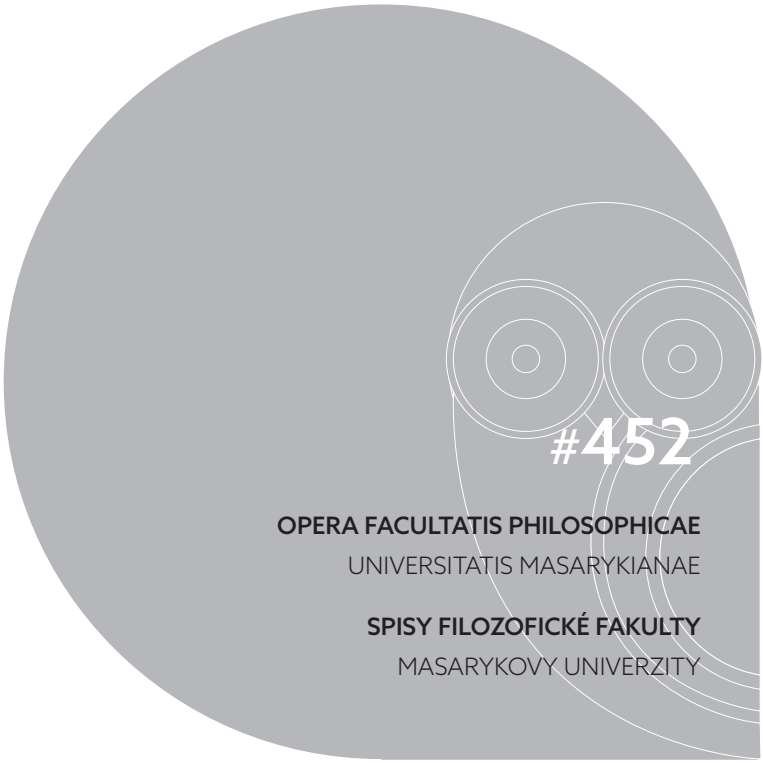

#452

OPERA FACULTATIS PHILOSOPHICAE
UNIVERSITATIS MASARYKIANAE

SPISY FILOZOFICKÉ FAKULTY
MASARYKOVY UNIVERZITY

muni
PRESS

Pravé, věrné a křesťanské příměřie…

Dohody o příměří mezi husity a stranou markraběte Albrechta na jižní Moravě

Petr Elbel

FILOZOFICKÁ FAKULTA
MASARYKOVA UNIVERZITA
#452
BRNO 2016

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Elbel, Petr
Pravé, věrné a křesťanské příměřie... : dohody o příměří mezi husity a stranou markraběte Albrechta na jižní Moravě / Petr Elbel. – Vydání první. – Brno : Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, 2016. – 155 stran. – (Spisy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, ISSN 1211-3034 ; 452)
Anglické resumé
ISBN 978-80-210-8369-1

27-878.4 * 929.732 * 355.01(091) * 327.56:341.76 * 930.2 * 94(437.32-13)
– Albrecht II. Habsburský, římskoněmecký císař, 1397-1439
– 1427-1433
– husitství – Česko – 1420–1437
– markrabata – Česko – 15. století
– dějiny válek – Česko – 1420–1437
– mírová jednání – Česko – 1420–1437
– historické prameny – Česko – 1420–1437
– dohody o příměří
– Morava jižní (Česko) – dějiny – 1420–1437
– monografie

355/359 - Vojenství. Obrana země. Ozbrojené síly [15]

Monografie vznikla v rámci projektu P 22939-G08 „Herrschaft im Angesicht hussitischer Wagenburgen. Der österreichische Herzog und römische König Albrecht V. (II.) in den Böhmischen Ländern (1421–1439),“ financovaného rakouským Fondem na podporu vědeckého bádání (FWF).

Die Monographie entstand im Rahmen des durch den Fonds zur Förderung der wissenschaftlichen Forschung (FWF) finanzierten Forschungsprojektes P 22939-G08 „Herrschaft im Angesicht hussitischer Wagenburgen. Der österreichische Herzog und römische König Albrecht V. (II.) in den Böhmischen Ländern (1421–1439)“.

Recenzovali: Mgr. Robert Novotný, Ph.D. (Filosofický ústav AV ČR, v.v.i.)
PhDr. Jiří Doležel (Archeologický ústav AV ČR, Brno, v.v.i.)

Vyobrazení na první straně obálky:
na pozadí detail vyobrazení husitské vozové hradby v iluminovaném rukopisném sborníku vzniklém ve Vídni roku 1437 a obsahujícím několik středověkých spisů o válečném umění (ÖNB/Wien, Cod. 3062, fol. 148r); v popředí originál dohody o příměří mezi moravskými husitskými pány a stranou markraběte Albrechta z 2. srpna 1433 (HHStA/Wien, AUR, 1433 VIII 2).

© 2016 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-8369-1
ISSN 1211-3034
DOI: 10.5817/CZ.MUNI.M210-8369-2016

OBSAH

Předmluva 7

1. Úvod 9
   1.1. Institut příměří ve středověké Evropě a v husitských Čechách 9
   1.2. Příměří na husitské Moravě. Stav pramenné základny a výzkumu . . . 14

2. Diplomatický rozbor příměřných listů a přiznávacích listů k příměří z jižní Moravy v husitském období 17

3. Dohody o příměří v kontextu dějin husitské (jižní) Moravy 27
   3.1. Příměří na Moravě nebo jižní Moravě? Otázka reprezentativnosti zkoumaného pramenného souboru 27
   3.2. Dohoda o příměří z května 1427 30
   3.3. Dohoda o pravidlech rytířské války z října 1428 32
   3.4. Dohody o příměří a o bezpečném vinobraní z podzimu 1429 33
   3.5. Prostějovský sněm a příměří z března 1430 35
   3.6. Dohody o příměří z podzimu 1430 43
   3.7. Dohoda o příměří z února 1431 45
   3.8. Dohody o příměří a bezpečném vinobraní z podzimu 1431 46
   3.9. Dohody o příměří z jara 1432 48
   3.10. Dohoda o bezpečném vinobraní z podzimu 1432 53
   3.11. Na cestě k landfrýdu: dohody o příměří ze srpna 1433 54
   3.12. Dohody o příměří v kontextu dějin husitské (jižní) Moravy – závěrečné shrnutí 60

4. Exkurz: dohody o příměří jako pramen pro topografii a prosopografii husitské (jižní) Moravy 64

Příloha 1 – edice 82

Příloha 2 – tabulka 113

Příloha 3 – mapa 119

Obrazová příloha 122

Seznam pramenů a literatury 133
Seznam použitých archivních fondů 133
Seznam vydaných pramenů 133
Seznam literatury 136

Jmenný a místní rejstřík 142

Summary 148

PŘEDMLUVA

Zajímavým a doposud opomíjeným fenoménem dějin husitských válek jsou dohody o příměří uzavírané mezi válečnými stranami. Předkládaná monografická studie si klade za cíl zmapovat užívání tohoto institutu v jednom regionu, z nějž se pro husitskou dobu dochoval poměrně ucelený soubor pramenů – na jižní Moravě.[1] Pochopitelně však je přihlíženo k situaci v celém markrabství, byť z jiných moravských regionů máme o příměřích jen minimum informací, a samozřejmě také k poměrům v husitských Čechách, kde je fenomén příměří diplomatickými i narativními prameny poměrně dobře dokumentován (nejvíce v jižních Čechách, a pak v oblasti plzeňského landfrýdu).

Pozornost je věnována nejprve listinnému formuláři jihomoravských dohod o příměří a souvisejících písemností (kapitola 2), které jsou následně zasazeny do kontextu dějin husitství, přesněji tzv. druhé fáze husitské revoluce, na (jižní) Moravě (kapitola 3). Formálně-právní podoba příměří je tedy konfrontována s funkcí tohoto institutu v rámci vojenských i „politických" událostí v zemi a regionu. Protože studovaná materie přináší řadu poznatků pro topografické a prosopografické bádání, je na závěr zařazen exkurz, v němž se poukazuje na možnosti

1 Publikace vznikla v rámci projektu P 22939-G08 „Herrschaft im Angesicht hussitischer Wagenburgen. Der österreichische Herzog und römische König Albrecht V. (II.) in den Böhmischen Ländern (1421–1439)," financovaného rakouským Fondem na podporu vědeckého bádání. Jedná se o důležitou přípravnou práci ke knize o Albrechtově vládě na Moravě.
Tématu věnuji též obecněji zaměřený článek, v němž komparuji rozsáhlý soubor dohod o příměří z jižních Čech se situací na jižní Moravě s akcentem na komunikaci válčících stran během přípravy, uzavírání i v průběhu příměří, k čemuž jihočeský materiál poskytuje více informací – srov. Elbel, Petr: *Waffenstillstand als integrales Instrument des spätmittelalterlichen Krieges. Das Beispiel der Hussitenkriege*. In: Elbel, Petr – Kaar, Alexandra – Novotný, Robert (edd.): Zwischen Feinden und Freunden. Kommunikation im spätmittelalterlichen Krieg. Wien – Köln – Weimar 2017 (v přípravě do tisku). Další, nepříliš početná, literatura k tématu je citována níže.

a limity využití studovaných pramenů v uvedených oblastech (kapitola 4). Důležitou součástí práce jsou přílohy, obsahující edici studovaného materiálu (příloha 1), přehlednou tabulku (příloha 2), mapu (příloha 3) a fotografie vybraných písemností a jejich opisů (obrazová příloha).

Vzhledem k tomu, že se předkládaná práce věnuje jen jednomu z mnoha aspektů dějin husitské revoluce na Moravě, nemá ambice dospět na úroveň syntézy, i když ve své historické části (kapitola 3) obsahuje i určitý ucelený pohled na událostní dějiny Moravy v letech 1426–1434. Jedná se tedy o bytostně analytickou studii, která je určena primárně odbornému publiku nebo poučenějším laikům.

Autor děkuje všem, kdo přispěli ke vzniku této práce, zejména Mgr. Ivaně Musilové a doc. Dr. Andreasi Zajicovi, MAS, za kolaci edice, doc. PhDr. Daliboru Havlovi, Ph.D., a Mgr. Lukáši Führerovi za konzultaci některých sfragistických otázek a především oběma recenzentům za důkladné přečtení celé knihy a cenné připomínky. Velký dík patří též PhDr. Haně Jordánkové, PhDr. Liboru Blažkovi a dalším pracovníkům Archivu města Brna, ale též pracovníkům Moravského zemského archivu a vídeňského Haus-, Hof- und Staatsarchiv za jejich vstřícnost při mé práci se středověkým archivním materiálem.

1. ÚVOD

1.1. Institut příměří ve středověké Evropě a v husitských Čechách

Institut příměří lze definovat jako dočasné přerušení boje dohodnuté válečnými stranami, aniž by byl ukončen válečný konflikt jako takový. K tomuto přerušení válečných operací dochází buďto s úmyslem využít klid zbraní k jednáním o konečném míru, anebo z důvodu vyčerpání válečných stran (popřípadě z jiných důvodů akceptovatelných pro obě znepřátelené strany).

Zejména ve druhém významu bylo příměří známo už ve starověkém vojenství, např. také v antickém Římě, kde se pro něj užíval termín *indutiae*.[2] V raně středověkém válečnictví tento nástroj příliš využíván nebyl, právě tehdy však došlo k terminologickému posunu, neboť se pro příměří v barbarizované latině vžil termín *treuga*, odvozený ze starogermánského pojmu věrnosti resp. smlouvy (gótsky *triggwa*; starohornoněmecky *triuwa*).

Na prahu vrcholného středověku se v rámci tzv. mírového hnutí podníceného církevní reformou vyvinul institut Božího míru (*pax Dei*), jenž si kladl za cíl udržení trvalého míru v určitých církevních okrscích (provinciích nebo diecézích), a jeho skromnější varianta, tzv. Boží příměří (*treuga Dei*), zajišťující mír alespoň v určité dny v týdnu (zpravidla od čtvrtka večer do neděle), resp. v určitá období liturgického roku.[3] Hnutí Božího míru se pak ve 12. století ve Svaté říši římské

2 *Der neue Pauly. Bd. V*. Stuttgart – Weimar 1998, sl. 991.

3 Rozsáhlé bádání druhé poloviny 20. století o středověkém mírovém hnutí shrnul Wadle, Elmar: *Gottesfrieden und Landfrieden als Gegenstand der Forschung nach 1950*. In: týž: Landfrieden, Strafe, Recht. Zwölf Studien zum Mittelalter. Berlin 2001 (Schriften zur europäischen Rechts- und Verfassungsgeschichte 37), s. 11–39; dále srov. Goetz, Hans-Werner: *Die Gottesfriedensbewegung im Licht neuerer Forschungen*. In: Wadle, Elmar – Buschmann, Arno (edd.): Landfrieden. Anspruch und Wirklichkeit.

transformovalo do světského landfrýdního hnutí.[4] Je pravděpodobné, že právě landfrýdní hnutí přispělo též k určité renesanci institutu dočasného příměří, který se ve vrcholném a zejména pozdním středověku kvantitativně dost rozšířil a byla mu přisuzována křesťanská kvalita (viz např. typický obrat *pravé, věrné a křesťanské příměřie* v níže analyzovaných dokumentech). Institut příměří byl pak integrální součástí pozdně středověkého vojenství a válečného práva (*ius in bello*) a spolu s dalšími principy rytířského boje nemalou měrou přispíval k jisté humanizaci válčení, k níž na středověkém Západě došlo.[5]

Husitské války měly však teoreticky představovat výjimku. Při boji proti kacířům, za něž byli husité římskou církví považováni, nebyly přípustné žádné ústupky ani jakákoliv vyjednávání. Přesto se institut příměří v husitských Čechách vyskytoval, a to s rozdílnou intenzitou po celou dobu husitské revoluce.[6]

V první polovině 20. let nebyla příměří mezi válčícími stranami samozřejmostí, narážela na odpor církve, krále Zikmunda i říšské politické veřejnosti a příliš je nevítali ani samotní husité. Z příměří uzavřených v tomto období je nutno jmenovat na prvním místě dohodu mezi táborskými hejtmany Janem Žižkou z Trocnova, Chvalem z Machovic, Zbyňkem z Buchova a píseckým hejtmanem Pavlíkem z Mužic na straně jedné a Oldřichem z Rožmberka s jeho lidmi na straně druhé ze dne 18. listopadu 1420, tedy krátce po bitvě u Vyšehradu a po pádu rožmberských hradů Příběnice a Příběničky.[7] Příměří mělo trvat až do masopustního úterý, tedy

---

Paderborn – München – Wien – Zürich 2002 (Rechts- und Staatswissenschaftliche Veröffentlichungen der Görres-Gesellschaft. Neue Folge 98), s. 31–54.

4 Srov. Angermeier, Heinz: *Königtum und Landfriede im deutschen Spätmittelalter*. München 1966; Wadle, E.: *Gottesfrieden und Landfrieden*; sborník Wadle, E. – Buschmann, A. (edd.): *Landfrieden*; pro země Koruny české nově Beran, Zdeněk: *Landfrýdní hnutí v zemích České koruny. Snahy o zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti ve středověké společnosti*. České Budějovice – Hradec Králové 2014.

5 Speciální zahraniční literatura o institutu příměří – soudě dle dostupných bibliografických databází – neexistuje. Institut příměří je však obvykle popsán ve specializovaných pracích o středověké válce, záští a válečném právu. Z bohaté literatury k této problematice srov. např. Terharn, Christoph: *Die Herforder Fehden im späten Mittelalter. Ein Beitrag zum Fehderecht*. Berlin 1994 (Quellen und Forschungen zur Strafrechtsgeschichte 6), s. 89–95 (kapitola „Die Unterbrechung von Fehden durch den Abschluß eines Handfriedens"); Vogel, Thomas: *Fehderecht und Fehdepraxis im Spätmittelalter am Beispiel der Reichsstadt Nürnberg (1404–1438)*. Frankfurt a. M. 1998 (Freiburger Beiträge zur mittelalterlichen Geschichte 11), s. 230–238 (kapitola „Die Unterbrechung der Fehde. Waffenstillstand und Vermittlung"); Benham, Jenny: *Peacemaking in the Middle Ages. Principles and Practice*. Manchester 2011, především s. 193–195 (typologie a terminologie příměří v Anglii a Francii).

6 Problematice se dosud nejpodrobněji věnoval František Šmahel v rámci podnětné studie Šmahel, František: *Pax externa et interna. Vom Heiligen Krieg zur Erzwungenen Toleranz im hussitischen Böhmen (1419–1485)*. In: Patschovsky, Alexander – Zimmermann, Harald (edd.): Toleranz im Mittelalter. Sigmaringen 1998 (Vorträge und Forschungen 45), s. 221–273; česky Šmahel, František: *Husitské Čechy. Struktury – procesy – ideje*. Praha 2002 (Česká historie 9), s. 429–466, kde je zdůrazněn význam institutu příměří v procesu geneze náboženské „tolerance z nutnosti" v prostředí husitských Čech. Dále mohu odkázat i na připravovanou vlastní studii Elbel, P.: *Waffenstillstand* (v přípravě do tisku).

7 Palacký, František (ed.): *Archiv český čili staré písemné památky české i morawské. Díl třetí*. Praha 1844 (dále jen AČ III), s. 280, č. 14. K tomu srov. Šmahel, František: *Husitská revoluce. III. Kronika válečných*

do 4. února 1421. Oldřich měl podle této dohody na svých panstvích povolit čtyři pražské artikuly, k čemuž však nakonec přistoupil až v dubnu 1421. Mezitím si v únoru 1421 vyslechl důrazné napomenutí krále Zikmunda, který jej varoval před uzavřením (nového) příměří s táborskou obcí.[8]

Na jaře 1422 došlo pro změnu k uzavření příměří mezi plzeňským landfrýdem a pražským svazem po pádu Jana Želivského; na podzim téhož roku pak mezi karlštejnskou posádkou a plzeňským landfrýdem na jedné a Korybutovým pražským svazem na druhé straně.[9] Ve všech těchto případech šlo o pouhé přerušení boje z důvodu vyčerpání válčících stran. Ale již v první polovině 20. let se v husitských Čechách setkáváme i se druhým typem příměří, které bylo uzavřeno za účelem jednání o trvalém míru. První významný pokus o ukončení husitské revoluce mírovou cestou, k němuž se spojila katolická a konzervativní husitská šlechta s pražskou stranou na svatohavelském sněmu po 16. říjnu 1423, byl tak doprovázen uzavřením příměří na dobu jednoho roku.[10] Omezenost svatohavelské koalice na konzervativní kruhy byla však zásadním nedostatkem a příčinou jejího neúspěchu.

Kolem poloviny 20. let se přerušení bojů v Čechách stala každodenní praxí, přičemž důvody k uzavírání jednotlivých smluv byly různé. 10. září 1424 došlo v jižních Čechách k uzavření rozsáhlého příměří mezi táborskou stranou a jejími šlechtickými spojenci na straně jedné a Zikmundovými stoupenci na straně druhé.[11] Příměří mělo platit do 16. října a táboři je zřejmě uzavřeli s cílem krýt si záda pro chystané obležení Prahy, při němž měli podpořit Žižkovo východočeské bratrstvo.[12] Konflikt radikálních husitů s Prahou však nakonec vyústil v uzavření míru na Špitálském poli a v následný sněm ve Zdicích na počátku října, na němž byla sjednána dalekosáhlá dohoda mezi husitskými frakcemi a katolickou stranou,

---

let. Praha 1996², s. 63; Kavka, František: *Poslední Lucemburk na českém trůně. Králem uprostřed revoluce*. Praha 1998, s. 85; Kubíková, Anna: *Oldřich II. z Rožmberka*. České Budějovice 2004, s. 49; stručně Čornej, Petr: *Velké dějiny zemí Koruny české. V. 1402–1437*. Praha – Litomyšl 2000, s. 279–280.

8 Rynešová, Blažena (ed.): *Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka. Svazek I. 1418–1437*. Praha 1929 (dále jen LOR I), s. 34, č. 50.

9 Jarní dohoda o příměří je dochována jen ve formě nedatovaného německého překladu (v chebském archivu) a vydal ji Siegl, Karl: *Briefe und Urkunden zur Geschichte der Hussitenkriege. Aus dem Egerer Stadtarchive*. Zeitschrift des Vereines für die Geschichte Mährens und Schlesiens 22, 1918, s. 16–58; 167–196; 23, 1919, s. 1–38; zde 22, 1918, s. 40–41, č. 11; dohodu z 8. listopadu zpřístupnil Palacký, František (ed.): *Archiv český čili staré písemné památky české i morawské. VI.* Praha 1872 (dále jen AČ VI), s. 407–408, č. 10. Srov. k oběma dohodám Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 114 a 130–131; Kavka, F.: *Poslední Lucemburk*, s. 122–124; ke druhé dohodě též Čornej, P.: *Velké dějiny*, V, s. 318.

10 Zápis svatohavelského sněmu z 1. listopadu 1423 viz AČ III, s. 240–245, č. 31; srov. Hlaváček, Ivan: *Husitské sněmy*. Sborník historický 4, 1956, s. 71–109, zde s. 85–87; Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 143–145; Kavka, F.: *Poslední Lucemburk*, s. 125; Čornej, P.: *Velké dějiny*, V, s. 331–332.

11 AČ III, s. 245–248, č. 32.

12 Srov. Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, s. 151; poněkud odlišně události interpretuje Čornej, P.: *Velké dějiny*, V, s. 338; z lokálního pohledu srov. též Kubíková, A.: *Oldřich II. z Rožmberka*, s. 58–59.

která obsahově navázala na svatohavelský sněm, ale stála na podstatně širším základě.[13] Jedním z hlavních cílů tzv. zdických úmluv tak bylo rovněž uzavření příměří do plánovaného lednového sněmu v Kouřimi, na němž mělo proběhnout tzv. „laické slyšení" – tedy vyřešení náboženských rozporů v Čechách výrokem volených laických arbitrů.[14] Král Zikmund byl však v této době dosud jednoznačně proti podobným dohodám a Oldřichovi z Rožmberka adresoval dva přísné listy, v nichž zdické úmluvy příkře odsoudil.[15] Faktem je, že ustanovení zdických úmluv nakonec nevstoupila v platnost.

Když se o rok později – v říjnu 1425 – Zikmund naposledy vypravil v čele vojska do českých zemí, opět důrazně varoval Oldřicha před uzavíráním příměří s husity a naopak se domáhal jeho vojenské pomoci.[16] Oldřich tehdy Zikmunda ujišťoval, že žádné příměří nehodlá uzavřít, krále však informoval o příměří v plzeňském kraji.[17] To uzavřela jen část plzeňského landfrýdu, přičemž husitská strana si jím evidentně kryla záda pro tažení na Moravu.[18]

O rok později, v říjnu 1426, se situace do jisté míry opakovala. Panovník opět získal zprávy o chystaném příměří v jižních Čechách a Oldřicha znovu důrazně varoval před jeho uzavřením.[19] Oldřich však tentokrát na Zikmundovo naléhání nedbal a v listopadu až prosinci uzavřel celou sérii dohod o příměří s táborskou a píseckou obcí, s jednotlivými městy táborské strany a s husitskými šlechtici.[20]

---

13 Srov. Hlaváček, I.: *Husitské sněmy*, s. 88–89; Macek, Josef: *Úmluvy zdické*. Acta Universitatis Carolinae – Philosophica et historica 2, 1958, s. 195–212, zde s. 210–211; Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 156–157; Kavka, F.: *Poslední Lucemburk*, s. 126–127; Čornej, P.: *Velké dějiny*, V, s. 340.

14 AČ III, s. 248–251, č. 33. Text úmluv je stylizován jinak než příměřné listy a klasickou formuli o uzavření příměří v něm nenalezneme; pouze v jednom článku se výslovně hovoří o tom, že míšeňská markrabata nemají *v tomto příměří* podnikat nic proti české zemi, chtějí-li také vedle zápisníků *v příměří vstúpiti* – tamtéž, s. 250.

15 LOR I, s. 68–70, č. 97; s. 70, č. 98 (první z listů zřejmě můžeme považovat za Zikmundův manifest české katolické šlechtě, zatímco druhý – poněkud vstřícnější – nejspíše představuje osobní list Oldřichovi).

16 LOR I, s. 73–74, č. 108; s. 74–75, č. 109; s. 76–77, č. 114; Kubíková, A.: *Oldřich II. z Rožmberka*, s. 60–61.

17 LOR I, s. 76, č. 113; text západočeského příměří viz AČ III, s. 254–256, č. 35; na počátku prosince 1425 Zikmund Oldřichovi za tuto informaci poděkoval – LOR I, s. 77–78, č. 115.

18 Srov. Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 170, a především Kavka, F.: *Poslední Lucemburk*, s. 128: „Domněnka Václava Vladivoje Tomka, že bylo [PE: příměří] vynuceno tísní nejvíce ohrožených šlechticů, neobstojí. [...] Muselo tedy jít o hlubší rozpor taktického rázu uvnitř landfrýdu. Sotva pochybíme, spojíme-li jej s mírem uzavřeným 18. října 1425 v Mladé Vožici mezi husitskými stranami, chystajícími se na společné tažení na Moravu. Jednání o příměří se stranou Zikmundovou sloužilo jasně k zajištění týlu před tak závažným válečným podnikem."

19 LOR I, s. 85, č. 127: *Také věz, že mnohá pomlúvánie máme od papežovy moci i od jiných duchovních a svědských lidí o to, že ty příměřie máš s nepřáteli, praviece, že sme my toho tobě povolili, a jiní tiem mají napořád hubeni býti*.

20 Tamtéž, s. 86, č. 128; s. 86–87, č. 129; s. 87, č. 130; s. 88, č. 132; s. 88–89, č. 133; s. 89, č. 134. K sérii příměří srov. Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 184.

V závěru 20. let intenzita uzavírání příměří v Čechách dále rostla a nadto se prodlužovala také doba, na kterou byla příměří sjednávána. S novou situací se v této době musel smířit i král Zikmund, který už svým straníkům uzavírání příměří nevyčítal (přinejmenším nemáme jeho protesty dochovány). Během své bratislavské schůzky s husity v dubnu 1429 pak Zikmund sám velmi usiloval o uzavření všeobecného příměří v Čechách, na což ovšem husitské svazy nakonec odmítly přistoupit.[21] Přibližně ve stejné době k uzavírání dočasných příměří s husity přikročila též knížata okolních říšských i korunních knížectví.[22]

Není pochyb, že akceptace příměří katolickou stranou v Čechách a jejich okolí (nikoliv však papežem a římskou církví!) vyplynula ze situace, kdy husité získali v českých zemích mocenskou převahu a dokázali přesunout válku do blízkého i vzdálenějšího sousedství. Katolická strana v Čechách byla v této době sice stále dost silná na to, aby ji husité nemohli zcela vyvrátit (stále totiž držela většinu hradů a některá velká města). Na druhou stranu však byla dosavadními boji značně oslabena, a tak velmi ocenila oddychový čas, který příměří přinášela. Protože husitská vojska potřebovala mít během rejz do ciziny krytá záda, vyhovovala jim příměří s domácími katolíky rovněž. V naznačeném rozložení sil ovšem čeští katolíci tahali za kratší konec, což se odráží i v podobě některých dochovaných smluv o příměří. Nejen v jižních Čechách se kupř. setkáváme s praxí, že katolická strana musela

21 Z bohaté literatury o schůzce srov. Herre, Hermann: *Die Hussitenverhandlungen auf dem Preßburger Reichstage vom April 1429*. Quellen und Forschungen aus italienischen Archiven und Bibliotheken 2, 1899, s. 307–316; Bartoš, František M.: *Z bratislavské schůzky krále Zikmunda s husitskými vůdci r. 1429*. Časopis Matice moravské 49, 1925, s. 171–195; Macek, Josef: *Die Versammlung von Pressburg 1429*. Folia diplomatica 1, 1971, s. 189–207; týž: *Zur Pressburger Versammlung im Jahre 1429*, in: Macek, Josef – Marosi, Ernő – Seibt, Ferdinand (edd.): Sigismund von Luxemburg. Kaiser und König im Mitteleuropa 1387–1437. Beiträge zur Herrschaft Kaiser Sigismunds und der europäischen Geschichte um 1400. Warendorf 1994, s. 109–115; Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 209–213. Brilantní analýzu schůzky v širším kontextu nově podal Coufal, Dušan: *Polemika o kalich mezi teologií a politikou 1414–1431. Předpoklady basilejské disputace o prvním z pražských artikulů*. Praha 2012, s. 211–246; k jednání o příměří a jeho krachu na s. 232–233, 236–237, 244–245.

22 Uvádím alespoň některá významnější příměří. Dne 6. února 1430 uzavřeli na hradě Zwernitz bamberský biskup a město Bamberk za prostřednictví braniborského markraběte Friedricha I. příměří s veliteli spojeného husitského vojska, aby zamezili dobytí a vyplenění Bamberku a okolí – srov. Palacky, Franz (ed.): *Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Hussitenkrieges in den Jahren 1419–1436. II. Band. Von den Jahren 1429–1436*. Prag 1873, s. 101–102, č. 642; s. 102–103, č. 643. O dva roky později, v červenci 1432, došlo k uzavření rozsáhlého dvouletého příměří mezi husitskými vojsky a slezskými knížaty. Samotná dohoda se nedochovala, srov. však glejt husitských hejtmanů pro Konráda Bílého Olešnického a Bernarda Opolského ze dne 26. června 1432 – tamtéž, s. 289–290, č. 808, a zprávu zhořelecké městské rady velmistrovi řádu německých rytířů ze dne 11. srpna 1432, v níž se dočítáme o uzavření příměří mezi husity a téměř všemi slezskými knížaty od posledního svátku sv. Jana Křtitele na dva roky – tamtéž, s. 298–300, č. 815. Nedlouho poté, 23. srpna 1432, uzavřeli dvouleté příměří s polními vojsky wettinští bratři Friedrich II. Mírný a Zikmund – tamtéž, s. 304–306, č. 819. K postoji rakouského vévody a moravského markraběte Albrechta V. srov. níže v textu.

v době příměří tolerovat na svých panstvích kalich resp. čtyři pražské artikuly, zatímco husitská strana se k žádným náboženským ústupkům nezavazovala.[23]

1.2. Příměří na husitské Moravě. Stav pramenné základny a výzkumu

Jaká byla situace na husitské Moravě? Není divu, že se zde s příměřími setkáváme o něco později, než v Čechách. První polovina 20. let zde probíhala v duchu tvrdých bojů, v nichž měla strana krále Zikmunda a jeho zetě, markraběte Albrechta V., zpočátku převahu.[24] Výraznou roli zde v těchto letech sehrával militantní odpůrce husitství, olomoucký biskup Jan Železný, jenž nepochybně vahou své osobnosti bránil uzavírání dohod s kacíři.[25] První vlaštovkou byla dohoda o příměří mezi Přemkem Opavským, Janem Jičínským z Kravař a Jiřím Lukovským ze Šternberka na straně jedné a husitskými hejtmany na Dolanech a Hlubokém, Dobeslavem Puchalou a Petrem Holým, na straně druhé, uzavřená před 23. březnem 1425.[26]

Po odchodu Jana Železného do uherského exilu na jaře 1426 a po krachu tažení vévody Albrechta V. u Břeclavi na podzim téhož roku nicméně v markrabství započala éra „husitské hegemonie“, jak situaci v zemi v letech 1426–1434 označil

23 Podobné ustanovení bylo obsaženo již v prvním jihočeském příměří z roku 1420 – viz v pozn. 7. K obdobným ústupkům byli dotlačení také páni a města plzeňského landfrýdu v příměří z podzimu 1425 – srov. AČ III, s. 254–256, č. 35, zde s. 255. V jižních Čechách se pak analogická ustanovení znovu objevují v příměřích z počátku 30. let: LOR I, s. 120–122, č. 176 (13. července 1430); s. 138, č. 201 (2. února 1432); s. 149–150, č. 217 (16. října 1432); s. 161–162, č. 235 (28. září 1433).

24 Nejpodrobnější vylíčení událostí těchto let podal Válka, Josef: *Morava roku 1421. Studie k dějinám husitské revoluce na Moravě. I.* Studia Comeniana et historica 9, 1979, č. 20, s. 5–30; nově otištěno in týž: *Husitství na Moravě – náboženská snášenlivost – Jan Amos Komenský*. Brno 2005, s. 9–35; týž: *Počátek války o Moravu (1422–1423). Studie k dějinám husitské revoluce na Moravě. II*. Jižní Morava 18, 1982, s. 48–66; nově otištěno in týž: *Husitství na Moravě*, s. 37–61; týž: *Vrchol bojů o Moravu (1423–1425). Studie k dějinám husitské revoluce na Moravě. III*. Jižní Morava 21, 1985, s. 89–108; nově otištěno in týž: *Husitství na Moravě*, s. 63–89 (Válkovy *Studie* níže zásadně cituji z jejich nového otisku); dále srov. Mezník, Jaroslav: *Lucemburská Morava. 1310–1423*. Praha 1999 (Česká historie 6), s. 401–430 (do roku 1423). Na další starší i novější práce o husitské Moravě bude odkazováno níže.

25 K němu nejnověji Elbel, Petr: *Olomoucký biskup Jan Železný a Zikmund Lucemburský. Příspěvek k poznání Zikmundovy spojenecké sítě v českých zemích a jeho dvorských struktur*. Studia Mediaevalia Bohemica 6/1, 2014, s. 17–68.

26 Dohoda je zmíněna v listu olomoucké městské rady vévodovi Albrechtovi z 23. března 1425 – viz Palacky, Franz (ed.): *Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Hussitenkrieges vom Jahre 1419 an. I. Band. Von den Jahren 1419–1428*. Prag 1873, s. 385–386, č. 330. K tomu srov. Urbánek, Rudolf: *K historii husitské Moravy. (Ke knize Aug. Neumanna „K dějinám husitství na Moravě“, „Velehrad“ v Olomouci 1939)*. Časopis Matice moravské 63–64, 1939–1940, s. 229–314, zde s. 274; Hosák, Ladislav: *Olomoucký patriciát v boji proti husitskému revolučnímu hnutí*. Acta Universitatis Palackianae Olomucensis, Historica 1, 1960, s. 5–47, zde s. 21–22; Válka, J.: *Vrchol bojů o Moravu*, s. 81–82; Čapský, Martin: *Vévoda Přemek Opavský (1366–1433). Ve službách posledních Lucemburků*. Brno – Opava 2005, s. 256.

Josef Válka.[27] A právě z této doby, přesněji z let 1427–1433, se v Archivu města Brna zachoval cenný soubor listin, obsahující jak dohody o příměří (v dobové terminologii tzv. listy příměřné), tak některé s nimi související písemnosti. Dochovaly se z menší části v originálu, převážně však v opisech z počátku 16. století v historiografické sbírce brněnského městského písaře a nobilitovaného měšťana Jana Munky z Ivančic, označované jako *Staré paměti brněnské*.[28] Rukopis z Munkovy kolekce měl pestré osudy: dostal se do majetku pánů z Lipé a s nimi po Bílé Hoře do Slezska, kde jej získal Tomáš Pešina z Čechorodu. Ten kodex spolu se svou knihovnou odkázal klášteru v Obořišti, jeho dědicové jej však prodali pražskému arcibiskupu Janovi Bedřichovi z Valdštejna, jenž jej uložil v knihovně valdštejnského rodového zámku v Duchcově. Roku 1953 byl Státní památkovou péčí delimitován do Archivu města Brna.[29] Vzhledem ke svému dřívějšímu uložení byl Munkův rukopis v pracích Augustina Neumanna a po něm i některých dalších badatelů označován jako tzv. „Duchcovský kodex".[30]

Neumann jako první z moderních historiků Munkův rukopis soustavněji edičně i badatelsky vytěžil, čímž uvedl problematiku (jiho)moravských příměří do literatury.[31] Kritik Neumannovy syntézy o dějinách husitství na Moravě Rudolf Urbánek nicméně ve své objemné recenzní studii upozornil na nedostatečné využití souboru příměřných listů Neumannem, pokud jde o rekonstrukci mocenských poměrů v zemi a složení válčících stran.[32] Po Urbánkovi se témuž souboru stručně

27 Válka, J.: *Hegemonie husitů na Moravě (1426–1434). Studie k dějinám husitské revoluce na Moravě. IV*. Jižní Morava 23, 1987, s. 65–83; nově otištěno in týž: *Husitství na Moravě*, s. 91–115 (dále citováno z nového otisku).

28 Archiv města Brna (dále jen AMB), fond A 1/3 – Archiv města Brna, Sbírka rukopisů a úředních knih (dále jen A 1/3), rkp. č. 7329. O této sbírce detailně Dřímal, Jaroslav: *Kroniky a pamětní knihy městských písařů brněnských v době předbělohorské*. Brno v minulosti a dnes. Sborník příspěvků k výstavbě a dějinám Brna 2, 1960, s. 82–124, zde s. 85–99 (kapitola „Paměti staré brněnské Jana Munky z Ivančic z let 1252–1538 s dodatky do roku 1658"). Dřímal zde mimo jiné identifikoval písaře té části Munkových *Pamětí* (fol. 295r–366v), v níž jsou obsaženy mj. příměřné listy a další písemnosti z doby husitské. Označil jej jako ruku H a spojil jej s písařem některých městských úředních písemností. Stručný popis Munkovy sbírky nově přináší také Miller, Jaroslav a kol.: *Soupis pramenů městské historiografie do roku 1800. 1. Morava*. Olomouc 2013, s. 23.

29 Osudy kodexu po Munkově smrti shrnul Dřímal, J.: *Kroniky a pamětní knihy*, s. 98–99; stručně také týž: *Archiv města Brna. Průvodce po fondech a sbírkách*. Praha 1956, s. 179.

30 Neumann, Augustin (ed.): *Nové prameny k dějinám husitství na Moravě*. Olomouc 1930 (Studie a texty k náboženským dějinám českým 6), otiskl edici nebo alespoň regesty řady písemností z „Duchcovského kodexu" včetně některých, které jsou předmětem našeho zájmu; již Dřímal, J.: *Archiv*, s. 179, pozn. 202, ovšem upozornil, že Neumann „neotiskl vše, co v rukopise je pro dobu husitskou a poděbradskou, a nevěděl ani, z jakého pramene čerpá."

31 Vedle edice citované v předchozí poznámce srov. Neumann, A.: *K dějinám husitství na Moravě. Husitské války.* Olomouc 1939, s. 109, 115–116.

32 Urbánek, R.: *K historii husitské Moravy*, zde s. 288–292.

věnoval Jaroslav Dřímal v rámci *Dějin města Brna*,[33] Josef Válka ve svých *Studiích k dějinám husitské revoluce na Moravě*,[34] František Šmahel v *Dějinách Tábora* a *Husitské revoluci* i další badatelé.[35] Předmětný soubor byl zpravidla využíván na základě stručných a nepřesných Neumannových regestů, i když práce s autentickým textem zde umožňuje řadu diplomatických a právně historických, historických i topografických poznatků.

Když jsem se tomuto souboru věnoval v konferenčním příspěvku o institutu příměří v husitských válkách a v posledním zpracování středověkých dějin města Brna,[36] dospěl jsem k přesvědčení, že by bylo vhodné jej v samostatné publikaci edičně zpřístupnit a poukázat na možnosti jeho využití v historickém výzkumu. Edice, diplomatická a historická analýza brněnských příměřných listů z let 1427–1433 i vybraných souvisejících písemností je tedy náplní této publikace.

33 Dřímal, Jaroslav: *Boj o Brno v husitské revoluci (1411–1436)*. In: Dřímal, J. – Peša, Václav (edd.): Dějiny města Brna. 1. Brno 1969, s. 89–101, zde s. 98.

34 Především Válka, J.: *Hegemonie*, s. 106–107; 113–114.

35 Šmahel, František: *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1422–1452*. České Budějovice 1990, passim, čerpal z dohod o příměří především údaje o aktuálních hejtmanech táborských posádek v Ivančicích, Moravském Krumlově a Třebíči. Celkové zhodnocení moravských příměří stručně podal týž: *Husitská revoluce*, III, s. 258.

36 Elbel, P.: *Waffenstillstand* (v přípravě do tisku); týž: *Za vlády markraběte a krále Albrechta Rakouského (1424–1439)*. In: Jan, Libor (ed.): Dějiny Brna. 2. Středověké město. Brno 2013, s. 145–173, zde s. 152–154, 159.

2. DIPLOMATICKÝ ROZBOR PŘÍMĚŘNÝCH LISTŮ A PŘIZNÁVACÍCH LISTŮ K PŘÍMĚŘÍ Z JIŽNÍ MORAVY V HUSITSKÉM OBDOBÍ

V příloze 1 je editováno celkem 24 listin a listů, z nichž 21 je dochováno v Archivu města Brna (viz výše), dva jsou uloženy ve formě originálu (č. 11) resp. opisu (č. 5) v Moravském zemském archivu a jeden ve formě originálu v Rakouském státním archivu ve Vídni (č. 22). Než přistoupím k jejich analýze, pokusím se je stručně charakterizovat a případně zdůvodnit, proč jsou do edice zařazeny.

Jádro souboru představuje třináct listin, které můžeme označit jako příměrné listy (č. 1, 6–8, 10–12, 14, 16, 17, 19, 20, 22). K nim se úzce váží další tři listiny, zakládající přistoupení jednotlivců ke stávajícím příměřím (č. 4 a 23) nebo potvrzující jejich dodržování těmito osobami (č. 9). Vzhledem k tématu studie se rozumí samo sebou, že těmto dohromady šestnácti listinám bude na následujících stranách věnováno nejvíce pozornosti.

Vedle nich jsou do edice zařazeny tři listiny, které sice nezakládají klasická příměří, které však přesto přinášejí určité omezení válečných akcí. Konkrétně se jedná o příslib neškodit poddaným a služebníkům nepřátelské strany, kteří v době vinobraní pracují na vinicích a sklizené hrozny dopravují domů, tj. do Brna (č. 3, 13, 21). Jak bude ukázáno níže, měly dohody tohoto typu na jižní Moravě mnoho společného s klasickými příměřnými listy, které někdy obsahují (mimo jiné) analogická ustanovení.

Vedle smluvních ujednání jsou do edice zařazeny ještě tři listy, které se přímo týkají uzavření nebo prodloužení příměří: list několika pánů Albrechtovy strany a markraběcího hejtmana na Špilberku městu Znojmu a tamnímu hejtmanovi resp. list markraběcího hejtmana v Pohořelicích pánům Albrechtovy strany ohledně uzavření různých příměří (č. 5 a 18) a list vévody Albrechta ohledně prodloužení stávajícího příměří (č. 24).

Spíše volně do studovaného souboru patří poslední dvě písemnosti, které se také dochovaly ve sbírce Jana Munky z Ivančic. První z nich je dohoda mezi válčícími stranami, že spolu povedou „rytířskou válku", jejíž zásady jsou blíže specifikovány (č. 2). Přestože možnost uzavírat příměří mezi stranami zde není přímo zakotvena, není pochyb, že dohoda přispívala k vytvoření prostředí, v němž se institut příměří na husitské Moravě definitivně prosadil. Totéž lze do jisté míry říci i o poslední zařazené písemnosti (č. 15). Jedná se opět o list markraběte Albrechta, který v něm zaujímá souhlasné stanovisko k dohodám mezi moravskými katolickými městy a husitskou šlechtou o zajištění vojenského doprovodu kupcům, dovážejícím do měst potraviny a další nutné zboží. Takovéto dohody rovněž nebyly přímo smlouvami o příměří, ale pragmatickými opatřeními, která měla určitým způsobem zmírnit každodenní hospodářské dopady války na obyvatelstvo. V tom se podobaly výše zmíněným dohodám o zajištění nerušeného průběhu vinobraní, i když na rozdíl od nich se nepřekrývají s některými ustanoveními dohod o příměří.

Na následujících stranách se budu z diplomatického úhlu pohledu nejprve věnovat souboru vlastních dohod o příměří – tzv. příměřných listů. Přestože se některé z nich dochovaly v originále, a lze tedy studovat i jejich vnější znaky (č. 1, 11, 16, 20, 22), omezím se v dalším výkladu z více důvodů na znaky vnitřní.[37]

Jazykem všech dohod je čeština první poloviny 15. století; v případě opisů z 16. století je ovšem poznamenána grafickými a v menší míře též jazykovými rysy tohoto období. Téměř všechny příměřné listy – až na jedinou výjimku (č. 19; viz níže) – jsou stylizovány subjektivně. Vydavatelem je pak vždy jedna ze stran uzavírajících příměří, jedinec nebo skupina osob a institucí, a to zásadně z husitského tábora; paralelní vyhotovení druhé strany se nedochovala. Že jsou dochované listiny právě husitské provenience, vyplývá z místa jejich uložení. V Archivu města Brna nacházíme patrně vyhotovení určená pro Brno či Albrechtovu stranu na Moravě jako celek resp. jejich opisy;[38] originální příměřný list v MZA patrně pochází též z Archivu města Brna (č. 11),[39] zatímco v Haus-, Hof- und Staatsarchiv ve Vídni se nepochybně zachovalo vyhotovení určené pro markraběte Albrechta (č. 22).

37 Studium vnějších znaků by bylo potřeba zasadit do širšího kontextu soukromých listin z (jižní) Moravy husitské doby, což platí také o pečetích. Mezi pěti listinami každopádně pozorujeme velké rozdíly. U příměřných listů vystavených jednotlivci se jedná o otevřené listy na papíru s přitištěnou pečetí, které jsou psány zběžnějším písmem; u příměřného listu z 2. srpna 1433 vydaného řadou moravských pánů se naopak jedná o rozměrnou listinu na pergamenu s přivěšenými pečetěmi, jež je psána kaligrafickou bastardou.

38 Není jasné, zda husitská strana vyhotovila vždy jen jednu listinu o příměří pro celou Albrechtovu stranu, která pak byla uchovávána na brněnské radnici (kam měly např. též směřovat přiznávací listy případných dalších účastníků příměří z 2. srpna 1433 – viz č. 22; že se tak následně dělo, ilustruje dochování přiznávacího listu č. 23 v Archivu města Brna), anebo zda vzniklo více vyhotovení, pro všechny či alespoň pro nejvýznamnější představitele druhé strany.

39 Sbírka G 2 – Nová sbírka, v níž je listina uložena, obsahuje řadu brunensií, pocházejících z Archivu města Brna. Některé listiny a listy byly v nedávné minulosti z Nové sbírky delimitovány do Archivu

Skladba a formulář příměřných listů vykazuje přes četné modality dost společných rysů a poněkud se odlišuje od souboru listin ze stejné doby z (jižních) Čech, ale také např. od příměřných listů doby předhusitské.[40] Listiny mají obvykle jen velmi stručný protokol, sestávající zpravidla pouze z intitulace vydavatele či vydavatelů. Jen v jednom případě listinu zahajuje slovní invokace (č. 22: *ve jméno Boží amen*). Kontext je pravidelně zahájen krátkou promulgací, po níž v jednom případě následuje narace (č. 22: *znamenavše mnohé a těžké nesnázi* [...]), jinak rovnou dispozice.

Prvním ustanovením dispozice je zásadně vlastní uzavření příměří s dispozičním slovesem *vstúpiti* ve vazbě: *sem vstúpil a mocí tohoto listu vstupuji v pravé, věrné a křesťanské příměřie* (č. 1; shodně č. 7, 8, 11, 12, 16,[41] 17[42]) resp. v plurálu: *jsme vstúpili a mocí tohoto listu vstupujem v pravé, věrné, křesťanský příměří* (č. 6; shodně č. 10, 14,[43] 20[44]). V rozvinutější podobě je táž vazba obsažena v dispozici příměřného listu z 2. srpna 1433 (č. 22): *vstúpili sme a mocí tohoto listu vstupujem všichni společně, svobodně a dobrovolně v pravé, věrné a křesťanské příměřie*; tato listina je ovšem v mnoha ohledech výjimečná, jak bude níže ukázáno.

Po základním ustanovení o uzavření příměří následuje vždy jméno či jména příjemců listiny, představujících druhou stranu dohody o příměří, na něž navazují časové údaje, odkdy resp. dokdy má příměří trvat. Většinou je příměří sjednáno s okamžitou platností (*od dánie tohoto listu*), někdy je připojen i aktuální svátek (např. č. 6: *dnes ve štvrtek den slavný svatého Kříže pozdvižení počnúce*). Výjimečně se setkáme i s mírně odloženou účinností (č. 17: *kderéžto příměří počnúti se má o středopostí, když slunce z hory vynde*; č. 19: *a to se má počieti zajtra ten den svatých apoštoluov Philipa a Iakoba, když slunce z hory vynde*). V jednom případě bylo dne 30. dubna 1432 příměří sjednáno od právě uplynulého svátku sv. Jiří (v českých zemích 23. dubna) na dobu tří týdnů (tj. do 13. května včetně) (č. 20: *od nynějšieho svatého Gyrzie již minulého úplně za tři neděle před se zběhlé a ten den poslední celý, až slunce*

---

města Brna a zařazeny do fondu A I/1 – Město Brno, Sbírka listin, mandátů a listů; řada písemností však nadále zůstala v Moravském zemském archivu.

40 Právě těmto příměřným listům, vydaným převážně v Archivu českém resp. v Listáři a listináři Oldřicha z Rožmberka, byla věnována pozornost v bohemistické disertaci Veroniky Bromové, analyzující formulář vybraných typů staročeských listin. Srov. Bromová, Veronika: *Textová struktura nejstarších českých listin se zvláštním zřetelem k vývoji formuláře*. Brno 2009 (Spisy Masarykovy univerzity v Brně. Filozofická fakulta 380), s. 299–316; viz i táž: *Staročeské listy přímiřie*. In: Polách, Vladimír (ed.): Jazyková interakce a jazykové rozhraní a strategie „cutting-edge". Sborník příspěvků z 8. mezinárodní konference Setkání mladých lingvistů, konané na Filozofické fakultě Univerzity Palackého ve dnech 14.–16. května 2007. Olomouc 2008, s. 34–44.

41 Zde *v pravé, křesťanské příměřie a spravedlivé*.

42 Zde bez adjektiva *věrné*.

43 Zde bez adjektiva *věrné*.

44 Zde *v pravé, křesťanské a spravedlivé příměřie*.

zajde).[45] Konec příměří byl jinak obvykle určen některým svátkem. U jarních příměří to býval svátek sv. Ducha (č. 1, 16, 17), případně provodní neděle (č. 11), u podzimních svátek sv. Martina (č. 6, 12, 14, 22), sv. Štěpána (č. 7, 8) nebo dokonce až sv. Jiří následujícího roku (č. 10). Ve zkoumaném souboru se ovšem nesetkáváme s příměřími uzavřenými na rok nebo na dobu neurčitou (s možností výpovědi), jaká jsou známa z husitských Čech.[46]

Po určení časového rámce následuje většinou závazek příjemce uzavřené příměří dodržovat a to zásadně „pod ctí a vírou" (např. č. 1: *a to příměřie slibuji sám od sebe i ode všech svých služebníkóv ctně a řádně držeti svú dobrú a čistú vierú beze vší zlej lsti*);[47] na rozdíl od příměřných listů z husitských Čech nebylo dodržování žádné ze zkoumaných listin pojištěno peněžním základem.[48] Slib dodržovat příměří činí vydavatel resp. vydavatelé obvykle nejen za sebe, ale též za své služebníky a poddané, čímž se oproti intitulaci podstatně rozšiřuje okruh osob, vstupujících do příměří. Ve dvou případech se u tohoto závazku setkáváme také s doplněním jména další osoby či osob z nepřátelské strany (č. 10: *a také slibujem duostojnému knězi Ianovi, proboštovi kuniczkemu, že to příměřie svrchupsané má jemu od nás i ode všech našich služebníkuov ctně a věrně podle pánův svrchupsaných zdrženo býti do toho času, jako se svrchu píše*; č. 16: *také já nadepsaný Heralt slibuji svú dobrú vierú na urozeného pana Iana z Lomnicze, hajtmana Markrabstvie moravského, a na důstojného kněze Iana, probošta kuniiczkeho, a na jich všeckny služebníky i poddané v tom přímiří do času svrchupsaného nižádným kusem nesahati*). Z těchto formulací zřejmě vyplývá, že v obou případech šlo pouze o jednostranný závazek husitských pánů neškodit zmíněným osobám, který mohl být vyžádán dalšími signatáři z Albrechtovy strany, přestože se dané osoby zjevně nepodílely na uzavření příměří a k příslušné dohodě samy (alespoň prozatím) nepřistoupily.[49]

Zatímco slib dodržovat příměří je obsažen ve všech zkoumaných písemnostech a ve většině případů následuje za vymezením časového rámce příměří, zastoupení a pořadí dalších ustanovení příměřných listů již nevykazuje žádnou pravidelnost.

---

45 Je pravděpodobné, že v tomto případě bylo příměří sjednáno a platilo již od svátku sv. Jiří, písemně však bylo stvrzeno teprve po šesti dnech. Ze dne 30. dubna 1432 se dochovala ještě jedna dohoda o příměří (č. 19), v níž bylo příměří sjednáno až od 1. května (od svátku sv. Filipa a Jakuba) na dobu dvou týdnů, tzn. do 14. května.

46 Časově neomezené jsou již tři jihočeské dohody o příměří z 11. resp. 12. listopadu 1426 – srov. LOR I, s. 86, č. 128; s. 86–87, č. 129; s. 87, č. 130, dále dohoda z 5. března 1430 – tamtéž, s. 116, č. 170, a konečně dohody z 24. října a 4. listopadu 1434 – tamtéž, s. 175, č. 252 a 253.

47 Právě v citované listině č. 1 se ovšem nachází nejprve tento závazek, a teprve pak následuje časové rozmezí příměří. V ostatních listinách je pořadí opačné, případně je závazek dodržovat příměří zařazen ještě dále v textu dispozice.

48 V jihočeských příměřích husitské doby byl běžně sjednán vysoký základ v rozmezí 1 000 až 10 000, nejčastěji však 5 000 kop pražských grošů – srov. LOR I, passim.

49 U dalších příměřných listů kounický probošt a zemský hejtman Jan z Lomnice běžně vystupují mezi příjemci a patří tedy k jedné ze smluvních stran.

Jde především o zakotvení možnosti příměří v určité lhůtě vypovědět, které se nachází jen v polovině zkoumaných písemností a to na různých místech. Formulářově je toto ustanovení sice vždy obdobné, ale liší se výpovědní lhůta (týden, dva nebo čtyři týdny) a pochopitelně rovněž údaj, kam resp. komu má být výpověď po poslu otevřeným listem doručena (zpravidla brněnská radnice, někdy [také] rezidence dalších signatářů příměří nebo ubrmanů).

Dalším častým ustanovením je jmenování právě zmíněných rozhodčích soudců (ubrmanů) pro případ porušení příměří. Ustanovení tohoto typu jsou přítomna téměř ve všech zkoumaných listech, nachází se však na různých místech a mají poněkud odlišnou podobu a strukturu. Často jsou navíc rozdělena na dvě části, mezi něž jsou vložena další ustanovení dispozice (viz např. č. 6: *A nadto sme sobě volili toho příměřie oprávce a ubrmany s obú stran, urozený pány pana Artleba z Drahotussie a z Deblina a pana Gimrama z Dubrawicze, že ti toho mocni mají býti ohledati, opraviti a rozkázati, což by se mezi námi nebo našimi v tom příměřie svrchupsaném beze lsti aneb kderak koli stalo. A což by nám ti ubrmané a oprávce svrchupsaní kázali, to máme a slibujem učiniti beze vší úmluvy a odpory všelijaké* [...] *A událo-li by se, že by proti tomu příměří obapolně co se beze lsti stalo, tehdy ubrmani a oprávce svrchupsaní mají to ohledati v Brnie. A to vše, což se svrchu píše, slibujem ctně a věrně zdržeti pode ctí a pod vierú na ohledání ubrmanův svrchupsaných*).

Z obsahového hlediska lze v ustanovení ubrmanů rozlišit dvě varianty: první je jmenování konkrétních ubrmanů přímo v dohodě o příměří, přičemž každou stranu reprezentuje jeden nebo dva volení arbitři, druhou dohoda, že k (písemnému) jmenování ubrmanů dojde až v případě porušení příměří. S oběma způsoby se setkáváme také v jihočeských příměřích z husitské doby; na rozdíl od těchto však ve zkoumaných jihomoravských dohodách není zakotvena role superarbitra, jenž by rozhodl v případě, kdyby se volení arbitři neshodli. V souvislosti s případným rozhodčím výrokem je ve dvou dohodách určeno, kde má být tento výrok vynesen (Brno resp. Lomnice), přičemž účastníkům mají být k příslušným jednáním vystaveny glejty.

U některých příměřných listů se kromě těchto základních ustanovení setkáváme ještě s dalšími ujednáními, která jsou obvykle formulována poměrně stručně v bodech uvozených částicí *také*. Jedná se o následující ustanovení:

- zajištění volného pohybu kupců na cestách (č. 6: *a také v tom příměří svrchupsaném aby silnice obchodníkóm svobodny byly, také aby na nich nebylo překáženo ani škoditi na nich připuštěno kderak kolvěk obapolně*; obdobně v č. 7, 8, 11, 12, 14, 16, 17 [zde s omezením na čtyři míle okolo Brna], 20, 22)
- zajištění nerušeného chodu prací na poli a na vinicích a přepravy zemědělských produktů (č. 7: *také aby zvláště robotníci, lidé a dělní na vinicích, na vinobraní, na vozbách, na rolích, na setí i na jiných dělných potřebách nebyli hindrováni s obú stranú do svrchupsaného času*; shodně či obdobně v č. 8, 12, 14, 16, 17, 20)
- zákaz braní dobytka, zajímání a „šacování" poddaných s výjimkou osob, od nichž jsou vybírány holdy (č. 7: *a také v tom příměří svrchupsaném dobytek*

nemá brán býti obapolný ani lidé jímáni ani šacováni kromě holdovních; podobně č. 8 a 12, bez uvedení dobytka též 16, 17, 20, 22)
- výslovné vyjmutí dosud vybíraných holdů z dohody o příměří (č. 6: *a zvláště aby v tom času toho příměřie svrchupsaného na holdy, kderéž sú z obú stran, nebylo saháno ani co od nich bráno; však jich proti své straně věrně zbraňujíce beze lsti obapolně*; č. 10: *ale holduov s obú stran nevypúštějíce, než jich obapolně věrně zbraňujíce každý před svú stranú, což bychom nejdále mohli a uměli*; č. 11: *také v tom příměří holdóv svých požívati mám a jich brániti*; č. 14: *holdóv však nepropouštěje, ale jich jako dřieve týmž obyčejem držíc a požívajíc*; č. 22: *holdóv neopúščejíc, něž milostivě a dobrotivě s chudými lidmi o ně nakládajíc na ten čas, když mají bráni býti*)
- závazek zabránit vlastním služebníkům a poddaným, aby vstoupili do cizích služeb, v nichž by škodili druhé straně; pokud se tak ovšem přesto stane, má to být (písemně) oznámeno druhé straně (č. 6: *také menovitě vymlúvajíce, aby žádná strana druhé straně ke škodě čeledi své nepójčila ani v jezdu ani v službu jeti odpustila. A bylo-li by, že by kderý mimo to od koho odjel, ten má dáti to hned druhé straně věděti*; obdobně č. 7, 8, 12, 14, 16, 17, 20)
- závazek nezřizovat nové posádky (č. 20: *také nemáme v tom příměřie nižádných nových posádek dělati ani v tej mieře osazovati*; obdobně č. 22)

Některá z těchto ustanovení – zejména ta, která se týkají zajištění prací na poli a vinicích anebo bezpečí kupců – představují určité specifikum jihomoravských „příměřných listů" husitské doby. V husitských Čechách se s nimi (v této podobě) nesetkáváme. Naproti tomu ve studovaných jihomoravských dohodách o příměří chybí některá ustanovení, která pro změnu pravidelně nacházíme v českých „příměřných listech" z téže doby. Jde zejména o jmenování ručitelů příměří, kteří v českém materiálu figurují pravidelně, na jižní Moravě však pouze v jednom případě (v č. 11 je ustaven jeden ručitel: *Já Petr z Conicze seděním na Modrziczich slibuji za urozeného pana Heralta napřed psaného, že to příměří svrchupsané cně a věrně zdrží a bez přerušení zachová do času svrchupsaného*). Úplně pak chybí náboženská ustanovení, jež se vyskytují v jihočeském příměří z roku 1420 a znovu opakovaně na počátku 30. let (viz výše kap. 1).

Dosti specifický charakter má dohoda o příměří z 2. srpna 1433, dochovaná v Haus-, Hof- und Staatsarchiv ve Vídni (č. 22), jejíž dispozice obsahuje kromě vlastního vyhlášení příměří a některých běžných ustanovení řadu dalších ujednání:
- Na ustanovení o volném pohybu kupců na cestách, které se běžně vyskytuje i v dalších dohodách o příměří, navazuje dílčí sankce stanovující potrestání rušitelů i těch, kteří je ukrývají na svých hradech.
- Po dobu příměří se ruší všechna mýta, která byla protiprávně zřízena během (husitských) válek.
- Zakazuje se ražba falešných mincí mimo *spravedlivej mince, jakož od starodávna uložena jest od kniežat tejto země*, na což opět navazuje dílčí sankce, stanovující hrdelní trest pro falzátory.

- Strany se zavazují na dobu příměří vzájemně propustit vězně. Pokud by jim nedůvěřovali, mají být za ně stanoveni rukojmí.
- Zakazuje se dobývání hradů druhé strany, účastníci příměří mají vojensky zakročit proti narušitelům tohoto ustanovení.
- Strany se zavazují uspořádat zemský sněm (v den Narození Panny Marie, tj. 8. září 1433), protože *pro nečasté sjezdy a sněmy panské tato země velmi hyne a v neřády vnikuje*; vévoda Albrecht má k tomuto sněmu vystavit všeobecný glejt.
- Pokud by vévoda Albrecht během příměří jednal s Čechy a dosáhl s nimi ještě výhodnější dohody (*věc lepší s nimi uhodil)*, má tato nová dohoda platit i pro signatáře tohoto příměří.
- Konečně je v dispozici obsažena klauzule o možnosti přistoupení dalších jedinců k příměří, a to formou přiznávacího listu, jenž má být uložen na brněnské radnici.

Obsahovou pestrostí dispozice příměří z 2. srpna 1433 zcela vybočuje z řady příměřných listů z husitské Moravy. Struktura ustanovení i jejich znění se naopak nápadně blíží moravským landfrýdním smlouvám z předhusitské i husitské doby.[50] S nimi má společné mj. také to, že nezná institut ubrmanů. V případě, že někdo poruší příměří, mají nápravu zjednat samotní signatáři příměří, k čemuž se všichni zavazují (*pakli by sě co beze lsti v tom příměřie přihodilo, jehož Buoh nedaj, to máme i slibujem sami opraviti*). Hlavní podobnost s landfrýdy spočívá však v tom, že se signatáři zavazují vynutit dodržování dohody nejen vůči sobě navzájem, ale i vůči třetím osobám.

Přestože právě zmíněný příměřný list z 2. srpna 1433 nejvýrazněji vybočuje ze zkoumaného souboru po stránce svého obsahu, z hlediska formuláře nápadně vyčnívá především dohoda z 30. dubna 1432 (č. 19), která je jako jediná stylizována objektivně. Listina začíná obratem *taková úmluva stala se*, následuje datum, výčet příslušníků obou stran vstupujících do příměří, a poté vlastní vyhlášení příměří na dobu dvou týdnů: *tak že sú mocí svú ctné, věrné a křesťanské příměřie umluvili a uložili*... Podmínky příměří nejsou nijak blíže specifikovány, odkazuje se však na jiný příměřný list: *takovou mierú i tiem všiem během, jakožto příměří jest zapsáno z někderými moravskými pány*, na což navazuje závazek příměří dodržet pod slibem

50 Důkladné porovnání textu příměří z léta 1433 s moravskými landfrýdy z let 1412, 1421 a 1434 (Brandl, V[incenc] [ed.]: *Kniha Tovačovská aneb pana Ctibora z Cimburka a z Tovačova paměť obyčejů, řádů, zvyklostí starodávných a řízení práva zemského v Mar. Mor. Kritické vydání.* Brno 1868, s. 25–28 [1412]; Kalousek, Josef [ed.]: *Archiv český čili staré písemné památky české i moravské. Díl X*. Praha 1890 [dále jen AČ X], s. 246–250, č. 4 [1421]; s. 250–254, č. 6 [1434]) představuje téma pro samostatnou studii, která by však primárně musela vyřešit vývoj formuláře moravských landfrýdů. Právně historickou analýzou landfrýdů se v posledních letech zabývalo více autorů, srov. zejména Slezáková, Veronika: *Počátky a vývoj nejstarších moravských landfrýdů z let 1387, 1396, 1405 a 1412.* Časopis Matice moravské 120, 2001, s. 315–336; Janiš, Dalibor: *K úloze institutu landfrýdu v moravském zemském právu na prahu novověku. (Vznik a vývoj landfrýdů a role panovníka.)* Folia Historica Bohemica 25, 2010, s. 7–28; Beran, Z.: *Landfrýdní hnutí*, s. 48–54, 66–67.

cti: *slibujíce sobě obapolně ústy i ruce v ruku společně dávajíce to příměřie ctně, řádně i nerušitedlně zdržeti a zachovati beze vší zlé lsti do času svrchupsaného*. Navazuje koroborace, v níž se odkazuje pouze na jednu pečeť jednoho z pánů husitské strany: *a tomu na svědomí já Sbiniek z Dubravicze a z Ossowa svú sem vlastní pečet přitiskl k tomuto listu*. Následující datace opakuje datum z protokolu.

Objektivní stylizace zahájená obratem *taková úmluva stala se* by mohla nasvědčovat tomu, že listina byla vyhotovena ve formě tzv. řezané cedule. U těchto písemností se obvykle vůbec neužívala pečeť, a pokud ano, jednalo se jen o doplňující ověřovací prostředek. To by mohlo vysvětlit jinak nelogickou přítomnost jediné pečeti Zbyňka z Doubravice a Osové. Jako méně pravděpodobné vysvětlení netypického zpečetění se snad ještě nabízí možnost, že se jednalo o neobvyklý způsob přistoupení k příměří, kdy Zbyněk nevystavil přiznávací list, ale nechal přepsat text celé dohody, v níž na husitské straně doplnil své jméno a v koroboraci ohlásil svou pečeť; podobný případ mi však v moravském ani českém materiálu není znám.

Zajímavý je dále fakt, že se relativně rozsáhlá dohoda odvolává na jiné příměří *z někderými moravskými pány*. Uvažujeme-li, o které příměří se mohlo jednat, přímo se nabízí dohoda o příměří mezi pány Benešem a Vaňkem z Boskovic a straníky markraběte Albrechta, zlistiněná téhož dne v Letovicích, byť s počátkem příměří o šest dní dříve (č. 20); v úvahu však mohou připadat i další příměřné listy z března téhož roku (č. 16 a 17) nebo také nějaká nedochovaná písemnost.

Po probrání skladby a formuláře příměřných listů se nyní alespoň krátce podívejme na přiznávací listy k příměřím (č. 4, 9, 23). První z nich byl vydán Janem z Pernštejna, jenž se v něm odvolává na dohodu o příměří mezi ním a Albrechtovou stranou a slibuje, že tuto dohodu bude podle ustanovení hlavního listu dodržovat též jeho služebník Mikuláš Člupek seděním na Košíkově. Jan z Pernštejna se jménem svého služebníka pod vlastní ctí zavazuje k dodržení příměří a případné spory o porušení příměří deleguje na tytéž ubrmany, kteří byli jmenováni v hlavním listu.

Další listina (č. 9) je sice formulována jako přiznávací list k příměří, ale tím ve skutečnosti není, protože vydavatel jen dva týdny před jejím vydáním uzavřel s druhou stranou příměří, které mělo trvat ještě tři měsíce. Konkrétně jde o listinu táborského hejtmana v Moravském Krumlově a Ivančicích, Diviše z Přehořova, z 29. září 1430, jenž se zavazuje spolu s třebíčským hejtmanem Janem Chabrovcem dodržovat příměří s městem Brnem a pány podle hlavních listů (č. 9). Těmito hlavními listy jistě myslí dohodu o příměří mezi třebíčským hejtmanem Janem Chabrovcem a Albrechtovými straníky včetně města Brna z 22. září 1430 (č. 8), nepochybně však i prakticky totožnou dohodu, kterou sám Diviš uzavřel s Albrechtovou stranou před dvěma týdny (č. 7). Spíše než za přistoupení k příměří tedy musíme listinu považovat za potvrzení závazků vyplývajících ze stávající dohody o příměří.

Poslední přiznávací list je datován 2. srpna 1433 na hradě Sádku poblíž Třebíče (č. 23) a v tomto případě se konečně jedná o klasický přiznávací list, jímž vydavatel – Zdeněk z Valdštejna na Sádku – přistupuje k rozsáhlé dohodě o příměří vydané téhož dne v Brně (č. 22). Vzhledem ke vzdálenosti mezi Brnem a Sádkem (cca 70 km) je shoda datace obou listin nápadná; Zdeňkův přiznávací list je nejspíše antedatován podle data hlavního listu (viz také níže). Ve formuláři přiznávacího listu najdeme řadu shod s vlastními dohodami o příměří. V naraci je stručně shrnuto předchozí uzavření příměří mezi husitskou stranou (jsou jmenovitě uvedeni čtyři páni) a markrabětem Albrechtem a jeho časové vymezení do svátku sv. Martina. Následuje dispozice, deklarující přistoupení vydavatele k příměří (dispoziční sloveso *přistupuji*), přijetí všech jeho podmínek podle hlavního listu (*ve všecky kusy v jich listu hlavniem uložené a sepsané podnikuji a podstupuji*) a následně slib jejich dodržení *pode čstí a pod vierú*.

U téměř všech zde analyzovaných příměřných listů a částečně i přiznávacích listů k příměřím lze pozorovat poměrně výrazné formulářové shody a podobnosti, a to bez ohledu na osoby vydavatelů. Právě naopak: největší podobnosti lze konstatovat vždy u listin z jednoho data či jednoho období vydaných různými vydavateli. Z toho logicky vyplývá, že zkoumané dohody byly s nejvyšší pravděpodobností koncipovány v prostředí jedné kanceláře a pak byly – s nutnými modifikacemi – vystaveny v kancelářích příslušných vydavatelů. To znamená, že ačkoliv se obvykle jedná o bilaterální dohody mezi některým segmentem husitské strany a Albrechtovou stranou (jejíž párová listina se nedochovala), lze většinou předpokládat, že šlo o větší akci využívající jeden společný koncept, který nejspíše vznikl na Albrechtově straně. Mezi příjemci z markraběcí strany téměř vždy figuruje zemský hejtman Jan z Lomnice, podkomoří Jošt Hecht z Rosic a vůbec nejčastěji město Brno. V úvahu tedy nejvíce připadá vznik konceptů v kanceláři zemského hejtmana, podkomořího, anebo v brněnské městské kanceláři. Protože právě na brněnskou radnici měly být ukládány přiznávací listy k příměřím a na stejné místo měly být obvykle doručovány též případné výpovědi dohod o příměří, je nepochybné, že město Brno hrálo při sjednávání příměří dost významnou roli. Z tohoto důvodu se mi vyhotovení příslušných listin či alespoň příslušných konceptů v brněnské městské kanceláři jeví jako nejpravděpodobnější varianta, i když by bylo nutné provést rozsáhlejší paleograficko-diplomatické zkoumání písemné produkce městské kanceláře, které zde nemůže být uskutečněno.[51] V čele brněnské

51 Porovnání písma několika málo v originálu dochovaných dohod o příměří a poměrně rozsáhlé produkce brněnské městské kanceláře z této doby by mohlo prokázat vyhotovení některých listin v městské kanceláři; je však pravděpodobnější, že v městské kanceláři vznikaly jen koncepty, zatímco vyhotovení čistopisu jednotlivých listin proběhlo v režii příslušných panských kanceláří resp. písařů (čemuž napovídají i místa vydání – většinou jednotlivé panské hrady a poddanská města). Pokud jde o styl, nelze dohody o příměří srovnávat prakticky s žádným jiným typem listin, než právě s dohodami o příměří, neboť jde o velmi specifický textový druh, který v běžné produkci městské kanceláře nemá paralelu. Běžné formulářové obraty byly u staročeských listin husitské doby již vcelku ustálené.

městské kanceláře stála po celé předmětné období výrazná osobnost městského písaře Jana z Pustiměře, který však pro koncipování našich příměřných listů zřejmě nepřipadá v úvahu.[52] Jak totiž ukázala Veronika Wihodová, tento notář nejspíše v písemné formě neovládal český jazyk, neboť jeho rozsáhlá písařská produkce v městských knihách a v dalších městských písemnostech se omezuje na latinské a německé zápisy.[53] Některý z jeho pomocných písařů, z nichž známe jménem např. Jana z Hradiště, však české texty psal.[54]

Z ostatních listin a listů, které jsou zařazeny do edice v příloze pro věcnou souvislost s problematikou příměří, vykazují již pouze dohody o zajištění bezpečného průběhu vinobraní a polních prací určité formulářové shody, a to dokonce s výše analyzovanými příměřnými listy. Proto lze také u nich vyslovit hypotézu o jejich koncipování v brněnské městské kanceláři. Tuto úvahu posiluje fakt, že předmětné listiny byly vydávány speciálně pro město Brno a ve prospěch brněnských měšťanů.

52 K němu Wihodová, Veronika: *Brněnský městský písař Jan z Pustiměře*. Brno v minulosti a dnes. Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě Brna 20, 2007, s. 59–84.

53 Tamtéž, s. 73–74.

54 Tamtéž, s. 72.

3. DOHODY O PŘÍMĚŘÍ V KONTEXTU DĚJIN HUSITSKÉ (JIŽNÍ) MORAVY

3.1. Příměří na Moravě nebo jižní Moravě? Otázka reprezentativnosti zkoumaného pramenného souboru

Zatímco v předchozí diplomatické části jsem odkazoval na edici v příloze 1, pro následující výklad odkazuji také na přílohu 2 – přehlednou tabulku příměřných listů, přiznávacích listů k příměří a tematicky příbuzných dohod z husitské jižní Moravy. V tabulce jsou vždy uváděna data jednotlivých dohod, skladba obou smluvních stran, jména ubrmanů a stručné shrnutí obsahu; zahrnuta jsou i tři deperdita, která byla rekonstruována z jedné listiny a ze dvou listů (samotné listy do tabulky zahrnuty nejsou).

Hned na úvod této části je potřeba zdůraznit jednu závažnou skutečnost. Zkoumaný komplex písemností se primárně týká jižní Moravy, i když některé dohody mají teritoriální přesah především na západní, méně často též na střední (Tovačov, Kroměříž) a východní Moravu (Uherské Hradiště, hrady Lukov a Křídlo). Zároveň platí, že tento listinný komplex nemá na husitské Moravě obdoby. To přirozeně evokuje zásadní otázku: byl institut příměří nejvíce rozšířen právě na jižní Moravě, zatímco v jiných částech země k dočasnému přerušení bojů tak často nedocházelo? Nebo je studovaný soubor náhodně dochovaným pozůstatkem písemností, jež jinak obvykle nebyly archivovány, a o míře užívání institutu příměří v zemi mnoho nevypovídá? Pokud platí první možnost, představují příměří na husitské Moravě víceméně regionální fenomén; pokud bychom se však přiklonili ke druhé variantě, lze z náhodně dochovaného vzorku jihomoravských příměří činit závěry o vývoji a podobě tohoto institutu v celém markrabství?

Chceme-li se zamyslet nad reprezentativností zkoumaného souboru, je potřeba porovnat především způsob dochování dohod o příměří z jižní Moravy a z jiných

částí země. Jak již víme, kromě jednoho originálu ve Vídni (č. 22) a dalšího v Moravském zemském archivu v Brně (č. 11) pocházejí všechny jihomoravské dohody z Archivu města Brna, přičemž toto město je téměř ve všech případech jedním z účastníků dohod. V rámci městského archivu jde pak o tři originály příměrných listů, jeden originál přiznávacího listu k příměří a jeden originál dohody o bezpečnosti brněnských vinařů; zbývající listiny jsou dochovány formou opisu ve sborníku Jana Munky z Ivančic, jehož existenci a dochování můžeme označit za faktor náhody.

Na druhou stranu, i ve srovnání s pěti originály v brněnském městském archivu poněkud udivuje, že v poměrně dobře zachovalých listinných kolekcích z měst Jihlavy a Olomouce se nenachází ani jedna smlouva o příměří v originálu a patrně ani v opise.[55] V případě Jihlavy je k dispozici pouze stručný regest o uzavření příměří mezi městem, zdejším hejtmanem Vilémem Ebserem a Hynkem Ptáčkem z Pirkštejna na Polné v roce 1427 (bez denního data).[56]

V Olomouci se s příměřími setkáváme formou zmínek v odešlé korespondenci městské rady ze druhé poloviny 20. let, kterou se zjevnými historiografickými ambicemi sesbíral městský písař Václav z Jihlavy.[57] V těchto listech se nachází zmínky o dvou příměřích, do nichž však město nebylo pojato: jednak o výše zmíněné dohodě mezi Přemkem Opavským, Janem Jičínským z Kravař, Jiřím Lukovským ze Šternberka a hejtmany Puchalou a Holým z března 1425,[58] jednak o příměří mezi Haškem z Valdštejna a Janem Tovačovským z dubna 1430. Ve druhém případě jsou zmiňována i nějaká předchozí příměří mezi městem Olomoucí a Janem

55 Originály listin v olomouckém a jihlavském archivu jsou přehledně inventarizovány. Srov. Hoffmann, František – Křesadlo, Karel (edd.): *Městská správa Jihlava. Inventář. 1. Listiny (1240) 1269 – 1900 (1929)*. [Jihlava] 1971; Spáčil, Vladimír (ed.): *Sbírka listin Archivu města Olomouce. 1261–1793. Inventář*. Olomouc 1998. Soustavnější evidence opisů listin v obou archivech neexistuje, neboť jsou roztroušeny v různých sbírkách a především v aktovém materiálu z pozdního středověku a raného novověku.

56 Regest sestavený na základě starého regestu v jihlavské městské knize publikoval – bez citace předlohy – Chlumecky, Peter Ritter von (ed.): *Die Regesten oder die chronologischen Verzeichnisse der Urkunden in den Archiven zu Iglau, Trebitsch, Triesch, Gross-Bitesch, Gross-Meseritsch und Pirnitz. I/1*. Brünn 1856 (Die Regesten der Archive im Markgrafthume Mähren, und Anton Boczek's Berichte über die Forschungen in diesem Lande 1), s. 23, č. *89. K tomu srov. Hoffmann, František: *Jihlava v husitské revoluci*. Havlíčkův Brod 1961, s. 177–178; týž: *Město a revoluce*. In: Pisková, Renata a kol.: Jihlava. Praha 2009, s. 161–182, zde s. 174.

57 Zemský archiv Opava – Státní okresní archiv Olomouc, fond Archiv města Olomouce, kniha č. 677. Nejedná se o úřední knihu (registra odešlé korespondence), ale o jednorázově sestavenou sbírku, která teoreticky mohla plnit funkci formulářové sbírky, spíše však vznikla jako přípravná práce pro městskou kroniku. O historiografických ambicích Václava z Jihlavy jasně vypovídá několik textů v jím založené městské památné knize – srov. Spáčilová, Libuše – Spáčil, Vladimír (edd.): *Památná kniha olomoucká (kodex Václava z Jihlavy) z let 1430–1492, 1528*. Olomouc 2004; Loserth, Johann: *Historische Aufzeichnungen aus der Husitenzeit des Stadtschreibers Wenzel von Iglau*. Mitteilungen des Vereines für Geschichte der Deutschen in Böhmen 19, 1881, 81–89.

58 Palacky, F. (ed.): *Urkundliche Beiträge*, I, s. 385–386, č. 330; viz také literaturu, citovanou v pozn. 26.

Tovačovským, která však údajně Tovačovský nedodržoval.[59] Kromě těchto příměří korespondence zmiňuje ještě pragmatickou dohodu o ochraně olomouckých kupců na cestě do Brna oddíly husitského pána Jana Tovačovského z Cimburka z jara 1426, kdy se však Olomoučtí před biskupem a Zikmundovým hejtmanem Ladislavem z Ludanic hájili, že příslušná dohoda neznamená uzavření příměří s Tovačovským.[60]

I když tedy abstrahujeme od dohod, zachovaných pouze v Munkově kodexu, je převaha příměřných listů z širšího Brněnska nad skromnými zprávami z Jihlavska a Olomoucka nápadná. Proto se domnívám, že na Brněnsku byla příměří na přelomu 20. a 30. let 15. století zřejmě uzavírána přece jen častěji než v jiných částech země. Tento stav snad může být vysvětlen odlišným rozložením sil v jednotlivých regionech. Zatímco města Jihlava a Olomouc byla za husitských válek obklíčena husitskou převahou a okolní husitská šlechta i posádky radikálních husitů nebyly nijak motivovány k častému uzavírání příměří, panovala na širším Brněnsku určitá rovnováha sil: město Brno a jeho nejbližší okolí představovalo nejvýznamnější baštu Albrechtovy moci na Moravě; tento katolický ostrov byl však obklopen prstencem táborských posádek a hradů husitské šlechty. Přitom žádná ze stran nebyla schopna získat v regionu jednoznačnou převahu, což mohlo přispívat k častějšímu uzavírání příměří. Určitou podmíněnost právě vyslovených soudů rozdílným dochováním však samozřejmě nelze vyloučit.[61]

Následující výklad bude každopádně primárně zaměřen na zachované dohody o příměří z jižní Moravy, které utváří vcelku kompaktní soubor (i když také zde evidujeme deperdita). Míra užívání dohod o příměří v jiných regionech i jejich podoba zůstane otázkou, která nemůže být prozatím vyřešena.

59 Palacky, F. (ed.): *Urkundliche Beiträge*, II, s. 136, č. 673.

60 Srov. Palacky, F. (ed.): *Urkundliche Beiträge*, I, s. 428–429, č. 379; s. 429–430, č. 380, a především list biskupovi a Ladislavu z Ludanic na s. 434–435, č. 388: *Ad nos deducta est noticia, qualiter inter vestrarum dominationum comensales et clientes ambiciosa de nobis geritur suspicio, videlicet quod nos cum isto de Thowaczaw fedus trewgarum inissemus* [...] *Vestram similiter minime latet reverenciam eximie presul, qualiter in tantis sediciosis persecutionibus umquam cum illius secte dampnabilis participante fedus trewgarum sine mandato aut consensu dominorum et majorum nostrorum inire consensimus; quod quidem adhuc sectantes nec cum antetacto de Towaczow nec cum aliquo talium trewgas acceptamus, neque inire adhuc intendimus, nisi mandatum dominorum nostrorum nos exequi oportet*.

61 Do jisté míry podobná situace ohledně dochování smluv o příměří je ostatně také v Čechách. Výrazná koncentrace dochovaných příměřných listů v oblasti jižních Čech může na první pohled indikovat, že právě zde byla příměří uzavírána nejčastěji, což je vzhledem k sousedství táborského a rožmberského mocenského bloku a s ohledem na pragmatické postoje Oldřicha z Rožmberka pravděpodobné. Na druhou stranu je však srovnání jižních Čech s ostatními oblastmi země deformováno mimořádně příznivým dochováním rožmberského archivu, který v Čechách nemá obdoby.

3.2. Dohoda o příměří z května 1427

Zatímco na Olomoucku máme ojedinělý a současně dost specifický doklad o uzavření příměří již z roku 1425 (viz výše), na jižní Moravě pochází první dohoda o příměří teprve ze **7. května 1427** a uzavřeli ji **Čeněk z Bludova na Bučovicích**[62] na straně jedné a **moravský zemský hejtman Jan z Lomnice**[63] **s městem Brnem** na straně druhé (č. 1). Obsahem dohody je sjednání příměří do svatodušních svátků, tedy na jeden měsíc, a to bez jakýchkoliv dalších ujednání.

Základním problémem při interpretaci této dohody je fakt, že o Čeňkovi z Bludova a jeho postojích za husitských válek víme velmi málo. Logicky se můžeme domnívat, že Čeněk patřil k husitské šlechtě rebelující proti vládě markraběte Albrechta; na druhou stranu však nemůžeme vyloučit, že proti zemskému hejtmanovi a městu Brnu vedl nějaké soukromé záští bez politického či náboženského podtextu a příměří bylo uzavřeno v jeho rámci. Protože prameny o pozadí dané dohody nic bližšího neprozrazují, pokusme se podívat, v jakém historickém kontextu vznikla.

Po tažení markraběte Albrechta na Moravu v pozdním létě a na podzim 1426, které skončilo již u Břeclavi jejím dlouhým a bezvýsledným obléháním, započalo v zemi období mocenské převahy husitů.[64] Jedním z prvních projevů této „hegemonie husitů na Moravě“ (Válka) byla úspěšná vojenská výprava Jana Tovačovského do prostoru Moravské brány a na severovýchodní Moravu na přelomu let 1426/27, která prakticky zlikvidovala pozice katolické strany v této části země.[65]

---

62 Při prvním uvedení jednotlivých osob budu vždy uvádět literaturu k dané osobě nebo alespoň k příslušnému rodu, případně se pokusím vyřešit identifikační otázky. Při dalších zmínkách o daných osobách – a to i v topograficko/prosopografické příloze – nebude už literatura citována, pokud to nebude nezbytně nutné.

K vladykům, píšícím se podle Bludova, Nechvalína resp. Bučovic srov. Pilnáček, Josef: *Staromoravští rodové*. Brno 1996[3], s. 97–98. Bučovice a Marefy získali postupně v 80. letech 14. století – srov. Mlateček, Karel: *Nižší šlechta na Bučovicku před husitskou revolucí I*. In: Vyškovský sborník. Sborník státního okresního archivu Vyškov. Slavkov u Brna 1999, s. 37–54, zde s. 50–51. Kramoliš, Čeněk: *Bučovský okres*. Brno 1900, s. 42, Čeňka v podstatě jen zmiňuje a o jeho aktivitách za husitských válek nic neví.

63 Biografie tohoto husitského pána, který nejpozději roku 1427 přešel na Albrechtovu stranu a stal se zemským hejtmanem, představuje velký desiderát. Srov. stručný výklad v publikaci Hurt, Rudolf: *Lomnicko za feudalismu*. Lomnice u Tišnova 1966–1967, s. 14–16; nově Šťastný, Petr: *Lomnice a její páni*. In: Konečný, Michal (ed.): Lomnice. Příroda – historie – osobnosti – památky. Tišnov 2006, s. 52–65, zde s. 58–60.

64 K dobytí Břeclavi husity, Albrechtovu tažení na Moravu a bezvýslednému obléhání Břeclavi v srpnu až listopadu srov. Urbánek, R.: *K historii husitské Moravy*, s. 279–282; Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 183; Čornej, P.: *Velké dějiny*, V, s. 466–467; Válka, J.: *Hegemonie husitů*, s. 99–100; podrobně Svoboda, Miroslav: *Břeclav za husitských válek*. In: Kordiovský, Emil (ed.): Město Břeclav. Brno 2001, s. 139–146, zde s. 143–145. K období „husitské hegemonie“ na Moravě přehledně Válka, J.: *Hegemonie husitů*.

65 Válka, J.: *Hegemonie husitů*, s. 100; chronologii tažení významně upřesnil Jurok, Jiří: *Moravský severovýchod v epoše husitské revoluce*. Nový Jičín 1998, s. 96–101.

Na jaře 1427 byla ovšem pod egidou kardinála-legáta Jindřicha Beauforta a braniborského markraběte Friedricha připravována čtvrtá kruciáta proti husitům, od níž si katolická strana slibovala zásadní zvrat situace a do níž se měl tažením přes Moravu zapojit také markrabě Albrecht.[66] Husitské svazy v této době přikročily ke značné bojové aktivitě v Čechách (dobytí Žlutic v západních a Červené Hory ve východních Čechách) i ve vedlejších zemích (rejza do Horní Lužice).[67] Vyvinuli podobnou aktivitu i moravští husité, nebo byla v markrabství jiná situace? Rozhodly se válečné strany v markrabství šetřit síly na letní kampaň a nevyčerpávat se lokálními šarvátkami a přistoupily proto k příměřím?

Vedle smlouvy o příměří mezi Čeňkem z Bludova, zemským hejtmanem a městem Brnem by tomu teoreticky mohla nasvědčovat i výše zmíněná dohoda o příměří z Jihlavy, u níž však známe pouze rok sjednání (1427) a která je zpravidla interpretována jako důsledek vyčerpání města po delším obležení husitskými vojsky na jaře tohoto roku.[68] Naproti tomu z olomoucké korespondence z jara 1427 plyne, že na střední Moravě v této době nebylo na nějaké přerušení bojů ani pomyšlení. Jan Tovačovský z Cimburka totiž nedlouho po úspěšném tažení severovýchodní Moravou oblehl Olomouc a důkladně poplenil její předměstí, zatímco katolická strana v čele s vévodou Přemkem Opavským připravovala rozsáhlý protiútok proti novým posádkám moravských husitů na severovýchodě markrabství.[69] Vévoda Albrecht ve svém listu olomoucké městské radě 14. května 1427 vyjádřil souhlas, aby olomoučtí měšťané poskytli Přemkovi požadovanou vojenskou pomoc, ovšem jen pod podmínkou, že jsou schopni dostatečně zabezpečit své město, neboť panují obavy z husitského vpádu na Moravu. Albrecht Olomoučany ujišťoval, že se co nejdříve sám vypraví s vojskem do markrabství; do té doby měli udělat vše pro to, aby se případnému husitskému útoku ubránili.[70]

Je těžké posoudit, jaká nálada panovala na jaře 1427 na jižní Moravě, ale mimo Čeňkovu listinu nemáme žádné indicie pro to, že by zde v předvečer čtvrté kruciáty existovala širší vůle k uzavírání příměří. Pokud se nenajdou další prameny, do-

66 K přípravám kruciáty Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 190–194; Čornej, P.: *Velké dějiny*, V, s. 484–486.

67 Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 191–192.

68 Tak Hoffmann, F.: *Jihlava v husitské revoluci*, s. 177–178; týž: *Město a revoluce*, s. 174.

69 Srov. Jurok, J.: *Moravský severovýchod*, s. 100–101; stručně též Čapský, M.: *Vévoda Přemek Opavský*, s. 223. Jurok se opíral o listy olomoucké městské rady – srov. Palacky, F. (ed.): *Urkundliche Beiträge*, I, s. 510–512, č. 442/1–3 (listy vévodovi Přemkovi Opavskému); s. 512–513, č. 443 (list markraběti Albrechtovi). Listy určené Přemkovi patrně vznikly v širším rozmezí od zimních měsíců do léta 1427, neboť v prvním z nich zaznívá obava z obležení Olomouce oddíly Jana Tovačovského a ve třetím již Olomoučtí vědí o připravovaném tažení Albrechta na Moravu; někdy mezi tím zřejmě vznikl list markraběti Albrechtovi.

70 Albrechtův list do Olomouce, který zjevně reaguje na list olomoucké městské rady markraběti citovaný v předchozí poznámce, není dosud vydán. Dochoval se v ověřeném opise z roku 1746 v MZA Brno, fond G 12 – Cerroniho sbírka, sign. Cerr II 58a, fol. 147r–148v.

mnívám se, že ojedinělá listina Čeňka z Bludova byla spíše individuálním krokem, než výsledkem nějaké širší akce.

3.3. Dohoda o pravidlech rytířské války z října 1428

Během vojenských akcí čtvrté protihusitské kruciáty byla Morava nakonec větších bojů ušetřena. Některé teritoriálně a časově vzdálenější prameny sice hovoří o údajném Albrechtově tažení do markrabství v době kolem bitvy u Tachova (4. srpna), nicméně spolehlivé soudobé prameny dokládají, že se jedná o omyl. Albrecht prokazatelně dospěl pouze do Lávy (Laa), kde bylo shromaždiště jeho vojska a kde se nejspíše v důsledku zpráv o tachovské porážce rozhodl tažení ukončit.[71] I když tedy v létě 1427 na Moravě k rozsáhlým vojenským akcím nedošlo, země byla nadále sužována drobnou každodenní válkou mezi oběma stranami; od přelomu let 1427/28 se navíc stala průchozím koridorem víceméně pravidelných husitských rejz do Uher a Horního Slezska. Polní vojska se cestou pravidelně obracela i proti opevněným bodům Albrechtovy strany a církevním institucím, které se postupně dostávaly do husitských rukou (např. Uherský Brod na konci roku 1427) resp. byly vystaveny systematickému plenění (např. opakovaně předměstí Brna).[72] V zemi se tak dále prohluboval chaos a hospodářský úpadek.

Rejzy polních vojsk skrze Moravu však zřejmě přispěly k tomu, že obě válčící strany v markrabství navzdory přetrvávajícím náboženským rozporům spojil společný zájem: zachovat uprostřed bojů alespoň elementární zásady válečného práva a zajistit průběh nejdůležitějších zemědělských prací a obchodu. Oba aspekty se odrážejí v pozoruhodné dohodě mezi táborským hejtmanem na Moravském Krumlově **Divišem z Přehořova** a **městem Brnem** z **11. října 1428**, která sice nepředstavuje příměří, ale musíme jí zde věnovat pozornost (č. 2).[73]

---

71 K domnělému tažení Albrechta na Moravu srov. Elbel, P.: *Za vlády markraběte*, s. 150–151, kde jsou zhodnoceny příslušné prameny i starší literatura. Na tomto místě nemůže být poměrně komplikovaná argumentace opakována.

72 Ke společnému tažení sirotků a táborů přes jižní a východní Moravu (kde byl dobyt Uherský Brod) do Uher na počátku roku 1428, které se po návratu na Moravu stočilo na sever do Opavska, Niska a dalších oblastí Dolního Slezska a již v květnu se úspěšně navrátilo do východních Čech, srov. Varsik, Branislav: *Husitské revolučné hnutie a Slovensko*. Bratislava 1965 (Publikácie Slovenskej historickej spoločnosti pri Slovenskej akadémii vied 9), s. 25–38; Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 201–204; Čornej, P.: *Velké dějiny*, V, s. 505–506, 525–526; Válka, J.: *Hegemonie husitů*, s. 101–102. Podle barokních historiků se měla přinejmenším část polních vojsk vracet do Čech přes jižní Moravu, kde se pokusila o dobytí Brna a střetla s vojskem olomouckého biskupa a Albrechtových hejtmanů v tzv. bitvě u Brna – srov. k tomu Urbánek, R.: *K historii husitské Moravy*, s. 287; Válka, J.: *Hegemonie husitů*, s. 104–105; skepticky Elbel, P.: *Za vlády markraběte*, s. 154–157.

73 Dohoda byla už mnohokrát v literatuře pojednána, srov. např. stručně Neumann, Augustin: *K válečnictví za doby husitské*. Hlídka 37, 1920, s. 11–17, zde s. 14–15; Dřímal, J.: *Boj o Brno*, s. 98; Válka, J.: *Hegemonie husitů*, s. 106–107; Doležel, Jiří: *Město markrabat, rytířů a hejtmanů – Ivančice v letech 1375 až*

Diviš se zde purkmistrovi a radě města Brna zavazuje dodržovat osm článků (*vydávám osm artykulův*), přičemž můžeme předpokládat, že existovala párová listina brněnské městské rady, formulovaná s nejvyšší pravděpodobností shodně. Hned v prvním článku se Diviš zavazuje: *abych já s nimi a oni se mnú rytířskú válku vedli*. Další články tento obecný závazek rozvíjejí. Druhý článek řeší případné zajetí Diviše Brněnskými, přičemž je stanoveno výkupné 100 kop; při zajetí purkmistra, člena rady nebo městského hejtmana je stanoveno shodné výkupné, u běžného měšťana je to 50 kop. Ve třetím článku je pak stanoveno výkupné za pěší (3 kopy) a jízdní žoldnéře (s jedním koněm 5 kop, se dvěma koňmi 10 kop, se třemi koňmi 15 kop, se čtyřmi až desíti koňmi 20 kop).

Čtvrtý a pátý článek se vztahují na zajištění základního chodu hospodářství: poddaní mají bezpečně pracovat na poli, sít, orat a jezdit do lesů či mlýnů; vyňaty jsou pouze cesty za obchodem (formanské vozy). Stejně tak má být zaručen bezpečný chod prací na vinicích a doprava vína.

Šestý až osmý článek se vracejí k problematice válečného práva. Nejprve se zaručuje bezpečný pohyb poslů mezi oběma stranami. V souvislosti s tím se stanovuje, že pokud by se Divišův posel nebo služebník v Brně zadlužil nebo někomu něco ukradl, má být spoután a odevzdán k potrestání Divišovi a naopak. Obě strany si mají navzájem vracet uprchlé nevyplacené vězně.

Pozoruhodná dohoda byla uzavřena na časově omezenou dobu – pouze do Vánoc 1428 a s týdenní výpovědní lhůtou. Přesto je důležité, že zde válečné strany písemně deklarovaly ochotu k respektování důležitých zásad středověkého válečného práva (*ius in bello*), které se v průběhu husitských válek – po prvotní vlně fanatismu na obou stranách – stále více prosazovalo v každodenní válečné praxi.

Načasování dohody do podzimních měsíců a její časové omezení nás ovšem zároveň vede k jisté opatrnosti. Je pravděpodobné, že jejím hlavním motivem bylo zajištění klidu na dobu podzimních zemědělských prací, především vinobraní. Právě tato ustanovení se budou v následujících letech periodicky opakovat, a to jak ve specializovaných úmluvách, zajišťujících bezpečný chod vinobraní, tak i v samotných dohodách o příměří.

3.4. Dohody o příměří a o bezpečném vinobraní z podzimu 1429

Než se však uzavírání těchto dohod stalo na jižní Moravě běžnou záležitostí, došlo mimo moravskou půdu k významné události, která patří k důležitým mezníkům v dějinách husitské revoluce: k přelomové bratislavské schůzce krále Zik-

1460. In: Čejka, Jiří (ed.): Ivančice. Dějiny města. Ivančice 2002, s. 147–173, zde s. 159–161; Elbel, P.: *Za vlády markraběte*, s. 153.

munda s husity v dubnu 1429.[74] Po předešlých nepříliš úspěšných Zikmundových pokusech o zprostředkování disputace mezi husitskými a katolickými teology se v Bratislavě sešla početná suita katolických učenců především z Vídně a Paříže s reprezentativní husitskou delegací. Ačkoliv bratislavská jednání v teologických otázkách k žádným výsledkům nedospěla, Zikmund zde husitům slíbil, že zajistí jejich svobodné slyšení na budoucím koncilu (měl se sejít roku 1431). Do této doby však Zikmund chtěl husitské strany přimět k uzavření všeobecného příměří, které by mj. umožnilo realizaci jeho římské korunovační jízdy, což ale pro husitskou delegaci z mnoha důvodů nebylo přijatelné. Pokud neměla bratrstva ztratit svou politickou váhu, musela pokračovat v rejzách za hranice, které jednak financovaly provoz polních vojsk, jednak představovaly účinný nátlakový prostředek k prosazování vyjednávacích pozic husitů.

Svým požadavkem všeobecného příměří nicméně Zikmund vyslal svým stranníkům v Čechách a na Moravě jasný vzkaz, že dočasný mír s kacíři již nepovažuje za nic nepatřičného. Uzavírání příměří s husity sice stále tvrdošíjně odmítal papež Martin V. a určité kruhy v církvi, nicméně se zdá, že svůj postoj k příměří pod vlivem tchána pomalu měnil též vévoda Albrecht. Ten sice zatím sám u žádné dohody nefiguroval, ale zjevně toleroval uzavírání příměří mezi hlavními oporami své vlády na Moravě (zemský hejtman, podkomoří, město Brno) a husitskou šlechtou resp. hejtmany táborských posádek v markrabství.

Nejprve je potřeba zmínit dohodu z **23. září 1429**, uzavřenou mezi táborským hejtmanem v Ivančicích a Moravském Krumlově, **Divišem z Přehořova**, a **městem Brnem**, do níž byli na Divišově straně pojati také táborský hejtman v Třebíči, **Jan st. ze Sobětic**, a husitský pán **Jan z Kunštátu a Jevišovic řeč. Suchý Čert**[75] (č. 3). Obsahem dohody nebylo uzavření příměří, ale závazek umožnit Brňanům nerušenou práci na vinicích a dovoz sklizeného vína do Brna, a to od data dohody až do sv. Martina (11. listopadu), tedy prakticky na celou dobu vinobraní. Jak víme, podobné ustanovení bylo zahrnuto již do úmluvy o pravidlech rytířské války z předchozího roku. Tehdy i nyní je můžeme považovat za jakýsi předstupeň dohod o příměří.

Z přibližně stejné doby, z října 1429, nicméně pochází také doklad o uzavření klasického příměří. Dochovala se pouze listina **Jana z Pernštejna**[76] z **27. října 1429** o přistoupení jeho služebníka, **Mikuláše z Člupku seděním na Košíkově**,[77]

74 Literatura ke schůzce je uvedena výše v pozn. 21.

75 Jan (III.) řeč. Suchý Čert z Kunštátu a Jevišovic rezidoval na někdejší johanitské komendě v Horních Kounicích a patřil k radikálnímu křídlu moravské husitské šlechty úzce spolupracujícímu s tábory – srov. Plaček, Miroslav – Futák, Peter: *Páni z Kunštátu. Rod erbu vrchních pruhů na cestě k trůnu*. Praha 2006, s. 154–155.

76 K němu srov. Vorel, Petr: *Páni z Pernštejna. Vzestup a pád rodu erbu zubří hlavy v dějinách Čech a Moravy*. Praha 1999, s. 46–59.

77 Mikuláš z Člupku pocházel ze zemanského rodu píšícího se podle tvrze Člupek u Litomyšle – srov. Sedláček, August: *Hrady, zámky a tvrze království českého. I. Chrudimsko*. Praha 1931², s. 28. K hrádku Košíkovu srov. Plaček, Miroslav: *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí*. Praha 2007,

ke stávajícímu příměří, uzavřenému mezi Pernštejnem na straně jedné a zemským hejtmanem **Janem z Lomnice**, podkomořím **Joštem Hechtem z Rosic**,[78] **Janem ml. z Lomnice** a **městem Brnem** na straně druhé (č. 4). Zatímco Mikuláš z Člupku byl jen jedním z mnoha pernštejnských klientů, Jan z Pernštejna byl příslušníkem předního panského rodu a k tomu velmi aktivním husitou; proto je zmínka o deperditním příměrném listu daleko významnějším faktem, než dochovaná listina o přistoupení Mikuláše Člupka k příměří.

Jaké byly motivy Jana z Pernštejna k uzavření příměří, nevíme. Nabízí se však úvaha, zda Pernštejn při uzavírání příměří již neplánoval svou účast na válečných akcích bratrstev za západními hranicemi Čech a zda si dohodou o příměří nechtěl pro toto angažmá krýt záda. Faktem je, že Jana z Pernštejna nacházíme na mohutné „spanilé jízdě" táborů, sirotků a pražanů se šlechtickými spojenci do Míšeňska a Frank na konci roku 1429 a v prvních měsících roku 1430.[79] Tato rejza byla zřejmě předběžně dohodnuta již po uzavření smíru mezi všemi husitskými stranami dne 25. září 1429, a tak nelze vyloučit, že Jan z Pernštejna o plánu výpravy na přelomu září a října již věděl a příměří uzavíral s ohledem na ni. To jsou však pouhé dohady, které nelze ověřit, když neznáme ani text příměrného listu. Je ostatně otázkou, zda příměří bylo záležitostí pouhého Pernštejna a jeho klientely, nebo šlo o rozsáhlejší akci, ke které přistoupilo více husitských pánů. Ač to nelze vyloučit, skutečně rozsáhlé příměří mělo být na Moravě uzavřeno až o půl roku později.

3.5. Prostějovský sněm a příměří z března 1430

Po určitém oddechnutí na podzim 1429 se na Moravě znovu rozhořely boje; naplno v jarních měsících následujícího roku. Někdy po polovině března 1430 protáhla

---

s. 300–302. Dohoda o příměří z října 1429 je první zmínkou o této drobné fortifikaci, byť hrádek vznikl zřejmě již v 60. letech 14. století jako centrum zemanského statku Drahonína. Jak se Mikuláš Člupek dostal k držbě tohoto zboží a kdy vstoupil do pernštejnských služeb, není známo. Před husitskou revolucí se každopádně živil jako lapka a patřil k bojové družině Viléma z Pernštejna, takže jej hojně evidují popravčí zápisky města Jihlavy – srov. Hoffmann, František (ed.): *Archiv český čili staré písemné památky české i moravské sebrané z archivů domácích i cizích. Svazek XXXVIII. Popravčí a psanecké zápisky jihlavské z let 1405–1457*. Praha 2000, s. 203 (rejstříkové heslo „Mikuláš Člupek" s četnými odkazy).

78 Osobnost Jošta Hechta by zasluhovala biografickou studii. Srov. velmi stručně Kratochvíl, Augustin: *Ivančický okres*. Brno 1904 (Vlastivěda moravská II. Místopis), s. 268–269; Elbel, Petr: *Scio, quod vos Moravi estis timidi et michi non fideles. Moravané ve strukturách dvora Zikmunda Lucemburského*. Mediaevalia Historica Bohemica 12/2, 2009, 43–132, zde s. 71.

79 K výpravě do Míšně a Frank srov. Bartoš, František M.: *České dějiny. II/8. Husitská revoluce. 2. Vláda bratrstev a její pád 1426–1437*. Praha 1966, s. 62–67, k Pernštejnově účasti na s. 63, pozn. 55; dále viz Schlesinger, Gerhard: *Die Hussiten in Franken. Der Hussiteneinfall unter Prokop dem Großen im Winter 1429/30, seine Auswirkungen sowie sein Niederschlag in der Geschichtsschreibung.* Kulmbach 1974 (Die Plassenburg. Schriften für Heimatforschung und Kulturpflege in Ostfranken 34); Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 217–223; Čornej, P.: *Velké dějiny*, V, s. 519–523; Válka, J.: *Hegemonie husitů*, s. 108.

markrabstvím velká rejza táborů do Horního a Dolního Slezska, která byla korunována značnými úspěchy, zejména založením táborských posádek v Hlivicích, Střelíně, Němčí, Klučborku a Byčině. Ani ne měsíc poté Moravou protáhla další velká výprava sirotků s táborskými spojenci do západních Uher, která sice uspěla ve střetu s katolickými jednotkami v bitvě konané asi u Podivína (německy Kostel; dle Bartoška z Drahonic *circa quandam ecclesiam in Moravia in metis Austrie*), v Uhrách však narazila na tvrdý odpor a byla předčasně ukončena po krvavém střetu s uherskou zemskou hotovostí někde mezi Trnavou a Šintavou.[80]

Mezi oběma taženími, nebo přesněji v době táborské rejzy do Slezska došlo na Moravě k významné události, která byla v dosavadní literatuře buďto zcela opomíjena, anebo špatně datována: k sněmu v Prostějově a k dohodnutí prvního rozsáhlého příměří, které nemělo jen regionální charakter, ale kromě osob z jižní Moravy obsáhlo řadu šlechticů z celé země. Základem našich informací o sněmu a na něm přijatém příměří je list moravského zemského hejtmana **Jana z Lomnice**, **Viléma Zajíce z Hazmburka**,[81] **Haška z Valdštejna**,[82] **Jošta Hechta z Rosic** a špilberského

80 Nejpodrobněji o tažení referuje Goll, Jaroslav (ed.): *Kronika Bartoška z Drahonic*. In: Fontes rerum Bohemicarum. V. Praha 1893, s. 589–628, zde s. 602: *Deinde eodem anno post festum Pasce divisi sunt in duo agmina dicta woyska, sic quod Welko capitaneus cum Parvo Procopio presbitero et cum Johanne Zmrzlik et cum quibusdam de Nova civitate Pragensi, eorum ipsius civitatis quarta parte, et cum tota secta Orfanorum et magna parte Taboriensium et presertim cum Philippo, tunc capitaneo in Ostromecz, se ad metas regni Ungarie protraxerunt et equitaverunt et perrexerunt et ibi duos conflictus, unum cum quibusdam capitaneis domini regis Sigismundi de Moravia in metis Austrie habuerunt, ubi eiusdem secte Taboriensium et Orphanorum, ut dicebatur, circa quandam ecclesiam in Moravia in metis Austrie centum et quinquaginta sunt interfecti et plures. Secundum vero conflictum seu certamen habuerunt in metis Ungarie cum gentibus dicti domini regis et presertim Boemis, Moravis, Ungaris et gentibus dictis Raczy, ubi Welko, capitaneus Orfanorum, est interfectus cum multis aliis, ut dicebatur, ad duo milia et in villis sunt concremati, et presertim Johannes de Stezow et Martinko, familiares Johannis Zmrzliconis, et dicebatur, quod ispsis equi sunt in curribus et sub equitibus interfecti et mortui ultra duo milia; et sic successive per quasdam aquas et lutositates pontes facientes in nocte fugierunt et Pragam reversi sunt*. Srov. Varsik, B.: *Husitské revolučné hnutie*, s. 44–57; stručně též Bartoš, F. M.: *České dějiny*, II/8, s. 71–73; Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 227–229; Čornej, P.: *Velké dějiny*, V, s. 510–511, 528; Válka, J.: *Hegemonie husitů*, s. 108.
Sporná je datace poplenění Starého Brna údajně k 1. prosinci 142[9], o níž referuje kněz Antoch z Přelouče ve svém breviáři. Srov. Bartoš, František M.: *Zápisky v breviáři kněze Antocha z Přelouče*. Časopis archivní školy 12, 1934, s. 99–110, zde s. 107. Tuto akci nelze dost dobře spojit s žádným známým tažením sirotčího vojska na Moravu a je otázkou, zda Bartoš správně rozvedl neúplnou dataci zápisu (jak sám uvádí, je „poslední číslice téměř oříznuta"), kdy se spolehl na autoritu Bretholze (aniž by citoval příslušnou Bretholzovu práci). Proto se domnívám, že tyto boje spíše spadají do prosince 1427, kdy skutečně kolem Brna protáhla větší rejza – srov. literaturu v pozn. 72.

81 Nejspíše se jedná o Viléma, jenž byl starším bratrem pražského arcibiskupa Zbyňka Zajíce z Hazmburka a patřil k významným Zikmundovým straníkům v Čechách (srov. Kavka, František: *Strana Zikmundova v husitské revoluci*. Strojopis disertace FF UK. Praha 1948, s. 107–108, č. 244); není však jasné, proč roku 1430 vystupoval na sněmu šlechty na Moravě. Jinou možností je, že se takto označoval Vilém Zajíc z Valdeka a z Hostěnic, příslušník mladší moravské větve Zajíců z Valdeka, kteří byli s Hazmburky příbuzní. Tohoto Viléma lze v pramenech dohledat jen velmi zřídka. Dospělý byl už roku 1429 a zemřel kolem roku 1475 – srov. Zajíc, Petr: *Zajícové z Valdeka na Moravě*. Netištěná bakalářská práce FF MU. Brno 2007, s. 51–52.

82 Tato významná postava husitské doby by si zasloužila knižní monografii, srov. prozatím Jurok, Jiří: *Hašek z Valdštejna: od straníka markraběte Prokopa k husitskému hejtmanovi, moravskému zemskému hejtma-*

hejtmana **Viléma Waldnera** adresovaný znojemskému hejtmanu Jörgu Launovi a tamní městské radě (č. 5). List se dochoval v soudobém opisu v Moravském zemském archivu a je datován pouze denním datem (úterý před Zvěstováním Panny Marie). Vzhledem k tomu, že se Jan z Lomnice tituluje jako zemský hejtman a Zikmund Lucemburský se uvádí ještě jako král, musel list vzniknout v rozmezí let 1427–1433. Protože se v něm však zároveň hovoří o nejbližším čtvrtku jako o čtvrtku ve středopostí, může se v rámci uvedeného intervalu jednat o jediné datum – 24. března 1430.[83] Tato datace platí za předpokladu, že kopista neudělal při přepisování listu chybu a například z *fritag* (pátek) v předloze neudělal *eritag* (úterý) ve své kopii (což je ale málo pravděpodobné). Pokud by list hypoteticky byl vydán v pátek před Zvěstováním Panny Marie, připadaly by v úvahu ještě roky 1427 a 1432, kdy svátek Zvěstování připadl na úterý ve Středopostí, v pátek před ním bylo 21. března a ve čtvrtek ve Středopostí 27. března. Zejména do kontextu událostí na jaře 1432 by písemnost vcelku zapadala.[84] Dokud se však pro případnou chybu v dataci nepodaří nalézt nějaký další argument, musíme počítat s datací listu do března 1430. (V každém případě můžeme z chronologických důvodů zcela vyloučit dataci do let 1428 nebo 1429, s níž se setkáváme v literatuře,[85] stejně jako roky 1431 a 1433.[86])

Právě učiněná chronologická analýza není samoúčelná, protože list představuje zásadní pramen nejen k institutu příměří, ale k dějinám husitské Moravy vůbec. Co se z něj vlastně dozvídáme? Páni Albrechtovy strany a špilberský hejtman informují znojemského hejtmana a městskou radu, že se na pokyn krále Zikmunda a vévody Albrechta zúčastnili sněmu moravských pánů v Prostějově, jenž byl svolán za účelem upokojení země, a na tomto sněmu z popudu krále a markraběte a na základě jejich plné moci sjednali příměří. To má započít do nejbližšího čtvrtka ve Středopostí ráno (*der sich anhebt bys phincztag schirist kümftig auf mitvasten von aufgang der sun*) a skončit dva týdny po svátku svatého Jiří (*und schol werden nach*

novi a diplomatu stran habsburské, rožmberské a posléze poděbradské. Vlastivědný věstník moravský 68/1, 2016, s. 18–22.

83 V letech 1427–1433 se totiž pouze jednou stalo, že úterý před Zvěstováním Panny Marie připadlo na Středopostí, tedy na týden od neděle *Oculi* po neděli *Letare*.

84 O Středopostí roku 1432 byly také uzavřeny minimálně dvě dílčí dohody o příměří, které však neměly trvat jen dva týdny po sv. Jiří, ale až do Letnic – tj. toho roku do 8. června (č. 16 a 17).

85 Hosák, L.: *Olomoucký patriciát*, s. 26–27, datuje prostějovský sněm do roku 1428; v jiné své práci se však týž: *Husitské revoluční hnutí v olomouckém kraji*. Olomouc 1960, s. 23, přiklání k roku 1429. Papajík, David: *Páni ze Sovince. Dějiny rodu moravských sudích*. Praha 2005, s. 95, uvádí podle Hosáka obě možnosti a pozastavuje se nad tím, že se sněmu nezúčastnil významný představitel Albrechtovy strany na střední a severní Moravě Jan Přovský ze Sovince. Pokud však přijmeme dataci do roku 1430, není to žádný div, neboť Jan Přovský v první polovině února 1430 zemřel.

86 V roce 1428 bylo středopostí již 7.–14. března, roku 1429 27. února až 6. března a roku 1431 4.–11. března, tedy dlouho před Zvěstováním Panny Marie; roku 1433 Středopostí spadá do týdne před Zvěstováním Panny Marie.

einander zü raÿten czwo wochen nach sand Jorgen tag schirist kümftig und denselben leczten tag uncz auf den undergang der sun). Pokud tedy vycházíme z datace listu do roku 1430, mělo příměří započít 26. března a trvat do 6. května 1430.

Vydavatelé následně přinášejí výčet všech pánů (resp. rytířů), s nimiž se na uzavření příměří dohodli (*dieselben herren, mit den der frid gelegt ist, sein mit namen hie inne geschriben*): **Jan Jičínský z Kravař**,[87] **Jan Tovačovský z Cimburka**,[88] **Václav** a **Jiřík Strážničtí z Kravař**,[89] **Ctibor z Cimburka na Křídle**, bratři **Beneš** a **Vaněk z Boskovic a Letovic**,[90] **Jan z Pernštejna**, **Lacek ze Šternberka a Lukova**,[91] **Pavel** a **Heralt ze Sovince**,[92] bratři **Zbyněk** a **Oldřich z Doubravice**,[93] **[Dobeslav] Puchala z Węgier** (*Puchal von Wanger*),[94] **Smil z Moravan**,[95] **Hynčík z Hoštejna**[96] a **Rudolf z *Becze* [a ze Střílek]**.[97] Pokud by k příměří chtěli přistoupit ještě další (husitští) páni a posád-

87 Tento pán přestoupil teprve krátce předtím na husitskou stranu. Srov. k němu Baletka, Tomáš: *Páni z Kravař. Z Moravy až na konec světa*. Praha 2004, s. 238–250.

88 Tato klíčová osobnost husitské a poděbradské Moravy by si nepochybně zasloužila knižní biografii. Prozatím jeho roli v dějinách husitství (nejen na Moravě) shrnul Jurok, Jiří: *Příčiny, struktury a osobnosti husitské revoluce*. České Budějovice 2006, s. 113–117 (spolupráce s českými husity, účast na rejzách do Uher), 121–122 (Tovačovského šlechtická skupina) a 204–210 (biografický medailón).

89 K nim Baletka, T.: *Páni z Kravař*, s. 270–271 (Václav); s. 272–285 (Jiří).

90 K nim alespoň Šembera, Alois Vojtěch: *Páni z Boskovic a potomní držitelé hradu boskovického na Moravě. Přidáno popsání hradu, města a okresu boskovického*. Vídeň 1870, s. 25–32 (Vaněk Letovický z Boskovic); s. 60–63 (Beneš Černohorský z Boskovic).

91 K němu Pokluda, Zdeněk: *Moravští Šternberkové.* Praha 2012, s. 149–160.

92 K jejich osudům za husitství srov. Papajík, D.: *Páni ze Sovince*, s. 65–66, 74–75, 94–96, 111 a na dalších místech (Pavel); s. 76–77, 82–83, 88, 98–99, 101–103 a na dalších místech (Heralt).

93 Genealogii pánů z Doubravice a Osové znaku zavinuté střely se stručným komentářem přináší Pilnáček, J.: *Staromoravští rodové*, s. 208–209. V dalších příměřích vystupuje mezi husitskými pány ještě třetí bratr, Smil z Doubravice, zatímco čtvrtý z bratří, Jimram z Doubravice, patřil k Albrechtově straně – viz níže.

94 Polský pán, který do českých zemí přišel v doprovodu Zikmunda Korybuta, připojil se k husitství a působil jako hejtman na Moravě a později v Horním Slezsku, by také zasluhoval biografickou studii. Hodně pozornosti mu ve svých pracích věnuje Jurok, J.: *Moravský severovýchod*, passim; týž: *Příčiny, struktury a osobnosti*, s. 117–120 a na dalších místech. V českých pramenech a literatuře však Puchala obvykle nevystupuje s predikátem z *Węgier*, což je ves ve Velkopolsku poblíž Kalisze. S tímto predikátem je doložen např. k roku 1417 procesní listinou krále Vladislava Jagiełła, jež byla otištěna ve velkopolském diplomatáři – srov. Gąsiorowski, Antonius – Jasiński, Thomas (edd.): *Codex diplomaticus Maioris Poloniae. Tomus VIII comprehendit: diplomata nr 774–1074 ex annis 1416–1425*. Varsoviae – Posnaniae 1989, č. 811 (použita digitální verze http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=20113 [citováno 04/2016]). V této listině mimochodem vystupuje i Dobeslavův bratr Mikuláš z Węgier a další osoby z okolí Kalisze resp. Konina.

95 K pánům z Landštejna a Moravan erbu růže srov. Pilnáček, J.: *Staromoravští rodové*, s. 176–177.

96 Hynčík z Frývaldova byl již před husitskými válkami purkrabím na Hoštejně; během válek se hradu zmocnil a psal se podle něj. Patřil k oporám husitské strany na Šumpersku, za což mu vratislavský biskup již roku 1422 odebral fojtství ve Frývaldově (Jeseníku) a léna v okolí – srov. Zuber, Rudolf: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*. Ostrava 1966, s. 90–92; Hosák, Ladislav: *Šumpersko za válek husitských*. Severní Morava 15, 1967, s. 40–47, zde s. 42 a 45.

97 Tento rytíř nejasného původu působil ve druhé dekádě 15. století jako Zikmundův hejtman v se-

ky, mohli tak následně učinit pomocí přiznávacího listu, který měl být doručen na brněnskou radnici. Na katolické straně však měli příměří zachovávat nejen výše uvedení vydavatelé listu, ale automaticky též král a markrabě a všichni jejich hejtmani a posádky, služebníci a poddaní, za něž za všechny to vydavatelé v Prostějově přislíbili. Co je však podstatné, vydavatelé se také zavázali *den fridprief zü vorpringen*, což lze mj. přeložit jako dokonat příměřný list.[98] Je-li to správný výklad, znamenalo by to, že v Prostějově nejspíše ještě nedošlo k zlistinění dohody o příměří, která byla dojednána pouze ústně nebo spíše v konceptu a strany se dohodly, že si následně vystaví příslušné párové listiny.

V listě Jörgu Launovi a městu Znojmu jsou uvedeny i některé další v Prostějově dohodnuté podmínky příměří, které mají být následně obsaženy v onom hlavním příměřném listu: v době trvání příměří mají být bezpečné silnice a nemají na nich být trpěni žádní lapkové; obě strany však mohou nadále vybírat své holdy. Za ubrmany dohody o příměří byli zvoleni Menhart z Hradce, Zbyněk z Doubravice, Jošt Hecht z Rosic a Jimram z Doubravice. Poslední tři se v této roli vyskytují v řadě jihomoravských příměří; zapojení Menharta z Hradce, významného představitele českého husitského panstva, je však poměrně překvapivé.

Příměří vůbec dost vybočuje z předchozích i následujících dochovaných dohod, a to ani ne tak svým časovým rozsahem a obsahem – jde o zcela obvyklá ustanovení – ale počtem a skladbou účastníků. Na husitské straně postrádáme především táborské posádky na Moravě, s nimiž se jinak v jihomoravských příměřích pravidelně setkáváme. Naproti tomu je však do dohody zapojeno několik pánů a rytířů, kteří úzce spolupracovali s oběma radikálními svazy. Kromě Jana Tovačovského z Cimburka jde zejména o Smila z Moravan a Dobeslava Puchalu z Węgier, který zřejmě z Prostějova odjel přímo na táborské tažení do Slezska (na něž se příměří nevztahovalo).

---

verním Benátsku, zúčastnil se v Zikmundově suitě kostnického koncilu i války proti Friedrichovi IV. Tyrolskému a na počátku 20. let se v pramenech objevuje jako hejtman v Brně. Nejpodrobněji o něm srov. Schmidt, Ondřej: *Vikáři a hejtmani krále Zikmunda na severu Benátska (1411/12–1420)*. Studia Mediaevalia Bohemica 7/1, 2015, s. 81–113, zde s. 92, 110 a na dalších místech. K výkladu Ondřeje Schmidta lze ještě doplnit, že v květnu 1427 musel vévoda Albrecht řešit potíže s Rudolfem ze Střílek, který obtěžoval ozbrojence olomouckého hejtmana Jana Pňovského ze Sovince (MZA Brno, fond G 12 – Cerroniho sbírka, sign. Cerr II 58a, fol. 147r–148v; lokalita Střílky je v tomto novověkém opise Albrechtova listu zkomolena ve tvaru *Strzietka* místo původního *Strzielka*). Jednalo se přitom nepochybně o našeho Rudolfa z *Becze*, neboť v Albrechtově moravském landfrýdu z 9. září 1434 mezi pečetiteli vystupuje Rudolf z *Becze* a ze Střílek (AČ X, s. 250–254, č. VI, zde s. 251; Rudolfova pečeť se bohužel nedochovala). Zatímco dikce listu z května 1427 nasvědčuje spíše tomu, že Rudolf stále patřil k Zikmundově a Albrechtově straně, a proto vzbudilo rozruch, že obtěžoval lidi Albrechtova hejtmana, na jaře 1430 se již evidentně hlásil k husitské straně moravské šlechty.

98 Jiným významem slovesa *vorpringen* je – jak známo – předložit, to by ale v kontextu celé věty nedávalo smysl. Hned další vedlejší věta totiž specifikuje, co má daný příměřný list obsahovat: *den fridprief zü vorpringen und darunder schullen die landstrassen frei sein* [...] (č. 5).

Nejdůležitější je ovšem fakt, že příměří bylo sjednáno z vůle krále a markraběte, kteří je nejen mlčky tolerovali, jak jsme to předpokládali u dohod v letech 1427 a 1429, ale přímo vybízeli své straníky k jeho uzavření. U Zikmunda to nijak neudivuje, protože už v Bratislavě vystoupil s požadavkem všeobecného příměří; u vévody Albrechta jde naopak o překvapivé jednání, protože před církví a svými rakouskými poddanými doposud vystupoval jako přesvědčený bojovník proti husitům a ještě v roce 1433 bude ve své suplice tvrdit papeži Evženovi IV., že dosud s husity žádná příměří neuzavřel (viz níže). Otázkou ovšem je, zda podnět k uzavření příměří skutečně vyšel od Zikmunda i Albrechta, anebo Zikmund (jako zřejmě mnohokrát) svému zeti vnutil svou politickou linii a do jednání o příměří jej víceméně vmanipuloval. Je docela dobře představitelné, že moravští husité jednali nejprve se Zikmundem, který v té věci obeslal Albrechta a jeho souhlas si vynutil. Na druhou stranu víme, že Albrecht 19. února 1430 oznamoval olomoucké městské radě, že se brzy chystá vyslat velké poselstvo do Brna, které má mimo jiné jednat o posílení vojenských posádek v markraběcích hradech a městech.[99] Pokud toto poselstvo skutečně na Moravu dorazilo, je pravděpodobné, že právě ono mohlo zahájit jednání o Albrechtově souhlasu s chystaným příměřím a nakonec zajistit jeho souhlas.

Ať už tomu bylo jakkoliv, ve srovnání s dochovanými listinami z podzimu 1429 se jedná o rozsáhlou akci, a my se tedy opět musíme ptát po motivaci obou stran k uzavření dohody. Domnívám se, že nejlogičtějším vysvětlením bude uvést tuto dohodu do spojitosti s chystanými jednáními mezi husity a církví v Norimberku pod patronací braniborského markraběte Friedricha. Předběžná dohoda o uspořádání tohoto slyšení byla uzavřena 10. února 1430 v rámci tzv. beheimsteinských úmluv, jimiž vyvrcholila velká rejza všech husitských uskupení do Míšně, Frank a Horní Falce. Friedrich zde husitům přislíbil, že zprostředkuje 23. dubna 1430 jejich audienci na chystaném říšském sněmu v Norimberku, že jim pro účast na tomto sněmu vystaví glejt, obstará souhlas krále Zikmunda a zajistí příjezd reprezentativních delegací teologů ze všech říšských univerzit. Krátce po návratu do Čech husité na pražském sněmu zahájeném 8. března 1430 dohodli složení delegace pro norimberská jednání.[100]

Zikmund však na uzavření beheimsteinských úmluv hleděl velmi rezervovaně. 16. března psal z Trnavy Oldřichovi z Rožmberka, že se nesluší, aby markrabě Friedrich jednal s husity za jeho zády, a že je potřeba, aby podobná jednání probíhala přímo s ním jakožto přirozeným pánem Čech. Přestože se v brzké době

99 ZA Opava – SOkA Olomouc, fond AM Olomouc, listina č. 118 (dostupné regesty tento zajímavý detail neuvádějí).

100 O beheimsteinských úmluvách a následných jednáních o norimberském slyšení srov. Bartoš, F. M.: *České dějiny*, II/8, s. 66–69; Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 222–225; nově Coufal, D.: *Polemika o kalich*, s. 247–256. V textu hovořím o březnovém pražském sněmu; je však potřeba upozornit, že Hlaváček, I.: *Husitské sněmy*, s. 92–93, tato jednání mezi husitské sněmy neřadí.

– jakmile dokončí jednání se slezskými knížaty a uherskými pány – chystá vyrazit na norimberský sněm, vyřídí tam jenom své záležitosti a pojede dál, aniž by čekal na příjezd husitů plánovaný na 23. dubna. Kromě toho poslal karlštejnského purkrabího Zdeslava Tluksu z Buřenic jako svého zástupce do Prahy (na sněm), aby se zde pokusil obnovit jednání husitů s králem, započatá před rokem v Bratislavě.[101] Místo rychlého odjezdu na norimberský sněm se však Zikmund ještě měsíc zdržel v Trnavě, a poté zůstal ještě další dva měsíce v Uhrách.[102] Co jej tak zdrželo?

Mimo jiné jistě i jednání s moravskou šlechtou, předcházející a následující prostějovskou dohodu o příměří. Dle usnesení březnového pražského sněmu se moravští husitští páni měli v poměrně hojném počtu zúčastnit norimberského slyšení. V početné husitské delegaci měli být zastoupeni a od Friedricha tedy obdržet glejt následující páni: Jan Jičínský z Kravař, Václav Strážnický z Kravař na Plumlově, Jan Tovačovský z Cimburka, Beneš z Boskovic a Smil z Landštejna (a Moravan).[103] Je pravděpodobné, že prostějovský sněm přímo navazoval na předchozí pražská jednání, a že na něm moravští páni chtěli projednat stanovisko husitské části zemské obce před norimberským jednáním a dosáhnout příměří s Albrechtovou a Zikmundovou stranou na Moravě, které by platilo po dobu nepřítomnosti předních husitských pánů.[104] Nelze vyloučit, že Zikmund moravským pánům sice neschválil jejich plán odjet do Norimberka, že jim však učinil podobnou nabídku, jako předtím skrze Zdeslava Tluksu pražskému sněmu – tedy aby pokračovali v jednáních s ním, která byla zahájena před rokem v Bratislavě. Pak by příměří mělo umožnit právě tato jednání. Víme dokonce, že k nějakým dalším jednáním mezi Zikmundem a moravskými husitskými pány skutečně došlo: 12. dubna psal Zikmund litevskému velkoknížeti Vitoldovi, že se zdržel jednáními s moravskými husitskými pány před branami Trnavy, která ovšem nedospěla k žádnému výsledku.[105]

---

101 LOR I, s. 116–117, č. 171.

102 Hoensch, Jörg K. – Kees, Thomas (edd.): *Itinerar König und Kaiser Sigismunds von Luxemburg 1368–1437*. Warendorf 1995 (Studien zu den Luxemburgern und ihrer Zeit 6), s. 115; Engel, Pál – C. Tóth, Norbert: *Itineraria regum et reginarum Hungariae (1382–1437)*. Budapestini 2005, s. 125.

103 Seznam osob, jimž měl být vystaven glejt na cestu do Norimberka, vydal Kerler, Dietrich (ed.): *Deutsche Reichstagsakten IX. Deutsche Reichstagsakten unter Kaiser Sigmund. Dritte Abtheilung. 1427–1431*. Gotha 1887, s. 402–403, č. 313.

104 V tom případě by vlastně prvotní iniciativa k uzavření příměří vzešla od moravských husitských pánů, kteří pro ně získali souhlas krále a (snad jeho prostřednictvím?) markraběte, načež král s markrabětem (nebo jen král též jménem markraběte?) uzavření příměří nařídili svým moravským straníkům.

105 Srov. Altmann, Wilhelm (ed.): *Regesta Imperii XI. Die Urkunden Kaiser Sigmunds. 2. 1425–1437*. Innsbruck 1900 (dále jen RI XI/2), s. 122, č. 7668; plný text otiskl Prochaska, Antoni (ed.): *Codex epistolaris Vitoldi Magni Ducis Lithuaniae 1376–1430*. Cracoviae 1882, s. 895–896, č. 1406: [...] *venerunt ad nos barones, marchionatus Moravie pociores, de illis videlicet qui Hussitis adherent, cum quibus prope hanc civitatem nostram colloquim habentes im campo, nam ipsos prope interdictum hunc locum introire non mittebamus, nichil quod esset cum deo, honore et equitate extorquere potuimus. Sed ipsi quodam animo indurato nedum volentes a perfidia sua desistere, verum eciam dabant intelligere nos ipsorum heresi et signanter quattuor articulis, quod deus avertat, consentire debere, prout marchio Brandenburgensis et certi alii in Almania fecissent,*

Snad lze tedy konstatovat, že prostějovské příměří se zrodilo v situaci, kdy se moravští páni chystali na cestu k norimberským jednáním a vedli v této věci jednání se Zikmundem a Albrechtem. Zůstává otázkou, zda Zikmundův a Albrechtův souhlas s příměřím počítal s cestou moravské delegace do Norimberka, nebo spíše s nějakým obnovením jednání husitů přímo se Zikmundem, k nimž posléze došlo před Trnavou.

Je zde však ještě jeden aspekt, který na domluvení prostějovského příměří mohl mít vliv: výše zmíněné jarní rejzy táborů přes Moravu do Slezska a sirotků do Uher. Tyto rejzy byly dohodnuty na témže pražském sněmu po 8. březnu, kde se domlouvala účast husitů v Norimberku, a je tedy pravděpodobné, že Zikmund měl o jejich plánech určité informace (v citovaném listu Oldřichovi z 16. března navíc také děkoval za aktuální zprávy o táborech a sirotcích).[106] Je možné, že obava z vpádu polních vojsk do Uher a případně i do Rakous přispěla k tomu, že Zikmund a Albrecht zahájili jednání s moravskými husitskými pány a pokusili se docílit dočasného klidu zbraní v markrabství, který by jejich straníkům případně umožnil postavit se vojskům z Čech, na něž se příměří pochopitelně nevztahovalo. Katolická strana se o to v případě sirotčí rejzy neúspěšně pokusila v bitvě u Podivína.[107]

Je možné, že na jednání prostějovského sněmu a tam dohodnuté příměří působilo více faktorů. Události však nabraly odlišný spád. Norimberská jednání se pro neschopnost markraběte Friedricha splnit své přísliby, vydat husitům glejt v jimi požadovaném znění a získat pro něj souhlas krále nakonec vůbec nekonala a jednání moravských husitských pánů se Zikmundem – jak víme – nevedla k žádnému výsledku. Navíc krátce po těchto jednáních krále v Trnavě zastihla zpráva o příchodu sirotčího vojska, před nímž se rozhodl ustoupit na levý břeh Váhu do Šintavy. Někde mezi Trnavou a Šintavou pak došlo k tvrdému střetu sirotků se Zikmundovými hejtmany, v němž byli husité tentokrát neúspěšní. V lítém boji padl hejtman Velek Koudelník a zbytek vojska se s velkými ztrátami vracel přes Moravu do Čech.

O dění na Moravě v dubnu a na začátku května máme jen minimum informací. Platilo prostějovské příměří až do 7. května? Nebo se křehká dohoda rychle zhroutila, když padl její hlavní motiv – účast moravské delegace na slyšení v Norimberku, resp. když ztroskotala jednání s králem Zikmundem v Trnavě?

Již ke 23. dubnu 1430 máme v olomoucké korespondenci doloženo, že Jan Tovačovský z Cimburka uzavřel třítýdenní příměří s Haškem z Valdštejna. Olomoučtí měšťané se chtěli k této dohodě připojit, Tovačovský je však odmítl do příměří

ut ipsi dicebant, et tamen postea soli in dubio et fallacio inventi fuerunt, sic quod solum erant verba ad ventum et ridiculosa et nil finalis. K tomu srov. nejpodrobněji Varsik, B.: *Husitské revolučné hnutie*, s. 44–45.

106 LOR I, s. 116–117, č. 171, zde s. 116: *Takéť sme srozuměli ty běhy s Tábora, kteréž nám píšeš, i o Sirotciech*.

107 Pokud je tedy Podivín správnou interpretací Bartoškova údaje *circa quandam ecclesiam in Moravia in metis Austrie* – viz citaci i související literaturu v pozn. 80.

s Valdštejnem pojmout a chtěl s nimi uzavřít samostatnou dohodu. To se pro změnu nelíbilo Olomoučanům, kteří si stěžovali, že kdykoliv Jan Tovačovský a Vok ze Sovince uzavřeli příměří přímo s nimi, nikdy je nedodrželi, a naopak přepadávali jejich lidi na cestách.[108] Dnes nezachovaná dohoda z Olomouce by mohla nepřímo nasvědčovat tomu, že příměří sjednané v Prostějově buďto vůbec nevešlo v účinnost, anebo bylo předčasně vypovězeno – mělo totiž přece platit až do 7. května a měla se jej účastnit všechna města a posádky markraběte Albrechta, tedy také Olomouc.

3.6. Dohody o příměří z podzimu 1430

V létě 1430 se v zemi každopádně opět bojovalo, když na Moravu přitrhla další táborská rejza. Tažení se tentokrát omezilo pouze na vlastní markrabství, kde byl po delším obléhání donucen ke kapitulaci Šternberk.[109] Během této výpravy byly jistě popleněny i další katolické statky v zemi, mimo jiné zřejmě i předměstí Brna. Nepochybně se znovu rozhořela každodenní lokální válka. Již v září byly nicméně přinejmenším na jižní Moravě boje opět přerušeny; tentokrát celou sérií menších, lokálních příměří.

V Archivu města Brna se z této doby dochovaly čtyři dohody, z nichž většina byla uzavřena mezi 14. a 22. zářím (č. 6–8) a jedna 17. listopadu 1430 (č. 10). Zajímavé je složení obou stran. Na husitské straně je to jednak poměrně početná skupina pánů a zemanů držících statky na západ a severozápad od Brna v čele s Pernštejny (**Vilém z Pernštejna**,[110] **Jan z Pernštejna**, **Jan Žibřid**

108 Olomoucká rada píše Haškovi z Valdštejna: [...] *Als uns ewere gnade zugeschriben hat von des fridesanstellung, so ir mit dem Thowaczawr drei wochen nach sand Jorgen tag betaidingt habt, dorczu wir auch neben des Thowaczawrs besuchung gegen im verhangen haben, uf das, als ewere edlkeit uns sulchs dafur vermeldet hett. Nu wolt derselbe von Thowaczow, das wir uns sunderlichen mit im sulch obgemelte czeit verschriben hetten, das uns nicht deuchte zuthun, sunder wolden gern benugt haben an dem, wie ewere gnad suchen* (sic) *fride mit im beslossen hett, dem nach zu kumen, wann wie offt er und herr Wock fride mit uns ufnemen, so wird uns der nymmer nicht gehalden. Als und in dem fride, den wir diese czeit mit in haben gehabt, unsere lewte von den iren berawbt und unmenschlich gemort sein* [...] – Palacky, F. (ed.): *Urkundliche Beiträge*, II, s. 136–137, č. 673, zde s. 136.

109 O této rejze viz stručně Bartoš, F. M.: *České dějiny*, II/8, s. 73; Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 229.

110 Uvedení Viléma z Pernštejna v příměří ze září 1430 je důležitým faktem pro genealogické bádání, protože jde o poslední zmínku o Vilémovi jako o žijící osobě. Starý pan Vilém už delší dobu nevystupoval na veřejnosti a rod Pernštejnů obvykle reprezentoval jeho syn Jan, jemuž otec předal správu rodových statků. Náš pramen není v souvislosti s genealogií Pernštejnů příliš známý a v literatuře se zpravidla uvádějí dřívější data Vilémova úmrtí. Hoffmann, František: *Vilém z Pernštejna. Pokus o portrét moravského pána husitské doby*. Časopis Matice moravské 87, 1968, s. 163–186, zde s. 165, uvádí, že v půhonu z roku 1424 je Vilém uváděn ještě jako živý, zatímco 1426 již jako mrtvý (ve skutečnosti první půhon pochází z roku 1420 a druhý až z roku 1437; srov. Brandl, Vincenc [ed.]: *Libri citationum et sententiarum seu Knihy půhonné a nálezové*. III/1. Brunae 1878 s. 90, č. 426; s. 159, č. 749). Hoffmann přitom neprávem kritizuje Augusta Sedláčka, jenž se prý „mylně zmiňuje o Vilémovi ještě k roku 1430, kdy prý stál v čele strany podobojí na Moravě, a klade jeho úmrtí do doby po r. 1430“ (Hoffmann, F.: *Vilém z Pernštejna*, s. 165, pozn. 7); Sedláček měl evidentně k dispozici náš pramen. Vorel, P.: *Páni*

z Pernštejna,[111] **Václav z Kravař**, bratři **Zbyněk** a **Oldřich z Doubravice**, **Jan z Meziříčí a Křižanova**,[112] **Jan Morava z Kralic**,[113] **Mikuláš z Člupku seděním na Košíkově**) (č. 6), dále bratři **Beneš** a **Vaněk z Boskovic seděním na Letovicích a na Černé Hoře** (č. 10), táborský hejtman v Moravském Krumlově a Ivančicích **Diviš z Přehořova** (č. 7) a jeho protějšek v Třebíči a Měříně **Jan Chabrovec** (č. 8). Na Albrechtově straně je složení signatářů vždy víceméně shodné a vystupují zde: zemský hejtman **Jan z Lomnice**, podkomoří **Jošt Hecht z Rosic**, **Jan ml. z Lomnice**, **dolnokounický probošt Jan**, Albrechtův hejtman na Špilberku **Vilém Waldner** a **město Brno**.

Obsahem dohod ze září 1430 je příměří na dva resp. tři měsíce (do sv. Martina resp. sv. Štěpána), u dohody z listopadu dokonce na pět měsíců (do sv. Jiří). K zářijovým příměřím se druží typický sezónní závazek zajistit bezpečnou sklizeň a vinobraní, ale též nebrat protistraně dobytek a „nešacovat" její poddané, zajistit bezpečnost kupců na cestách, ale též zabránit vlastním poddaným ve vstupu do služeb osob, které se příměří neúčastní a v jejichž službách by tedy teoreticky mohli škodit druhé straně příměří. Příměří se – jako obvykle – nevztahují na výběr holdů od poddaných druhé stranu.

Pokud chceme zjistit něco bližšího o pozadí příslušných dohod o příměří, musíme opět sledovat širší historický kontext. Určité vysvětlení tří zářijových dohod bychom mohli hledat v tom, že část moravských husitů v této době plánovala odejít bojovat do Čech. Po kapitulaci Šternberka v polovině srpna se totiž táborské vojsko v čele s Prokopem Holým rychle přesunulo na Plzeňsko, neboť král Zikmund – nepochybně znechucený vyústěním jarních jednání – již před svým velmi opožděným příjezdem na říšský sněm rozšířil zprávy o plánu nového vojenského tažení do (západních) Čech. S tábory odešli i nějací moravští spojenci, jejichž přítomnost na Plzeňsku máme doloženu 29. srpna.[114] Ve stejné době, 30. srpna, král Zikmund povolal na 10. září oddíly několika říšských měst v čele s Norimberkem

---

z Pernštejna, pojednává o Vilémovi na s. 36–48 a jeho smrt klade do doby po roce 1427. Přitom již Plaček, Miroslav: *Rod erbu zubří hlavy do počátku 15. století. (Pokus o genealogii moravského rodu.)* Časopis Matice moravské 114, 1995, s. 117–134, zde s. 131, pozn. 85, opět znal naši listinu a smrt Viléma správně kladl do doby po září 1430.

111 Jan Žibřid (II.) z Pernštejna byl vzdálenějším příbuzným Viléma z Pernštejna z vedlejší jakubovské větve rodu; přesná genealogická vazba není známá – srov. Plaček, M.: *Rod erbu zubří hlavy*, s. 127–128; Vorel, P.: *Páni z Pernštejna*, genealogie na s. 32–35. Naproti tomu Hoffmann, F.: *Vilém z Pernštejna*, s. 166, soudil, že se jednalo o Vilémova synovce.

112 K Janovi z Meziříčí na Křižanově srov. velmi stručně Svoboda, Josef František: *Novoměstský okres. 1.* Brno 1948 (Vlastivěda moravská II. Místopis), s. 46–47.

113 K vladyckému rodu z Pucova a Kralic srov. Pilnáček, J.: *Staromoravští rodové*, s. 308; k Janu Moravovi z Kralic nově Borovský, Tomáš: *Ve století válek a stavovství*. In: Mitáček, Jiří a kol.: Kralice nad Oslavou. Kralice nad Oslavou 2010, s. 97–112, zde s. 106–108.

114 K těmto událostem zejména Bartoš, F. M.: *České dějiny*, II/8, s. 74–75; Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 229. O účasti Moravanů hovoří anonymní zpráva o dění v západních Čechách z 29. srpna 1430: *...unde die andern sin zcu pfaffe Prokop in sien her gezogen, wanne der phaffe Prokop unde die Taborn unde*

k tažení na pomoc městu Plzni[115] a na 6. října svolal říšskou hotovost do města Kouby (Cham), které mělo být východiskem velkého tažení do Čech.[116] Přestože určitý počet moravských husitů do Čech táhl již s Prokopem Holým v polovině srpna, nelze vyloučit, že další jedinci přesun do Čech plánovali v souvislosti s avizovaným říšským tažením. Z tohoto válečného podniku sice nakonec nic nebylo, protože Zikmund sraz vojska odkládal, aby jej 27. září nahradil pouze bojovou pohotovostí;[117] v době uzavírání zářijových dohod o příměří (č. 6–8) se však s říšským tažením ještě zjevně počítalo.

Proti tomuto na první pohled přesvědčivému vysvětlení však stojí fakt, že nevíme nic o přesunu alespoň některých signatářů příměří na konci září 1430 do Čech; stejně tak neslyšíme ani o jejich účasti na podzimních rejzách bratrstev do Slezska a Horní Lužice.[118] Proto se domnívám, že hlavní motivace k uzavření příměří v září 1430 patrně nespočívala v plánovaném angažmá (dalších) moravských pánů v Čechách, ale nejspíše v potřebě obou válečných stran v markrabství přerušit intenzivní boje a zachránit úrodu na polích a především vinicích. Pokud tomu tak bylo, jednalo se o typická lokální příměří bez širšího politického podtextu, jaká se na Moravě stávala zvykem především v podzimních měsících.

3.7. Dohoda o příměří z února 1431

Počátek roku 1431 se však opět nesl v duchu intenzivních jednání. První významnou událostí byla nabídka polského krále k uskutečnění disputace mezi katolickými a husitskými teology, kterou husité důkladně projednali na kutnohorském sněmu na počátku roku. K realizaci disputace došlo v dubnu a skončila – jako doposud všechny podobné pokusy – patem.[119]

Nelze nicméně vyloučit, že právě s přípravou krakovských jednání – a snad též s plánem moravské účasti v Krakově, o níž ale prozatím nic nevíme – souvisí dohoda o příměří z 23. února 1431, kterou uzavřel **Heralt ze Sovince na Doubravici** se zemským hejtmanem **Janem z Lomnice**, podkomořím **Joštem Hechtem z Rosic**, **Haškem z Valdštejna**, **Janem ml. z Lomnice**, špilberským hejtmanem **Vilémem Waldnerem** a **městem Brnem** (č. 11). Příměří mělo platit od uzavření dohody až do provodní

ouch die Merherschen sein kamen im Pilszener kreysze, unde also daz sie alle zcu houffe gerucket habin, unde ist gemeyne rede, daz sie uszwendig des landes wollen – viz Palacky, F. (ed.): *Urkundliche Beiträge*, II, s. 161.

115 RI XI/2, s. 122, č. 7768.

116 Tamtéž, č. 7760–7767.

117 Tamtéž, s. 125–126, č. 7801–7807.

118 K těmto výpravám Bartoš, F. M.: *České dějiny*, II/8, s. 75–76; Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 230; Čornej, P.: *Velké dějiny*, V, s. 529–530, 539.

119 K jednáním v Krakově Bartoš, F. M.: *České dějiny*, II/8, s. 77–81; Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 231–232; nově Coufal, D.: *Polemika o kalich*, s. 275–280.

neděle, tedy do 8. dubna 1431. Z dalších ujednání listina obsahovala obvyklý závazek neškodit na silnicích a zachovat doposud vybírané holdy. Kromě ubrmanů (Artleb z Drahotuš a Deblína a Jimram z Doubravice) byl výjimečně ustanoven také ručitel za Heralta: **Petr z Konice seděním na Modřicích**. Souvislost s přípravou krakovských jednání je ovšem ryze hypotetická a je stejně tak možné, že se jedná o další lokální příměří nebo případně pozůstatek nějaké další obdobné vlny lokálních příměří.

3.8. Dohody o příměří a bezpečném vinobraní z podzimu 1431

V době přípravy a realizace krakovských jednání již byla pod egidou kardinála Cesariniho připravována pátá křížová výprava proti husitům, přestože král Zikmund zřejmě vynaložil značné úsilí, aby jí zabránil. Na důležité květnové schůzce v Chebu se Zikmund pokoušel přimět husitské vyslance k dohodě s církví, jež by kruciátu zastavila. Husitská představa laického slyšení zde však narazila na naprosto protichůdnou představu vyslanců basilejského koncilu, že se husité mají bezvýhradně podřídit koncilní autoritě: válka byla tedy (prozatím) nevyhnutelná.[120]

Poslední protihusitská kruciáta byla opět připravována jako celoříšský podnik a vedle hlavního říšského vojska se jí měl zúčastnit též moravský markrabě Albrecht s rakouskou hotovostí. Na rozdíl od předchozí kruciáty k tomu pak skutečně došlo, a zatímco hlavní křižácké vojsko se od Domažlic dalo kvapně na ústup, Albrecht na Moravě slavil sérii vojenských úspěchů: po 4. září dobyl Kyjov,[121] rozprášil sektu tzv. „Prostředků“[122] a nakonec svedl někde u Brna bitvu s vojskem 14 moravských husitských pánů, které intenzivní střelbou přinutil k ústupu.[123] Přes

120 K okolnostem vyhlášení kruciáty a k jednáním v Chebu srov. Bartoš, F. M.: *České dějiny*, II/8, s. 83–85; Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 233–237; Čornej, P.: *Velké dějiny*, V, s. 549–551.

121 K průběhu Albrechtova tažení srov. Goll, J. (ed.): *Kronika Bartoška z Drahonic*, s. 589–628, zde s. 604. Bartoškův údaj o dobytí Kyjova upřesňuje listina opro Elišku, vdovu po Jiřím z Lichtenburka na Bítově, kterou Albrecht vydal 4. září 1431 v poli před Kyjovem a která až do nedávna nebyla husitologickému bádání známá – srov. Diecézní archiv Biskupství brněnského, fond Kapitula sv. Petra a Pavla v Brně, inv. č. 113, kart. 113, fol. 152r–153r.

122 O tzv. *mediocres* hovoří pouze *Kronika Bartoška z Drahonic*, s. 604. K této malé záhadě dějin moravského husitství srov. např. Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 244; Válka, J.: *Hegemonie husitů*, s. 110.

123 O této bitvě Bartošek mlčí a v pramenech o ní máme poněkud rozporuplné informace, protože Thomas Ebendorfer ji ve svých historiografických spisech střídavě klade do doby čtvrté a páté kruciáty (1427 resp. 1431); srov. Elbel, P.: *Za vlády markrabětě*, s. 157–159, kde jsou zhodnoceny relevantní prameny. Sporné – a spíše nepravděpodobné – je Albrechtovo obléhání Přerova, které během páté kruciáty uvádí Enea Silvio Piccolomini, jenž však pro změnu neví o jiných cílech Albrechtova tažení: *Albertus tamen, cum accepisset intrasse Bohemiam cardinalem, et ipse iterum raptim ex Austria coactis copiis in haereticos duxit Przeroviamque, munitum oppidum, oppugnare adorsus est. Sed fuga cardinalis cognita ab incepto destitit* [...] – srov. *Enea Silvio: Historia Bohemica – Historie česká*. K vydání připravili a z latinského originálu přeložili Dana Martínková – Alena Hadravová – Jiří Matl. Úvodní studii napsal František Šmahel. Praha 1998 (Clavis monumentorum litterarum – Regnum Bohemiae 4; Fontes rerum Regni Bohemiae 1), s. 148.

dílčí úspěchy však Albrecht zjevně nedosáhl cílů, které si stanovil, a zřejmě z obavy před postupem sirotčího vojska na Moravu kolem poloviny září markrabství kvapně opustil, neboť se patrně domníval, že s ním sirotci hodlají svést bitvu, anebo se chystají vpadnout do nestřežených Rakous.[124] Nelze vyloučit, že Albrecht získal též nějaké informace o chystaném táborském vpádu do země pod Enží, k němuž ale došlo až na konci měsíce (táborský oddíl pod velením Mikuláše Sokola z Lamberka byl nakonec 14. října bez Albrechtovy osobní účasti poražen hejtmanem Lipoltem Krajířem z Krajku v bitvě u Waidhofenu).[125] Sirotčí vojsko pod velením Jana Čapka ze Sán a kněze Prokůpka, které na Moravu vstoupilo snad ještě před Albrechtovým odchodem ze země, nakonec směřovalo do Uher: rychle protáhlo Moravou, přes Vlárský průsmyk vstoupilo do Pováží, někde u Žiliny se spojilo s táborským vojskem a následně podniklo rozsáhlý výboj do Turčianské, Liptovské a nakonec též Nitranské stolice.[126]

Právě do doby, kdy jižní Moravu opustil jak Albrecht, tak i sirotčí vojsko, spadá další série dohod o příměří. Dochované smlouvy byly uzavřeny během prvních říjnových dní. Nejprve uzavřel **1. října 1431** ivančický hejtman **Diviš z Přehořova** se zemským hejtmanem **Janem z Lomnice**, podkomořím **Joštem Hechtem z Rosic**, **Janem ml. z Lomnice**, hejtmanem na Špilberku **Vilémem Waldnerem** a **městem Brnem** příměří až do sv. Martina (č. 12). Již 5. října následovala obdobná dohoda mezi početnější skupinou husitských pánů (**Petr Strážnický z Kravař**[127] **a jeho synové Václav** a **Jiřík z Kravař**, **Pertolt z Lipé**,[128] **Hynek Ptáček z Pirkštejna**,[129] **Zbyněk z Doubravice**, **Kuna z Kunštátu a Boskovic**,[130] **Heník z Valdštejna**

124 19. září byl již Albrecht ve Vídni a psal odtud proboštovi v Klosterneuburku o hrozícím vpádu husitského vojska do Rakous – Zeibig, Hartmann Josef: *Briefe aus dem fünfzehnten, sechzehnten und siebenzehnten Jahrhundert*. In: Notizenblatt. Beilage zum AÖG 6, 1856, s. 495–499, 532–536, 554–568, 594–602, zde s. 496.

125 K bitvě u Waidhofenu srov. především rakouské práce – Stöller, Ferdinand: *Österreich im Kriege gegen die Hussiten (1420–1436)*. In: Jahrbuch für Landeskunde von Niederösterreich, NF 22, 1929, s. 1–87, zde s. 68–69; Petrin, Silvia: *Der österreichische Hussitenkrieg 1420–1434*. Wien 1982 (Militärhistorische Schriftenreihe 44), s. 14–16, z české strany zejména Čornej, Petr: *Lipanská křižovatka. Příčiny, průběh a historický význam jedné bitvy*. Praha 1992, s. 24–26.

126 O této rozsáhlé sirotčí anabázi, k níž se v Uhrách přidali také táboři, srov. Varsik, B.: *Husitské revolučné hnutie*, s. 63–84; Bartoš, F. M.: *České dějiny*, II/8, s. 99–102; Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 244–246; Čornej, P.: *Lipanská křižovatka*, s. 27–30; týž: *Velké dějiny*, V, s. 511–512.

127 Srov. k němu Baletka, T.: *Páni z Kravař*, s. 251–270.

128 K němu Brunner, Heinrich: *Die Herren von Lippa*. Zeitschrift des Deutschen Vereines für die Geschichte Mährens und Schlesiens 12, 1908, s. 395–432; 13, 1909, s. 196–218, 372–486; 14, 1910, s. 115–146, 309–336; 15, 1911, s. 466–488; zde 14, 1910, s. 137–146.

129 Jeho knižní biografii podal Šandera, Martin: *Hynce Ptáček z Pirkštejna: opomíjený vítěz husitské revoluce*. Praha 2011.

130 Ke Kunovi (I.) z Kunštátu z Boleradické větve rodu srov. Plaček, M. – Futák, P.: *Páni z Kunštátu*, s. 447–451, k zapojení Kuny do příměří v letech 1431–1433 na s. 449.

a Židlochovic[131]) a stejnými zástupci markraběcí strany bez hejtmana Waldnera (č. 14). V ustanoveních obou dohod o příměří opět nechyběla garance bezpečnosti rolníků, vinařů a kupců. Mezitím, dne 2. října 1431, uzavřel Heník z Valdštejna na Židlochovicích ještě speciální dohodu s městem Brnem, týkající se bezpečnosti brněnských měšťanů při vinobraní na židlochovických horách a při následné přepravě vína do Brna (č. 13).

Pokud se zamýšlíme nad motivy uvedených dohod o příměří, není možné je jednoznačně uvést do souvislosti s některou z výše uvedených vojenských akcí. Nelze např. říci, že by se moravští husité rozhodli podpořit tažení do Uher a k tomu si potřebovali krýt záda (jak tomu často bývalo u příměří v Čechách), protože o účasti signatářů na expedici v Uhrách nic nevíme a příměří bylo navíc sjednáno v době, kdy již husitská vojska operovala hluboko na území severního Slovenska. Stejně tak se nezdá, že by jedna nebo druhá strana byla k příměří dotlačena svou zoufalou situací, což byl případ jednostranně výhodné smlouvy o příměří mezi Přemkem Opavským a polními vojsky z 28. září 1431, v níž se Přemek musel zavázat, že do roka přijme kalich.[132] A protože nevíme ani o nějakých mírových jednáních, je pravděpodobné, že máme opět co činit s typickými lokálními příměřími, kdy válečné strany potřebovaly konsolidovat své síly po intenzivní válečné kampani předešlých týdnů. K tomu zde opět bylo vinobraní, jehož počátek musel být zásadně narušen Albrechtovým tažením a následnou sirotčí rejzou napříč Moravou. Zdá se, že od roku 1428 byla vinobraní pravidelně jednou z příčin podzimního klidu zbraní.

3.9. Dohody o příměří z jara 1432

Brzy po vypršení příměří zemí znovu protáhla polní vojska, vracející se z Uher: nejprve úspěšné táborské vojsko pod Prokopem Holým, a po něm torzo sirotčího vojska, které se po počátečních úspěších rozhodlo v Uhrách zdržet déle, aby zde nakonec utrpělo sérii porážek a obrovské ztráty na lidech i válečné kořisti. Nezdá se, že by ustupující polní vojska při svém návratu způsobila nějaké větší škody Albrechtově straně na Moravě; stejně tak nevíme ani o žádných větších vojenských akcích v markrabství na přelomu let 1431 a 1432.[133]

131 Komentovanou genealogii moravských Valdštejnů podává Pilnáček, J.: *Staromoravští rodové*, s. 367–368; k Heníkovi velmi stručně též Kratochvíl, Augustin: *Židlochovský okres*. Brno 1910 (Vlastivěda moravská II. Místopis), s. 45, kde je Heníkova (Jindřichova) držba Židlochovic doložena až k roku 1437 na základě vkladu do desk zemských. Heník je však získal daleko dříve – po smrti svého tchána Viléma Zajíce z Valdeka seděním na Židlochovicích v bitvě u Vyšehradu.

132 AČ VI, s. 425–427, č. 29; srov. Bartoš, F. M.: *České dějiny*, II/8, s. 99; Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 243–244; Válka, J.: *Hegemonie husitů*, s. 111; Čapský, M.: *Vévoda Přemek Opavský*, s. 289–294.

133 Urbánek, R.: *K historii husitské Moravy*, s. 301; Válka, J.: *Hegemonie husitů*, s. 111; Jurok, J.: *Moravský severovýchod*, s. 114–115, o žádných vojenských akcích na Moravě kolem přelomu roku neví. Bartoš, F. M.: *České dějiny*, II/8, s. 102, zmiňuje pomocnou výpravu Nového Města sirotčímu vojsku, která se

V té době již v Čechách probíhala intenzivní jednání, vyvolaná oficiálním pozváním husitů na basilejský koncil. V únoru 1432 schválil účast v Basileji sněm všech husitských stran konaný v Karlově koleji; jako podmínku si ovšem vyžádal předběžnou schůzku s koncilní delegací v Chebu, na níž měly být dohodnuty přesné podmínky. Koncil s touto schůzkou vyjádřil souhlas a 2. dubna byl jako její termín stanoven 27. duben. Husitská delegace nakonec do Chebu dorazila se zpožděním 8. května; jednání skončila diplomatickým vítězstvím husitů, vtěleným do tzv. Chebského soudce.[134]

Právě v této době, koncem března resp. koncem dubna 1432, byla na jižní Moravě sjednána další vlna lokálních příměří. Dochovaly se dohody o příměří mezi Albrechtovou stranou a **Heraltem ze Sovince a Doubravice** z **29. března 1432** (č. 16), **Hynkem z Ronova a Mitrova**[135] z **30. března** (č. 17), početnější skupinou husitských pánů v čele s **Petrem Strážnickým z Kravař** (dále **Václav** a **Jiřík z Kravař**, **Pertolt z Lipé**, **Hynek Ptáček z Pirkštejna a Polné**, **Zbyněk z Doubravice a Osové**, **Heník z Valdštejna a Židlochovic**, **Jan z Meziříčí a Křižanova**) z **30. dubna** (č. 19) a s bratřími **Benešem** a **Vaňkem z Boskovic** z téhož dne (č. 20). Pokud jde o složení Albrechtových straníků, kromě obvyklé sestavy (**Jan st. z Lomnice**, **Jošt Hecht z Rosic**, **Jan ml. z Lomnice**, **dolnokounický probošt Jan** a **město Brno**) mezi signatáři vystupují také **Hašek z Valdštejna**, **Artleb z Drahotuš a Deblína,**[136] **Jimram z Doubravice**[137] a **Albrechtův hejtman v Brně** a zároveň **v Pohořelicích Vilém Ebser**. Co je však důležité – do dubnových dohod je výslovně zahrnut též samotný **markrabě Albrecht**.

Obsah dohod se naopak nijak zásadně neliší od těch předešlých, zmíněny jsou dokonce i práce na poli a vinicích (ačkoliv nyní jde samozřejmě o jarní práce). Rozdílem je relativně krátká doba, na kterou byla příměří uzavřena. Zatímco dohody z března měly být drženy do Svatodušních svátků (tj. 8. června 1432), u obou dohod z konce dubna byla sjednána pouze dvou- resp. třítýdenní platnost.

Kromě uvedených dohod je potřeba zmínit ještě jedno (pravděpodobné) deperditum: dohodu o příměří mezi **Janem Tovačovským z Cimburka** a nejmenovaným

---

vydala na Moravu a utrpěla velké ztráty. Otázkou je, zda Bartošem citovaný pramen – list poslů basilejského koncilu do Norimberka, kteří se odvolávají na svědectví chebského posla do Prahy – je v této věci důvěryhodný; v jiných bodech totiž obsahuje o dění v husitském táboře velmi nepřesné informace.

134 Srov. Bartoš, F. M.: *České dějiny*, II/8, s. 102–113; Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 246–252; Čornej, P.: *Velké dějiny*, V, s. 559–565; podrobně Kaňák, Bohdan: *Diplomatická příprava květnového jednání v Chebu v roce 1432*. In: Husitský Tábor 13. Tábor 2002, s. 31–79.

135 K pánům z Ronova na Mitrově velmi stručně Pilnáček, J.: *Staromoravští rodové*, s. 65.

136 K Artlebovi z Věteřova seděním na Deblíně a na Drahotuších srov. stručně Oharek, Václav: *Tišnovský okres*. Brno 1923 (Vlastivěda moravská II. Místopis), s. 203; nově Sadílek, Jaroslav: *Deblín. Historický vývoj stavebních památek a osídlení obce*. Tišnov 2014, s. 38–39.

137 Srov. Pilnáček, J.: *Staromoravští rodové*, s. 208–209. V jiných dohodách o příměří jsou na husitské straně zmiňováni Jimramovi bratři Oldřich, Zbyněk a Smil.

pánem **z Račic**[138] na straně jedné a **Haškem z Valdštejna** na straně druhé, o níž se zmiňuje pohořelický (a zároveň brněnský) hejtman Vilém Ebser ve svém listu Haškovi, Joštu Hechtovi z Rosic, Artlebovi z Deblína a městu Brnu ze dne 10. dubna 1432 (č. 18). List nám poskytuje důležité informace o zákulisí dohody, která byla sjednána Haškem se svolením vévody Albrechta. Ačkoliv Ebser ještě od vévody nedostal v této věci žádný pokyn, slibuje, že bude dohodu respektovat. Přesto zdůrazňuje, že se mu jen velmi těžko dodržuje mír *mit unnsern grossenn veindten* a varuje příjemce listu, že je velmi podezřelé, že husitští páni nyní tolik stojí o příměří, když nedávno hovořili zcela jinak. Ebser si ještě hodlá po svém poslu u vévody ověřit, jaký je jeho skutečný postoj k dohodě; pokud by poté na Albrechtův popud proti husitským signatářům cokoliv podnikal, bude o tom příjemce listu předem informovat. Na závěr příjemce žádá, aby mu zaslali konečné znění dohody, až bude zlistiněna. To mimochodem vyvolává otázku, zda ke zlistinění nakonec došlo, anebo zůstalo jen u předběžné ústní dohody, která nebyla dovedena ke zdárnému cíli.

Z Ebserova listu plyne, že dohodu s Janem Tovačovským sice domlouval Hašek, ale do jejího definitivního znění měli být pojati i další adresáti listu (Jošt Hecht z Rosic, Artleb z Deblína a město Brno) a zjevně také samotný hejtman Ebser, jak tomu je u dohod o příměří z konce dubna (č. 19 a 20). Markrabě s ní zřejmě vyjádřil předběžný souhlas, a proto musel Ebser k dohodě přistoupit také. Je nicméně otázkou, zda se Ebser takto vzpíral pouze dohodě s Janem Tovačovským – jednou z hlavních postav moravského husitství, v této době blízkým spolupracovníkem sirotčího svazu a účastníkem či přímo organizátorem rejz do Uher –, anebo mu vadila příměří obecně. Spíše bych se přikláněl k první variantě, protože dohody s jinými pány, které nedávno byly uzavřeny nebo se o nich také právě jednalo, Ebser ve svém listu nezmiňuje. Sám ostatně uzavřel již roku 1427, ještě coby jihlavský hejtman, příměří s Hynkem Ptáčkem z Pirkštejna (viz výše).

Z Ebserova listu dále vyplývá, že si páni Albrechtovy strany a město Brno zjevně zajistili předběžný souhlas markraběte k celému komplexu dohod o příměří na jaře nebo přinejmenším v dubnu 1432; právě proto byl markrabě do některých dohod přímo pojat (č. 19 a 20). Proč ale k této sérii dohod, která svým rozsahem připomíná prostějovské příměří z roku 1430, vlastně došlo?

Opět je velmi obtížné zasadit příměří do kontextu dění na Moravě a nalézt jejich motiv. Nevíme o žádných intenzivních bojích, po nichž by si válečné strany nutně potřebovaly odpočinout, nevíme o žádném tažení za hranice v době příměří, kvůli němuž by si moravští husité chtěli krýt záda, a nevíme ani o žádných

138 Na Moravě působilo několik vladyckých rodů, píšících se podle různých Račic. Srov. Pilnáček, J.: *Staromoravští rodové*, s. 170 a 485–486. Hrad Račice u Vyškova, podle kterého se psala jedna z uvedených rodin, patřil na počátku husitských válek Petrovi Strážnickému z Kravař. Na jaře 1422 jej údajně dobylo biskupské vojsko a jeho osudy nejsou jasné, v závěru husitských válek (1434) jej držel Petr z Konice – srov. Plaček, M.: *Ilustrovaná encyklopedie*, s. 528–529.

významnějších politických jednáních v markrabství, na které by bylo nutné sjednat klid zbraní. Protože na jaře nelze příměří vysvětlit ani vinobraním, nabízí se úvaha, zda klíč k pochopení rozsáhlých dohod neleží podobně jako v březnu 1430 v Čechách – tentokrát ve výše zmíněných jednáních husitů s basilejským koncilem.

Je možné, že se do Chebu původně měla vypravit i nějaká delegace moravských husitů, o níž ale nejsme v pramenech informováni, a nejspíše tedy do Chebu nedorazila (k možným důvodům se vyjádřím níže).[139] V tomto případě by příměří měla zajistit mír v zemi po dobu cesty moravských husitských pánů na chebská jednání. Pokud se s moravskou účastí v Chebu nepočítalo, můžeme soudit, že náš komplex listin měl jen zajistit klid zbraní v České koruně po dobu chebských jednání. Každopádně se domnívám, že březnová a dubnová příměří na Moravě s chebskými jednáními tak či onak souvisí.

Pokud jde o souhlas vévody Albrechta a jeho zahrnutí do příměří, nepochybně odráží jeho rostoucí ochotu tolerovat jednání s husity a neblokovat Zikmundem nastolený kurz, i když ve vztahu k římské kurii se Albrecht stále prezentoval jako neúprosný bojovník proti kacířům (mimo jiné jistě i proto, že usiloval o udělení papežského souhlasu k výběru subsidií od rakouského duchovenstva, jak bude ukázáno níže). Albrechtovu rostoucí benevolenci dokresluje také jeho mandát zemskému hejtmanovi Janovi z Lomnice, podkomořímu Joštovi Hechtovi z Rosic a hejtmanům na Špilberku (Vilému Waldnerovi), ve Znojmě (Jörgu Launovi) a v Pohořelicích (Vilému Ebserovi) z 13. února 1432, který se sice netýká příměří, ale množících se dohod o dovozu potravin a dalšího zboží mezi moravskými markraběcími městy prostřednictvím husitských formanů. Vévoda k nim dává svůj souhlas a svým hejtmanům zakazuje těmto husitským konvojům jakkoliv škodit či překážet, protože katolická města nedisponují dostatečným počtem formanů, kteří by byli sto zboží sami bezpečně přepravit. Podmínkou je, že veškeré převážené zboží má být sepsáno na zvláštní listině, ve které mají být uvedeni také všichni příjemci příslušné dodávky. Tato listina má být opatřena pečetí městské rady toho markraběcího města, z něhož je konvoj vypraven (č. 15).

Výše uvedené dohody o příměří z března a dubna 1432 se jako tradičně týkají jen části Albrechtovy strany a části husitské nobility především z jižní Moravy; střední Moravy se dotýká pouze dohoda mezi Haškem z Valdštejna a Janem Tovačovským, u níž ovšem nevíme, zda byla dotažena až k zlistinění (č. 18). I přesto je

139 Literatura o chebské schůzce (viz výše v pozn. 134), ani práce o dějinách husitské Moravy o účasti Moravanů v Chebu nic neví; rešerše v dostupných pramenech v tomto směru také žádné informace nepřinesla. Neumann, A.: *K dějinám husitství na Moravě*, s. 116, zaměnil dvě věci, když tvrdí že na sněmu kutnohorském byl Václav z Kravař určen jako zplnomocněný zástupce Moravy pro chebská jednání – ve skutečnosti se kutnohorský sněm konal až na přelomu srpna a září 1432 (srov. Hlaváček, I.: *Husitské sněmy*, s. 94) a Václav zde byl určen jako jeden z účastníků cesty do Basileje. Urbánek, R.: *K historii husitské Moravy*, s. 300, opravil Neumannův omyl jen napůl; o účasti Moravanů v Chebu se ovšem nezmiňuje stejně jako Válka, J.: *Hegemonie husitů*, s. 111–112. Pro účely této publikace nebylo v mých možnostech důkladně prostudovat korpus pramenů kolem chebských jednání.

poněkud překvapivé, že bezprostředně po zpečetění dohod o příměří ze dne 30. dubna (č. 19 a 20) došlo právě na střední Moravě k významné vojenské akci moravské husitské šlechty. V noci z 2. na 3. května dobyly husitské oddíly z oderské posádky pod velením Smila z Moravan (z moravské větve pánů z Landštejna) klášter Hradiště u Olomouce.[140] Smil sice není zmíněn v žádné z jarních dohod o příměří, patřil však zřejmě ke skupině šlechty kolem Jana Tovačovského z Cimburka, která v této době úzce spolupracovala především se sirotčím bratrstvem.[141] Věděl Jan Tovačovský o Smilově záměru v době, kdy sám dojednával příměří s Haškem z Valdštejna a s Albrechtovou stranou?

Těžko říci. Faktem je, že Smil z Moravan patřil dlouhodobě k nejradikálnějším stoupencům husitství mezi moravskou šlechtou, což se plně potvrdilo i v dalších letech, neboť Smil setrval v ozbrojeném odporu i po ukončení husitské revoluce, teprve v říjnu 1436 uzavřel mír s vévodou Albrechtem a císařem Zikmundem a jako jeden z posledních pánů přistoupil k moravskému landfrýdu.[142] Nelze vyloučit, že načasování přepadu hradišťského kláštera do doby chebských úmluv vyjadřovalo odpor určité části radikálního křídla husitství k započatým jednáním s basilejským koncilem. Přitom se nejednalo o pouhé gesto: klášter tvořil klíčový prvek v obranném systému města Olomouce, takže ztráta této pevnosti představovala fatální ohrožení pro městské hradby.

Katolická strana proto musela na dobytí hradišťského kláštera rychle reagovat a hradišťské klášterství brzy oblehly Albrechtovy oddíly. Přestože Oldřich z Rožmberka, který 31. května špatné zprávy z Moravy oznamoval Zikmundovi do Itálie, ve svém listu hovoří přímo o Albrechtovi,[143] jednalo se pouze o jednotky Albrech-

140 K této akci srov. Urbánek, R.: *K historii husitské Moravy*, s. 301–303; Jurok, J.: *Moravský severovýchod*, s. 115; naposledy stručně Schulz, Jindřich – Šmeral, Jiří (edd.): *Dějiny Olomouce. 1*. Olomouc 2009, s. 191.

141 „Šlechtický svaz" či „šlechtickou skupinu" pod egidou Jana Tovačovského z Cimburka předpokládá Jurok, J.: *Příčiny, struktury a osobnosti*, s. 121–122: „Podle našeho názoru tato užší skupina husitských šlechticů, blízká Tovačovskému topograficky, tvořila jeho jakýsi ‚šlechtický svaz', tj. moravské husity, kteří se skrývali za označením Tovačovského tažení a výprav. Takovýto obraz by byl celkem logický, neboť je těžké připustit, že by sám Tovačovský mohl disponovat takovou brannou silou, aby např. při tažení roku 1427 mohl dobýt celou řadu měst, stejně jako v roce 1433 se mohl odvážit samostatné výpravy na Slovensko". Mezi šlechtice z Tovačovského skupiny řadí Jurok právě i Smila z Moravan. Na druhou stranu víme, že vztahy mezi Janem Tovačovským a Smilem nebyly vždy ideální; nějaký jejich spor, uzavřený výrokem Zikmunda Korybutoviče a Dobeslava Puchaly uvádí na přelomu let 1428/29 Papajík, D.: *Páni ze Sovince*, s. 95–96.

142 Příslušné listiny viz Elbel, Petr (ed.): [*J. F. Böhmer, Regesta Imperii.*] *XI. Regesten Kaiser Sigismunds (1410–1437) nach Archiven und Bibliotheken geordnet. Hg. v. Karel Hruza. Bd. 1. Die Urkunden und Briefe aus den Archiven und Bibliotheken Mährens und Tschechisch-Schlesiens*. Nach Wilhelm Altmann neubearbeitet von Petr Elbel. Wien – Köln – Weimar 2012 (dále jen RI XI NB/1), s. 216–217, č. 163a; s. 218, č. 164; k tomu srov. Peřinka, František Václav: *Dějiny města Kroměříže. 1*. Kroměříž 1913, s. 76–78 (avšak mylně k roku 1435). Viz dále v pozn. 154.

143 LOR I, s. 146–147, č. 214, zde s. 147: *Hoc eciam gracia vestra scire velit, quod ad marchionatum Mora-*

tových hejtmanů snad doplněné o posily z Rakous.[144] Na to ovšem pohotově zareagovali čeští husité, kteří ihned po návratu delegace z chebských jednání rozhodli o směru trasy připravované rejzy všech tří husitských svazů. Jejím prvním cílem se stalo osvobození Smilovy družiny z obležení, a teprve poté měla od Olomouce pokračovat do Slezska.[145] Přestože Albrechtovi žoldnéři před českým vojskem uprchli, husitská posádka se nakonec rozhodla klášter opustit. Osiřelé klášterství bylo poté v červenci 1432 s výjimkou kostela sv. Štěpána rozbořeno brněnským hejtmanem Vilémem Ebserem.

Smilově družině se však podařilo získat více než adekvátní náhradu a zřejmě nedlouho po vyklizení Hradiště dobyla rezidenční město olomouckých biskupů, Kroměříž, která se poté stala Smilovým hlavním sídlem.[146] Asi ve stejné době, v červnu 1432, dosáhli moravští radikální husité dalšího úspěchu, když oddíly hejtmana Blažka z Borotína podnikly rejzu do Uher a lstí se zmocnily města Trnavy; nezávisle na této akci dobyl hodonínský hejtman Jan z Vrbna uherskou Skalici.[147]

Lze tedy shrnout, že (jiho)moravská příměří z března a dubna 1432 nejspíše souvisela s chebskými jednáními a diplomatickou přípravou husitské účasti v Basileji, nakonec však vyústila do rozsáhlých bojových akcí na střední Moravě i na moravsko-uherském pomezí, do nichž se zapojili i někteří účastníci příměří (minimálně Albrechtova brněnská posádka). I v tomto ohledu se nabízí podobnost s prostějovským příměřím z jara 1430.

3.10. Dohoda o bezpečném vinobraní z podzimu 1432

Obrovská aktivita moravských husitů na jaře a v létě 1432 plně zapadá do celkového vývoje v českých zemích, který v této době vykazuje dvě na první pohled protichůdné tendence: jednak pokračovala jednání směřující k husitské účasti v Basile-

---

vie progredieuntur [PE: táborské vojsko]*, volentes claustro Redisch, quod per prodicionem est perditum et ante quod dominus dux Austrie iacet, subvenire.*

144 Sám Albrecht byl tou dobou v rakouských zemích – srov. Albrechtovy listiny z 18., 21. a 25. května 1432 vydané ve Vídni (Lichnowsky, Eduard Maria Fürst von: *Geschichte des Hauses Habsburg. Fünfter Theil. Vom Regierungsantritt Herzog Albrecht des Vierten bis zum Tode König Albrecht des Zweiten*. Wien 1841, s. CCLXXIV, č. 3125 a 3126; http://monasterium.net/mom/AT-StiAHe/StAndraeCanReg/1432_V_25/charter – citováno 04/2016).

145 K rejze do Slezska se zastávkou u Olomouce srov. Bartoš, F. M.: *České dějiny*, II/8, s. 114–115; Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 253–254.

146 K dobytí Kroměříže Urbánek, R.: *K historii husitské Moravy*, s. 303; Jurok, J.: *Moravský severovýchod*, s. 115.

147 K akcím moravských husitů v Uhrách v této době srov. Varsik, B.: *Husitské revolučné hnutie*, s. 87–89; Bartoš, F. M.: *České dějiny*, II/8, s. 114–115; Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 254; Čornej, P.: *Velké dějiny*, V, s. 512–513; Válka, J.: *Hegemonie husitů*, s. 111–112; k Blažkovi z Borotína Jurok, J.: *Příčiny, struktury a osobnosti*, s. 211–212; k Janovi z Vrbna tamtéž, s. 213.

ji, jednak se polní vojska snažila maximálně vystupňovat tlak na okolní země, aby se zlepšila vyjednávací pozice husitské delegace na koncilu, ale též svůj vliv v rámci husitského hnutí.

V říjnu 1432 moravští husité podnikli delší výpravu do Rakous, která pronikla hluboko do země a vévoda jí nebyl schopen efektivně čelit, takže se vrátila s velkou kořistí na Moravu. Na ni pak navazovala ještě prosincová táborská rejza do Albrechtových držav, kterou se však podařilo rakouské hotovosti pod velením Lipolta Krajíře vytlačit ze země a následně porazit v bitvě u Znojma.[148]

Rozsáhlé tažení do Rakous a výše popsaná snaha husitských stran o zvýšení mocenské převahy v předvečer basilejských jednání jistě nevytvářela příznivou situaci pro uzavírání příměří mezi Albrechtovou stranou a moravskými husity. Přestože nelze vyloučit ztrátu dalších písemností, dochovala se z podzimu 1432 v Archivu města Brna výjimečně jen jedna dohoda, která nadto ani nepředstavuje klasické příměří: listina židlochovického purkrabího **Beneše z Honětic**,[149] **Linharta z Žatčan (z Chlumu)**[150] **a dalších členů posádky židlochovického hradu**, zaručující brněnským měšťanům nerušené vinobraní na židlochovických horách a dovoz sklizených hroznů do Brna (č. 21).

3.11. Na cestě k landfrýdu: dohody o příměří ze srpna 1433

Na počátku roku 1433 nicméně došlo k přelomovým jednáním první husitské delegace v Basileji. Přestože se zatím nerýsoval žádný výsledek, vrátili se s husitskou

148 O obou výpravách existuje poměrně málo roztroušených zmínek v rakouských pramenech a podrobněji se jim věnuje pouze starší rakouská literatura – srov. zejména Stöller, F.: *Österreich im Kriege*, s. 76–77, kde jsou citovány rakouské prameny; z českých historiků stručně Urbánek, R.: *K historii husitské Moravy*, s. 303; Bartoš, F. M.: *České dějiny*, II/8, s. 119; Šmahel, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 258.

149 Pilnáček, J.: *Staromoravští rodové*, s. 50, 56, 165, eviduje tři vladycké rodiny, píšící se (mj.) podle Honětic, ale v žádné z nich neuvádí osobu se jménem Beneš. V olomouckých zemských deskách (Chlumecky, Peter Ritter von – Chytil, Joseph – Demuth, Carl – Wolfskron, Adolf Ritter von (ed.): *Die Landtafel des Markgrafthumes Mähren (1348–1466). I. Text der Olmützer Czuda*. Brünn 1856 [dále jen ZDO I], s. 337, kn. IX, č. 103 k roku 1417) je ovšem Beneš z Honětic doložen v rodině, píšící se podle Honětic na Zdounecku, Rataj na Kroměřížsku a Habichtštejna (k této rodině Pilnáček, J.: *Staromoravští rodové*, s. 165). Je zajímavé, že tato rodina již roku 1417 uvedla husitské kněze ke kostelu v Ratajích u Kroměříže, kteří se dokonce zapojili do polemiky s tehdejším dolanským farářem mistrem Pavlem z Prahy – srov. Elbel, Petr: *Husitské fary na Moravě ve světle citační listiny Jana Železného z února 1418. Příspěvek k poznání role šlechty v počátcích husitství na Moravě*. Časopis Matice moravské 124, 2005, s. 395–428, zde s. 407–409, 419–421.

150 Linhart z Chlumu držel žatčanské léno a byl tedy biskupským manem – srov. Lechner, Karl (ed.): *Die ältesten Belehnungs- und Lehensgerichtsbücher des Bisthums Olmütz. II*. Brünn 1902, s. 309, kde se Linhart uvádí jako přísedící u zasedání manského soudu v Kroměříži na podzim 1420. Skutečnost, že byl roku 1432 členem hradní posádky husitského pána Heníka z Valdštejna na Židlochovicích, znamená, že máme co činit s dalším z „neřádných manů" *ješto jsú protiv církvi svatej a protiv lantfrýdu a lupeč a neřády vedú*, jak husitské many roku 1422 označil biskup Jan Železný (tamtéž, s. 317).

delegací do Čech zplnomocnění legáti koncilu a započal tříletý jednací maraton, na jehož konci stála jihlavská kompaktáta z července 1436.[151] Vývoj k nim však nebyl přímočarý a postoje husitských stran se pronikavě lišily. Zatímco obě bratrstva dále stupňovala vojenský tlak na katolíky v Čechách (obležení Plzně)[152] i na okolní země (především rozsáhlá rejza do Uher, která pronikla až na Spiš), Praha a husitská šlechta se začala sbližovat s pány Zikmundovy strany.

K podobnému tříbení zjevně docházelo i na Moravě. Dohodou z **2. srpna 1433** zde bylo sjednáno rozsáhlé a svým obsahem zcela výjimečné příměří mezi markrabětem **Albrechtem** a jeho zeměmi (explicitně jsou uvedena i města **České Budějovice** a **Uherské Hradiště** s hejtmanem **Petrem Romanem z Vítovic**[153]) a početnou skupinou moravské husitské šlechty (č. 22). Zastoupeni jsou tradiční představitelé husitského panstva, s nimiž jsme se setkávali již v příměřích minulých let (**Petr z Kravař a Strážnice** a jeho synové **Václav** a **Jiřík**, nejvyšší maršálek **Pertolt z Lipé**, **Beneš** a **Vaněk z Boskovic**, **Heník z Valdštejna a Židlochovic**, **Zbyněk** a **Smil z Doubravice**, **Hynek Ptáček z Pirkštejna a Polné**, **Jan z Meziříčí a Křižanova**), ale také proslulý válečník a kroměřížský hejtman **Smil z Moravan**. Jeho účast na příměří je poněkud překvapivá: na jaře 1430 se sice účastnil prostějovského sněmu, ale roku 1432, v době platnosti série příměří, přepadl klášter Hradiště u Olomouce a roku 1434 patrně odmítl zpečetit Albrechtův moravský landfrýd, ke kterému přistoupil až na podzim 1436.[154] Z významných představitelů moravského husitství naopak chybí Jan Tovačovský z Cimburka, s nímž jsme se setkali v příměřích na jaře 1430 i 1432, v létě 1433 však úzce spolupracoval s polními vojsky a chystal se na rejzu do Uher, kde v září pronikl k Topoľčanům a ve spojení s místní posádkou pod velením Jana Šmikovského podnikl rozsáhlou vojenskou akci na středním Slovensku, z níž se vrátil asi až koncem roku.[155]

Pozoruhodná je však především velmi široká definice Albrechtovy strany, která je vymezena obecně jako všichni Albrechtovi světští a duchovní poddaní ve všech

151 Tento vývoj detailně sledují všechny citované syntézy o dějinách husitské revoluce; ze speciální literatury jmenuji alespoň nejnovější práci Šmahel, František: *Basilejská kompaktáta. Příběh deseti listin*. Praha 2011.

152 O tomto podniku polních vojsk opět podrobně referují všechny syntézy. Dále srov. zejména Hejnic, Josef – Polívka, Miloslav: *Plzeň v husitské revoluci. Hilaria Litoměřického „Historie města Plzně", její edice a historický rozbor*. Praha 1987, s. 258–372; Čornej, P.: *Tajemství českých kronik. Cesty ke kořenům husitské tradice*. Praha 1987, s. 204–226; týž: *Lipanská křižovatka*, s. 77–167.

153 K tomuto významnému kondotiérovi Zikmundovy a Albrechtovy strany srov. Jurok, J.: *Příčiny, struktury a osobnosti*, s. 239–240; Pokluda, Zdeněk: *Hrad Buchlov za vlády zástavních pánů*. Slovácko 33–34, 1991–1992, s. 55–73, zde s. 58.

154 Viz výše; doklady z pramenů a literatury zejména v pozn. 142. V tam citovaných smlouvách z roku 1436 je obsažen závazek, že Smil zpečetí landfrýd. Jeho pečeť je však na landfrýdní listině dochována a dokonce je uvedeno i jeho jméno v intitulaci landfrýdu. Tento rozpor lze zřejmě vysvětlit tak, že Smil na sněmu v září 1434 s landfrýdem zprvu souhlasil, nakonec jej však nezpečetil a učinil tak až za dva roky – v rámci usmíření se Zikmundem a Albrechtem.

155 Srov. Varsik, B.: *Husitské revolučné hnutie*, s. 121–125; Jurok, J.: *Príčiny, struktury a osobnosti*, s. 206.

jeho zemích. Striktně vzato tak vlastně moravští husitští páni uzavřeli příměří mj. sami se sebou; Albrecht však jistě myslel jen na ty moravské poddané, kteří uznávali jeho vládu na Moravě a zachovávali mu věrnost. Kromě skupiny jemu nakloněné moravské šlechty šlo přirozeně o markraběcí města, církevní instituce a pochopitelně o všechny Albrechtovy úředníky a hejtmany. Proč je explicitně uvedeno Uherské Hradiště a jeho hejtman Petr Roman z Vítovic, prozatím nedovedu říci. Naopak výslovné jmenování Českých Budějovic je logické, neboť se jednalo o Albrechtovu državu mimo jeho země (tj. obojí Rakousy a Moravu).

Široká definice Albrechtovy strany však není jediným specifikem dohody. Pozoruhodný je zejména její obsah, na jehož výjimečnost jsem poukázal již v diplomatické části a který zde musím znovu připomenout. Jádrem dohody je i nyní sjednání příměří, a to na více než tři měsíce (do svátku sv. Martina). Již základní podmínky příměří jsou ovšem vymezeny poněkud podrobněji, než bylo zvykem v předešlých dohodách o příměří. Strany se zavazují, že si navzájem nebudou škodit vyjma vybírání holdů od poddaných protistrany, s nimiž však má být jednáno milosrdně. Poddaní nesmí být dáni k dispozici jiným nepřátelům protistrany, kteří nevstoupili do příměří. Signatáři se konečně zavazují, že nebudou proti druhé straně zakládat nové vojenské posádky a že nebudou dobývat její hrady, tvrze a města. Pokud by tak někdo učinil, mají proti němu ostatní signatáři vystoupit jako proti zemskému škůdci. Nadto je dohodnuto vzájemné propuštění vězňů na dobu příměří, případně proti rukojmím.

Velmi zajímavá jsou především vedlejší ujednání, která vlastní příměří doprovázejí. Ta se totiž od předchozích dohod dost liší svou podrobností i snahou zajistit po dobu příměří nejen mír, ale též základní fungování práva. V tom se dohoda blíží spíše landfrýdům, s nimiž má i jinak řadu styčných bodů.

Projevuje se to již u ustanovení o bezpečí obchodníků i rolníků na cestách, které je zdůvodněno hospodářským úpadkem země (*pro uvarovánie nynější i budúcí drahoty a zpuščenie země tejto*). Signatáři dohody se zavazují, že na nich zajistí pořádek. Pokud bude na cestách loupit někdo z jejich poddaných, společně proti němu zasáhnou a potrestají jej jako škůdce a loupežníka na hrdle i statcích. Stejně má být naloženo s každým, kdo takové loupežníky a jejich lup přijme a ukryje na svém hradě.

V návaznosti na zajištění svobody na cestách se dále ustanovuje, že mají být zrušena všechna mýta, která byla v době válek protiprávně zavedena. Na to přímo navazuje ustanovení proti falšování mince, kde se signatáři opět zavazují společně zakročit proti všem padělatelům a tyto potrestat na hrdle i na statcích.[156]

156 K problematice falšování mincí v husitském a pohusitském období srov. Sejbal, Jiří: *Moravská mince doby husitské*. Praha 1965 (Numismatica Moravica 1), s. 217–222. Text dohody Sejbal sice neznal (byla u nás známá jen v regestu), ale uvádí několik dalších písemných zpráv a především řadu numizmatických nálezů. Příkladovou studii publikoval Belcredi, Ludvík: *Penězokazecká dílna na hradě Skály*.

Bezpochyby nejzajímavější a evidentně zcela klíčové ustanovení dohody o příměří se nachází téměř v závěru dispozice. Obsahuje závazek uspořádat ve svátek Narození P. Marie (8. září) v Brně *obecný valný sněm a sjezd*, což je zdůvodněno tím, že *pro nečasté sjezdy a sněmy panské tato země velmi hyne a v neřády vnikuje*. Vévoda Albrecht má všem účastníkům sněmu vystavit glejt *před sebú a před vší jeho mocí*. Pokud by však vévoda mezitím jednal také s Čechy a dojednal s nimi něco výhodnějšího (*ješče věc lepší s nimi uhodil*), má tato dohoda platit též pro Moravany.[157]

Dispozice je zakončena ustanovením o možnosti pánů a rytířů přistoupit k dohodě, a sice formou příznávacího listu, který mají položit během dvou týdnů na brněnskou radnici k *hlavniemu příměřnému listu*. Krátká sankce zavazuje v případě porušení dohody všechny signatáře k zákroku proti rušitelům příměří.

Než se pokusím dohodu o příměří zasadit do širšího historického kontextu, je potřeba se ještě podívat na dvě písemnosti, které s ní bezprostředně souvisí. Především se v Archivu města Brna dochoval jeden z přiznávacích listů k příměří, který na brněnskou radnici doručil **Zdeněk z Valdštejna seděním na Sádku**[158] (č. 23). Listina byla datována 2. srpna 1433 na hradě Sádku poblíž Třebíče a nejspíše se vztahuje k výše analyzované dohodě o příměří téhož data (Zdeněk uvádí několik výše jmenovaných signatářů a dobu trvání příměří do 11. listopadu). Není sice příliš pravděpodobné, že by v den vydání hlavního listu v Brně byl vydán přiznávací list na 70 km vzdáleném Sádku, ale tento rozpor můžeme snadno vysvětlit záměrným antedatováním přiznávacího listu podle data listu hlavního.

Je zde však ještě druhá písemnost, která relativizuje i dataci samotného hlavního listu k 2. srpnu 1433. Jde o list vévody Albrechta vydaný 6. srpna 1433 ve Vídni a adresovaný skupině moravských šlechticů z Albrechtovy strany, **městu Brnu** a **Uherskému Hradišti** (č. 24). Z pánů jsou uvedeni zemský hejtman **Jan z Lomnice**, podkomoří **Jošt Hecht z Rosic**, **Hašek z Valdštejna**, **Artleb z Drahotuš a Deblína**, **Jimram z Doubravice**, **Jan z Boskovic (a na Louce)**, **Kuna z Kunštátu (a Boskovic)**, **Jiřík z Holštejna**, **Heralt z Kunštátu** a rytíř **Petr Roman z Vítovic**. Obsahem listu je Albrechtův souhlas s prodloužením příměří (zde německy *frid*), které měl Albrecht uzavřeno s některými moravskými pány až do příští neděle (tj. do 9. srpna) a které adresáti listu prodloužili o osm dní (tedy

---

In: Doležel, Jiří – Wihoda, Martin (edd.): Mezi raným a vrcholným středověkem. Pavlu Kouřilovi k šedesátým narozeninám přátelé, kolegové a žáci. Brno 2012, s. 583–598.

157 Víme, že Albrecht roku 1433 zahájil také jednání s českými husity a vypravil své vyslance na červnový svatotrojický sněm do Prahy. Jednalo se o vitorazského hejtmana Jakuba Seebecka, vévodova sekretáře Jana Gertsena a brněnského měšťana Hanuška z Kurovic – srov. Urbánek, R.: *K historii husitské Moravy*, s. 304.

158 Komentovanou genealogii moravských Valdštejnů podává Pilnáček, J.: *Staromoravští rodové*, s. 367–368; ke Zdeňkovi srov. Měřínský, Zdeněk: *Brtnice a její okolí od poloviny 13. století do válek husitských*. In: Janák, Jan a kol.: Dějiny Brtnice a připojených obcí. Brno 1988, s. 51–99, zde s. 86–88; nově týž: *Hrad Rokštejn. Dějiny, stavební vývoj a výsledky čtvrtstoletí archeologického průzkumu 1981–2006*. Brtnice – Brno 2007, s. 47–56.

do 17. nebo spíše 16. srpna, je-li osm dní chápáno ve významu oktávu), načež požádali Albrechta o dodatečný souhlas. Albrecht příjemce ujišťuje, že v této záležitosti obešle Viléma Ebsera a další své hejtmany s příkazem, aby příměří v prodloužené lhůtě dodržovali.

Jak uvést do souladu příměří z 2. srpna a Albrechtův list z 6. srpna? Teoreticky mohl mít Albrecht na mysli nějaké separátní příměří s jinou skupinou husitské šlechty, které na rozdíl od příměří z 2. srpna nebylo uzavřeno do sv. Martina, ale jen do 9. srpna, a následně bylo prodlouženo do 17. srpna. To je však málo pravděpodobné: proč by Albrecht s jednou skupinou šlechty uzavíral krátkodobá příměří týden po týdnu a se druhou poměrně početnou skupinou pánů, která se s tou první navíc částečně překrývá, velkorysou dohodu až do 11. listopadu?

Druhou variantou je, že také dochovaná dohoda o příměří s datem 2. srpna může být antedatována. Teoreticky mohlo být tohoto dne uzavřeno krátkodobé příměří do 9. srpna, které bylo následně prodlouženo do 17. srpna. Před tímto datem mohlo být nahrazeno novou smlouvou, která sice ponechala datum první dohody, tj. faktický začátek příměří, ale původní ujednání nahradila novými, minimálně delší platností.

Je-li tento – samozřejmě jen hypotetický – výklad správný, znamenalo by to, že příměří v srpnu 1433 byla výsledkem poměrně intenzivních jednání mezi Albrechtem resp. jeho straníky a moravskou husitskou šlechtou, na jejichž počátku stála nejprve krátkodobá příměří, uzavřená patrně za účelem dalšího jednání o dlouhodobějším příměří resp. trvalém míru. Zdá se, že i dalekosáhlá dohoda o příměří z 2. srpna (nejspíše antedatovaná) měla hlavní cíl ve vytvoření příhodných podmínek k dalším jednáním a k uskutečnění všeobecného zemského sněmu vévody Albrechta s celou moravskou nobilitou včetně husitských pánů a rytířů, kteří jeho vládu dosud odmítali. K podobnému sněmu v září 1433 nedošlo, byl zrealizován až o rok později a 9. září 1434 na něm byl uzavřen landfrýd Albrechta s moravskou šlechtou. Zdá se nicméně, že jednání směřující k tomuto sněmu a k landfrýdu byla zahájena již v létě 1433, čemuž odpovídá téměř „landfrýdní“ charakter příměří datovaného k 2. srpnu 1433 a především jeho ustanovení o chystaném obecném sněmu, se kterým se zjevně pojila vysoká očekávání.

Přirozeně se nabízí otázka, zda se Albrecht na přípravě výše analyzované dohody o příměří datované k 2. srpnu 1433 aktivně podílel, nebo tato dohoda byla spíše výsledkem jednání mezi oběma stranami moravské šlechty a markraběti byla v podstatě „vnucena“. Z listu z 6. srpna víme, že Albrecht dodatečně a na dálku schválil prodloužení stávajícího příměří o týden poté, co to domluvili jeho moravští straníci. Přesto se domnívám, že u tak významného dokumentu, jakým je dohoda o příměří (ante)datovaná k 2. srpnu, si můžeme stěží představit absenci Albrechtova předběžného souhlasu. Vše tak nasvědčuje tomu, že vývoj situace na Moravě v srpnu 1433 směřoval podstatně dále, než jen k tříměsíčnímu příměří, a že vévoda Albrecht zaujímal již v této době – tj. dlouho před svatomartinským

sněmem a formulací tzv. pražských kompaktát – poměrně vstřícný postoj k jednáním s husitskou šlechtou.

Definitivní příklon k cestě jednání a kompromisu, k němuž se schylovalo již delší dobu, si Albrecht zřejmě hodlal pojistit také u papežské kurie. V registrech suplik papeže Evžena IV. se nachází pozoruhodná žádost rakouského vévody, kterou nejvyšší pontifik signoval dne 24. července 1433.[159] Evžen nicméně supliku schválil pouze za předpokladu, že s věcí bude souhlasit též basilejský koncil (*fiat de consensu concilii Basiliensis sub presidentibus nostris celebrandi G.*), čímž na lépe informované koncilní shromáždění přesunul posouzení oprávněnosti Albrechtovy žádosti. Oč tedy vévoda žádal?

Albrecht ve své suplice zdůraznil, že jeho země jsou dlouhodobě sužovány každodenní válkou proti husitům a nejsou již dále schopny se nepříteli bránit, pokud nezískají účinnou pomoc. Albrecht již po 14 let přichází každoročně o 100.000 zlatých v důsledku války proti kacířům, s nimiž na rozdíl od jiných okolních knížat nikdy neuzavřel příměří či jiné dohody (*qui etiam cum eisdem Bohemis et Hussitis huiusmodi durantibus eorum persecucionibus aliquam concordiam seu conclusionem pacis, sicuti nonnulli alii Germanie principes fecisse dicuntur, facere non curavit hactenus neque curat*). Proto žádá, aby mu papež povolil vybrat *subsidium* od kléru v dědičných rakouských zemích, zejména v Rakousech, Štýrsku, Korutanech a Kraňsku, a to ve výši nedílného desátku ze všech církevních beneficií, dignit, personátů a officií. Pokud by se tak nestalo, musel by Albrecht přistoupit k příměří nebo míru, aby zabránil úplnému zničení svých zemí (*si hoc non fieret* [...] *ipse dux cogeretur vel per treugam, vel per pacem sibi et terris suis, ne ad totale exterminium devenirent, providere*).

S určitou mírou fantazie si můžeme představit, že Albrecht čekal na posla, který jej měl informovat o výsledku supliky, a proto sjednával nejprve krátká příměří po jednom týdnu, aby nakonec – vzhledem k chabému výsledku římské mise – uzavřel příměří tříměsíční.[160] Je otázkou, zda Albrecht s přiznáním *subsidia* počítal (zesnulý papež Martin V. mu *subsidium caritativum* od rakouského duchovenstva minimálně jednou postoupil)[161] a teprve Evženovo „alibistické" rozhodnutí jej přimělo k sjednání příměří, anebo dopředu očekával spíše negativní vyřízení své supliky, která měla od počátku především ospravedlnit chystanou dohodu

159 Archivio Segreto Vaticano, Reg. Suppl. 287, fol. 159v–160r. Za možnost studovat příslušné dokumenty ve Vatikánském tajném archivu vděčím stipendiu Českého historického ústavu v Římě, které jsem obdržel na podzim 2013.

160 Je potřeba vzít v potaz i dobu, za jakou mohl přijet z Říma do Vídně Albrechtův posel, referující jej o výsledku jednání u papeže. Rychlý posel měnící koně to sice mohl stihnout již týden po signatuře supliky (tedy 31. července 1433); pravděpodobnější je ale cca dvoutýdenní cesta.

161 31. srpna 1422 poskytl Martin V. Albrechtovi za účelem chystané výpravy proti husitům jednorázové *gratum subsidium* od rakouského duchovenstva s tím, že pokud bude rakouský klérus souhlasit, má vévodovi odvést též plný desátek po dobu následujících dvou let. Listina se dochovala ve dvojím znění, přičemž v jedné verzi jsou vyňati johanité a němečtí rytíři – srov. Archivio Segreto Vaticano, Reg. Lat. 222, fol. 249v–250v, Reg. Vat. 354, fol. 69v–71r.

s husity. Faktem je, že uzavřením příměří suplika zjevně ztratila své opodstatnění a Albrecht na jejím základě těžko mohl dosáhnout souhlasu koncilu se štědrým *subsidiem*. Přestože Albrecht ústy svých vyslanců několikrát požádal koncil o nějakou finanční pomoc, již se nejednalo o nedílný desátek od veškerého duchovenstva.[162] Naopak, na jaře 1434 koncil uvalil na veškeré duchovenstvo katolické církve poloviční desátek na boj proti husitům a Albrecht byl přísným mandátem důrazně vyzván, aby výběrčím tohoto desátku ve svých zemích poskytl veškerou součinnost.[163]

Když tedy Albrecht v srpnu 1433 všechno vsadil na příměří s moravskými husity a následný sněm, poněkud udivuje, že se v září 1433 v markrabství žádný sněm nekonal. Proč tomu tak bylo, zůstává zatím otázkou. Moravští páni se naopak ve velkém počtu zúčastnili svatomartinského sněmu v Praze a vstoupili do tam založeného husitského spolku, který zahrnoval Čechy i Moravu; podobně Aleš Vřešťovský z Rýzmburka byl stanoven zemským správcem království českého i markrabství moravského. Díky zařazení do husitského spolku byla Morava pojata do dalších jednání mezi koncilem a husity, při nichž husitskou stranu zastupoval právě spolek.

V době roztříštění husitské jednoty a vzniku husitsko-katolické panské koalice před bitvou u Lipan se ovšem moravští páni začali od jednotného postupu s Čechy opět odklánět, aby nakonec v září 1434 realizovali plán, který byl zjevně připravován již na pozdní léto 1433: uzavření zemského míru s Albrechtem a ukončení války v markrabství. Landfrýd z 9. září 1434 sice ještě zdaleka nezajistil úplný klid zbraní, bylo-li ve středověku něco takového vůbec možné;[164] každopádně však představuje tečku za fenoménem příměří na Moravě v období husitských válek.

3.12. Dohody o příměří v kontextu dějin husitské (jižní) Moravy – závěrečné shrnutí

Lze fenomén příměří na husitské jižní Moravě nějak celkově zhodnotit a popsat jeho místo v dějinách husitské revoluce v zemi a v regionu? Pokud se na studovaný korpus dohod o příměří pokusíme nahlédnout komplexně, můžeme předně vymezit dva základní typy dohod.

1) Prvním typem jsou dílčí lokální příměří, k jejichž uzavírání docházelo zpravidla po předchozích intenzivních bojích a většinou zřejmě z ekonomických důvodů.

162 Beckmann, Gustav – Wackernagel, Rudolf – Coggiola, Guilio (ed.): *Concilium Basiliense. 5. Tagebuchaufzeichnungen 1431–1435 und 1436; Acten der Gesandtschaft nach Avignon und Konstantinopel 1437–1438; Brief des Enea Silvio 1433; Tagebuch des Andrea Gatari 1433–1435*. Basel 1904, s. 101 a 109.

163 Haus-, Hof- und Staatsarchiv Wien, fond Allgemeine Urkundenreihe, sub dato 1434-IV-19.

164 Pro vývoj let 1434–1436 odkazuji na studii J. Války: *Cesta Moravy ke kompaktátům*. Jižní Morava 24, 1988, s. 91–114; nově otištěno in týž: Husitství na Moravě, s. 117–147.

Sem asi můžeme zařadit dohodu z roku 1427, a pak většinu podzimních příměří. Typická pro tyto dohody je poměrně jednotná skladba a formulář. Většinou jde o sjednání krátkodobého příměří s možností výpovědi. Stranám je zapovězeno si navzájem škodit, jedinou výjimkou je výběr holdů od poddaných protistrany, který má zůstat zachován i během příměří. Důraz je dále kladen na bezpečnost na cestách, na polích a na vinicích (v podzimních dohodách se výslovně uvádí vinobraní). Do tohoto okruhu dohod lze volně zařadit též specializované dohody, které nezakládají příměří, ale zaručují bezpečný průběh zemědělských prací. Nelze vyloučit, že u husitských účastníků těchto dohod někdy k ekonomickým důvodům přistupovala i motivace krýt si záda pro vojenské angažmá za hranicemi země (snad Jan z Pernštejna na podzim 1429; více husitských pánů na podzim 1430?), jednoznačně to však prokázat nelze.

2) Druhým výrazným typem dohod o příměří jsou takové, které měly „politický" podtext, přičemž byly uzavírány za účelem připravovaných mírových jednání. Sem rozhodně spadá příměří z března 1430, které bylo v dosavadní literatuře spolu s celým prostějovským sněmem buďto špatně datováno nebo zcela opomíjeno,[165] dále s nejvyšší pravděpodobností série příměří z jara 1432 a nakonec především výjimečné příměří ze srpna 1433 (hypoteticky lze snad do této skupiny řadit i příměří z února 1431).

Pokud jde o formulář těchto příměřných listů, buďto se víceméně shodují s formulářem běžných lokálních příměří (to nepochybně platí o sérii příměří z jara 1432, případně i o příměří z února 1431), nebo mají bohatší skladbu a obsahem svých ustanovení se blíží spíše landfrýdu (jak je tomu u příměří ze srpna 1433). Bohužel se nedochovalo prostějovské příměří z března 1430, o jehož ob-

165 Sněm a dohodu o příměří uvedl do literatury, avšak s chybnou datací, Hosák, L.: *Olomoucký patriciát*, s. 26–27 (zde k roku 1428); týž: *Husitské revoluční hnutí*, s. 23 (k roku 1429); od Hosáka tento údaj převzali autoři některých prací o jednotlivých panských rodech. Sněm však zůstal nepovšimnut Josefem Válkou v jeho *Studiích*. Ve specializovaném článku Válka, Josef: *Moravský komentář k Hlaváčkovým „Husitským sněmům"*. In: Polívka, Miloslav – Svatoš, Michal (ed.): Historia docet. Sborník prací k poctě šedesátých narozenin prof. PhDr. Ivana Hlaváčka, CSc. Praha 1992, s. 513–527, zde s. 519, doslova uvádí: „Od roku 1421 do roku 1434 nemáme žádný zápis o sněmu, jen nejasné doklady o schůzkách stran, ostatně zcela výjimečné. Je to způsobeno ztrátou dokumentů a tím, že zemské desky byly ‚uzavřeny'? Spíše lze soudit, že se na Moravě žádný sněm nekonal. Pokud by totiž měl mít sněm význam a jeho usnesení platnost, musel by to být skutečný reprezentativní sněm celé země. To by vyžadovalo všeobecné uznání Albrechtovy vlády. [...] Pokud měl mít sněm smysl, musel být nejen dobře obeslán, ale jeho závěry musely být přijaty jednomyslně. Sněmovní usnesení nikdy není přijímáno hlasovací většinou, ale během jednání se musí dospět k jednotě, která je pak sněmovním snešením vyjádřena. Takové jednoty nemohl na Moravě Albrecht dosáhnout. Pokud se jeho stoupenci scházeli, nemohli dát svým schůzkám povahu sněmu. A také moravští husité se zřejmě ‚nescházeli' a neměli tendenci vytvořit svůj sněm nebo ovládnout sněm zemský. Jejich cesta vedla na sněmy v Čechách". Toto Válkovo tvrzení je nutno opravit ve smyslu, že minimálně jednou se podařilo na Moravě uskutečnit sněm svolaný husitskou šlechtou a přitom obeslaný též Albrechtovými a Zikmundovými stoupenci, který byl dokonce schopen dospět k dohodě o příměří. Na druhou stranu je asi pravdou, že tento sněm byl ojedinělý a že jinak institut sněmu na husitské Moravě skomíral, jak to popisuje Válka ve výše uvedeném citátu; v příměřném listu z 2. srpna 1433 čteme, že *pro nečasté sjezdy a sněmy panské tato země velmi hyne a v neřády vnikuje* (č. 22).

sahu jsme informováni z listu Albrechtových straníků do Znojma; z tohoto listu však nevyplývá, že by dohoda obsahovala nějaká výjimečná ustanovení navíc oproti běžným lokálním příměřím.

Zatímco listinný formulář se u obou zde vymezených typů příměří nijak podstatně neliší, je pro druhý typ příměří s „politickým" podtextem typický širší okruh účastníků, mezi nimiž na jednu stranu chybí táborské posádky, na druhou stranu je však nějakým způsobem zapojen markrabě Albrecht a případně také král Zikmund. Jednání s Albrechtem (resp. Zikmundem) máme u prostějovského příměří z jara 1430 přímo zmíněna v listu Albrechtových straníků městu Znojmu a tamnímu hejtmanovi (č. 5), na jaře 1432 v listu pohořelického hejtmana Viléma Ebsera několika Albrechtovým straníkům a městu Brnu (č. 18) a v létě 1433 Albrechtovým listem jeho straníkům (č. 24). Vévoda Albrecht je sice obvykle do příměří zahrnut, plnohodnotnou smluvní stranou je však zřejmě až u příměří ze srpna 1433 (č. 22).

Konečně je pro druhý typ příměří typické, že často zjevně nesplnila svůj původní účel. Jednání, kvůli nimž byla uzavřena, se buďto vůbec nekonala, nebo zkrachovala, neboť situace v zemi v těchto letech ještě nebyla zralá na uzavření dlouhodobějšího míru, jemuž se uvedená příměří měla stát předstupněm (to platí minimálně o příměří ze srpna 1433). Přesto je potřeba příslušné dohody o příměří vnímat jako integrální součást proudu jednání mezi husity na jedné a Zikmundem, Albrechtem a církví na druhé straně, který – s četnými zákrutami a „slepými rameny" – směřoval od bratislavské schůzky v dubnu 1429 k přijetí kompaktát.

V tomto kontextu však nesmíme podceňovat ani význam prostých lokálních příměří (viz výše bod 1). Institut příměří jako takový totiž znamenal významné vítězství středověkého válečného práva a politického pragmatismu nad církevními zákazy a náboženským fanatismem na obou stranách. I když byla motivace některých příměří ryze ekonomická, přispěly příslušné dohody k sílícímu pocitu, že obě strany spolu mohou jednat a dohodnout se na určitém zmírnění války nebo alespoň na pravidlech boje, jak to ukazuje pozoruhodná smlouva mezi Divišem z Přehořova a městem Brnem (č. 2).

Právě vyslovené postřehy vcelku korelují s tím, co víme o dohodách o příměří z husitských Čech. Pokud však porovnáváme dochovaná jihomoravská příměří s těmi českými, můžeme nalézt minimálně jeden podstatný rozdíl, a tím je na první pohled zřetelná rovnost smluvních stran u moravských dohod. Mezi těmito dohodami především zcela postrádáme takové, které by si katolická strana musela vysokou částkou „koupit", jak se to stávalo v Čechách a zejména ve Slezsku, Lužicích nebo přilehlých německých zemích. Protože v jihomoravských příměřích zásadně nebývá sjednána finanční sankce pro případ porušení příměří, neexistuje také rozdíl ve výši smluvní pokuty u obou stran, která bývala v Čechách někdy vyšší u katolíků. Nikde se také nesetkáváme s náboženskými ústupky jedné strany vůči druhé, které byly v Čechách, ale třeba též ve Slezsku poměrně časté a vždy vyznívaly ve prospěch husitů (katolíci se museli zavazovat

k respektování čtyř pražských artikulů na svých panstvích; u některých slezských knížat byl v dohodě o příměří dokonce zakotven požadavek jejich přestoupení ke kalichu).

Důsledná rovnost stran v jihomoravských příměřích z let 1427–1433 na první pohled poněkud nabourává představu husitské hegemonie na Moravě, kterou ve svých husitologických studiích vytvořil Josef Válka a která byla všeobecně přijata. Zde si však musíme opět uvědomit, že dochovaná příměří se týkají především jižní Moravy resp. jen Brněnska. Jak už bylo zdůrazněno výše, v tomto regionu existovala určitá rovnováha sil s jasnou převahou katolické strany v užším a husitů v širším okolí Brna a právě tato rovnováha zřejmě nahrávala uzavírání příměří. V jiných moravských regionech takto vyrovnané síly nebyly. Města Olomouc s Litovlí a mimo krátkou husitskou epizodu také Šternberkem byla obklopena husitskými pevnostmi a představovala jakési „souostroví" v husitském moři, neboť střed, severozápad i severovýchod země byl od roku 1427 převážně husitský. Podobně byla Jihlava sevřena od západu táborským Pelhřimovskem, od severu panstvími husitské šlechty, od východu táborskými posádkami v Třebíči a Měříně a pouze na jihu sídlili významnější katoličtí sousedé, s nimiž Jihlava zpravidla neměla ideální vztahy. Obdobné poměry konečně panovaly i v okolí Uherského Hradiště. Na většině území Moravy lze tedy v letech 1427–1434 o „hegemonii husitů" oprávněně hovořit a můžeme se domnívat – abych se vrátil k úvodu této kapitoly –, že právě proto tam byla příměří uzavírána méně často. Tím se však již dotýkám topografických souvislostí, jimž bude věnován následující exkurz.

4. EXKURZ: DOHODY O PŘÍMĚŘÍ JAKO PRAMEN PRO TOPOGRAFII A PROSOPOGRAFII HUSITSKÉ (JIŽNÍ) MORAVY

Josef Válka již v 80. letech minulého století volal po zpracování detailní topografie a biografie husitské Moravy, která by mohla přinést významný posun v moravském husitologickém bádání, je však z mnoha důvodů v nedohlednu.[166]

Toto konstatování dodnes platí, přestože mezitím vyšla řada prací, vrhajících na regionální dějiny husitské Moravy nové světlo. Mezi nimi lze v prvé řadě vyzdvihnout Jurokovu analýzu husitství na severovýchodní Moravě, která mimo jiné výrazně přispěla k poznání aktivit Zikmunda Korybutoviče a polských husitů z jeho družiny, působících v markrabství.[167] Kromě toho musím ještě zmínit jednu starší práci – vynikající knihu Františka Hoffmanna o dějinách Jihlavy za husitské revoluce.[168] Podobně detailní práce pro jiné regiony zatím postrádáme, mnoho nových poznatků k dějinám husitského období však nalezneme v řadě nových publikací o dějinách jednotlivých měst a šlechtických rodů.[169]

Korpus listin a listů, jimž je věnována pozornost v této studii, byl regionálnímu bádání znám především z Neumannových regestů; Neumannem neuvedené kusy pak byly v literatuře ojediněle citovány na základě jiných regestových edicí (č. 11 a 22) anebo přímo na základě archivního dochování (č. 5). Jedná se tedy v zásadě o známé prameny. Výše byly interpretovány po diplomatické stránce a zasazeny do historického kontextu, což dosud nikdo komplexně neučinil; mohou však přinést něco nového také pro topografii a prosopografii husitské Moravy?

166 Válka, J.: *Počátek války o Moravu*, s. 37.

167 Jurok, J.: *Moravský severovýchod*.

168 Hoffmann, F.: *Jihlava v husitské revoluci*.

169 Odborná úroveň i faktografický přínos těchto publikací jsou velmi rozdílné. Na tomto místě záměrně rezignuji na výčet titulů, z nichž mnohé už výše byly nebo ještě budou citovány.

Kdo důkladněji pracoval s edicemi a pracemi Augustina Neumanna, ví, že při jejich užívání je vzhledem ke značnému množství omylů a přehlédnutí potřeba maximální opatrnosti.[170] Nejinak je tomu v případě výše analyzovaných listin. Neumannovy regesty běžně vynechávají jména některých signatářů, ubrmanů či ručitelů, obsahují mylné identifikace osob či míst a jiné věcné nepřesnosti;[171] setkáme se také s chybným rozvedením datace.[172] Situaci nezachránila ani Urbánkova re-

170 Výborné zhodnocení této kontroverzní osobnosti podal Zaoral, Roman: *Augustin Alois* Neumann*, 1891–1948*. In: Barteček, Ivo (ed.): Historiografie Moravy a Slezska 1. Olomouc 2001, s. 119–137.

171 V dohodě o bezpečném vinobraní z 23. září 1429 (č. 3) Neumann, A. (ed.): *Nové prameny*, s. 74, č. 34, chybně určil prvního z ubrmanů: „Václav z Kukvic na Kuchnicích" je pozdější Albrechtův podkomoří Václav z Kukvic seděním na [Německých] Knínicích, jak je to zřetelně uvedeno v dané listině. U listiny z 27. října 1429, v níž Jan z Pernštejna dosvědčuje přistoupení svého služebníka Mikuláše z Člupku na Košíkově k příměří mezi Pernštejnem a pány Janem st. z Lomnice, Joštem Hechtem z Rosic a Janem ml. z Lomnice jakož i městem Brnem (č. 4), Neumann (tamtéž, s. 74, č. 35) mylně uvádí, že šlo o příměří mezi uvedenými Albrechtovými straníky a městem Brnem, což by samozřejmě zcela změnilo situaci.

V příměří ze 14. září 1430 (č. 6) Neumann (tamtéž, s. 74–75, č. 36) mylně určuje Jana Žibřida z Pernštejna jako „Jana Žibřida z Kornštejna". V příměří z 15. září 1430 (č. 7) Neumann (tamtéž, s. 75, č. 37) mylně uvádí, že jde o přistoupení Diviše z Přehořova k příměří s Janem z Lomnice, Joštem Hechtem z Rosic atd., i když jde o regulérní dohodu o příměří; výčet straníků markraběte Albrechta je zde také podstatně delší.

Zcela mylně Neumann (tamtéž, s. 75, č. 38) regestuje dohodu z 22. září 1430 (č. 8), kde mu jednak na husitské straně vedle hejtmana Jana Chabrovce a posádky v Třebíči zcela vypadla posádka v Měříně; předně však Neumann ve svém regestu hovoří o tom, že Jan Chabrovec přibírá v příměří města Krumlov a Ivančice, což naprosto postrádá smysl – pochopitelně se i zde jednalo o jeho příměří s Albrechtovou stranou.

Zcela zavádějící je také Neumannův regest (tamtéž, s. 78, č. 40) dohody o příměří mezi Vaňkem a Benešem z Boskovic a Albrechtovou stranou ze 17. listopadu 1430 (č. 10), kde podle Neumanna Boskovicové přistoupili k dohodě sjednané Divišem z Přehořova, o čemž v listině není žádná zmínka.

V dohodě z 5. října 1431 (č. 14) Neumann (tamtéž, s. 78, č. 42) mylně uvádí Zikmunda namísto Zbyňka z Doubravice, u Kuny z Kunštátu neuvádí domicil z Boskovic a mezi Albrechtovými straníky spojuje Jana st. a Jana ml. z Lomnice do jedné osoby.

U dohody z 30. března 1432 (č. 17) Neumann (tamtéž, s. 78, č. 46) Hynka z Ronova a Mitrova mylně uvádí jako Václava a zcela pomíjí osoby ubrmanů a ručitelů (resp. spolupečetitelů). U dohody z 29. března 1432 (č. 16) Neumann (tamtéž, s. 78, č. 47) pro změnu vynechal jména osob, které byly na Albrechtově straně přibrány do příměří vedle vlastních signatářů. Zatímco dohoda o příměří mezi Vaňkem a Benešem z Boskovic a Albrechtovými straníky z 30. dubna 1432 (č. 20) je Neumannem regestována správně (tamtéž, s. 80, č. 48), dohodu mezi početnější skupinou husitské šlechty a Albrechtovou stranou včetně samotného markraběte z téhož dne (č. 19) Neumann vůbec neregestoval.

V dohodě o bezpečném vinobraní z 25. září 1432 Neumann (tamtéž, s. 80, č. 49) Bohuše z Honětic označuje jako purkrabího na Letovicích (místo Židlochovic) a Linharta z Žatčan přepisuje „ze Začan".

Listina o přistoupení Zdeňka z Valdštejna na Sádku k příměří z 2. srpna 1433 (č. 23) je Neumannem regestována správně (tamtéž, s. 80. č. 50), ale v regestu Albrechtova listu jeho moravským straníkům z 6. srpna téhož roku (č. 24) najdeme opět menší nepřesnost: „Petr Roman z Vítkovic" má být správně přepsán „z Vítovic" (tamtéž, s. 80–81, č. 51).

172 Příměří ze 7. května 1427 (č. 1) Neumann, A. (ed): *Nové prameny*, s. 71, č. 29, datuje ke 14. listopadu 1427. Dohoda o vedení rytířské války z 11. října 1428 (č. 2) je tamtéž, s. 73–74, č. 33, v záhlavním regestu mylně datována k 11. říjnu 1424, i když v samotné edici je správný rok [14]28. Jinak jde spíše o drobné nepřesnosti: dohodu o příměří z 1. října 1430 (č. 12) Neumann (tamtéž, s. 79, č. 44) klade

cenzní studie vzniklá v reakci na Neumannovu knihu *K dějinám husitství na Moravě*, kde je příměřím věnováno poměrně dost pozornosti, nicméně důkladná revize Neumannovy edice příměřných listů ani zde provedena není.[173]

Nepochybným přínosem edice v příloze č. 1 i tabulky v příloze č. 2 tedy je, že opravují Neumannovy omyly a chybná ztotožnění osob a představují nový základ pro další využití zkoumaných listin v topografickém bádání. Kromě jmen signatářů jednotlivých dohod a jejich domicilů, jmen ubrmanů a ručitelů či spolupečetitelů jde také o místa vydání jednotlivých listin a další lokality, které v listině vystupují v různých souvislostech. V jednom případě bylo potřeba z domnělých dvou osob udělat jednu („Rudolf a Boček bez predikátu", které u prostějovského příměří uvádí Ladislav Hosák,[174] jsou ve skutečnosti jedna osoba – Rudolf z *Becze* a ze Střílek, jehož původ však zůstává nejasný). Studie tedy v souhrnu přece jen přináší řadu „nových" poznatků pro topografii a prosopografii husitské Moravy, jakož i pro genealogii zastoupených rodů, i když jde leckdy pouze o opravy předchozích omylů. Určitým přínosem pro topografická studia je snad také předatování listu o prostějovském sněmu do roku 1430 (připomínám, že Hosák jej datoval do let 1428[175] nebo 1429[176]), což může mít vliv na posunutí životních dat některých osob.

* * *

Jak ovšem se získanými topografickými a prosopografickými údaji naložit? Lze např. jejich celkovým vyhodnocením dospět k nějakým souhrnným závěrům o charakteru moravského husitství, o síle a poměru husitské a Albrechtovy strany, o jejich vzájemném prostupování a případných proměnách v čase? Zde je na místě spíše mírná skepse, protože si stále musíme být vědomi, že většina dohod má lokální charakter (jižní Morava resp. jen širší Brněnsko) a že ani zde k příměří zjevně nepřistupovali všichni a k tomu se nedochovaly všechny dohody. Rudolf

k 16. říjnu; dohodu o bezpečném vinobraní mezi Heníkem z Valdštejna na Židlochovicích a městem Brnem z 2. října téhož roku (č. 13) k 8. říjnu (tamtéž, s. 78, č. 43) a dohodu o příměří z 30. března 1432 (č. 17) k 27. březnu (tamtéž, s. 78, č. 46).

173 Urbánek, R.: *K historii husitské Moravy*, s. 288–292, Neumannovi vyčítá, že ve své knize Neumann, A.: *K dějinám husitství na Moravě*, nevyužívá soubor příměřných listů, které přitom dříve formou regestů sám vydal, k rekonstrukci složení válečných stran. Následně Urbánek přináší výčet Albrechtových straníků a husitů mezi moravskou šlechtou, založený na dohodách o příměří, kde sice opravuje většinu Neumannových identifikačních omylů, ale neuvádí, ve kterých příměřích jednotlivé osoby vystupují (Urbánek, R.: *K historii husitské Moravy*, s. 291). Mylná ztotožnění zůstala u „Linharta ze Začan" (Urbánek uvádí i druhou mylnou variantu „ze Zákřan") a Hynka z Roupova na Mitrově (kde má Neumann na rozdíl od Urbánka správný predikát z Ronova, zato však chybné křestní jméno Václav). Urbánek dále rozšiřuje seznam husitů v řadách moravské šlechty na základě některých pramenů z Čech, nezná však žádné jiné Albrechtovy straníky nad rámec příměřných listů.

174 Hosák, L.: *Olomoucký patriciát*, s. 26.

175 Tamtéž.

176 Hosák, L.: *Husitské revoluční hnutí*, s. 23.

Urbánek jistě přecenil výpovědní hodnotu dohod o příměří, když na jejich základě konstatoval, že Albrechtova strana představovala mezi moravskou šlechtou „slabou menšinu, a to ještě menšinu z větší části husitskou."[177] Při formulaci tohoto soudu Urbánek mj. nepřihlédl k několika významným rodům i jednotlivcům, kteří patřili po dobu husitských válek trvale či převážně k Zikmundově a Albrechtově straně, dohod o příměří v letech 1427–1433 se však z neznámých důvodů neúčastnili. Jde v prvé řadě o rakousko-moravské pány z Liechtensteinu na Mikulově, o moravské Lichtemburky na Bítově, Cornštejně a Vranově, o pány z Vlašimi na Úsově,[178] pány z Cimburka na Slavičíně,[179] Jana Telečského z Hradce, Štěpána z Vartnova a některé další jednotlivce z řad pánů, o nižší šlechtě nemluvě.[180] Nezahrnutí uvedených rodů a osob do výše analyzovaných dohod o příměří může plynout především z faktu, že nepatřili do oblasti, které se většina příměří týkala; může však samozřejmě mít i jiné, specifické důvody, které nám zůstávají prozatím skryty.

Pokud tedy komplex dohod o příměří přináší informace o rozložení husitské a Albrechtovy strany, jsou relevantní především pro oblast širšího Brněnska. Právě pro tuto oblast jsem je také před časem využil při sestavení mapky o rozložení sil na Brněnsku ve druhé polovině 20. a na počátku 30. let 15. století, která byla publikována v posledním kolektivním zpracování Dějin Brna.[181] Protože tato mapka přihlížela pouze k dohodám z Archivu města Brna (tedy nereflektovala dohody z Moravského zemského archivu a z Vídně), vedle nich zohledňovala i úplně jiné prameny a navíc obsahovala některé nepřesnosti, je v příloze č. 3 publikována mapka nová, která přináší pouze místa a osoby z výše analyzovaných dohod o příměří (osoby jsou vizualizovány podle jejich domicilů;[182] pokud tyto nejsou v listi-

177 Urbánek, R.: *K historii husitské Moravy*, s. 292.

178 K nim nově Elbel, Petr: *Páni z Vlašimi na Úsově a Litovli*. In: Maňas, Vladimír (ed.): Gotické klenoty v kapli sv. Jiří v Litovli. Litovel 2012, s. 24–39.

179 O této větvi pánů z Cimburka srov. nově Krajča, Milan: *Slavičínská větev pánů z Cimburka (1374–1464)*. Slovácko 56, 2014, s. 181–199, kde na s. 182 a 186 vyslovena pochybnost, zda bratři Miroslav a Jan Balšan po posledním dokladu o příslušnosti k Zikmundově straně roku 1424 přece jen nepřešli k husitům; dále víme až o zpečetění landfrýdu roku 1434.

180 Kromě novějších prací uvedených v předchozích poznámkách se tyto příslušníky Zikmundovy (a později Albrechtovy) strany pokouším evidovat ve studii Elbel, P.: *Scio,* jejíž těžiště ovšem leží v období Zikmundovy moravské vlády (1419–1424).

181 Elbel, P.: *Za vlády markraběte*, s. 162, obr. 80.

182 Domicil je explicitně uveden jen v několika případech (Václav z Kukvic seděním na Knínicích, Mikuláš Člupek seděním na Košíkově, Zbyněk a Oldřich z Doubravice seděním na Osové, Beneš a Vaněk z Boskovic seděním na Letovicích a Černé Hoře, Petr z Konice seděním na Modřicích, Zdeněk z Valdštejna seděním na Sádku). Na druhou stranu lze předpokládat, že často uváděný druhý predikát je obvykle totožný s domicilem (což potvrzuje paralelní užívání tvarů Beneš a Vaněk z Boskovic seděním na Černé Hoře / a z Černé Hory, Zbyněk z Doubravice seděním na Osové / a z Osové apod. ve studovaném souboru listin i mimo něj). Argumentem pro toto ztotožnění je rovněž fakt, že např. Čeněk z Bludova a Bučovic vydává svůj příměrný list na Bučovicích, Hynek z Ronova a Mitrova datuje na Mitrově, Heralt ze Sovince a z Doubravice v Doubravici, Heník z Valdštejna a Židlochovic v Židlo-

nách uvedeny, jsou doplněny z jiných pramenů a z literatury[183]). Uvedené lokality jsou roztroušeny po celé Moravě, avšak s výraznou koncentrací na širším Brněnsku; pouze pro tento region mapka poskytuje celistvější obraz.

Na následujících několika stranách bych rád – při vědomí všech uvedených omezení – alespoň stručně vyhodnotil, jaké informace dohody o příměří poskytují o složení a síle Albrechtovy a husitské strany na širším Brněnsku (s přesahy do jiných částí země).

* * *

Nejprve se zaměřím na složení a teritoriální zakotvení **Albrechtovy strany**. Pomůžu si tabulkou, v níž jsou zaneseny osoby, které vystupují v analyzovaném materiálu na straně markraběte. Tabulka č. 1 ukazuje, ve kterých letech a ve kterých písemnostech (č. 1–24) jsou příslušné osoby doloženy a kde je můžeme jednoznačně považovat za Albrechtovy straníky.

chovicích. Pokud je to potvrzeno jinými prameny, anebo mi alespoň nejsou známy protiargumenty, ztotožňuji druhý predikát s domicilem.

183 Tento postup je složitější a mnohdy samozřejmě jen hypotetický, na což v jednotlivých případech upozorňuji.

Tabulka č. 1: Strana markraběte Albrechta na (jižní) Moravě dle jihomoravských dohod o příměří a souvisejících písemností. Do tabulky jsou pojaty všechny osoby, které ve zkoumaných dokumentech alespoň jednou vystupují jako nesporní Albrechtovi straníci (tedy stojí na příslušné straně dohody o příměří, jsou výslovně uvedeni jako ubrmani zvolení za Albrechtovu stranu, anebo jsou příjemci Albrechtových listů určených jeho straníkům; znázorněno ●). U těchto osob je pak evidována též jejich přítomnost i v takových písemnostech, ve kterých příslušnost k Albrechtově straně není jednoznačně uvedena (daná osoba vystupuje např. v roli jednoho z ubrmanů bez uvedení strany; znázorněno ○). Domicil osoby nebo místo jejího působení je zvýrazněn tučně; pokud domicil není v listině uveden, je rekonstruován v závorkách. U šlechticů, u nichž domicil splývá s predikátem, je zvýrazněn predikát. Pořadí osob je dáno tím, jak se chronologicky vyskytují v listinách.

Rok ►			1429		1430						1431				1432							1433		
Písemnost č. ► Osoba ▼	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
město **Brno**	●	●	●	●		●	●	●	●	●	●	●	●	●		●	●	●	●	●	●			●
Jan st. z **Lomnice**	●			●	●	●	●	●		●	●	●		●	●	●	●		●	●				●
Jan ml. z **Lomnice**				●		●	●	●		●	●	●		●			●		●	●				
Jošt Hecht z **Rosic**				●	●	●	●	●		●	●	●		●	●	●	●	●	●	●				●
Vilém Zajíc z **Hazmburka**					●																			
Hašek z Valdštejna (na **Orlovicích**?)					●						●			●		●		●	●	●				●
Vilém Waldner, hejtm. na **Špilberku**					●	●	●	●			●	●			●									
Jörg Laun, hejtm. ve **Znojmě**					●										●									
Jan, probošt **kounický**						●	●	●		●						●			●					
Artleb z Drahotuš a **Deblína**						○	●	●		○	○							●	●	●				●
Jimram z Doubravice (na **Bošovicích**?)					●	○				○	○								●	○				●
Jan z Popůvek a **Žabovřesk**							●	●																
Jan Dupník, hejtm. na **Lomnici**																	●							
Vilém Ebser, hejtm. v **Brně** a **Pohořelicích**															●			●	●	●				

Rok ►			1429		1430						1431				1432							1433		
Písemnost č. ► Osoba ▼	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Petr Roman z Vítovic, hejtm. v **Uh. Hradišti**																						●		●
město **Uherské Hradiště**																						●		●
Jan z Boskovic a z **Louky**																				○				●
Kuna z Kunštátu a **Boskovic**															○									●
Heralt z Kunštátu (na **Lysicích**)																								●
Jiřík z Holštejna (na **Jedovnici**)																								●

Pokud porovnáme četnost dokladů o příslušnosti jednotlivých osob a obcí k Albrechtově straně, tak v analyzovaném materiálu jednoznačně dominuje menší skupina, kterou můžeme označit jako jádro Albrechtových straníků na Moravě. Do tohoto jádra patří zemský hejtman **Jan st. z Lomnice**[184] a jeho syn **Jan ml. z Lomnice**, podkomoří **Jošt Hecht z Rosic**, **Hašek z Valdštejna** a **město Brno**. Zatímco Jošt Hecht zřejmě patřil po celou dobu husitských válek ke straně krále Zikmunda a markraběte Albrechta, je zajímavé, že Jan z Lomnice i Hašek z Valdštejna byli přeběhlíky z husitské strany a na počátku revoluce – během krátké moravské vlády krále Zikmunda – patřili dokonce k hlavním oporám husitství mezi moravskou šlechtou.[185] Přechod Haška na Zikmundovu a Albrechtovu stranu se uskutečnil za zprostředkování města Olomouce na jaře 1425,[186] přechod Jana z Lomnice

184 U většiny osob jsem již uvedl základní literaturu při jejich první zmínce, obvykle v kapitole 3; pokud se tak v některých případech (např. u ubrmanů) nestalo, je literatura uvedena nyní.

185 Hašek se vojensky postavil králi Zikmundovi na podzim 1421, kdy v noci přepadl královské vojsko – srov. Elbel, Petr: *Bitva u Uherského Brodu. Zapomenutá epizoda druhé křížové výpravy proti husitům*. In: Novotný, Robert – Šámal, Petr a kol.: *Zrození mýtu. Dva životy husitské epochy*. Praha – Litomyšl 2011, s. 73–89. Na rozdíl od většiny moravských pánů se odmítl podřídit Zikmundovi a vůbec se nezúčastnil sněmu v Brně v listopadu 1421; následně úzce spolupracoval s pražany, ale jako jeden ze strůjců Želivského pádu byl lidovou bouří vyhnán z Prahy. Je možné, že v dubnu 1422 osobně vzdoroval v Uherském Ostrohu obléhání královským vojskem, s Korybutem se však vrátil do Prahy, kde hrál v následujících letech důležitou roli jako jeden z představitelů konzervativní strany – srov. Válka, J.: *Počátek války o Moravu*, s. 44–45; Jurok, J.: *Hašek*, s. 19. Na jaře 1424 Zikmund vybízel Albrechta, aby dobyl z rukou pana Haška Uherský Ostroh a některé hrady olomouckého biskupství – srov. RI XI NB/1, s. 187, č. 127.
Jan z Lomnice patřil ke křídlu moravské šlechty, které se přihlásilo k usnesením čáslavského sněmu, a spolu s Petrem Strážnickým z Kravař byl podobně smýšlející husitskou šlechtou zvolen „hejtmanem na ochranu zákona božího" – srov. Válka, J.: *Morava roku 1421*, s. 26–28.

186 K této události srov. např. Urbánek, R.: *K historii husitské Moravy*, s. 273–274; Válka, J.: *Vrchol bojů o Moravu*, s. 82–83; Jurok, J.: *Hašek*, s. 19. Zdá se, že jako „odměnu" za Haškův přestup mu Zikmund

zřejmě až na jaře 1427, kdy byl jmenován zemským hejtmanem.[187] Je možné, že se oba páni zcela nerozešli s husitstvím a praktikovali nebo spíše tolerovali přijímání pod obojí, i když v literatuře citovaná zpráva o vydržování husitských kněží Janem z Lomnice z podzimu 1430 je formulována v minulém čase a nejspíše se vztahuje ještě k době před jeho přechodem na Albrechtovu stranu.[188]

K tomuto jádru se přimyká skupina dalších osob, které se neobjevují v příměřích a souvisejících písemnostech již tak pravidelně. Zde je nutno jmenovat pány **Artleba z Drahotuš a Deblína** a **Jimrama z Doubravice**,[189] kteří někdy společně figurují jako ubrmani příměřných listů, což při obvyklém principu parity znamená, že jeden z nich musel být nominován Albrechtovou a druhý husitskou stranou (č. 6, 10 a 11). Jenže v jiných dohodách o příměří a listech Artleb i Jimram výslovně

zastavil majetky johanitů na střední Moravě: hrad v Orlovicích a městečko Ivanovice na Hané s přilehlým panstvím – RI XI NB/1, s. 191–192, č. 145; k tomu srov. Jan, Libor: *Ivanovice na Hané, Orlovice a johanitský řád*. Časopis Matice moravské 111, 1992, s. 199–226, zde s. 215–216.
Není bohužel jasné, kde Hašek ve druhé polovině 20. a na počátku 30. let rezidoval. Patrně již roku 1424 ztratil Uherský Ostroh (Baletka, Tomáš: *Uherský Ostroh ve vírech husitských proudů*. In: Rašticová, Blanka a kol.: Uherský Ostroh. Uherský Ostroh 2000, s. 51–60, zde s. 56), a tak je pravděpodobné, že jeho hlavní moravskou rezidencí se mohly stát právě Orlovice. Pokud je mi však známo, tento hrad se nikdy v pramenech nezmiňuje jako Haškův domicil.

187 Srov. Urbánek, R.: *K historii husitské Moravy*, s. 288; Válka, J.: *Hegemonie husitů na Moravě*, s. 103; Šťastný, P.: *Lomnice a její páni*, s. 59. Naproti tomu Hurt, R.: *Lomnicko za feudalismu*, s. 16, dost nepřesně uvádí, že se Jan z Lomnice stal zemským hejtmanem někdy před 12. dubnem 1432.

188 Jde o list Heralta z Kunštátu na Lysicích purkmistrovi a radě města Vídně z 8. listopadu 1430, který vydal Neumann, A. (ed.): *Nové prameny*, s. 76–77, č. 39; originál listu z archivu města Vídně je dnes dostupný též online na portálu Monasterium – srov. http://monasterium.net/mom/AT-WStLA/HAUrk/2381/charter (citováno 04/2016). Heralt si stěžuje na četná příkoří, která mu Jan z Lomnice způsobil na jeho statcích a poddaných, přičemž se zjevně jednalo o nějaké soukromé záští mezi dvěma Albrechtovými straníky bez politického podtextu. Heralt nicméně prosí Vídeňské, aby se přimluvili u vévody, aby se v jeho sporu s Janem z Lomnice postavil na jeho stranu. Přitom poukazuje na své dřívější věrné služby a naopak připomíná husitskou minulost Jana z Lomnice: *Ader der oben genant Ian von der Lompnicz czu dem ersten den keczerlichen glauben angehobt hatt und czwen keczerliche prister uff gehalten hath pey ym, seyn ynsigel angehangen hath czu dem priff der Taborn.* Tuto větu můžeme přeložit tak, že Jan z Lomnice dříve přináležel ke kacířské víře, vydržoval u sebe dva kacířské kněze a přivěsil svou pečeť k „táborskému listu". V případě této písemnosti se sotva mohlo jednat o táborský manifest z roku 1430, jehož zpečetění Albrechtovým moravským zemským hejtmanem si nedovedu představit. Spíše se i zde jednalo o nějaký starší text, jako např. stížný list proti Husovu upálení, který Jan z Lomnice skutečně pečetil. Nevadí přitom, že tento dokument vznikl pět let před založením Tábora, neboť adjektiva „táborský" a „husitský" byla již ve 30. letech 15. století a zejména později běžně užívána jako synonyma. I celé husitské války byly někdy označovány jako „války táborské".

189 Pokud jde o Jimramovu rezidenci, musíme ji zřejmě hledat na tvrzi v Bošovicích. Část této tvrze s vesnicemi Bošovicemi a Skřípovem získal Jimram roku 1418 – srov. Chlumecky, Peter Ritter von – Chytil, Joseph – Demuth, Carl – Wolfskron, Adolf Ritter von (ed.): *Die Landtafel des Markgrafthumes Mähren (1348–1466). I. Text der Brünner Czuda*. Brünn 1856 (dále jen ZDB I), s. 321, kn. XI, č. 523. Po Jimramově smrti pak jeho bratři Zbyněk a Smil z Doubravice na Osové prodali a v roce 1437 intabulovali celou tvrz a ves Bošovice i Skřípov Janovi Zajícovi z Valdeka – srov. ZDB I, s. 343, kn. XII, č. 246.

vystupují mezi Albrechtovými straníky,[190] což v praxi zřejmě znamená, že při výběru ubrmanů nemusela každá strana nutně navrhnout osobu ze svých řad, ale obě osoby mohly případně náležet k jedné straně; zřejmě postačovalo, že šlo o všeobecně respektované osobnosti. Přijatelnost Jimrama z Doubravice pro husitskou stranu mohl navíc zvyšovat fakt, že jeho bratři Zbyněk, Oldřich a Smil seděním na Osové se po celou dobu hlásili k husitům. Takové dělení rodin na husitskou a katolickou část nebylo na husitské Moravě ani v Čechách výjimkou a nelze se ubránit dojmu, že se v některých případech mohlo jednat o rodinnou strategii, jak pojistit rodové statky pro případ vítězství jedné nebo druhé strany.

Další páni vystupují ve zkoumaných dokumentech jako Albrechtovi straníci již pouze jednorázově, přičemž v některých případech se dokonce jedná o osoby, které na přelomu 20. a 30. let stály ještě prokazatelně v řadách husitské šlechty, ale v roce 1433 je již Albrecht počítal mezi své straníky. Naposledy řečené neplatí o **Vilému Zajícovi z Házmburka**,[191] který se ve zkoumaných písemnostech uvádí jako Albrechtův straník jen v březnu 1430 (prostějovské příměří – č. 5), ani o **Heraltovi z Kunštátu (na Lysicích)**, který je jako Albrechtův stoupenec doložen sice až v srpnu 1433, ale z jiných pramenů víme, že se k Albrechtovi hlásil nejpozději roku 1430.[192] Naopak **Kuna z Kunštátu a Boskovic** byl na podzim 1431 (č. 14) a zřejmě i na počátku roku 1432 (č. 15) ještě příslušníkem husitské strany a mezi Albrechtovými straníky vystupuje teprve v srpnu 1433 (č. 24). Podobný případ představuje zřejmě též **Jan [Ozor II.] z Boskovic (seděním na Louce)**, který byl 30.

190 Artleb z Drahotuš a Deblína je v příměřných listech z 15. a 22. září 1430 spolu s Janem z Popůvek a Žabovřesk výslovně uveden jako ubrman zvolený Albrechtovou stranou (č. 7 a 8). V obou dohodách o příměří ze 30. dubna 1432 je Artleb přímo jedním ze signatářů na Albrechtově straně (č. 19 a 20). Artleb je také příjemcem listu hejtmana Viléma Ebsera několika Albrechtovým straníkům z 10. dubna 1432 (č. 18), jakož i listu vévody Albrechta jeho straníkům z 6. srpna 1433 (č. 24).

Jimram z Doubravice byl jedním ze čtyř ubrmanů prostějovského příměří z března 1430 (č. 5), kdy Menharta z Hradce a Zbyňka z Doubravice můžeme považovat za ubrmany z husitské strany a Jošta Hechta z Rosic s Jimramem z Doubravice za ubrmany z Albrechtovy strany. V jedné z dohod o příměří z 30. dubna 1432 je pak Jimram přímo jedním ze signatářů na Albrechtově straně (č. 19) a konečně se Jimramovo jméno objevuje mezi příjemci listu vévody Albrechta jeho straníkům z 6. srpna 1433 (č. 24). Vedle toho lze uvést, že někdy před 9. prosincem 1426 vévoda Albrecht poukázal Jimramovi z Doubravice 40 kop grošů na brněnských lozunkách, které v podzimním termínu 1426 vykázaly přebytek – srov. Albrechtův list do Brna z 9. prosince 1426 v AMB, fond A 1/1 – Sbírka listin, mandátů a listů, inv. č. (stará sign. 285), ve kterém vévoda odmítl žádost Brňanů, aby jim přebytek ponechal a informaval je o poukazu 40 kop Jimramovi.

Artleb z Drahotuš i Jimram z Doubravice jsou také hojně doloženi jako poslové k zemským deskám. Přestože zemský soud obnovil svou činnost až roku 1437, většina vkladů z tohoto roku se vztahuje k majetkovým transakcím v přechozích letech s tím, že také jmenování příslušných poslů k deskám zpravidla proběhlo v minulosti. Artleb z Drahotuš hojně vystupuje jako posel k deskám ve vkladech X. knihy olomoucké cúdy (viz ZDO I, s. 359 a dále), zatímco Jimram z Doubravice se opakovaně uvádí ve XII. knize brněnské cúdy jako zesnulý posel k deskám (srov. ZDB I, s. 334 a dále).

191 O otázce identity této osoby srov. výše v pozn. 81.

192 Srov. Neumann, A. (ed.): *Nové prameny*, s. 76–77, č. 39; viz k tomu výše v pozn. 186.

dubna 1432 zvolen ubrmanem nejspíše za husitskou stranu (č. 20);[193] v srpnu 1433 však rovněž figuruje mezi straníky markraběte (č. 24).[194] Konečně je třeba zmínit **Jiříka z Holštejna (seděním na Jedovnicích)**, který se na markraběcí straně uvádí rovněž až v srpnu 1433 (č. 24).[195]

Více než skromný je výčet příslušníků nižší šlechty, kteří se ve zkoumaných písemnostech řadí k Albrechtovu táboru. K nim patří rytíř **Jan z Popůvek a Žabovřesk**, vystupující vedle Artleba z Drahotuš dvakrát jako ubrman zvolený Albrechtovou stranou (č. 7 a 8), dále hejtman na Lomnici **Jan Dupník**,[196] doložený pouze jednou jako ubrman (č. 17), a konečně markraběcí hejtman v Uherském Hradišti, **Petr Roman z Vítovic**, zmiňovaný v příměří ze srpna 1433 i v souvisejícím Albrechtově listu (č. 22 a 24).

Osobou Petra Romana se již dostáváme k hejtmanům na markraběcích hradech a ve městech. Ti převážně nepatřili k moravské šlechtě, ale jednalo se zpravidla o rytíře či měšťany z rakouských zemí, kteří během Albrechtovy moravské vlády obvykle vystřídali více působišť.[197] Ve studovaných písemnostech vystupuje hojně **Vilém Waldner** coby hejtman na Špilberku, **Vilém Ebser** jako hejtman v Pohořelicích a v Brně a pouze mezi příjemci listů též znojemský hejtman **Jörg Laun**.

Vzhledem k postoji olomouckého biskupa, kardinála Jana Železného (†1430) k příměřím i k jakémukoliv jednání s husity je takřka s podivem, že mezi Albrechtovými straníky v příměřných listech vystupuje také jeden církevní hodnostář – **dolnokounický probošt Jan**. O jeho vojenských aktivitách během husitských válek máme navíc vedle příměřných listů i jiné doklady. Někdy mezi podzimem 1433 a jarem 1434 se mu podařilo zajmout Pertolta z Lipé, kterého propustil z vězení

193 Druhým ubrmanem je Jimram z Doubravice, který je v jiné dohodě z téhož data jedním ze signatářů na Albrechtově straně (č. 19).

194 K osobě tohoto Boskovice srov. prozatím Šembera, A. V.: *Páni z Boskovic*, s. 18–19, který poněkud zjednodušeně předpokládá, že Jan Ozor byl stoupencem Zikmunda, Albrechta a rakouské strany od uzavření landfrýdu v listopadu 1421 až do své smrti roku 1450, i když z celé této doby máme jen minimum pramenů. V roce 1435 Jan z Boskovic získal od Albrechta zápis platu 10 hřiven grošů na uničovském fojtství – srov. Zemek, Metoděj – Turek, Adolf: *Regesta listin z lichtenštejnského archivu ve Vaduzu z let 1173–1526*. In: Sborník archivních prací 33, 1983, s. 149–296, 483–527; zde s. 257, č. 327.

195 K němu srov. Papajík, David: *Páni z Holštejna: významný, ale zapomenutý panský rod*. České Budějovice 2007, s. 140–142. Papajík upozorňuje, že politickou a konfesní orientaci Jiříka z Holštejna před rokem 1433 neznáme. Údaj o Jiříkově domicilu přejímám rovněž od Papajíka, jenž pro to přináší více pramenných dokladů (s. 141).

196 Přestože v opisu listiny v Munkově kodexu čteme Jan Dupínek, velmi pravděpodobně se jedná o zemana Jan Dupníka z Nítkovic, k němuž viz Doležel, Jiří: *Vsi v úrodné kotlině. Osídlení Malhostovicka a Nuzířovska ve středověku (700–1526)*. In: Grünwald, Petr – Podborský, Vladimír (edd.): Malhostovice – Nuzířov. Od nejdávnější minulosti po současnost. Tišnov 2001, s. 43–76, zde s. 71–73.

197 Důkladná prosopografie Albrechtových hejtmanů dosud chybí.

před 18. květnem 1434, kdy se Pertolt svou listinou zavázal, že nebude proboštovi, jeho klášteru a poddaným škodit.[198]

Již výše jsem polemizoval s Urbánkovým názorem, že Albrechtovi straníci představovali mezi moravskou šlechtou „slabou menšinu, a to ještě menšinu z větší části husitskou."[199] Pokud jde o první část tvrzení, poukázal jsem na přinejmenším stejně početnou skupinu osob, které patřily k Albrechtově straně, ale v dohodách o příměří z neznámých důvodů nejsou zastoupeny. Pokud jde o druhou část tvrzení, tedy o příslušnost jednotlivých osob k utrakvismu, je to zejména u hlavních protagonistů Albrechtovy strany značně diskutabilní (zmíněná otázka konfesní příslušnosti Jana z Lomnice).

Pokud jsme si ovšem vědomi, že analyzované dohody o příměří se týkají zejména Brněnska, a posuzujeme sílu Albrechtovy strany v tomto regionu, musíme konstatovat existenci silného mocenského bloku v blízkém okolí Brna, kde Albrechtova strana držela výraznou linii opevněných míst ležících v oblouku od jihu přes západ po sever (dle dohod o příměří Pohořelice, Dolní Kounice, Rosice, Deblín, Lomnice, Lysice; z jiných pramenů lze doplnit další lokality[200]), chránící Brno na západě od přilehlých táborských posádek a panství husitské šlechty. Tento blok představoval zásadní oporu Albrechtovy vlády na Moravě a jistě přispíval k faktu, že se město Brno zřejmě nikdy nestalo objektem vážnějšího husitského útoku, delšího obléhání nebo hospodářské blokády, jakým byla opakovaně vystavena Olomouc a především Jihlava (pomineme-li barokními historiky značně vyšperkované události z jara 1428, kdy mělo dojít k útoku sirotků na Brno a následné velké bitvě u Brna, a několikeré poplenění brněnských předměstí).

* * *

198 Srov. Haas, Antonín (ed.): *Archiv Koruny české. 5. Katalog listin z let 1378–1437*. Praha 1947 (Český zemský archiv. Katalogy, soupisy, regestáře a rozbory 1), s. 211–212, č. 341 (foto listiny je dostupné na portálu Monasterium – viz http://monasterium.net:8181/mom/CZ-NA/ACK/1532/charter [citováno 04/2016]).

199 Urbánek, R.: *K historii husitské Moravy*, s. 292.

200 Minimálně ještě klášter Rajhrad, hrad Veveří, hrad a městečko Blansko, asi jen do května 1428 klášter a městečko Tišnov (datum však pochází od barokních historiků, mohlo to být krátce před i po tomto roce!). Srov. mapku s komentářem v kapitole Elbel, P.: *Za vlády markraběte,* s. 162–163; k Rajhradu stručně Mitáček, Jiří: *Od příchodu benediktinů do Rajhradu do roku 1526*. In: Altman, Karel – Durec, Ivo (edd.): *Kniha o Rajhradě. Dějiny města od nejstarších dob*. Rajhrad 2014, s. 79–98, zde s. 95–96; k Veveří srov. Hodeček, Dalibor: *Nástin dějin hradu Veveří*. Brno v minulosti a dnes. Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě Brna 14, 2000, s. 227–258, zde s. 238–239; k Blansku Baumannová, Dagmar: *Dějiny Blanska do roku 1848*. Blansko 1995, s. 17–19; k Tišnovu Hladík, Dušan: *Dějiny kláštera Porta coeli. 1*. Tišnov 1994, s. 159–173; Doležel, Jiří: *Tišnov ve středověku a na počátku novověku (od slovanského osídlení do roku 1554)*. In: Doležel, Jiří – Lacina, Jan – Zacpal, Josef (edd.): Tišnov. Příroda – dějiny – památky – lidé. Tišnov 2013, s. 224–292, zde s. 262–268 (Hladík i Doležel přejímají Pešinův údaj o květnu 1428 jako termín vyplenění tišnovského kláštera husity).

Tak, jak jsme se podívali na Albrechtovy straníky, pokusme se nyní podívat rovněž na příslušníky **husitské strany** či přesněji stran.[201] Opět si pomůžeme tabulkou č. 2, která představuje pendant k předchozí tabulce č. 1; obsahuje tedy všechny osoby, vystupující v analyzovaných listinách na straně proti markraběti Albrechtovi.

Tabulka č. 2: Husitská strana na (jižní) Moravě dle jihomoravských dohod o příměří a souvisejících písemností. Do tabulky jsou pojaty všechny osoby, které ve zkoumaných dokumentech alespoň jednou vystupují jako jednoznační Albrechtovi odpůrci (tedy stojí na husitské straně dohody o příměří, jsou výslovně uvedeni jako ubrmani zvolení za husitskou stranu, anebo jako ručitelé husitských signatářů příměří; znázorněno ●). U těchto osob je pak evidována též jejich přítomnost v dalších zkoumaných písemnostech, kde už příslušnost k husitské straně není jednoznačně uvedena (daná osoba vystupuje např. v roli jednoho z ubrmanů bez uvedení strany; znázorněno ○). Domicil osoby nebo místo jejího působení je zvýrazněn tučně; pokud domicil není v listině uveden, je rekonstruován v závorkách. U šlechticů, u nichž domicil splývá s predikátem, je zvýrazněn predikát. Pořadí osob je dáno tím, jak se chronologicky vyskytují v listinách.

Rok ►			1429		1430						1431				1432							1433		
Písemnost č. ► Osoba ▼	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Čeněk z Bludova a **Bučovic**	●																							
Diviš z Přehořova, hejtm. v **Ivančicích** a **Moravském Krumlově**		●	●				●		●			●												
Jan st. ze Sobětic, hejtm. v **Třebíči**			●																					
Jan Chabrovec, hejtm. posádky v **Třebíči** a **Měříně**								●	●															
Jan z **Pernštejna**				●	●	●																		

201 Studované prameny ovšem neumožňují poznat příslušnost jednotlivců k jednotlivým husitským stranám. Tu lze jednoznačně určit jen u hejtmanů táborských posádek. Husitskou šlechtu v markrabství můžeme v obecné rovině označit jako samostatnou stranu (moravského) husitského panstva, i když někteří páni kolem sebe vytvářeli užší uskupení (skupina Jana Tovačovského, skupina Petra Strážnického z Kravař) a mnozí úzce spolupracovali s pražským, sirotčím nebo táborským svazem (nebo postupně s více stranami).

Rok ►			1429		1430						1431				1432							1433		
Písemnost č. ► Osoba ▼	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Vilém z **Pernštejna**						•																		
Jan Žibřid z Pernštejna (na **Jakubově**)						•																		
Mikuláš Člupek na **Košíkově**				•		•																		
Jan z Kunštátu řeč. Suchý Čert (na **Horních Kounicích**)			•																					
Jan z Kravař a **Jičína**					•																			
Jan z Cimburka a **Tovačova**					•													•						
Ctibor z Cimburka a **Křídla**					•																			
Vaněk z Boskovic na **Letovicích a Černé Hoře**					•					•										•		•		
Beneš z Boskovic na **Letovicích a Černé Hoře**					•					•										•		•		
Lacek ze Šternberka a **Lukova**					•																			
Heralt ze Sovince a **Doubravice**					•						•					•								
Petr z Konice na **Modřicích**											•													
Pavel ze **Sovince**					•																			
Zbyněk z Doubravice na **Osové**					•	•								•					•			•		
Oldřich z Doubravice na **Osové**					•	•																		
Smil z Doubravice (na **Osové**)																						•		
(Dobeslav) Puchala z Węgier, hejtm. v **Odrách**					•																			

Rok ►			1429		1430						1431				1432							1433		
Písemnost č. ► Osoba ▼	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Smil z Moravan, hejtm. v **Odrách** a v **Kroměříži**					●																	●		
Hynčík (z Frývaldova) na **Hoštejně**					●																			
Rudolf z *Becze* (a ze **Střílek**)					●																			
Menhart z **Hradce**					●																			
Petr z Kravař a ze **Strážnice**														●					●			●		
Václav z Kravař a ze Strážnice (na **Velkém Meziříčí**)					●	●								●					●			●		
Jiřík z Kravař a ze Strážnice (na **Plumlově**)					●									●					●			●		
Jan z Meziříčí a **Křižanova**						●													●			●		
Jan Morava z **Kralic**						●																		
Bohuněk z **Miroslavi**							●	●																
Václav z Kukvic na [Miroslav.] **Knínicích**							●	●																
Heník z Valdštejna a **Židlochovic**													●	●					●		●	●		
Pertolt z Lipé (na **Templštejně**)														●					●			●		
Hynek Ptáček z Pirkštejna a z **Polné**														●					●			●		
Kuna z Kunštátu a z **Boskovic**														●	○									
Hynek z Ronova a z **Mitrova**																	●							
Mikšík z Újezda, purkrabí na **Mitrově**																	●							
Jan Horký z [Mor.] **Pavlovic**																	●							

Rok ►			1429		1430						1431				1432							1433		
Písemnost č. ► Osoba ▼	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Bohuš z Honětic, purkrabí na **Židlochovicích**																					•			
Linhart z Žatčan, člen posádky v **Židlochovicích**																					•			
Zdeněk z Valdštejna na **Sádku**																								•

Vidíme na první pohled, že se jedná o podstatně delší seznam, než byl seznam Albrechtových straníků, což svádí k pocitu, vyjádřenému Urbánkem; tento fakt lze však částečně vysvětlit charakterem dvou dohod o příměří. Především jde o deperditní prostějovskou dohodou z března 1430, kterou známe z listu několika Albrechtových straníků znojemské městské radě a hejtmanu Jörgu Launovi (č. 5). Tento list obsahuje poměrně dlouhou řadu jmen husitských signatářů dohody, která měla mít na katolické straně univerzální platnost, a proto žádná jména Albrechtových straníků (mimo vydavatele) nejsou uvedena. Velmi podobným případem je dohoda ze srpna 1433, kde je rovněž dlouhý výčet husitských šlechticů a na katolické straně stojí pouze vévoda Albrecht s celou svou stranou, přičemž jsou výslovně zmíněna jen města České Budějovice a Uherské Hradiště s hejtmanem Petrem Romanem (č. 22). Obě dohody se také – na rozdíl od ostatních příměří – týkají celé země, a proto obsahují poměrně pestrou přehlídku husitské šlechty v celém markrabství, ale vůbec nereferují o složení Albrechtovy strany v jiných části země.

Pokud se podíváme na tabulku č. 2, zjistíme, že jádrem husitských signatářů jsou opět šlechtici z okolí Brna, tentokrát ovšem z širšího Brněnska a v podstatě z celé moravské části Vysočiny, která představovala výrazně husitskou oblast. Početná skupina husitské šlechty pochází z pomezí severozápadního Brněnska a Vysočiny. Rod zubří hlavy zde zastupují **Vilém z Pernštejna** a **Jan z Pernštejna** z hlavní pernštejnské linie, páni z Meziříčí jsou zastoupeni **Janem z Meziříčí na Křižanově**, páni z Doubravice bratry **Zbyňkem**, **Oldřichem** a posléze též **Smilem z Doubravice na Osové** (jak již víme, jejich bratr Jimram z Doubravice patřil k Albrechtově straně); do téhož regionu náleží ještě **Hynek z Ronova a Mitrova**. Ze severního Znojemska, Třebíčska a Jihlavska přicházejí **Pertolt z Lipé na Templštejně**, **Zdeněk z Valdštejna na Sádku**, **Jan Žibřid z Pernštejna a z Jakubova** a **Jan z Kunštátu**.[202]

202 Rezidencí Jana z Kunštátu řeč. Suchý Čert byla někdejší johanitská komenda v Horních Kounicích – viz výše, pozn. 75.

Vedle uvedených pánů do této rozsáhlé oblasti na západ od Brna náleží i několik příslušníků nižší šlechty včetně purkrabí na panských hradech: **Jan Morava z Kralic**, **Jan Horký z Pavlovic**,[203] **Bohuněk z Miroslavi**,[204] **Václav z Kukvic na** [Německých, dnes Miroslavských] **Knínicích**, jenž se na sklonku husitských válek stal Albrechtovým podkomořím,[205] pernštejnský služebník **Mikuláš Člupek na Košíkově**, mitrovský purkrabí **Mikšík z Újezda**[206] a **templštejnský purkrabí Ondřej**.

Z oblasti jihozápadně a západně od Brna jsou dále do příměří zapojeny táborské posádky v Moravském Krumlově, Ivančicích, Třebíči a v literatuře často opomíjená posádka v Měříně,[207] pochopitelně včetně svých hejtmanů: v prvních dvou posádkách **Diviš z Přehořova**, ve zbývajících dvou postupně **Jan st. ze Sobětic** a **Jan Chabrovec**.

Složitější poměry než na Vysočině byly na sever od Brna. Z tohoto regionu je v dohodách o příměří zastoupeno celkově méně osob a jejich statky se prolínaly s panstvími Albrechtových straníků, o nichž jsem hovořil výše. Nejblíže Brnu se nacházely državy Boskoviců: **Vaňka** a **Beneše z Boskovic na Černé Hoře a Letovicích**. Dále sem spadá **Heralt ze Sovince na Doubravici** a **Kuna z Kunštátu na Boskovicích**, který ovšem již 1433 patřil k Albrechtovým straníkům.

Ještě méně husitských šlechticů pochází z oblasti jižně od Brna. Do této oblasti patří především **Heník z Valdštejna na Židlochovicích** a jeho klienti (židlochovický purkrabí **Bohuš z Honětic** a **Linhart z Žatčan**) a zřejmě také **Petr z Konice na Modřicích**, jehož příslušnost k husitské straně je ovšem dána pouze ručitelstvím za Heralta ze Sovince na Doubravici a je tedy nejvýš sporná.[208] K tomu je ještě potřeba dodat, že jeden z příměrných listů byl vystaven v Kurdějově, který

203 Jednalo se patrně o příslušníka vladyckého rodu, píšícího se podle Moraveckých Pavlovic (přibližně mezi hrady Mitrovem a Pernštejnem), o němž velmi stručně Pilnáček, J.: *Staromoravští rodové*, s. 92.

204 K němu a k vladycké rodině píšící se podle Miroslavi na Moravskokrumlovsku srov. tamtéž, s. 95.

205 K vladyckému rodu, jenž se psal podle zaniklých Kukvic na Hodonínsku, v 15. století byl však majetkově ukotven jihozápadně od Brna, srov. tamtéž, s. 19.

206 Pokud jde o příslušníka rodiny, píšící se podle Újezda u Černé Hory, tak srov. tamtéž, s. 234.

207 O přítomnosti táborské posádky a kněží v Měříně se např. nezmiňuje publikace o dějinách obce Hnízdil, Oldřich: *Měřín 1298–1998. 700 let*. Měřín 1998, s. 10–11 (výklad o poničení měřínského proboštství za husitství), ani slovníkové heslo v publikaci Foltýn, Dušan a kol.: *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*. Praha 2005, s. 419–420.

208 Ve 20. letech měl Petr z Konice naopak určité vazby k markraběti Albrechtovi, jemuž prodal panství Týnec u Břeclavi a některé další majetky na jihovýchodní Moravě – viz Petrovu listinu z 2. března 1427 v Haus-, Hof- und Staatsarchiv Wien, fond Allgemeine Urkundenreihe, sub dato. Ručitelství za Heralta ze Sovince by bylo samo o sobě příliš slabým argumentem pro to, abychom Petra z Konice počítali k husitské straně. Jenže je zde ještě onen záhadný pán z Račic, který roku 1432 vstoupil po boku Jana Tovačovského z Cimburka do příměří s Haškem z Valdštejna, jak víme z listu hejtmana Viléma Ebsera z 10. dubna 1432 (č. 18). Pokud se zde jedná o Račice u Vyškova a pokud tyto už roku 1432 patřily Petrovi z Konice, byla by jeho příslušnost k husitské straně v této době mimo diskuzi. To by také poněkud přepsalo mapu rozložení sil v nejužším okolí Brna, kde by Modřice byly nejbližším opěrným bodem husitů.

patřil pánům z Lipé; mezi jeho signatáři je pochopitelně též Pertolt z Lipé, jehož hlavní rezidencí byl jinak Templštejn.

K několika místům a moravským regionům lze díky jejich rozsáhlé majetkové držbě přiřadit také pány z Kravař ze Strážnice. V dohodách o příměří a souvisejících písemnostech je opakovaně zastoupen **Petr Strážnický z Kravař** i jeho synové **Václav** a **Jiřík**. Ti drželi na jihovýchodní Moravě Strážnici (rezidence Petra), na Vysočině Velké Meziříčí (rezidence Václava) a na střední Moravě Plumlov (rezidence Jiříka) s městem Prostějovem, abych uvedl alespoň jejich nejvýznamnější majetky.[209]

Je zajímavé, že v dohodách o příměří je jen minimálně zastoupena oblast na východ od Brna; výjimku představuje **Čeněk z Bludova na Bučovicích**, o jehož postojích však víme málo (viz kapitola 3.2.) a zřejmě i **Rudolf z *Becze***, jenž se v jiných pramenech z konce 20. a počátku 30. let píše podle **Střílek**.[210] Zato je především v celozemských dohodách z března 1430 a ze srpna 1433 zastoupena také šlechta ze střední, severní a východní Moravy. Ze střední Moravy se příměří účastnili **Jan Tovačovský z Cimburka** a **Smil z Moravan** (hejtman v Odrách, a pak zejména v Kroměříži), ze severní Moravy **Pavel ze Sovince**, **Hynčík z Frývaldova na Hoštejně**, **Jan z Kravař na Jičíně** a **Dobeslav Puchala z Węgier** (hejtman v Odrách) a z východní Moravy **Lacek ze Šternberka na Lukově** a **Ctibor z Cimburka na Křídle**. Zcela marginálně jsou ve studovaném materiálu zastoupeny i husitské Čechy. Kromě toho, že některé z osob držely statky na Moravě i v Čechách, jde pouze o **Hynka Ptáčka z Pirkštejna a z Polné** a o **Menharta z Hradce**, který v prostějovské dohodě figuruje jako jeden z ubrmanů.

Zatímco skupinu husitských pánů z širšího Brněnska a Vysočiny v dohodách o příměří můžeme zřejmě označit za poměrně reprezentativní vzorek husitské šlechty z dané oblasti, jde u pánů z jiných částí země o dost nahodilou skupinu, v níž řada důležitých osob chybí; jak jsem ovšem upozornil, Albrechtovi straníci z těchto regionů chybí zcela. V tomto smyslu je potřeba znovu zdůraznit, že studované dohody o příměří poskytují celistvější obraz pouze o situaci na širším Brněnsku a v přilehlé části Vysočiny a pouze pro tyto oblasti mapa v příloze 3 – alespoň do jisté míry – odráží rozložení sil.

* * *

209 K majetkům (nejen strážnické větve) pánů z Kravař a jejich proměnám za husitství srov. Baletka, T.: *Páni z Kravař*, s. 148–151 (Plumlov s Prostějovem), 156 (Velké Meziříčí), 158–159 (Strážnice); k rozdělení rezidencí mezi otce a oba syny tamtéž, s. 271.

210 O něm viz výše v pozn. 97, kde jsou doklady o jeho držbě Střílek v letech 1427–1434. Hrad Střílky roku 1420 koupil král Zikmund od pánů z Rosic (srov. zmínku v ZDB I, s. 349, kniha XII, č. 326) a svého tehdejšího hejtmana a straníka Rudolfa sem nejspíše dosadil jako purkrabího, případně mu hrad zastavil. Asi mezi lety 1427–1430 Rudolf přešel na husitskou stranu, na níž se uvádí v prostějovském příměří.

Závěrem exkurzu lze říci, že dohody o příměří jako celek představují cenný pramen pro prosopografii a topografii husitské jižní Moravy a jako takové budou jistě nadále využívány v historickém výzkumu, rozhodně se však nejedná o pramen, na jehož základě by bylo možné vynášet zjednodušující soudy o rozsahu a skladbě Albrechtovy a husitské strany na Moravě. Pokud jde o sílu Albrechtovy strany, odkazuji na svou připravovanou práci o Albrechtově vládě na Moravě a na regestovou edici jeho listin pro české a moravské příjemce, k nimž přítomná studie představuje přípravnou práci. Pokud jde o sílu a skladbu husitské šlechty, nezbývá než čekat na zpracování dějin řady důležitých panských rodů (z Boskovic, z Cimburka, z Lipé, z Meziříčí) a na regionální studie, které by vnesly více světla do genealogických, sociálních a „politických" vazeb a postojů nižší šlechty.

PŘÍLOHA 1 – EDICE[211]

Poznámka: Edice staročeských textů byla provedena podle standardních transkripčních pravidel; osobní a místní jména jsou transliterována a vyznačena kurzívou. V transkripci německých textů jsou především normalizovány dvojice hlásek u – v a i – j. Osobní a místní jména jsou rovněž transliterována. Většina písemností je dochována v opise z 16. století, který obsahuje řadu písařských omylů. Zjevné omyly kopisty, jako např. zdvojení slov, jsou mlčky odstraněny. U ostatních omylů je v poznámce uveden (pravděpodobný) správný tvar. V důsledku poškození rukopisu nebo listin nečitelná místa jsou rekonstruována v hranatých závorkách.

Č. 1

1427 května 7., Bučovice

Čeněk z Bludova a Bučovic uzavírá příměří s Janem z Lomnice, zemským hejtmanem Markrabství moravského, a městem Brnem, které má platit do nejbližších Letnic (1427 června 8.).

Já *Czeniek* z *Bludowa* a z *Budczowycz* vyznávám tiemto listem vóbec přede všemi a před každým zvlášče, ktož jej uzřie aneb čtúc slyšeti budú, že sem vstúpil a mocí tohoto listu vstupuji v pravé, věrné a křesťanské příměřie s urozeným panem *Ianem* z *Lomnycze*, hajtmanem Markrabstvie moravského, a pány měšťany města *Brnienskeho*, s nimi i s jejich zámky i s jejich služebníky i se všemi jejich lidmi poddanými a to příměřie slibuji sám od sebe i ode všech svých služebníkóv ctně a řádně držeti svú dobrú a čistú vierú beze vší zlej lsti a to příměřie mám a mieti

211 Za kolaci českých textů jsem zavázán Mgr. Ivaně Musilové (Brno), za kolaci německých textů doc. dr. Andreasi Zajicovi, MAS (Wien), za sfragistické konzultace děkuji doc. PhDr. Daliboru Havlovi, Ph.D., a Mgr. Lukáši Führerovi (oba Brno).

od dánie tohoto listu až do svatého Ducha najprv příštieho a ten den celý až do západu slunce. A tomu na svědomie sem svú pečet přidávil k tomuto listu, jenž jest dán na *Budczowyczych* v tu středu po svatém Kříži od narozenie léta syna Božieho tisíc čtyřstého dvadcátého a sedmého léta.

Orig. pap. 22,5 × 13 cm, na okraji částečně odlomená kruhová pečeť vydavatele z černého vosku (ø 27 mm; v pečetním poli gotický štít příčně rozdělený třemi zuby; legenda: + [---] i syco[212] : de : blvdaw*) přitištěna recto pod textem; AMB, fond A 1/1 – Sbírka listin, mandátů a listů, inv. č. 255 (stará sign. 286). Viz obr. 1.*
Regest: Neumann, A. (ed.): Nové prameny, s. 71, č. 29 (mylně k 14. listopadu 1427); Beneš, František – Beránek, Karel (edd.): Soupis česky psaných listin a listů do roku 1526. Díl I. Originály listin. Svazek 1/1. 1378–1471 [PE: ve skutečnosti 1378–1437]. Praha 1974, s. 151, č. 578.

Č. 2

1428 října 11., Moravský Krumlov

Diviš z Přehořova, hejtman na Moravském Krumlově, se zavazuje, že s purkmistrem a radou města Brna povede rytířskou válku, jejíž pravidla jsou popsána, a to až do nejbližších Vánoc (1428 prosince 25.).

Já *Diwiss* z *Przichorowa*, hejtman *Crumlowsky*, vyznávám obecně přede všemi tímto listem, kdož jej uzří neb čtúc slyšeti budú, že vydávám osm artikulův múdrým a opatrným purgmistrovi a radě města *Brnienskeho*:
První artikul: abych já s nimi a oni se mnú rytířskú válku vedli.
Druhý artikul: jestliže by Buoh neuchoval a já od nich jat byl, tehdy dada u měsíci sto kop groší dobrých stříbrných rázu pražského, za každú kopu počítajíc šedesát groší, i mám prázden býti. Pakli bych já nebo moji jali purgmistra neb koho z rady neb jejich hejtmana, kderýž by v tu dobu hejtmanem nad jejich žoldnéři byl, tehdy ten jeden, kderýž by z nich jat byl, i máme také v měsíci sto kop groší dáti dobrých stříbrných rázu pražského, také za každú kopu šedesáte gr(oší) počítajíc, a to dada má také prázden |[fol. 355r] býti. A jestli pak, že by kderý z měšťan *Brnienskych* usedlý jeden ode mne neb od nich jat byl, tehdá má v padesát kop groší vyručen býti.

212 Písmeno *o* je mírně setřelé, a tak by mohlo být případně čteno též jako *e*, což by pak odpovídalo genitivu jména *syco* (latinská forma jména Čeněk). Pokud si za vyražená písmena dosadíme [sdn]*i*, byl by zde genitiv *syce* gramaticky správnější. Za toto čtení děkuji doc. PhDr. Daliboru Havlovi, Ph.D.
Je zajímavé, že roku 1416 týž Čeněk z Bludova a Bučovic užíval jiný pečetní typář, na němž bylo v legendě užito jméno Čeněk v češtině: *s. czenko de bludaw* – srov. Státní oblastní archiv v Třeboni, fond Cizí rody – registratura, sign. z Bludova 1.

Třetí artikul: jestli pak, že by kderý z usedlých měšťan *Brnienskych* piší[213] ode mne neb od nich jat byl, ten má ve tři kopy vyručen býti a můj pěší též. A jestli pak, že by muoj jezdní neb jejich jat byl, maje jeden kuoň, v ten má v pět kop groší vyručen býti; pakli dva, tehda v X kop groší, pakli tři, tehda v XV kop groší, pakli IIII, tehdy v XX kop groší, pakli měl deset, tehdy rovně též ve dvacet kop groší má vyručen býti.
Čtvrtý artikul: aby chudí lidé dělali, orali, seli, bezpečně a svobodně jezdili do lesuov i z lesuov, moji nebo jejich, a také aby bezpečně jeli do mlýnuov nebo z mlýnuov s vozy a s obilím a svá robotná diela aby svobodně a bezpečně dělali kromě formanských vozuov.
Pátý artikul: aby vinice bezpečně dělali a svá vína s obú stranú bez překážky vozili.
Šestý artikul: kdeří by poslové mezi námi šli neb jeli, aby hindrováni nebyli ani koni pod nimi bráni nebyli.
Sedmý artikul: jestliže by kderý muoj člověk neb služebník jezdní neb pěš[í] k nim do *Brna* přijel neb přišel a vzal k tomu[214] co neb dlužen byl neb odpuštění nevzal a já svuoj list k nim poslal, tehdy mi jej svrchupsaní *Brniene* mají svážíc zase poslati a já jim též.
Osmý artikul: byl-li by muoj který vězeň kam na jich stranu jat, aby oň stáli a jej vypravili a já jim mám též učiniti.
A ty úmluvy svrchupsané mají mezi námi státi až do Vánoc nyní nejprv příštích. A jestli pak, že by se jmě nezdálo anebo jim těch svrchupsaných úmluov tak dlúho držeti, tehdy když bych já jim týden dal napřed věděti poslem listě a oni mi též, aby z těch úmluv nic nebylo. A já svrchupsaný *Diwiss* slibuji to všeckno ctně zdržeti, což svrchu psáno stojí, svrchupsaným purgmistrovi, radě i vší obci města *Brnienskeho*. A pro lepší jistotu a pro lepší svědomí a pro potvrzení tohoto listu já *Diwiss* svú sem vlastní pečet přitiskl k tomuto listu z svým dobrým vědomím a svú dobrú vuolí etc. Datum *Crumpnaw* feria secunda proxima post *Gereonis* et sociorum eius anno Domini etc. XXVIII° etc.

Opis AMB, fond A 1/3 – Sbírka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 7329, fol. 354v–355r. Viz obr. 2.
Edice: Neumann, Augustin: K válečnictví za doby husitské. Hlídka 37, 1920, s. 11–17, zde s. 15–16, pozn. 1; týž (ed.): Nové prameny, s. 73–74, č. 33 (mylně k 11. říjnu 1424).

213 *správně:* pěší

214 *správně:* komu

Č. 3

1429 září 23., Ivančice

Diviš z Přehořova, hejtman na Moravském Krumlově a v Ivančicích, se jménem svým i jménem Jana z Kunštátu řečeného Suchý Čert a Jana st. ze Sobětic, hejtmana v Třebíči, zavazuje, že nebude až do nejbližšího svátku sv. Martina (1429 listopadu 11.) bránit brněnským měšťanům ve vinobraní a v dovozu vína do Brna.

Já, *Diwiss* z *Prziehorowa*, hejtman na *Krumlowie* a na *Eywancziczych*, vyznávám tímto listem obecně přede všemi, kdož jej uzří aneb čtúc slyšeti budú, že sem s múdrými a s opatrnými purgmistrem, radú a se vší obcí města *Brna* umluvil a v takovou úmluvu vstúpil a mocí tohoto listu jim slibuji sám za se a za své služebníky za křestné, ctné a plné ubezpečenství stoliko, aby svrchupsaný purgmistr, rada i všecka obec města *Brna* i ti všichni z předměstí *Brnienskeho* vína svá z svých vinic ve všech horách, kdež je koli mají po vší zemi moravské, sebrati mohli přede mnú všechnú mocí bezpečně a je do města *Brna* svobodně odvésti. Také v těch úmluvách slíbil sem a mocí tohoto listu slibuji za urozeného pana *Iana* z *Kunstatu* řečeného Suchý Črt a za slovutného *Iana* staršího z *Sobieticz*, hajtmana *Trziebiczkeho*, že oni sami osobně aneb jich čeleď aneb služebníci svrchupsaným *Brnianom* jim v jejich horách a na jejich víně překážeti nebudú. Také v tom vinobraní tímto listem křesťansky ubezpečujem mocně ty všichny měšťané,[215] spoluměšťany, předměstníky s jich osobami mužskými i ženskými, pacholky a služebníky i formany všelijaké s koními a s vozmi, buďtež odkavadž kolivěk, ještoť jim vína voziti budú do *Brna*, že jim nejprve pod horami, na cestách, silnicích ani nikdyž ode mne i ode všech, za kteréž slibuji, nižádným obyčejem na osobách, kteříž při tom víně budou, ani na víně, což se vína v tom čase do *Brna* poveze, nemá překáženo ani uškoděno býti. Také slibuji a mám jiné posádky obeslati, kteříž pro ně[216] chtí učiniti nebo nechati, aby ti také do času dole psaného jim nepřekáželi. A ty úmluvy všicky popsané mezi námi s obú stran obapolné celé státi a trvati mají | [fol. 348v] do svatého *Martina* léta tohoto nejprv příštieho a ten den celý až do západu slunečného. Pakli by se v té míře co přihodilo v omyle a beze lsti, jehož Buoh nedej, ode mne a od mých služebníkuov anebo od těch, za které sem slíbil, svrchupsanému purgmistrovi, radě aneb komužkolivěk jejich obci, že by kdo z nich při tom víně jat byl na naše zámky, kterýchž jsme v drženie, aneb která škoda na vínech a na jich osobách že se jim stala, tehdy toho z nich tak jatého neb jaté, když kolivěk jaté omylem budú, slibuji také tímto listem toho neb ty napřed propúštěti a to vše, což by vzato bylo, navrátiti. Pakli by co toho beze lsti utraceno bylo, o takové všelijaké škody slibuji také mocí tohoto listu na statečných a slovutných *Waczlawa* z *Kukwicz* seděním

215 *správně:* měšťany

216 *správně:* mě

v *Knihniczych* a na *Ondrzege*, purkrabie na *Templsstaynie*, což by ti mezi námi vyřkli a vyřknú, na to obapolně konečně přestati a na nich dosti jmíti. A ty svrchupsané úmluvy i to vše, což se v tomto listu píše, slibuji křestně, ctně a věrně svú dobrú jistú vírú beze vší zlé lsti to vše ctně a řádně zdržeti, jakož svrchu psáno stojí. A toho na jistost pečet svú vlastní kázal sem přitisknúti k tomuto listu a k tomu připrosil sem statečných a slovutných svrchupsaných *Waczslawa* z *Kukwicz* a *Ondrziege* purgkrabie na *Templssteynie*, že své pečeti také podle mne na svědomí dali k tomuto listu přitisknúti, pod kderýmiž také slibují to všechno ctně zdržeti, což se svrchu píše. Dán a psán na *Eywancziczych* léta Božího po čtrnáste stech dvatcátého devátého ten pátek po svatém *Matussii* apoštolu a euwangelistě.

Opis AMB, fond A 1/3 – Sbírka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 7329, fol. 348r–v.
Regest: Neumann, A. (ed.): Nové prameny, s. 74, č. 34.

Č. 4

1429 října 27., Pernštejn

Jan z Pernštejna vyznává, že jeho služebník Mikuláš Člupek seděním na Košíkově přistupuje k příměří, které Jan předtím uzavřel s Janem st. z Lomnice, zemským hejtmanem Markrabství moravského, Joštem Hechtem z Rosic, podkomořím, Janem ml. z Lomnice a městem Brnem, jak je to podrobně stanoveno v listu hlavním.

Já *Ian* z *Pernsstyna* vyznávám tímto listem obecně přede všemi, ktož jej uzří nebo čtúce uslyší, že sem slíbil a mocí tohoto listu slibuji urozeným pánóm pánu *Ianowii* staršímu z *Lomnicze*, v ty časy hejtman Markrabství moravského, a panu *Iosstowi* z *Rosycz*, podkomoří Markrabství moravského, a panu *Ianowii* mladšímu z *Lompnicze* a opatrným lidem burgmistrovi a radě města *Brnienskeho* za *Mikulassie Czlupka*, svého služebníka seděním na *Kossikowii*, i za jeho všecky služebníky i poddané, že on svrchupsaný *Mikulass Czlupka* i svými se všemi poddanými také má státi a stojí podle mne v tom jistém příměří s svrchupsanými pány a měšťany napřed psanými i s jejich se všemi poddanými duochovními ve všech těch kusěch a úmluvách a do toho času tak jako v listě příměřie |[fol. 354r] hlavném psáno stojí, i s túto výmink̊, jestliže by se co, jehož pán Buoh uchovej, stalo a přihodilo beze lsti neb kterak kolivěk mezi svrchupsanými pány a měšťany nebo mezi jejich poddanými a mezi svrchupsaným *Mikulassem Czlupkem*, i mají také obapolně přijíti na ty jisté oprávce a ubrmany, jakož v listě hlavném příměřném psáno stojí, a za to já svrchupsaný *Ian* z *Pernsstyna* slibuji ctně svrchupsaným pánóm i měšťanóm svrchupsaným, že jim i jejich všem poddaným to jisté příměří i se všemi těmi kusy má ctně zdrženo býti bez přerušení od svrchupsaného *Czlupka* i od jeho všech poddaných, tak jako v listě hlavním stojí psáno. A tomu na potvrzení a pro lepší jistost svú sem vlastní

pečet přidávil k tomuto listu. Jenž jest dán a psán na *Pernssteynie* ten čtvrtek u vigilii svatého *Ssimona* a *Iudi* a umukánie léta od narození syna Božího etc. tisícého čtyřista a v devátém mecítmém létě etc.

Opis AMB, fond A 1/3 – Sbírka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 7329, fol. 353v–354r. Regest: Neumann, A. (ed.): Nové prameny, s. 74, č. 35.

Č. 5

[nejspíše 1430 března 21.]*[217] *Brno

Jan st. z Lomnice, zemský hejtman Markrabství moravského, Vilém Zajíc z Hazmburka, Hašek z Valdštejna, Jošt Hecht z Rosic a Vilém Waldner, hejtman na Špilberku, informují Jörga Launa, hejtmana ve Znojmě, purkmistra a radu města Znojma, že se na popud krále Zikmunda a markraběte Albrechta zúčastnili sněmu v Prostějově, a zde též jménem krále a markraběte i všech jejich služebníků a poddaných dohodli příměří s Janem z Kravař a Jičína, Janem z Cimburka a Tovačova, bratry Václavem a Jiříkem z Kravař a Strážnice, Ctiborem z Cimburka a Křídla, Benešem a Vaňkem z Boskovic a Letovic, Janem z Pernštejna, Lackem ze Šternberka a Lukova, Pavlem a Heraltem ze Sovince, Zbyňkem a Oldřichem z Doubravice, Puchalou z Węgier, Smilem z Moravan, Hynčíkem z Hoštejna a Rudolfem z Becze, které má platit až do uplynutí dvou týdnů po nejbližším svátku sv. Jiří (do 1430 května 6.).

Unseren dinst zuvor, erber besunder und ersamen weisen lieben fründ! Wïr tun ewch zü wissen, das wïr von dem allerdurchlewchtigisten fürsten künig Sigmunden, Römischen, Ungrischen und Pehemischen etc. künigs, und von dem durchlëwchten fürsten herczog Albrechten, herczogen ze Österreich und marggraffen zü Marhëren etc., unser genedigen herren, und von irer genaden geschaft willen ganczër macht und gewalt sein geriten gen Probstans zü den herren, die da ir sampnung haben gehabt, durch aines gemayns nuczs und befridunges willen und haben mit in getaydingt und sein mit in daran beliben von der obgenanten unser genedigen herren gehais und voller macht haben wir ain frid gemacht und ganczleich vorschriben, der sich anhebt bys phincztag schirist kümftig auf mitvasten von aufgang der sun, und schol werden nach einander zü raÿten czwo wochen nach sand Jorgen tag schirist kümftig und denselben leczten tag uncz auf den undergang der sun. Und dieselben herren, mit den der frid gelegt ist, sein mit namen hie inne geschriben: herr Jann von Crawaren und von Ticzein, Jann von Czimburk und von Tobetschaw, Waczlaw und Gÿrzik geprüder von Crawaren und von Straznicz, Stibor von Czimburk und von Krzidla, Benusch und Wankh von

217 K dataci srov. výše v kapitole 3.5.

Bozkowicz und von Letowicz, Jann von Pernstain, Laczk von Sternnberkh und von Lukaw, Paul und Erhart von Ewlenburkh, Zbink und Ulreich gebrüder von Dubrawicz, Puchal von Wanger, Smyl von Morawan, Hinczik von Hoenstain und Rudolt von Becze und ander herren und possadken, die auch zu dem frid treten werden, die ir brief aufs rothaws gen Brunn senten schullen, und welich also zütreten werden, die wellen wir ewch verkhundigen und wissen lassen, das ir auch mit in auch den frid halten schullet. Und für den obgenanten frid und für unser genedige herren des künigs und des herczogen genad für all ir possadken, hawbtlewt, diener und undertan, gaistleich und wereltleich, haben wir gelobt und ganczleich vorhaissen zu halden und den fridprief zü vorpringen, und darunder schullen die landstrassen frei sein und über das, ob ymands rawbt oder indert aines herren diener, der in dem frid ist, vorschriben, zu denselben wïrt mann richten nach underweisung der vier herren Meinhart von Newenhaws, herren Zbink von Dubrawicz, herren Jost Hecht von Rossicz etc. und herren Gÿmram von Dubrawicz, die darzü von paiden tailen erwelt sein, und ewch das zü wissen tuend und pitunde, das ir unser und ewer obgeschribne herren uns und ewch nicht verfüren wellet, sunder den also beredten frid unverrukten zü halden ganczleich und an alles gevër auf die obgeschribende, hoffunde zu Got, das in der czeit verrer darauz geredt und gedacht werde, das wir wider miteinander in ain frid und aynung mit der hulf Gotis machten chömen. Ydoch wisset, das das in den czeiten zü paiden tailen die holdung also nicht schol abgetreten werden, sunder mann schol ir noch also geniessen, ydoch dem frid unschëdleich. Pietund ewch furbas, das ir uns pei tag und nacht lasset wissen, ob ewch die brieff von uns sein warden, das wir uns darnach möchten gerichten. Geben zü Brunn am eritag vor Unser Frawen tag Annunciacionis.

Jan von Lompnicz, hawptman zü Mërhernn
Wilhalm Hoz von Hozenburk
Hassk von Waldstein
Jost Hëcht von Rossicz etc. und
Wilhalm von Wald, hawptman auf dem Spilenberkh

verso: Dem erberen und töchtigen Jorgen dem Lawen hawbtman und den ersamen weisen burgarmaister und dem rot der stat zü Znoym uns besunder lieben frunden.

(Následuje přepis listiny rychtáře a přísežných města Znojma nebo spíše zápisu z městské knihy téhož města.)

Soudobý opis pap., MZA, fond G1 – Bočkova sbírka, inv. č. 651. Viz obr. 3.

Č. 6

1430 září 14., Osová

Vilém z Pernštejna, Václav z Kravař, Jan z Pernštejna, bratři Zbyněk a Oldřich z Doubravice, Jan Žibřid z Pernštejna, Jan z Meziříčí a Křižanova, Jan Morava z Kralic a Mikuláš z Člupku seděním na Košíkově uzavírají příměří s Janem st. z Lomnice, zemským hejtmanem Markrabství moravského, Joštem Hechtem z Rosic, podkomořím, Vilémem Waldnerem, hejtmanem na Špilberku, Janem ml. z Lomnice, Janem, proboštem kláštera v Dolních Kounicích, s purkmistrem a radou města Brna, které má trvat až do nejbližšího svátku sv. Martina (1430 listopadu 11.).

My *Wilem* z *Pernssteyna*, *Waczlaw* z *Krawarz*, *Ian* z *Pernssteyna*, *Zbiniek* a *Oldrzich*, bratři z *Dubrawicze* seděním na *Ossowee*, *Ian Zybrzid* z *Pernsstyna* a *Ian* z *Mezerziczie* a z *Krzizanowa*, *Ian Morawa* z *Cralicz* a *Mikulass* z *Clupku* seděním na *Kossikowie* etc. vyznáváme tímto listem obecně přede všemi, kdož jej uzří nebo čtúce slyšeti budú, že jsme vstúpili a mocí tohoto listu vstupujem v pravé, věrné, křesťanský příměří s urozenými pány s panem *Ianem* starším z *Lompnicze*, hejtmanem, se panem *Iosstem Hechtem* z *Rosycz*, podkomořím Markrabství moravského, se panem *Wilimem Woldnarem*, hejtmanem na *Spilbercze*, se panem *Ianem* mladším z *Lompnicze*, z duostojným knězem *Ianem*, proboštem *kuniczkym*, a s múdrými purgmistrem a radú města *Brnienskeho* i s jejich hrady, tvrzemi a městy i se všemi jejich duchovními a světskými panošemi, služebníky a poddanými | [fol. 352r] i se všemi jejich chudými lidmi dnes ve štvrtek den slavný svatého Kříže pozdvižení počnúce až do svatého *Martina*, ješto nyní nejprve po dání listu tohoto jmá přijíti, a ten den svatého *Martina* celý až slunce za horu vzejde, kteréžto příměřie svrchupsané my svrchupsaní všichni společně slibujem svú čistú vírú beze vší zlé lsti sami za sebe, za duochovní i světské, kteříž na hradích, na tvrzech a v městech sú, i za své všecky služebníky a poddaným[218] svrchupsaným urozeným pánóm i purgmistrovi a radě města *Brnienskeho* i jejich všem služebníkóm a poddaným lidem duchovním a světským ctně a věrně a křestně zdržeti jako dobří lidé do toho času, jakož se svrchu píše, bez přerušení a omluv všelijakých. Pakli by se nám svrchupsaným nezdálo státi v tom příměří svrchupsaným až do svatého *Martina*, tehdy máme dáti týden napřed věděti do města *Brna* na rathauz nebo na *Lompniczi* po panoši dobrém a našim listem odevřeným. A také přihodilo-li by se co v tom příměří svrchupsaném mezi námi nebo našimi beze lsti nebo kderak kolivěk buďto jímáním neb braním, jehož pane Bože nedej, tehdy každý, kdož by jat byl, ihned byl propuštěn, a což by bylo pobráno, aby to také bylo vráceno. A nadto sme sobě volili toho příměřie oprávce a ubrmany s obú stran, urozený pány pana *Artleba* z *Drahotussie* a z *Deblina* a pana *Gimrama* z *Dubrawicze*, že ti toho mocni mají býti ohledati, opraviti a rozkázati, což

218 *správně:* poddaný, *případně:* poddané

by se mezi námi nebo našimi v tom příměřie svrchupsaném beze lsti aneb kderak koli stalo. A což by nám ti ubrmané a oprávce svrchupsaní kázali, to máme a slibujem učiniti beze vší úmluvy a odpory všelijaké. A také v tom příměří svrchupsaném aby silnice obchodníkóm svobodny byly, také aby na nich nebylo překáženo ani škoditi na nich připuštěno kderak kolvěk obapolně. A zvláště aby v tom času toho | fol. 352v příměřie svrchupsaného na holdy, kteréž sú z obú stran, nebylo saháno ani co od nich bráno; však jich proti své straně věrně zbraňujíce beze lsti obapolně. Také menovitě vymlúvajíce, aby žádná strana druhé straně ke škodě čeledi své nepójčila ani v jezdu ani v službu jeti odpustila. A bylo-li by, že by kderý mimo to od koho odjel, ten má dáti to hned druhé straně věděti. A událo-li by se, že by proti tomu příměří obapolně co se beze lsti stalo, tehdy ubrmani a oprávce svrchupsaní mají to ohledati v *Brnie*. A to vše, což se svrchu píše, slibujem ctně a věrně zdržeti pode ctí a pod vierú na ohledání ubrmanův svrchupsaných. Tomu všemu na svědomí a pro lepší jistot[219] své sme vlastní pečeti s našim vědomím dobrovolně kázali k tomu listu přitisknúti, jenž jest dán na *Ossowem* den svatého Kříže pozdvižení léta od narození syna Božího tisíc čtyrysta a třitcátého etc.

Opis AMB, fond A 1/3 – Sbírka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 7329, fol. 351v–352v. Regest: Neumann, A. (ed.): Nové prameny, s. 74–75, č. 36.

Č. 7

1430 září 15., Moravský Krumlov

Diviš z Přehořova, hejtman na Moravském Krumlově a v Ivančicích, uzavírá příměří s Janem st. z Lomnice, zemským hejtmanem Markrabství moravského, Joštem Hechtem z Rosic, podkomořím, Vilémem Waldnerem, hejtmanem na Špilberku, Janem ml. z Lomnice, Janem, proboštem kláštera v Dolních Kounicích, a s purkmistrem a radou města Brna, které má trvat až do nejbližšího svátku sv. Štěpána (1430 prosince 26.).

Já *Diwiss* z *Prziehorova*, hajtman *Crumlowsky* a *Eywancziczky* vyznávám tímto listem obecně přede všemi, kdož jej uzří a neb čtúc slyšeti budú, že sem vstúpil a mocí tohoto listu vstupuji v pravé, věrné a křesťanské příměří s urozenými pány s *Ianem* z *Lomnicze*, hajtmanem, s *Iosstem Hechtem* z *Rosycz*, podkomoří Markrabství moravského, s *Wilemem Walder*, hajtmanem z *Spilberka*, s *Ianem* mladším z *Lomnicze*, s knězem *Ianem*, proboštem *kuniczkym*, s purgmistrem a radú města *Brnienskeho* i se všemi jejich duochovními, kteříž v *Brnie* a v předměstí s nimi sú a z světskými panošemi, služebníky i poddanými i se všemi jich chudými lidmi od dání tohoto listu počnúce až do Božího narození, ješto nyní má přijíti nejprv, i ten den hodný

219 *správně:* jistotu *nebo* jistost

celý na svatého *Sstiepana* hned potom příštieho až do západu slunečného, kderéžto příměří já *Diwiss* nadepsaný slibuji svú dobrú čistú dobrú vírú beze vší zlé lsti sám za se i za své duochovní, kteříž v *Krumlowie* a v *Eywancziczich* se mnú sú, i za světské služebníky a poddané svrchupsaným pánóm ctně, věrně a křesťansky zdržeti do toho času, jakož se svrchu píše, a bez přerušení a omluv všelijakých. Pakli by se co v tom příměří mezi námi neb našimi beze lsti aneb kderak kolivěk přihodilo, jehož toho pán Buoh nedej, tehda já nadepsaný *Dywiss* na ty svrchupsané pány ani na jich poddané nemám sahati nižádnú mocí ani pomstú ani se o to kderak mstíti, než volili sme sobě toho příměří oprávce a ubrmany, já z své strany slovutného panoše *Bohunka* z *Miroslawie* a *Waczlawa* z *Kukwicz* a páni z své strany urozeného pana *Artleba* z *Drahotuss* a statečného *Iana* s *Popuwek* a z *Zabowrziesk*, že ti mají mocni toho býti ohledati, opraviti i rozkázati, což by mezi námi neb našimi v tom příměří nadepsaném beze lsti aneb kderak kolivěk se stalo, a což by nám ti ubrmané a oprávce svrchupsaní rozkázali, to | fol. 358v máme a slibujem učiniti beze všech omluv a odpor všelijakých. A také v tom příměří svrchupsaném dobytek nemá brán býti obapolný ani lidé jímáni ani šacováni kromě holdovních. Také aby silnice obchodním lidem svobodny byly, tak aby na nich nebylo škoděno, ani přepustiti na nich přežieti[220] kderak kolivěk obapolně. Také aby zvláště robotníci, lidé a dělní na vinicích, na vinobraní, na vozbách, na rolích, na setí i na jiných dělných potřebách nebyli hindrováni s obú stranú do svrchupsaného času. Také aby žádná strana druhé straně své čeledi škodě[221] nepújčila ani v službu jeti odpustila. A bylo-li by, že by kdo od koho odjel mimo to, ten má to dáti věděti druhé straně. A jestliže by mně *Diwissowii* v tom příměří nezdálo neb nehodilo tak dlúho státi, tehda mám čtyři neděle napřed dáti věděti listestem[222] svým otvořeným po svém poslu do *Brna* purgmistrovi a radě a také ubrmanóm svrchupsaným *Artlebovi*, *Ianowi*, *Bohunkowi* a *Waczlawkowi*. A událo-li by se, že by protiv v tomu[223] příměří obapolně co se stalo beze lsti, tehdá ubrmanové naši mají to ohledati v *Brnie* a k tomu mají plné bezpečenství míti bez úrazu a bez škod jejich životuov i zboží přijetí i odjetí. A to vše, což se svrchu píše, slibuji ctně zdržeti pode ctí a pode vírú na ohledání ubrmanuov často jmenovaných. A tomu všemu na potvrzení a pro lepší jistotu, což svrchu psáno stojí, svú sem pečeť přidávil k tomuto listu, jenž jest dán na *Krumlowie* v ten pátek po Povýšení svatého kříže po narození syna Božího po tisíce po čtyři stech třitcátého léta etc.

Opis AMB, fond A 1/3 – Sbírka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 7329, fol. 358r–v.
Regest: Neumann, A. (ed.): Nové prameny, s. 75, č. 37.

220 *správně:* překážeti

221 *správně:* ke škodě

222 *správně:* listem

223 *správně:* protiv tomu

Č. 8

1430 září 22., Třebíč

Jan Chabrovec, hejtman v Třebíči, též jménem všech duchovních i všech světských služebníků v Třebíči i Měříně uzavírá příměří s Janem st. z Lomnice, zemským hejtmanem Markrabství moravského, Joštem Hechtem z Rosic, podkomořím, Vilémem Waldnerem, hejtmanem na Špilberku, Janem ml. z Lomnice, Janem, proboštem kláštera v Dolních Kounicích, a s purkmistrem a radou města Brna, které má trvat až do nejbližšího svátku sv. Štěpána (1430 prosince 26.).

Já *Ian* z *Chabrowecz*, ty časy hejtman na *Trziebiczii*, vyznávám tímto listem obecně přede všemi, kdož jej uzří neb čtúc slyšeti budú, že sem vstúpil a mocí listu tohoto vstupuji v pravé, věrné a křesťanské příměří s urozenými pány *Ianem* z *Lomnicze*, hajtmanem, *Iosstem Hechtem* z *Rosiicz*, podkomořím Markrabství moravského, s *Wilimem Waldar*, hajtmanem *Spilberskym*, s *Ianem* mladším z *Lomnicze*, s kněžem *Ianem*, proboštem *kuniczkym*, a s purgmistrem a radú města *Brnienskeho* i se všemi jejich duochovními, kdeříž v *Brnie* a v předměstí s nimi sú, a světskými panošiemi, služebníky i podanými i se všemi chudými lidmi od dání tohoto listu počnúce až do Božieho narození, ješto má nyní najprv přijíti, i ten den hodný celý na svatého *Stiepana* hned potom přišlého, až do západu slunečného, kteréž příměřie svrchupsané já *Ian* nadepsaný slibuji svú dobrú, čistú vírú beze vší zlé lsti sám za se, za duchovní, kdeříž se mnú v *Strziebiczi* a v *Mirzinie* sú, i za světské služebníky a poddané svrchupsaným pánóm ctně a věrně křesťansky zdržeti do toho času, jakož se svrchu píše bez přerušení i úmluv všelijakých. Pakli by se co v tom příměří mezi námi aneb našimi beze lsti aneb kderak kolivěk přihodilo, jehož Bože ostřez, tehdy já svrchupsaný *Ian* na ty svrchupsaný pány ani na jejich poddané nemám nižádnú mocí ani pomsty ani se o to mstíti, než volili sme sobě toho příměří oprávce a ubrmany, já z své strany slovutné panoše *Bohunka* z *Miroslawii* a *Waczlawa* z *Kukwicz* a páni své, urozeného pana *Artleba* z *Drahotuss* a z *Deblina* a statečného *Iana* z *Popuvek* a z *Zabowrziesk*, že ti mocni mají toho býti ohledati, opraviti i rozkázati, což by mezi námi neb našimi v tom nadepsaném příměří beze lsti aneb kderak kolivěk se stalo, a což nám ti ubrmanové a oprávce nadepsaní rozkáží, to máme a slibujem učiniti beze vších omluv a odporuov všelijakých. A také v tom příměří dobytek nemá brán býti obapolně ani lidé jímáni, ani šacováni kromě holdovních. Také aby silnice obchodníkóm svobodny byly, tak aby na nich | [fol. 357v] nebylo škozeno, ani přepustiti na nich překážeti kderak kolivěk obapolně. Také zvláště, aby robotníci a dělní lidé na vinicích, na vinobraní, na vozbách, na roli, na setí i na jiných dělných potřebách nebyli hindrováni s obú stranú do svrchupsaného času. Také aby žádná strana druhé straně své čeledi k škodě nepójčila ani v službu jeti dopustila, a bylo-li by, že by kdo mimo to okkoho[224]

224 *správně:* od koho

odjel, ten má to dáti věděti druhé straně. A jestliže by se mi nezdálo v tom příměří neb nehodilo tak dlúho státi, tehdy mám čtyři neděle napřed dáti věděti listem svým otvořeným poslem[225] poslu nadepsaným pánóm do *Brna* a také ubrmanóm panu *Artlebovi*, *Ianovi*, *Bohunkovi* a *Waczlawkowii*. A událo-li by se, že by protiv tomu příměří obapolně co se stalo beze lsti, tehdá ubrmané a oprávci naši mají to ohledati v *Brnie* a k tomu mají plné ubezpečenství míti bez úrazův osob a bezškodně životův jich i zboží přijeti i odjeti. A to vše, což se svrchu píše, slibuji ctně zdržeti pode ctí a pod vierú na ohledání ubrmanuov často jmenovaných. A tomu všemu na potvrzení a pro lepší povinnost a jistotu svú sem vlastní pečeť přidávil k tomuto listu. Jenž jest dán na *Strziebiczi* v ten pátek po svatém *Matussii* apoštolu a Euvangelistě léta po narození syna Božího po tisíce po čtyřistech třitcátého etc.

Opis AMB, fond A 1/3 – Sbírka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 7329, fol. 357r–v.
Regest: Neumann, A. (ed.): Nové prameny, s. 75, č. 38.

Č. 9

1430 září 29., Brno

Diviš z Přehořova, hejtman na Moravském Krumlově a v Ivančicích, slibuje spolu s Janem Chabrovcem, hejtmanem v Třebíči, že dodrží příměří s pány a s městem Brnem, jak je potvrzují listy hlavní.

Já *Diwiss* z *Prziehorzowa*, hejtman *krumlowsky* a *eywancziczky*, vyznávám tímto listem přede všemi zjevně, ktož jej uzří aneb čtúc slyšeti bude, že stojím a slibuji státi s urozenými pány a s městem *Brnienskym* v tom příměří, jakož s obú stranú hlavní listové světčí, a to slibuji ctně zdržeti a bez přerušenie zachovati i s hajtmanem *Trziebiczkym* to vše, což listové s obú stranú hlavní svědčí. Toho pro lepší jistotu svú sem vlastní pečet přidávil k tomuto listu. Jenž jest dán na *Krumlowie* den svatého *Michala* anno millesimo CCCC^{o} XXX° etc.

Opis AMB, fond A 1/3 – Sbírka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 7329, fol. 352v.

Č. 10

1430 listopadu 17., Letovice

Bratři Beneš a Vaněk z Boskovic seděním na Letovicích a Černé Hoře uzavírají příměří s Janem z Lomnice, zemským hejtmanem Markrabství moravského, s Joštem

225 *správně snad:* po svém

Hechtem z Rosic, podkomořím, Janem ml. z Lomnice a purkmistrem a radou města Brna, do nějž zahrnují také Jana, probošta kláštera v Dolních Kounicích; příměří má trvat až do nejbližšího svátku sv. Jiří (1431 dubna 23.).

My *Beness* a *Waniek* bratři vlastní z *Bozkowicz* seděním na *Letowiczych* a na *Czierny Horzie* vyznáváme tímto listem obecně přede všemi, ktož jej uzří nebo čtúc slyšeti budú, že sme vstúpili a mocí tohoto listu vstupujem v pravé, věrné a křesťanské příměří s urozenými pány se panem *Ianem* z *Lompnicze*, hajtmanem, a se panem *Iosstem Hecht* z *Rosycz*, pokomoří Markrabství moravského, a se panem *Ianem* mladším z *Lompnicze* a s opatrnými mužie s purgmistrem i se vší radú města *Brnienskeho* s jejich hrady a tvrzemi i s jejich městem i s jejich se všemi duochovními i svědskými panošemi, služebníky i poddanými i s jejich chudými lidmi a od dání tohoto listu až do svatého *Girzii*, ješto nyní nejprv přijíti má pod[226] dání tohoto listu, i ten den celý na svatého *Girzii* až slunce za ho[ru] zejde slibujíce svú dobrú čistú vírú beze vší zlé lsti sami za se i za své to příměří svrchupsané ctně, věrně a křesťansky zdržeti bez přerušení do toho času, jako se svrchu píše, a také slibujem duostojnému knězi *Ianovi*, proboštovi *kuniczkemu*, že to příměřie svrchupsané má jemu od nás i ode všech našich služebníkuov ctně a věrně podle pánův svrchupsaných zdržáno býti do toho času, jako se svrchu píše, ale holduov s obú stran nevypúštějíce, než jich obapolně věrně zbraňujíce každý před svú stranú, což bychom nejdále mohli a uměli. A jestliže by se co v tom příměří svrchupsaném od nás aneb od našich přihodilo pánóm svrchupsaným neb jejich beze lsti | [fol. 353v] neb kderak kolivěk, jehož pane Bože nedaj, tehdy sme volali oprávce toho příměří, urozený pány pana *Arkleba* z *Drahotuss* a z *Deblina* a pana *Gimrama* z *Dubrawicze*, aby oni toho mocni byli ohledati, opraviti, a což by oni nakázali to ohledajíce učiniti, to máme a slibujem učiniti bez úmluvy a odpory všelijaký. Také toto vymlúvajíce, jestliže by se nám nezdálo neb nehodilo v tom příměřie již tak státi, tehdy máme dvě neděle napřed dáti věděti jim listem naším po jistém poslu do města *Brna* poslati, a to máme osvětšiti oprávcím svrchupsaným, že sme příměřie odpověděli. O tom všem, co se svrchu píše, pro lepší jistotu své sme vlastní pečeti s našim jistým vědomím přidávili k tomuto listu, jenž jest dán a psán na *Letowiczych* v pátek po svatém *Briccii* léta od narození syna Božího tisíc čtyrysta třitcátého etc.

Opis AMB, fond A 1/3 – Sbírka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 7329, fol. 353r.
Regest: Neumann, A. (ed.): Nové prameny, s. 78, č. 40.

226 *správně:* po

Č. 11

1431 února 23., Doubravice

Heralt ze Sovince a Doubravice uzavírá příměří s Janem z Lomnice, zemským hejtmanem Markrabství moravského, Joštem z Rosic, podkomořím, Haškem z Valdštejna, Janem ml. z Lomnice, Vilém Waldnerem, hejtmanem na Špilberku, a s purkmistrem a radou města Brna, které má trvat až do nejbližší provodní neděle (1431 dubna 8.).

Já *Heralth* z *Sowincze* a z *Dubrawicze* vyznávám tímto listem obecně přede všemi, ktož jej uzří neb čtúc slyšeti budú, že sem vstúpil a mocí tohoto listu vstupuji v pravé, věrné a křesťanské příměří s urozenými pány, se panem *Ianem* z *Lompnicze*, hajtmanem, a se panem *Iosstem* z *Rosicz*, podkomořím Markrabství moravského, a se panem *Hasskem* z *Walsstaina* a se panem *Ianem* mladším z *Lompnicze* a se panem *Wilemem Waldnarem*, hajtmanem na *Spilbercze*, s purkmistrem a radú města Brna i s jejich hrady neb tvrzemi i s městem *Brnem* se všemi jejich duchovními i svěckými, panošemi, služebníky i poddanými i se všemi jejich lidmi, chudými i bohatými, od dání tohoto listu počnúce až do té neděle první po Velicé noci, ješto slove na provody, nynie najprv příščí i ten den provodní neděli celý, až slunce za horu zajde, kteréžto příměří svrchupsané já nadepsaný *Heralth* slibuji svú dobrú čistú vierú beze vší zlé lsti sám za se i za všechny mé služebníky a poddané duchovní i svěcké svrchupsaným pánóm purkmistru a radě a všem jejich služebníkóm i poddaným lidem cně a věrně zdržeti do toho času, jakož se svrchu píše, bez přerušení i omluv všelikakých. Pak-li by se v tom příměří svrchupsaném mezi námi a našemi beze lsti cokolvěk přihodilo, jehož toho pán Buoh nedaj, tehda já, svrchupsaný *Heralth*, slibuji na pány svrchupsané a purkmistra a radu ani na jich služebníky a poddané lidi nesahati nižádnú věcí ani pomstú, než volil sem sobě toho příměří ubrmany a oprávce, urozené pány, pana *Arkleba* z *Drahotuss* a z *Deblina* a pana *Gimrama* z *Dubrawicze*, že ti toho mají mocni býti, ohledati, opraviti i rozkázati, což by mezi námi neb našemi v tom příměří svrchupsaném beze lsti neb kterak kolvěk se stalo. A což by mně ti páni, pan *Arkleb* a pan *Gimram*, ubrmané toho příměří i těch věcí oprávce, kázali, to mám a slibuji učiniti beze vší omluvy a odpory všelikaké. Také v tom příměří holdóv svých požívati mám a jich brániti, však v tom pánóm často psaným a purkmistru a radě na jich dědičství ani poddané nikudyž sáhnúti nemám, dokudž to příměří mezi námi trvá. Také v tom příměří svrchupsaném silnice svobodny mají býti přede mnú a před mými všelikakým obchodníkóm a robotným lidem tak, že na nich nikudyž překážeti nemám ani svým přepustiti překážeti. A to vše, což se svrchu píše, slibuji cně zdržeti pode ctí a pod vierú na ohledání ubrmanóv svrchupsaných. Já *Petr* z *Conicze* seděním na *Modrziczich* slibuji za urozeného pana *Heralta* napřed psaného, že to příměří svrchupsané cně a věrně zdrží a bez přerušení zachová do času svrchupsaného. A tomu všemu na potvrzení a pro lepší jistost své smy vlastní pečeti přidávili k tomuto listu. Jenž

jest dán a psán na *Dubrawiczi* ten pátek před svatým *Matiegem* apoštolem léta od narození syna Božího tisíc čtyřista třidcátého prvního.

Orig. pap., kruhová pečeť vydavatele z černého vosku (ø 25 mm; v pečetím poli polcený gotický štít, v levé polovině tři pokosem položené pruhy; legenda: + s : herart ⁘ de : sovinecz ⁘ *) a setřelý fragment kruhové pečeti spolupečetitele z černého vosku (ø 24 mm) přitištěny recto pod textem; MZA, fond G2 – Nová sbírka, kart. 1, sub dato 1432 února 23. Viz obr. 4.*
Regest: Beneš, František – Beránek, Karel (edd.): Soupis česky psaných listin a listů do roku 1526. Díl I. Originály listin. Svazek 3/2. 1501–1526. Praha 1980, s. 1659, č. 6894.

Č. 12

1431 [října 1.] (v ten pondělí de svatého Romii[227]), Ivančice

Diviš z Přehořova, hejtman v Ivančicích, uzavírá příměří s Janem z Lomnice, zemským hejtmanem Markrabství moravského, Joštem z Rosic, podkomořím, Vilémem Waldnerem, hejtmanem na Špilberku, Janem ml. z Lomnice a s purkmistrem a radou města Brna, které má trvat až do nejbližšího svátku sv. Martina (1431 listopadu 11.).

Já *Diwiss* z *Prziehorowa*, hajtman *Eywancziczky*, vyznávám tímto listem zjevně přede všemi, kdož jej uzří aneb čtúc slyšeti budú, že sem vstúpil a mocí tohoto listu vstupuji v pravé, věrné křesťanské příměří s urozenými a s múdrými s panem *Ianem Lomniczkym*, hejtmanem, s panem *Iosstem* z *Rosycz*, podkomořím Markrabství moravského, s panem *Wilemem Walderem*, hejtmanem na *Spilbercze*, s panem *Ianem* mladším z *Lomnicze*, s purgmistrem a radú města *Brna* i s předměstím, tudíž i se všemi jich služebníky a poddanými lidmi, duchovními i světskými, od dání tohto list[228] počnúce až do svatého *Martina*, ješto nyní nejprv přijíti má, i ten den poslední celý až do západu slunečného, kteréžto příměří já nadepsaný *Diwiss* slibuji svú dobrú, čistú, křesťanskú vírú beze vší zlé lsti sám za se i za své všecky duochovní i světské služebníky a poddané svrchupsaným pánuom ctně a věrně křesťansky zdržeti do toho času, jakož se svrchu píše, bez přerušení a omluv všelijakých. Pakli by se co v tom příměří mezi námi neb našimi kderak kolivěk přihodilo, jehož toho pán Buoh nedej, tehdy já nadepsaný *Diwiss* na pány svrchupsané ani na jich služebníky a poddané nemám sáhnúti nižádnú mocí ani pomstú ani se o to kterak mstíti, než ihned v tejm dni po tej příhodě pořád čtúc a tiem nemeškaje já nadepsaný

227 *správně:* v ten pondělí den svatého Remigii *(tj. 1. října, což roku 1431 skutečně bylo pondělí)*
228 *správně:* listu

Diwiss mám vydati dva dobré člověky, kohož se mi zdáti bude, z svej strany a oni s své také dva a ty sobě na svých listech otvořitých menovati máme a ti čtyři tak obapolně vydaní a jmenovaní mají mocni toho býti, ohledati, opraviti a rozkázati, což by se mezi námi neb našimi v tom příměří beze lsti aneb kderak kolivěk stalo, a což by nám ti *wimané*[229] a oprávce rozkázali, to nám[230] a slibuji učiniti beze všie omluvy |[fol. 350r] i odpory všelijaká.[231] A to, což by se přihodilo, jakož se svrchu píše, mezi námi obapolně, mají *brmanové*[232] naši obojí ohledati v *Brnie* a k tomu mají plné ubezpečenství míti bez úrazu a bez škod jejich životův i zboží přijeti i odjeti. Také v tom příměří dobytek nemá brán býti ode mne ani od nich, ani lidé šacováni ani jímáni kromě těch, což jich v holdu držím. Také aby silnice přede mnú i před mými svobodny byly obchodním lidem všelijakým, tak abych na nich neškodil ani moji. Zvláště také, aby robodní lidé i ti všichni, jenž[233] víno bráti budú a je voziti, před horami i na silnicích životy, vínem, vozy i koními všelikderak přede mnú i před mými svobodni byli a jim aby nebylo překáženo nikderakž. Též na roli, na setí i na jiných obchodních a dělných potřebách aby nebyli ode mne ani od jiných hindrováni do svrchupsaného času. Také to znamenitě vymlúvaje, abych své čeledi ke škodě nadepsaným pánům nižádnému nepuojčil aniž v službu jeti protiv nim. A bylo-li by, že by kderý mimo to ode mne pryč jel odpuštění vezma aneb sice se odtrhl, to nadepsaným pánóm mám dáti ihned druhý den věděti z svým listem a poslem do *Brna* a jej, ješto odjel, jménem jmenovati nebo ty, kdeříž by tak odjeli. A to vše, což se svrchu píše, slibuji ctně zdržeti pode ctí a pod vierú na ohledání těch ubrmanuov, jakož nahoře psáno stojí. Tomu všemu na potvrzení a pro lepší jistotu svú sem vlastní pečet přidávil k tomuto listu. Jenž jest dán a psán v *Eywanczicz*ych v ten pondělí de[234] svatého *Romii*[235], léta od narození syna Božieho tisíc čtyry sta třitcátého prvního.

Opis AMB, fond A 1/3 – Sbírka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 7329, fol. 349v–350r. Regest: Neumann, A. (ed.): Nové prameny, s. 79, č. 44 (mylně k 16. říjnu 1431).

229 *správně:* ubrmané

230 *správně:* mám

231 *správně:* všelijaké

232 *správně:* ubrmanové

233 *správně:* jež

234 *správně:* den

235 *správně:* Remigii

Č. 13

1431 října 2., Židlochovice

Heník z Valdštejna a z Židlochovic se zavazuje, že nebude po dobu čtyř týdnů (do 1431 října 29.) bránit brněnským měšťanům ve vinobraní v židlochovických horách a v dovozu vína do Brna.

Já *Henynk* z *Waldssteyna* a z *Zidlochowicz* vyznávám tímto úmluvným listem obecně přede všemi, ktož jej uzří neb čtúce slyšeti budú, že sem s múdrými a opatrnými purgmistrem a radú i se vší obcí města *Brna* umluvil a v takúto úmluvu vstúpil a mocí tohoto listu jim slibuji sám za se i za všichny mé služebníky a poddané za křestné, ctné a plné ubezbečenství stolika a tak, aby svrchupsaný purgmistr a rada i všecka obec města *Brna* i ti všichni z předměstí *brnienskeho* duochovní i světští vína svá z svých vinic ve všech horách, kdež je kolivěk mají po vší zemi moravské, sebrati mohli bezpečně přede mnú a před mými všemi služebníky a poddanými a je do města *Brna* svobodně odvésti, a zvláště, aby úřadníci markrabiny milosti, kdeříž k tomu dáni a posazeni budú, desátek jeho milosti vedle obyčeje, řádu, běhu a obyčeje starého a dřevního vybírati a zbírati mohli bez škodův a bez překážky mej i mých všelijaký, a ten také odvésti do města svrchupsaného. Také v tom vinobraní tímto listem křesťansky ubezpečuji mocně ty všichny měšťany, spoluměšťany, předměstníky, duchovní a světské s jich osobami mušskými, ženskými, pacholky, služebníky i formany všelijaké s koňmi i s vozmi, buďtež odkavadž koli, ještoť jim vína voziti budú do *Brna*, že jim nejprve pod horami, na cestách, na silnicích ani nikdyž ode mne ani ode všech mých služebníkuov a poddaných nižádným obyčejem na osobách, kdeříž při tom víně budú, ani na víně, což se vína v tom dolepsaným času do *Brna* poveze, nemá překáženo ani uškozeno býti beze lsti. A bylo-liť by, že by toho potřebí bylo, a purgmistr a rada města svrchupsaného na mně prívodu žádali, tehdy slibuji mú mocí je věrně a beze lsti s jich také pomocí provoditi a na cestě jich zbraňovati podle mej moci. A ty úmluvy svrchupsané tiem řádem, jakož se svrchu píše, slibuji mú dobrú vírú beze lsti nadepsaným purgmistrovi a radě i vší obci města *Brna* zdržeti a zachovati etc. |[fol. 351v] úplně, bezškodně a nepřerušně jako dobrý člověk, kterýžto úmluvy mezi námi státi a trvati mají od dání tohoto listu počnúce za čtyři celé neděle pořád čtúce a ten poslední den těch čtyři neděl celý až do západu slunečného. Tomu všemu na svědomí a pro lepší jistotu svú sem vlastní pečet z svým vědomím přitisknúti kázal k tomuto listu, jenž jest dán a psán na *Zidlochowiczych* v úterý po svatém *Waczlawie* od narození syna Božího tisíce čtyrysta a v jednom a třietcátém létě.

Opis AMB, fond A 1/3 – Sbírka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 7329, fol. 351r–v.
Regest: Neumann, A. (ed.): Nové prameny, s. 78, č. 43 (mylně k 8. říjnu 1431).

Č. 14

1431 října 5., Kurdějov

Petr z Kravař a Strážnice, Pertolt z Lipé, nejvyšší maršálek Království českého, Václav z Kravař, Jiřík z Kravař, Hynek [Ptáček] z Pirkštejna, Zbyněk z Doubravice, Heník z Valdštejna a Židlochovic a Kuna z Kunštátu a Boskovic uzavírají příměří s Janem z Lomnice, zemským hejtmanem Markrabství moravského, Joštem Hechtem z Rosic, podkomořím, Haškem z Valdštejna, Janem ml. z Lomnice, s purkmistrem a radou města Brna, které má trvat až do příštího svátku sv. Martina (1431 listopadu 11.).

My *Petr* z *Crawarz* a z *Straznicze*, *Perchtoltt* z *Lippe*, nejvyžší maršálek království českého, *Waczlaw* z *Crawarz*, *Girzik* z *Crawarz*, *Hincze* z *Pirgsstayna*, *Zbiniek* z *Dubrawicze*, *Henik* z *Waldssteyna* a z *Zidlochowicz*, *Kuna* z *Kunstatu* a z *Bozkowicz* vyznáváme tímto listem obecně přede všemi, kdož jej uzří nebo čtúc slyšeti budú, že sme vstúpili a mocí tohoto listu vstupujem v pravé a křesťanské příměří s urozenými pány s panem *Ianem* z *Lomnicze*, hejtmanem, se panem *Iosstem Hechtem* z *Rosycz*, podkomoří Markrabství moravského, se panem *Hasskem* z *Waldssteyna*, se panem *Ianem* mladším z *Lomnicze*, s múdrými a opatrnými purgmistrem a radú města *Brnienskeho* a s jejich hrady, tvrzemi a městy a se všemi jejich duochovními i světskými panošemi, služebníky i poddanými i se všemi jich chudými lidmi dnes dání tohoto listu, totiž v ochtáb svatého *Waczlawa*, počnúce, až do svatého *Martina* tohoto léta nejprv příštího a ten den svatého Martina celý až do západu slunečného. Pakli by se nám v tom příměří nezdálo tak dlúho státi, tehdy máme dáti věděti týden napřed listem našim otevřitým do *Brna* na rathaus, že sme tomu příměří odpověděli, kderéžto příměří svrchupsané my všickni svrchupsaní slibujem společně svú dobrú čistú vírú beze vší zlé lsti sami za se a za duochovní i světské i za své všecky služebníky i poddaný nadepsaným pánom ctně, věrně a křestně zdržeti do toho času, jak se svrchu píše bez přerušení a omluv všelijakých. Pakli by se v tom příměří svrchupsaném mezi námi nebo našimi beze lsti neb kderak kolivěk přihodilo co, jehož toho pán Buoh nedaj, tehdy my svrchupsaní také slibujem na ty svrchupsané pány ani na jejich poddané duochovní a světské nesahati nižádnú mocí ani pomstú, než v tém dni máme sobě voliti oprávce a ubrmany s naší strany dva dobrá a nadepsaní páni také z své strany dva dobrá člověky. A ti mají toho mocni býti ohledati, opraviti | [fol. 360r] i rozkázati, což by mezi námi neb našimi v tom příměří svrchupsaném beze lsti a neb kterak kolvěk se stalo. A což by nám ti ubrmané a oprávce tak volení kázali, to mámy a slibujem učiniti beze vší omluvy a odpory všelijaké. Také v tom příměří silnice aby obchodníkóm svobodny byly, tak aby na nich nebylo překáženo ani přepuštěno na nich škoditi kderak kolivěk. A zvláště také, aby robotníci a dělní lidé na roli, na setí i na jiných dělných potřebách nebyli hindrováni s obú stranú do času svrchupsaného, holdóv však nepropouštěje, ale jich jako dřieve týmž obyčejem držíc a požívajíc. Také aby žádná strana druhé

straně ke škodě své čeledi nepójčila ani v službu odpustila. A bylo-li by, že by který mimo to od koho odjel, ten má to dáti věděti druhé straně, my do *Brna* na rathaus listem svým otvořitým a po svém poslu. A událo-li by se, že by protiv tomu příměří se co stalo beze lsti aneb kterak kolivěk, tehdy ubrmani a oprávce, kdeříž tak budú voleni s obú stranú, mají to ohledati a k tomu ohledání mají také plné ubezpečenství míti, bez úrazův a bezškodně životuov i zboží přijetí i odjetí. A to vše, což se svrchu píše, slibujem ctně zdržeti pode ctí a pod vierú. A za ty pány my slibujem, kdeříž sú v tomto listu psaní, kterýchž pečeti při tomto listě nejsú, že to příměří mají zdržeti jako dobří lidé. Tomu všemu na potvrzení a lepší jistotu své sme vlastní pečeti k tomuto listu kázali přitisknúti s naším vědomím. Jenž jest dán v *Kurdiegowie* léta po narození syna Božího tisíc čtyřista třitcátého prvního ten pátek v ochtáb svatého *Waczlawa* etc.

Opis AMB, fond A 1/3 – Sbírka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 7329, fol. 359v–360r.
Regest: Neumann, A. (ed.): Nové prameny, s. 78, č. 42.

Č. 15

1432 února 13., Vídeň

Albrecht, vévoda rakouský a markrabě moravský, sděluje Janovi z Lomnice, zemskému hejtmanovi Markrabství moravského, Joštu Hechtovi, podkomořímu, Vilému Waldnerovi, hejtmanovi na Špilberku, Jörgu Launovi, hejtmanovi ve Znojmě, Vilému Ebserovi, hejtmanovi v Pohořelicích, i svým dalším hejtmanům, služebníkům a poddaným, že povoluje zásobování moravských měst, jmenovitě Olomouce, Brna, Znojma a Pohořelic, formany husitské strany a zakazuje svým hejtmanům, aby těmto formanům škodili.

Wier Albrecht von Gotes gnadenn herzog ze Ostereÿch, ze Steÿerr, ze Kherdenn unnd ze Krain, Margkraff ze Merhern unnd graff ze Tirol etc. embietten den edlen unnsern lieben getrewenn Ÿanen vonn Lompnitz, unnsrn haubtman, unnd Jost dem Hechtenn, unnserm unndterkamrer ze Merhern, Wildhalmen dem Waldner auff dem Spilberg, Jorgenn dem Lawn ze Znoÿm und Wilhalmen dem Ebser ze Boherlicz, unnsrn hauptleuten, unnd allen andern unnsern hawbtleuten, unndertannen unnd getrewenn in Merherenn, den der brieff gezaigt wiert, unnsr gnadt und alles guets. Alls vormals villeÿcht hatt an ew gelannget, daz wier von mergkleÿcher unser unnd unser landtleut naturfft wegen geschafft unnd bestellet haben, daz die feindt nicht sollenn in unser lannd varen noch ieren gewerbe darin traÿben, als sy vormals habe[n]t gethan. Nwn sein wier vonn unnsr steet wegegen[236] ze Merhern, nembleich Olmuntz, Brün, Znoÿm und Boherlitz angerüefft

236 *správně:* wegen

und gebetten worden, in ze gunnen, daz sÿ ir speÿssung und nadturfft mit der feindt furleÿtten mugen vonn einner statt zw der anderen bringen, alls vil sÿ dan zw der stett nadturfften bederffenn, wan ir furleytt nicht mügen sicher durchkhomen, darczw so habens sÿ nicht alsovill furleÿtt, die in solich nadturfft genuegsamlich zuegefüren mugen; den selben furleüten, den sie ier hab und guett also werden auslegen wellen, sie albeg zw yeder vartt newen brief unnder der statt insigel, da daz guet | [fol. 356v] gehebt wiert, geben, damit aigentleÿch erkant werde, waz sy also von einer statt zw der andern furen wellent unnd nicht andrst wohÿn wen zw unnsr steten gefürt unnd den feindtn nicht zwbracht werde. Davon emphelhenn wier ew allen unnd ewr ÿettleÿchen besunder unnd wellen ernstleÿch, was man also solcz, weÿn, speyssung unnd ander nadturfft von einer statt zw der andrn in Merhern furen und bringen unndt dabey man ew derselben unnser stett brieff, darin solich vorgemelt hab unnd guett nemblich begriffenn seÿ, zaigen würdt, daz ir daz von einer statt zw der andrn an yerung unnd hindernüss lassett fürenn. Was ir aber solicher war findet, die nemblich inn dem brieff nicht wer begriffen, der sollet ÿr ew underwinden unnd die unverrukth beyeinander halten uncz an uns. Auch ist unnser meinnung, waz man dem probst zw Khaunitz zw seiner unnd zw seins gotshaus nadturfft solcz, wein unnd annder speisung zw füren unnd dabeÿ man ew seinen brieff zaigen wirdet, daz ir im daz auch in obgeschribner mass an irrung und hindernüs lasset zuefüren. Wier seindt auch unnderweÿsset worden, wie etlich in Merhern, alls Kuna von der Kunstatt von Bozkowitz offenwarleÿch wider unns unndt die unnsrn nicht thuen, sonder ÿeren leÿten gonnen, nadturfft zw unsern geschlossern unnd stetten ze furen, daz den selben unnsrn stetten woll zestatten khöme, daran aber etlich der unsern den selben leÿtten irrung thuen, emphelhen wier ew unnd wellen ernstlich, wen die selben leÿtt solich nadturff zw unser stetten furen, daz ir sii dan daran nicht irrett, noch den andern ze thuen gestattett unnd darin nicht anderst tuett, wann ir woll verstett, daz uns unnd den unnsrn, die sich getreÿwleÿch mit unns haltent, daz ain gross nadturfft ist. Doch mein wier, daz die abgenanten sachen werden gehalten uncz an unser widerriffen [!] unnd nicht lennger. Geben ze Wien am mitichen nach sanndt Scolasticen tag anno domini etc. tricesimo secundo etc.

Opis AMB, fond A 1/3 – Sbírka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 7329, fol. 356r–v.
Regest: Neumann, A. (ed.): Nové prameny, s. 79, č. 45.

Č. 16

1432 března 29., Doubravice

Heralt ze Sovince a Doubravice uzavírá příměří s Haškem z Valdštejna, Joštem Hechtem z Rosic, podkomořím Markrabství moravského, s purkmistrem a radou města

Brna, které má platit do nejbližších Letnic (1432 června 8.). Do příměří jsou pojati také Jan z Lomnice, zemský hejtman Markrabství moravského, a Jan, probošt kláštera v Dolních Kounicích.

Já *Heralt* z *Sowyncze* a z *Dubrawycze* vyznávám tiemto listem obecně přede všemi, ktož jej uzřie nebo čtúce slyšeti budú, že jsem vstúpil a mocí tohoto listu vstupuji v pravé křesťanské příměřie a spravedlivé s urozenými pány, panem *Hasskem* z *Waldsteina* a panem *Iosstem* z *Rosycz*, podkomořím Markrabstvie moravského, a s burgmistrem a radú města *brnenskeho* a se všemi jich zámky a posádkami i se všemi jich služebníky a lidmi poddanými, duchovními a světskými, chudými a bohatými, kteréhožkoli řádu, kteréžto přímiřie dnešní den – v tu sobotu před nedělí, ješto slove Letare – počíná sě a trvati jmá až do svatého Ducha nynie najprve příščieho ustavičně a ten den celý, až slunce za horu zaščie, takú výmluvú, abych jim v nižádnej mieře nesahal na jich lidi ani na jich dědičstvie a drženie v tom přímiří ani pro holdy ani pro žádná záščie svej nebli odpornej strany, však svých holdóv, což sě mně holdovalo, neopúščeje. Také v tom přímiří nemám čeledi své ani lidí svých pójčiti jinému, jež by v tom přímiří nebyl, ani jich v službu jeti odpustiti proti nim. Pakli by který služebník mój odpuščenie vzal a ode mne odjel, to mám pánom svrchupsaným do *Brna* inhed dáti věděti. Také v tom přímiří přede mnú silnice svobodny býti mají a nikterak na nich škoditi ani překážeti nemám, ani toho svým dopúščeti. A lidé obchodní a robotní aby na silniciech, na roli, v lesi i na jiných obchodních a dělných potřebách přede mnú bezpečni byli všelikterak. Pakli bych přesto na silnicích lúpil a škodil anebo nočně vybíjel a s jistinú popaden byl, aby popraveno bylo, jakož na to záleží. Pakli by sě v tom přímiří přihodilo beze lsti mezi námi, jehož Buoh nedaj, tehdy mám sobě voliti dva ubrmany s své strany a oni také dva s své strany a ti čtyřie ubrmanové a oprávcé mají toho mocni býti a ohledati a opraviti i rozkázati, a což mi ti v tom káží, to mám a slibuji učiniti bez omluvy všelikaké, kteréžto ohledánie a opravenie i vyrčenie v *Brnie* v městě má býti. Kteréžto přímiřie já nadepsaný *Heralt* slibuji svú dobrú, čistú a křesťanskú vierú beze vše zlé lsti zdržeti a zachovati věrně, křestně a nepřerušitedlně do času svrchupsaného úplně a docela jako dobrý člověk. Také já nadepsaný *Heralt* slibuji svú dobrú vierú na urozeného pana *Iana* z *Lomnicze*, hajtmana Markrabstvie moravského, a na důstojného kněze *Iana*, probošta *kuniiczkeho*, a na jich všeckny služebníky i poddané v tom přímiří do času svrchupsaného nižádným kusem nesahati. Toho všeho na svědomie svrchupsaného a pro lepšie jistotu svú jsem vlastní pečet kázal přidáviti k tomuto listu, jenž jest dán a psán na *Dubrawiczy* v tu sobotu před tú nedělí, jež slove Letare, léta od narozenie syna Božieho tisíc čtyřista třidcátého druhého.

Orig. pap. 31 × 22,5 cm, nepatrné stopy zelené kruhové pečeti vydavatele (ø 25 mm) přitištěné recto pod textem, AMB, fond A 1/1 – Sbírka listin, mandátů a listů, inv. č. 266 (stará sign. 299). Viz obr. 5.
Regest: Neumann, A. (ed.): Nové prameny, s. 79, č. 47; Beneš, F. – Beránek, K. (edd.): Soupis česky psaných listin, I/1/1, s. 174, č. 678.

Č. 17

1432 března 30., Mitrov

Hynek z Ronova a Mitrova uzavírá příměří s Janem z Lomnice, zemským hejtmanem Markrabství moravského, Joštem Hechtem z Rosic, podkomořím, Janem ml. z Lomnice, purkmistrem a radou města Brna, které má platit až do nejbližších Letnic (1432 června 8.).

My *Hynek* z *Ronowa* a z *Mitrowa* vyznávám tímto listem obecně přede všemi, ktož jej uzří nebo čtúc slyšeti budú, že sem vstúpil a mocí tohoto listu vstupuji v pravé křesťanské příměří s svým zámkem a posádkú, lidmi poddanými, duochovními a světskými, chudými i bohatými kderéhožkoli řádu s urozenými pány se panem *Ianem* z *Lompnicze*, hejtmanem, se panem *Iosstem Hechtem* z *Rosi*[cz], podkomoří Markrabství moravského, se panem *Ianem* mladším z *Lomnicze* a s purgmistrem a radú města *Brna*, s jejich zámky a posádkami, s jejich lidmi poddanými, duochovními a světskými, chudými a bohatými kteréhožkoli řádu, kderéžto příměří počnúti se má o středopostí, když slunce z hory vynde, a trvati má až do svatého Ducha nyní nejprv příštieho i ten den poslední celý až do západu slunce, takúto výmluvú, abych jim nesahal na jejich a jich poddaných dědictví a držání v tom příměří pro holdy ani pro žádná jiná zášče z naší nebli odpornej strany, však našich holduov, což se mně jich holdovalo, nepostupuje. Také v tom příměří nemám čeledi svej nebo lidí svých půjčeti jinému, jenž by u příměřie nebyl, ani jich v službu jeti odpustiti proti nim. Pakli by kderý služebník muoj odpuštění vzal a ode mne jel, toho mám svrchupsaným panu *Ianovi* z *Lompnicze* ihned druhý den dáti věděti. Také v tom příměří, což by k mej posádce vezeno býti[237], na to nemá nižádnú věcí překáženo býti. A zvláště okolo *Brna* štyry míle na všecky strany silnice aby svobodny byly přede panem *Ianem* nadepsaným tudíž před jejich přede všemi, přede mnú také i přede všemi mými. A lidé obchodní a robotní na roli, v lesi i na jiných obchodních a dělních potřebách, aby přede mnú bezpečni byli všelikterak. Pakli by kdo muoj mimo to na těch silnicích lúpil, škodil aneb mocně vybíjel a z jistinú popaden byl, k tomu aby bylo popraveno, jakož na to záleží. Pakli by se co mimo to příměří v tom přihodilo beze lsti mezi námi, jehož pán Buoh

237 *správně:* býti mělo

nedej, tehdy sme volili s obú stranú ubrmany a oprávce dolepsané, já z svej strany slovutného panoše *Mikssika* z *Vgezda*, purgkrabie na *Mitrowie*, a oni z svej strany slovutného panoše *Iana Dupinka*,[238] v ty časy hajtmana na *Lompniczi*; ta dva toho mocni býti mají ohledati, opraviti i rozkázati, a což nám ti v tom káží, to mámy a slibujem učiniti bez odpory a omluvy všelijaké, kterémužto *wiczeni*[239] ubrmanové a oprávcé svrchupsaní na *Lompniczi* na hrad se sjeti mají a tu vyřieci a k tomu mají obapolně glejt bezbečenství míti přijetí i odjetí bez úrazův životuov a zboží. Také to vymlúvaje, nezdálo-li by se mně tak dlúho v tom příměří tak dlúho státi, tehdy mám to plný týden napřed dáti věděti listem svým otvořitým panu *Ianowy* svrchupsanému na *Lompniczy*. Kteréžto příměří my *Mikssik* z *Vgezda*, *Ian Horky* z *Pawlowicz* slibujem svú dobrú, čistú vírú a křesťanskú beze vší zlé lsti zdržeti a zachovati věrně, křestně a nerušitedlně do času svrchupsaného úplně a docela jako dobří lidé. Toho na svědomí a pro lepší jistotu své sme vlastní pečeti přidávili k tomuto listu, jenž jest psán a dán na *Mitrowie* o Středopostí od narození syna Božího tisíc čtyrysta a v druhém a ve třitcátém létě etc.

Opis AMB, fond A 1/3 – Sbírka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 7329, fol. 360v–361r. Regest: Neumann, A. (ed.): Nové prameny, s. 79, č. 46 (mylně k 27. březnu 1432).

Č. 18

1432 dubna 10., bez místa

Vilém Ebser, hejtman v Pohořelicích, píše Haškovi z Valdštejna, Joštu Hechtovi z Rosic, podkomořímu Markrabství moravského, Artlebovi z Deblína, purkmistrovi a radě města Brna ve věci příměří, které Hašek sjednal s [Janem] Tovačovským a nejmenovaným pánem z Račic: přestože Vilém v té věci dosud nedostal žádný pokyn od markraběte, je připraven toto příměří dodržovat. Pokud by jej markrabě instruoval jinak, dá adresátům vědět.

Edlen herrn unnd füedrer, mein willig diennst zuvor! Alls ir mier schreÿbt, wie herr Hassku vonn meins herrn etc. gnadenn gefertigt seÿ unnd auch von eins friedlichen stannds wegenn mit dem von Thobizaw unnd mit dem von Raczicz, das hab ich vernomen; wisset, das ich noch auff solichs meinung von meins hern etc. gnaden nichts unnderweist bin noch geschafft hatt, darin ir woll verstet, das mier an meines herrn gnaden geschafft swer ist auff annemen soliche fridliche stanndt mit unnsern grossenn veindten. Es ist auch zu bedencken, das sie soliche frid begerenn unnd auffnemen nach der zaitt, auch wen sie von vortaÿl dersehen,

238 *správně:* Dupnika

239 *správně:* vyrčení

das sie denn nicht gedenkhen, waz sie vor geredt habenn, aber das nun meniger mal geschehenn ist, daz ir selber wol wist etc. Awer wie daz ein sache ist, so wil ich ain fridlichen standt halten noch ewern verschreÿbenn auf daz, daz ich mag meins herrn etc. gnad besenden und waz ich dan verrer noch geschafft meins herrenn gnaden gegen in thuen wolt alls gegen feindten, daz wil ich euch vor wissen lassen. Und wie ir di sachen mit ÿn werdt beschliessenn, dass lasset auch wissen, damit wier halden ader gehalten werd waz wir reden. Datum feria V post dominicas Iudica XXXIIO. Wilhalm von Ebs hauptman zw Poherlitz.
Den edl herrn Hassken von Woldstain, Josten Hecht von Rositz, unnderkamer zu Merhern, Artleben von Deblin unnd den ersamen weÿsen burgermaister unnd ratt der statt zw Brunn.

Opis AMB, fond A 1/3 – Sbírka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 7329, fol. 350v.

Č. 19

1432 dubna 30., Brno

Petr z Kravař a Strážnice, Pertolt z Lipé, bratři Václav a Jiřík z Kravař, Zbyněk z Doubravice a Osové, Heník z Valdštejna a Židlochovic, Hynek [Ptáček] z Pirkštejna a Polné a Jan z Meziříčí a Křižanova uzavírají příměří s Janem z Lomnice, zemským hejtmanem Markrabství moravského, s Haškem z Valdštejna, Joštem Hechtem z Rosic, podkomořím, Artlebem z Drahotuš a Deblína, Jimramem z Doubravice, Janem ml. z Lomnice, Janem, proboštem kláštera v Dolních Kounicích, Vilémem Ebserem, hejtmanem v Brně a Pohořelicích, purkmistrem a radou města Brna i s markrabětem [Albrechtem V.], které má trvat od svátku sv. Filipa a Jakuba (1432 května 1.) po dobu dvou týdnů (do 1432 května 14.).

Taková úmluva stala se tu středu u vigilii svatých apoštoluov *Philipa* a *Yakuba* mezi urozenými pány, najprve mezi panem *Petrem* z *Crawarz* a *Ztraznicze*, panem *Perchtoltem* z *Lipe*, panem *Waczlawem* a panem *Girzikem* bratřemi z *Crawars* etc., panem *Zbinkem* z *Dubravicze* a z *Ossowa*, panem *Heinynkem* z *Waldssteyna* a z *Zidlochowicz*, panem *Hinczem* z *Pirgssteyna* a z *Polne* a panem *Ianem* z *Mezerziczie* a z *Krzizianowa* a s jejich služebníky a poddanými z jedné strany a mezi panem *Ianem* z *Lompnicze*, heytmanem Markrabství moravského, panem *Hasskem* z *Waldssteyna*, panem *Iosstem Hechtem* z *Rosycz*, podkomořím Markrabství moravského nadepsaného, panem *Artlebem* z *Drahotussie* a z *Deblina*, panem *Gyrmanem*[240] z *Dubrawicze*, panem

240 *správně asi:* Gymramem *(tvar jména Gyrman je ve staročeském onomastickém materiálu rovněž zastoupen; Jimram z Doubravice se však – pokud známo – takto nikdy nepsal)*

Ianem mladším z *Lompnicze* a duostojným knězem *Ianem*, proboštem *Gemiczkym*[241], panem *Wilimem Ehsarem*[242], hajtmanem v *Brnie* a v *Pohorzieliczych*, purgmistrem a radú města *Brna* i se všemi jich služebníky a poddanými i s markrabinú milostí z druhé strany, tak že sú mocí svú ctné, věrné a křesťanské příměřie umluvili a uložili, a to se má počieti zajtra ten den svatých apoštoluov *Philipa* a *Iakoba*, když slunce z hory vynde, a trvati má od tohoto dne úplně za dvě plné a celé neděle pořád příští a ten den poslední celý až slunce za horu zejde, takovou mierú i tiem všiem během, jakožto příměří jest zapsáno z někderými moravskými pány, slibujíce sobě obapolně ústy i ruce v ruku společně dávajíce to příměřie ctně, řádně i nerušitedlně zdržeti a zachovati beze vší zlé lsti do času svrchupsaného. A tomu na svědomí já *Sbiniek* z *Dubrawicze* a z *Ossowa* svú sem vlastní pečet přitiskl k tomuto listu, jenž jest dán v *Brnie* tu středu u vigilii *Philipii* et *Iacobii* apostolorum anno etc. XXXII°.

Opis AMB, fond A 1/3 – Sbírka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 7329, fol. 349r.

Č. 20

1432 dubna 30., Letovice

Bratři Beneš a Vaněk z Boskovic a Černé Hory uzavírají příměří s Janem z Lomnice, zemským hejtmanem Markrabství moravského, s Joštem Hechtem, podkomořím, Artlebem z Drahotuš a Deblína, Janem ml. z Lomnice, Vilémem Ebserem, hejtmanem v Brně a Pohořelicích, purkmistrem a radou města Brna, které má trvat po dobu tří týdnů od minulého svátku sv. Jiří (od 1432 dubna 23. do 1432 května 13.). Do příměří je pojat také markrabě [Albrecht V.].

My *Beness* a *Waniek*, bratřie vlastní z *Bozkowicz* a *Czrne Hori*, vyznáváme tiemto listem obecně přede všemi, ktož jej uzřie neb čtúce slyšeti budú, že jsme vstúpili a mocí tohoto listu vstupujem v pravé křesťanské a spravedlivé příměřie se všemi našimi zámky i se všemi našimi služebníky a s lidmi poddanými, duchovními i světskými, chudými i bohatými, kteréhoškoli řádu, s urozenými pány panem *Ianem* z *Lompnicze*, hajtmanem Markrabstvie moravského, a panem *Hasskem* z *Walssteina*, s *Iosstem Hechtem*, podkomořiem Markrabstvie moravského, s *Artlebem* z *Drahotussie* a z *Deblina*, s *Ianem* mladším z *Lompnicze*, s *Wilemem Ebsarem*, hajtmanem *brnyenskym* a *pohorzieliczkim* a s opatrnými mužmi burgmistrem a radú města *Brna* i jejich se všemi zámky, posátkami i se všemi jejich služebníky a s lidmi poddanými duchovními i světskými, chudými i bohatými kteréhoškoli řádu, kteréžto příměřie trvati jmá od nynějšieho svatého *Gyrzie* již minulého úplně za tři neděle před se

241 *správně:* Cuniczkym *nebo* Kuniczkym

242 *správně:* Ebsarem

zběhlé a ten den poslední celý, až slunce zajde, takúto výmluvú, abychom jim v nižádné mieře nesahali na jejich lidi ani na jejich dědictví a držánie v tom příměřie, pro holdy ani pro žádná záščie své neboli odporné strany, však svých holduov, což jich nám holdovalo, v tom neopúščujíce. Také v tom příměřie nemáme čeledi našie neboli lidí našich, kterýchž sme kolivěk v držánie, pójčěti jinému, jenž by v tom příměřie nebyl, ani jich v službu odpustiti jeti ani sláti protiv nim. Pakli by který služebník náš odpuščení vzal a od kterého od nás odjel, to máme inhed na zajtřie po odjetí beze lsti do *Brna* pánóm svrchupsaným listem dáti věděti. Také v tom příměřie silnice před námi svobodny býti jmají a na nich překážeti ani škoditi nikterakš nemáme ani svým toho dopúščeti. A lidé obchodní a robotní aby na silnicích i na roli, v lesiech, u viniciech i na jiných obchodních a dělných potřebách před námi i před našimi bezpečni byli všelikterak. Pakli bychom přesto na silnicích lúpili a škodili anebo nočně vybíjeli nebo kto z našich a s jistinú popaden byl, aby k němu popraveno bylo, jako na to záležie. A zvlášče v tom nemáme na markrabinu milost zde v moravskej zemi ani rakúskej ani na jeho zámky ani na jeho zbožie ani služebníky a poddané sahati ani táhnúti nebo jim škoditi v nižádné mieře. Také nemáme v tom příměřie nižádných nových posádek dělati ani v tej mieře osazovati. Pakli by se v tom příměřie přihodilo beze lsti co mezi námi, jehož Buoh nedaj, to máme strana straně odčiniti a opraviti vedle rozkázánie urozených pánóv pana *Iana* z *Bozkowicz* a z *Luki* a pana *Gymrama* z *Dubrawicze*, a to sě státi má vyrčení jich v *Brnie* pod bezpečným glejtem, ktož by glejtu potřeboval. Kteréžto příměřie my svrchupsaní slibujem svú dobrú, čistú a křesťanskú vierú beze vší zlé lsti sami za sě, za všechny své služebníky a poddané zdržati a zachovati věrně a křesťansky a nerušitedlně do času svrchupsaného úplně a docela jako dobří lidé. A k tomu všemu na svědomie a pro lepší jistotu své jsme pečeti vlastní, k nimžto sě přiznáváme, kázali přidáviti k tomuto listu. Jenž jest dán a psán na *Lethowiczich* v středu před svatým *Philippem* a *Iakubem* léta od narozenie syna Božieho tisíc čtyřista a třidcátého druhého.

Orig. pap. 30 × 21 cm, kruhové pečeti vydavatelů pod papírovým krytem (1. ø 25 mm; v pečetním poli gotický štít, erbovní znamení nelze rozeznat, nad štítem kolčí přilba a klenot – dva věníky(?); legenda: [--]nes[---]·// z·bozkow *– 2. ø 25 mm; v pečetním poli gotický štít se sedmizubým hřebenem, nad štítem kolčí přilba a klenot – dva věníky; legenda:* + s [-]ankonis · d' · b[--]co[---]z[243]*) přitištěny pod textem, AMB, fond A 1/1 – Sbírka listin, mandátů a listů, inv. č. 267 (stará sign. 300). Viz obr. 6.*
Regest: Neumann, A. (ed.): Nové prameny, s. 80, č. 48.

243 Týž pečetní typ jako v č. 22, pečeť č. 6.

Č. 21

1432 září 25., Židlochovice

Bohuš z Honětic, purkrabí na Židlochovicích, Linhart z Žatčan a další členové posádky na Židlochovicích se jménem svého pána Heníka z Valdštejna a z Židlochovic zavazují, že nebudou bránit brněnským měšťanům ve vinobraní v židlochovických horách, v dovozu vína do Brna a v odvedení vinného desátku na Špilberk.

My *Bohussie* z *Honieticz*, purkrabie na *Zidlochowiczich*, *Linhart* z *Zatczan* a jiní starší tovařišie na *Zidlochowiczich*, vyznávámy tiemto listem obecně přede všemi, že jsme slíbili a slibujem tiemto listem miesto urozeného pána *Henika* z *Waldstaina* a s *Zidlochowicz*, pána našeho, že opatrným pánóm burgmistrovi a radě a jiným v *Brnnye* a k nim příslušejícím na vinobraní v horách *zidlochowskich* překážeti nemámy, ale je v tom fedrovati a zbraňovati beze lsti podle své moci, aby svá vína i ten desátek k *Spilberku* odvésti mohli. A to zdržeti slibujem svú dobrú vierú. A na svědomie tomu přidávili smy své vlastní pečeti k tomuto listu, jenž jest dán na *Zidlochowiczich* ve čtvrtek před svatým *Waczlawem* od narozenie syna Božieho tisíc čtyřista třidcátého druhého léta.

Orig. pap. 22 × 15 cm, setřelé fragmenty kruhových pečetí vydavatelů z přírodního vosku (1. ø 27 mm – 2. ø 27 mm) přitištěné pod textem, AMB, fond A 1/1 – Sbírka listin, mandátů a listů, inv. č. 269 (stará sign. 302). Viz obr. 7.
Regest: Neumann, A. (ed.): Nové prameny, s. 80, č. 49; Beneš, F. – Beránek, K. (edd.): Soupis česky psaných listin, I/1/1, s. 179, č. 699.

Č. 22

1433 srpna 2., Brno

Petr z Kravař a Strážnice, Pertolt z Lipé, nejvyšší maršálek Království českého, bratři Václav a Jiřík z Kravař, bratři Beneš a Vaněk z Boskovic, Heník z Valdštejna a Židlochovic, bratři Zbyněk a Smil z Doubravice, Hynek Ptáček z Pirkštejna a Polné, Jan z Křižanova a Smil z Moravan uzavírají příměří s rakouským vévodou a moravským markrabětem Albrechtem V., se všemi pány, rytíři, panoši a městy na Moravě i v Rakousech, s městy České Budějovice a Uherské Hradiště a s Petrem Romanem z Vítovic, hejtmanem v Uherském Hradišti. Příměří má trvat do nejbližšího svátku sv. Martina (1433 listopadu 11.) a během něj má být na svátek Narození P. Marie (1433 září 8.) uspořádán zemský sněm v Brně, k němuž má Albrecht vystavit husitské straně glejty.

Ve jméno Boží amen. My *Petr* z *Crawarz* a z *Straznicze*, *Pertolt* z *Lippe*, najvyšší maršálek Královstvie českého, *Waczlaw* a *Gyrzik*, bratřie z *Crawarz*, *Beness* a *Waniek*, bratřie z *Bozcowicz*, *Hennik* z *Waldsteina* a z *Zidlochowicz*, *Sbyniek* a *Smil*, bratřie

z *Dubrawicze*, *Hincze Ptaczek* z *Pirksteina* a z *Polne*, *Ian* z *Krzizanowa* a *Smil* z *Morawan* vyznáváme tiemto listem obecně přede všemi, ktož jej uzřie nebo čtúc slyšeti budú, že znamenavše mnohé a těžké nesnázi i nesvornosti, hubení, pálení i bezpráviе vzniklá v zemi Margrabstvie moravského toho z přirozenej lítosči želejíce a všie pečlivostí o to myslíce a usilujíce, zda bychom to mohli z Boží pomoci v lepší uvésti k Božie chvále a k obecnému dobrému, i vstúpili sme a mocí tohoto listu vstupujem všichni společně, svobodně a dobrovolně v pravé, věrné a křesťanské příměřie do svatého *Martina* najprve příščieho i ten den celý až do západu slunce s jasným a osvieceným kniežetem knězem *Albrechtem*, vévodú rakúským a margrabí moravským, s duostojnými, s urozenými, statečnými, slovutnými a opatrnými pány, rytieři, panošemi i městy jeho v obú zemích moravskú a rakúskú i se všemi jejich zámky, hrady, tvrzemi i městy i služebníky, s lidmi jejich se všemi poddanými, duchovními i světskými, bohatými i chudými, i zejména s jeho městem s *Czeskymi Budigiowiczi* a s slovutným *Petrem Romanem* z *Witowicz*, haupmanem na *Hradisczi*, s purgmistrem a s konšely i se vší obcí odtudž z *Hradiscze* takovú mierú, že my ani naši služebníci i poddanie v tom času protiv svrchupsanému knězi *Albrechtowi* etc. i proti jeho milosti všem poddaným, jakož sě svrchu píše, nic činiti nemáme aniž chceme, buďto pálením, braním ani jiným kterým saháním nižádným obyčejem pod naší vierú beze všie zlé lsti, holdóv neopúščejíc, než milostivě a dobrotivě s chudými lidmi o ně nakládajíc na ten čas, když mají bráni býti, a zvlášče abychom žádných nových posádek protiv již menovanému knězi *Albrechtowi* etc. a jeho milosti poddaným v tom příměřie nedělali, neosazovali ani sě v které uvazovali. Také nemáme v tom příměřie služebníkóv a lidí svých pojžčívati jinému, jenž v příměřie nenie, na škodu svrchupsanému knězi *Albrechtowi* etc. i jeho milosti poddaným. Pakli by který služebník náš v tom příměřie od nás odpuščenie vzal, to máme hned dáti věděti strana straně do města *Brna* listem svým otevřeným. Také pro uvarovánie nynější i budúcí drahoty a zpuščenie země tejto chcme a k tomu svolujem, aby všichny silnice od staradávna obyčejné z jiných zemí i v tejto zemi byly otevřeny a svobodny tiem všem, ktož s námi v tomto příměřie stojí před námi i před našimi služebníky i lidmi poddanými tak, aby kupci a obchodníci bez přiekazy všelikteraké své kúpě mohli jednati a vésti i všelikterací robotní lidé aby před námi svá diela i před našimi bez přiekazy dělati mohli. Pakli by kto mimo to z našich lúpil a nebo nočně vybíjel, na takové neb na takého máme sobě pomoci a na ně sáhnúti tak, aby k nim popraveno bylo k hrdlu i k zbožie, jakožto na škódci a na lúpežníka záleží. A jestliže by kto z nás neb z našich lúpež na svój hrad neb na svój zámek přijímal aneb takového lúpežníka choval neb přechovával a fedroval, nad takovým má túž pokutú pomščeno býti. Item mýta v těchto válkách zamýšlená bezprávně aby nebyla a kteráž jsú bezprávná, aby nechána byla. Také znamenavše rozličnost falešných mincí, pro niž země moravská velmi hyne, i chcme, aby žádný žádnej mince nedělal ani koval kromě spravedlivej mince, jakož od staradávna uložena jest od kniežat tejto země, a ta aby také opravena byla, jakož za staradávna byla.

Pakli by z nás minci koval kto, protiv tomu neb takovým máme i chcme vší naší mocí sě postaviti k jeho hrdlu i k zbožie hlediece jako k falešníku mince a k škódci země tejto a obecného dobrého. Item vězňové s obú stranú mezi námi mají rok mieti do toho příměřie beze všeho šacovánie. Pakli by kto svým vězňóm věřiti nechtěl, ten je na hodné a na podobné rukojmie vydati má do času svrchupsaného pod základem podobným, jakož na každého záleží. Item jestliže by kto z nás v tomto příměřie anebo z našich který hrad, tvrz nebo město komu ztekl anebo úkladně dobyl těm, ktož jsú s námi v příměřie, tehdy inhed bez meškánie všichni společně vzhóru býti máme protiv takovým úkladníkóm. Item znamenavše, že pro nečasté sjezdy a sněmy panské tato země velmi hyne a v neřády vnikuje, máme i chcem obecný valný sněm a sjezd mieti v tomto příměřie na den Narozenie Matky Boží nynie najprve příščí v městě *Brnie* všech pánóv, rytieřóv, zeman i měst tohoto Markrabstvie moravského pro upokojenie země tejto počatého dobrého neopúščujíce. A k tomu svrchupsaný kněz *Albrecht*, margrabina milost etc., nám i tiem všem, ktož k tomu sněmu pojedú s strany naší, má zjednati a dáti klejt bezpečný sám jeho milost před sebú i před vší jeho mocí. Pakli by jeho milost v tom příměřie s Čechy rokoval a ješče věc lepší s nimi uhodil, abychom také při tom ostaveni byli. Item znamenitě jest přidáno, že všichni páni, rytieři, panoše, kteřížto v tomto zápisu nejsú menováni a popsáni a kteříž k tomu našemu příměří budú chtieti a k nám přistupovati, ti všichni ve všechny kusy v tomto listu hlavniem vložené a sepsané mají podniknúti a podstúpiti a listy svými i pečetmi visutými jich potvrditi ve dvú nedělí od dánie listu tohoto a k hlavniemu příměřnému listu položiti v *Brnie* na rathauze ku pokutám v tomto listu položeným sě zavazujíce. A ti všichni, ktož takové listy přiznávající dadie, mají toho příměřie tak úplně požíti, jako my, ktož sme v tomto příměřie zapsáni. Kterézto příměřie slibujem naší dobrú čistú vierú ctně, věrně a křesťansky zdržeti ve všech kusech beze vší lsti tak, jakož sě svrchu píše. Pakli by sě co beze lsti v tom příměřie přihodilo, jehož Buoh nedaj, to máme i slibujem sami opraviti. Byl-li by kto jat, toho máme inhed bez řeči propustiti. Pakli by bylo komu co vzato, to aby bylo zasě úplně navráceno bez všeho zmatku. Tomu na potvrzenie a pro lepší jistost své sme vlastní pečeti dobrovolně a s našim vědomím přivěsili k tomuto listu. Jenž dán v *Brnye* v tu neděli po svatém *Petru* v okovách léta od narozenie Syna Božieho tisíc čtyřista třidcátého třetieho.

Orig. perg. 51 × 28,5 – 5,5 cm; kruhové pečeti Petra z Kravař a Pertolta z Lipé z červeného vosku v pečetních miskách z přírodního vosku (1. ø 32 mm; v pečetním poli pozdně gotický štít se zavinutou střelou, nad štítem kolčí přilba s přikryvadly a klenot – orličí křídlo; legenda: · sigillvm · petri // · de · crawar *– 2. ø 36 mm; v pečetním poli gotický štít se zkříženými ostrvemi, nad štítem kolčí přilba s přikryvadly a klenot – kapr a kyta; legenda:* pertoldus **:** d' **:** lippa mrscacus regni bœi' s **:***) a ostatních deseti vydavatelů z černého vosku v pečetních miskách z přírodního vosku (3. ø 24 mm; v pečetním poli pozdně gotický štít se zavinutou střelou; legenda:* + s · wenceslai de ·⁝· crawar ·⁝· *– 4. ø 25 mm;*

v pečetním poli pozdně gotický štít se zavinutou střelou; legenda: +++ s + gyrzik ++ z ++ crawarz *– 5. ø 23 mm; v pečetním poli pozdně gotický štít se sedmizubým hřebenem; legenda:* + beness **:** z **:** bozcowicz[244] *– 6. ø 25 mm; v pečetním poli gotický štít se sedmizubým hřebenem, zasahující do legendy, nad štítem přilba s přikryvadly a klenot – dva věníky; legenda:* + s · wankonis · d' bozcowicz[245] *– 7. ø 26 mm; v pečetním poli pozdně gotický štít se lvicí; legenda:* + s **:** henik **:** d' **:** waldstein *– 8. ø 23 mm; v pečetním poli pozdně gotický štít se zavinutou střelou; legenda:* + *s* · sbynko · de · dubrawycz *– 9. ø 25 mm; v pečetním poli pozdně gotický štít se zavinutou střelou; legenda:* + smil · z · dubrawicze *– 10. ø 26 mm; v pečetním poli gotický štít se zkříženými ostrvemi, nad štítem kolčí přilba s přikryvadly a klenot – kapr a kyta; legenda:* s · hincze · z pir // knssteyna + *– 11. ø 26 mm; v pečetním poli gotický štít s křídlem, nad štítem kolčí přilba s přikryvadly a klenot – křídlo; legenda:* s ian z m // ezirzyecze *– 12. ø 19 mm; v pečetním poli pozdně gotický štít s pětilistou růží; legenda:* s smylonis de moravan*) přivěšeny na pergamenových proužcích; Haus-, Hof- und Staatsarchiv Wien, fond Allgemeine Urkundenreihe, sub dato. Viz obr. 8. Regest: Lichnowsky, Geschichte des Hauses Habsburg, V, s. CCLXXXIV, č. 3241.*

Č. 23

1433 srpna 2., Sádek

Zdeněk z Valdštejna seděním na Sádku přistupuje k příměří, které uzavřel Petr z Kravař a Strážnice a další páni s vévodou rakouským a markrabětem moravským Albrechtem V. do nejbližšího svátku sv. Martina (1433 listopadu 11.), podle znění listu hlavního (č. 22).

Já *Zdeniek* z *Walsteyna*, seděním na *Sadku*, vyznávám tímto listem obecně všem, ktož jej uzřie neb čtúc slyšeti budú, tak jakož urození páni, pan *Petr* z *Crawarz* a z *Straznicze*, pan *Pertuolt* z *Lippe*, pan *Waczlaw* z *Crawarz*, pan *Beness* z *Bozkowicz*, s jinými pány přieměřie udělali s přejasným a s osvieceným kniežetem, knězem *Albrechtem*, kniežetem rakúským a Margrabí moravským, až do svatého *Martina* nynie příštího, k tomu přieměřie já dřéve psaný *Zdeniek* přistúpil sem i mocí tohoto listu přistupuji a ve všecky kusy v jich listu hlavniem uložené a sepsané podnikuji a podstupuji slibuje pode čstí a pod vierú sám za sě, za všecky své služebníky i lidi poddané ty všecky kusy podle pánú svrchupsaných toho času a ctně a řádně, věrně a křesťansky zdržeti a v celosti zachovati slovo od slova ve všech kusiech a artikulech, jakož v listu hlavním stojí, nic nevymieňuje jako dobrý člověk. A toho na svědomí a pro lepší jistotu svú sem vlastní pečet dobrovolně k tomuto listu přivěsil, k nie sě přiznávám. Jenž jest dán i psán na *Sadku* léta narození syna Božího čisíc čtyřista třidcátého třetího léta tu neděli po svatém *Petrze* [v] okovách etc.

244 Jedná se o jiný pečetní typář, než jaký Beneš z Boskovic užil roku 1432 (č. 20, pečeť č. 1).

245 Týž pečetní typ jako v č. 20, pečeť č. 2.

Orig. perg. 32 × 10 – 3,5 cm, kruhová pečeť vydavatele z černého vosku v pečetní misce z přírodního vosku (ø 26 mm; v pečetním poli gotický štít se lvicí; legenda: + s · zdenkonis de · waltsteyn*) přivěšena na perg. proužku, AMB, fond A 1/1 – Sbírka listin, mandátů a listů, inv. č. 273 (stará sign. 306). Viz obr. 9.*
Regest: Neumann, A. (ed.): Nové prameny, s. 80, č. 50; Beneš, F. – Beránek, K. (edd.): Soupis česky psaných listin, I/1/1, s. 187, č. 732.

Č. 24

1433 srpna 6., Vídeň

Albrecht V., vévoda rakouský a markrabě moravský, píše svým straníkům Janovi z Lomnice, zemskému hejtmanovi Markrabství moravského, Joštu Hechtovi z Rosic, podkomořímu, Haškovi z Valdštejna, Artlebovi z Drahotuš, Jimramovi z Doubravice, Janovi z Boskovic, Kunovi z Kunštátu, Jiříkovi z Holštejna, Heraltovi z Kunštátu, Petru Romanovi z Vítovic, purkmistru a radě města Brna i Uherského Hradiště ohledně prodloužení příměří, které má Albrecht uzavřeno s některými moravskými pány. Toto příměří mělo platit do nejbližší neděle (9. srpna), adresáti listu je však prodloužili o osm dní a požádali Albrechta o udělení souhlasu. Albrecht tímto uděluje svůj souhlas a obesílá v té věci Viléma Ebsera a další své hejtmany.

Albrecht von Gotes gnaden herczog ze Österreich und markgraf ze Merhern etc. Lieben getrewn! Als ir uns ÿetz habt verschriben, wie ir den frid, so wir mit ettleichen unsern lantlewten zu Merhern uncz auf den nachst kunftigen suntag haben aufgenomen durch des besten willen auf acht tag hinfur verlenget habt und begeret, daz wir unsern willen darczu geben und das unsern haubtlewten verschreiben wellen etc., das haben wir wol vernomen und lassen ew wissen, daz uns solich ewr verlengen wol gevelt. Wir schreiben auch darauf dem Ebs[a]er und andern unsern haubtl[a]ewten und emphelhen in, daz si den frid die zeit also halten. Geben zu Wienn an Phincztag sant Sixts tag anno etc. tricesimo tercio.
D(ominus) dux in (con)s(ilio)
Na rubu: Unsern lieben getrewn Jann von Lompnicz, unserm haubtman, Josten dem Hechten von Rossicz, unserm underkamr[a]er ze M[a]erhern, H[a]essken von Waldstain, Artleben von Drahotuss, Gymramen von Dubrawitz, Jann von Bozkowicz, Cuna von der Cunstat, Girziken von Holnstain, Erharten von der Cunstat, Petern Roman von Withowicz, dem Burgermaister und dem rat zu Brunn und den vom Redisch etc.

Orig. pap. 30 × 22,5 cm, na rubu stopy přitištěné uzavírací pečeti vydavatele z červeného vosku (ø 37 mm); AMB, fond A 1/1 – Sbírka listin, mandátů a listů, inv. č. 274 (stará sign. 307). Viz obr. 10.
Regest: Neumann, A. (ed.): Nové prameny, s. 80–81, č. 51.

PŘÍLOHA 2 – TABULKA

Poznámka: V tabulce jsou přehledně rozepsány v této studii vydané a analyzované příměřné listy, přiznávací listy k příměří, dohody o bezpečném vinobraní a ojedinělá dohoda o vedení rytířské války, ale také tři deperditní dohody o příměří, zmíněné v jedné listině a ve dvou listech. Samotné listy zde rozepsány nejsou, protože tyto písemnosti nemají smluvní charakter, a tedy se vymykají struktuře tabulky. V jednotlivých sloupcích jsou postupně uváděna data jednotlivých dohod, skladba husitské a Albrechtovy strany (včetně případných ručitelů a spolupečetitelů, ale též dalších osob pojatých do příměří, které nebyly smluvními stranami), dále jména ubrmanů a stručné shrnutí obsahu dohody v bodech.

DATUM (číslo v edici v příloze 1)	ÚČASTNÍCI Z HUSITSKÉ STRANY (případně ručitelé)	ÚČASTNÍCI Z ALBRECHTOVY STRANY	UBRMANI	OBSAH
1427-05-07, Bučovice (1)	**Čeněk z Bludova a Bučovic**	**Jan z Lomnice, zemský hejtman**; **Město Brno**	—	**Příměří** do svatodušních svátků (1427-06-08)
1428-10-11, Mor. Krumlov (2)	**Diviš z Přehořova, hejtman na Mor. Krumlově**	**Město Brno**	—	Závazek do Vánoc (1428-12-25) vést rytířskou válku a nebránit poddaným v práci na poli a vinici
1429-09-23, Ivančice (3)	**Diviš z Přehořova, hejtman na Mor. Krumlově a v Ivančicích** jménem svým a násl. osob: **Jan z Kunštátu řeč. Suchý Čert; Jan st. ze Sobětic, hejtman v Třebíči**	**Město Brno**	Václav z Kukvic seděním v Knínicích; Ondřej, purkrabí na Templštejně	Závazek do svátku sv. Martina (1429-11-11) nezabraňovat Brňanům ve vinobraní a v dovozu vína do Brna
Před 1429-10-27 (deperditum – viz č. 4)	***Jan z Pernštejna***	***Jan st. z Lomnice, zem. hejtman***; ***Jošt Hecht z Rosic, podkomoří***; ***Jan ml. z Lomnice***; ***Město Brno***		***Příměří***
1429-10-27, Pernštejn (4)	**Jan z Pernštejna** jménem svého služebníka: **Mikuláš Člupek seděním na Košíkově**	**Jan st. z Lomnice, zem. hejtman**; **Jošt Hecht z Rosic, podkomoří**; **Jan ml. z Lomnice**; **Město Brno**	(uvedeni v hlavním listu – deperditum)	**Přistoupení** Mikuláše Člupka **k příměří** mezi Janem z Pernštejna a uvedenými osobami (podle přísl. hlavního listu – deperditum)
Před 1430-03-21 (deperditum – viz č. 5)	***Jan z Kravař a Jičína***; ***Jan z Cimburka a Tovačova***; bratři ***Václav*** a ***Jiřík z Kravař a Strážnice***; ***Ctibor z Cimburka a Křídla***; [bratři] ***Beneš*** a ***Vaněk z Boskovic a Letovic***; ***Jan z Pernštejna***; ***Lacek ze Šternberka a Lukova***; ***Pavel*** a ***Heralt ze Sovince***; bratři ***Zbyněk*** a ***Oldřich z Doubravice***; ***[Dobeslav] Puchala z Węgier***; ***Smil z Moravan***; ***Hynčík z Hoštejna***; ***Rudolf z Becze***	***Jan st. z Lomnice, zem. hejtman***; ***Vilém Zajíc z Hazmburku***; ***Hašek z Valdštejna***; ***Jošt Hecht z Rosic***; ***Vilém Waldner, hejtman na Špilberku*** také jménem: ***krále Zikmunda*** a ***markraběte Albrechta*** včetně jejich posádek, hejtmanů, služebníků a poddaných, duchovních i světských	*Menhart z Hradce; Zbyněk z Doubravice; Jošt Hecht z Rosic; Jimram z Doubravice*	***Příměří*** *od čtvrtka ve středopostí (1430-03-23) až do uplynutí dvou týdnů po svátku sv. Jiří (1430-05-06)* *– závazek zajistit bezpečnost na cestách* *– zachování holdů*

DATUM (číslo v edici v příloze 1)	ÚČASTNÍCI Z HUSITSKÉ STRANY (případně ručitelé)	ÚČASTNÍCI Z ALBRECHTOVY STRANY	UBRMANI	OBSAH
1430-09-14, Osová (6)	**Vilém z Pernštejna**; **Václav z Kravař**; **Jan z Pernštejna**; bratři **Zbyněk** a **Oldřich z Doubravice**; **Jan Žibřid z Pernštejna**; **Jan z Meziříčí a Křižanova**; **Jan Morava z Kralic**; **Mikuláš z Člupku seděním na Košíkově**	**Jan st. z Lomnice, zem. hejtman**; **Jošt Hecht z Rosic, podkomoří**; **Vilém Waldner, hejtman na Špilberku**; **Jan ml. z Lomnice**; **Jan, probošt [dolno-]kounický**; **Město Brno**	Artleb z Drahotuš a z Deblína; Jimram z Doubravice	**Příměří** do svátku sv. Martina (1430-11-11) s týdenní výpovědí – závazek zajistit bezpečnost kupců na cestách – zabránit poddaným vstoupit do služeb osoby, která není v příměří s protistranou – zachování holdů
1430-09-15, Mor. Krumlov (7)	**Diviš z Přehořova, hejtman na Mor. Krumlově a v Ivančicích**	**Jan z Lomnice, zem. hejtman**; **Jošt Hecht z Rosic, podkomoří**; **Vilém Waldner, hejtman na Špilberku**; **Jan ml. z Lomnice**; **Jan, probošt [dolno-]kounický**; **Město Brno**	za husitskou stranu: Bohuněk z Miroslavi; Václav z Kukvic; za Albrechtovu stranu: Artleb z Drahotuš; Jan z Popůvek a Žabovřesk	**Příměří** do svátku sv. Štěpána (1430-12-26) se 4týdenní výpovědí – závazek nebrat dobytek, nezajímat a „nešacovat" poddané protistrany s výjimkou výběru holdů – zajistit bezpečnost kupců na cestách – nerušit rolníky a vinaře při polních pracích a vinobraní – zabránit poddaným ve vstupu do služeb osoby, která není v příměří s protistranou
1430-09-22, Třebíč (8)	**Jan Chabrovec, hejtman v Třebíči** také jménem duchovních i všech světských služebníků **v Třebíči** i **Měříně**	**Jan z Lomnice, zem. hejtman**; **Jošt Hecht z Rosic, podkomoří**; **Vilém Waldner, hejtman na Špilberku**; **Jan ml. z Lomnice**; **Jan, probošt [dolno-]kounický**; **Město Brno**	za husitskou stranu: Bohuněk z Miroslavi; Václav z Kukvic; za Albrechtovu stranu: Artleb z Drahotuš a z Deblína; Jan z Popůvek a Žabovřesk	**Příměří** do svátku sv. Štěpána (1430-12-26) se 4týdenní výpovědí – závazek nebrat dobytek, nezajímat a „nešacovat" poddané protistrany s výjimkou výběru holdů – zajistit bezpečnost kupců na cestách – nerušit rolníky a vinaře při polních pracích a vinobraní – zabránit poddaným vstoupit do služeb osoby, která není v příměří s protistranou
1430-09-29, Mor. Krumlov (9)	**Diviš z Přehořova, hejtman na Mor. Krumlově a v Ivančicích**, spolu s: **Janem Chabrovcem, hejtmanem v Třebíči**	**páni [Albrechtovy strany]**; **Město Brno**	–	**Závazek dodržovat** nedávno dohodnuté **příměří** podle příslušných hlavních listů (č. 7 a 8)

DATUM (číslo v edici v příloze 1)	ÚČASTNÍCI Z HUSITSKÉ STRANY (případně ručitelé)	ÚČASTNÍCI Z ALBRECHTOVY STRANY	UBRMANI	OBSAH
1430-11-17, Letovice (10)	bratři **Beneš** a **Vaněk z Boskovic seděním na Letovicích a Černé Hoře**	**Jan z Lomnice, zem. hejtman**; **Jošt Hecht z Rosic, podkomoří**; **Jan ml. z Lomnice**; **Město Brno**; zahrnut také: **Jan, probošt [dolno-] kounický**	Artleb z Drahotuš a Deblína; Jimram z Doubravice	**Příměří** do svátku sv. Jiří (1431-04-23) s 2týdenní výpovědí – zachování holdů
1431-02-23, Doubravice (11)	**Heralt ze Sovince a Doubravice** Ručitel: **Petr z Konice seděním na Modřicích**	**Jan z Lomnice, zem. hejtman**; **Jošt [Hecht] z Rosic, podkomoří**; **Hašek z Valdštejna**; **Jan ml. z Lomnice**; **Vilém Waldner, hejtman na Špilberku**; **Město Brno**	Artleb z Drahotuš a Deblína; Jimram z Doubravice	**Příměří** do provodní neděle (1431-04-08) – zajistit bezpečnost kupců na cestách – nesahat na majetky a poddané protistrany s výjimkou výběru holdů
1431-10-01, Ivančice (12)	**Diviš z Přehořova, hejtman v Ivančicích**	**Jan z Lomnice, zem. hejtman**; **Jošt [Hecht] z Rosic, podkomoří**; **Vilém Waldner, hejtman na Špilberku**; **Jan ml. z Lomnice**; **Město Brno**	(v případě narušení příměří má každá strana jmenovat dva ubrmany)	**Příměří** do svátku sv. Martina (1431-11-11) – závazek nebrat dobytek, nezajímat a „nešacovat" poddané protistrany s výjimkou výběru holdů – závazek zajistit bezpečnost kupců na cestách – nerušit rolníky a vinaře při polních pracích a vinobraní – zabránit poddaným vstoupit do služeb osoby, která není v příměří s protistranou
1431-10-02, Židlochovice (13)	**Heník z Valdštejna a z Židlochovic**	**Město Brno**	–	Závazek po dobu čtyř týdnů nezabraňovat Brňanům ve vinobraní a v dovozu vína do Brna, v případě potřeby jim poskytnout ozbrojený doprovod a umožnit markraběcím úředníkům výběr vinného desátku
1431-10-05, Kurdějov (14)	**Petr z Kravař a Strážnice**; **Pertolt z Lipé, nejvyšší maršálek**; **Václav z Kravař**; **Jiřík z Kravař**; **Hynek [Ptáček] z Pirkštejna**; **Zbyněk z Doubravice**; **Heník z Valdštejna a Židlochovic**; **Kuna z Kunštátu a Boskovic**	**Jan z Lomnice, zem. hejtman**; **Jošt Hecht z Rosic, podkomoří**; **Hašek z Valdštejna**; **Jan ml. z Lomnice**; **Město Brno**	(v případě narušení příměří má každá strana jmenovat dva ubrmany)	**Příměří** do svátku sv. Martina (1431-11-11) s týdenní výpovědí – závazek zajistit bezpečnost kupců na cestách – nerušit rolníky při polních pracích – zabránit poddaným vstoupit do služeb osoby, která není v příměří s protistranou – zachování holdů

DATUM (číslo v edici v příloze 1)	ÚČASTNÍCI Z HUSITSKÉ STRANY (případně ručitelé)	ÚČASTNÍCI Z ALBRECHTOVY STRANY	UBRMANI	OBSAH
1432-03-29, Doubravice (16)	**Heralt ze Sovince a Doubravice**	**Hašek z Valdštejna**; **Jošt [Hecht] z Rosic, podkomoří**; **Město Brno**; přibráni také: **Jan z Lomnice, zem. hejtman**; **probošt kl. v Dolních Kounicích**	(v případě narušení příměří má každá strana jmenovat dva ubrmany)	**Příměří** do Svatodušních svátků (1432-06-08) – závazek zajistit bezpečnost kupců na cestách – nerušit rolníky při polních pracích a na cestách – zabránit poddaným vstoupit do služeb osoby, která není v příměří s protistranou – zachování holdů
1432-03-30, Mitrov (17)	**Hynek z Ronova a Mitrova** Patrně ručitelé: **Mikšík z Újezda**; **Jan Horký z Pavlovic**	**Jan z Lomnice, zem. hejtman**; **Jošt Hecht z Rosic, podkomoří**; **Jan ml. z Lomnice**; **Město Brno**	Mikšík z Újezda, purkrabí na Mitrově; Jan Dupník, hejtman na Lomnici	**Příměří** od středopostí (1432-03-30) do Svatodušních svátků (1432-06-08) s týdenní výpovědí – závazek zajistit bezpečnost kupců na cestách čtyři míle kolem Brna – zajistit nerušené zásobování Hynkovy posádky – nerušit rolníky při polních pracích a na cestách – zabránit poddaným vstoupit do služeb osoby, která není v příměří s protistranou – zachování holdů
před 1432-04-10 *(deperditum – viz č. 18)*	***Jan Tovačovský z Cimburka; N z Račic***	***Hašek z Valdštejna***		***Příměří***
1432-04-30, Brno (19)	**Petr z Kravař a Strážnice**; **Pertolt z Lipé**; bratři **Václav** a **Jiřík z Kravař**; **Zbyněk z Doubravice a Osové**; **Heník z Valdštejna a Židlochovic**; **Hynek [Ptáček] z Pirkštejna a Polné**; **Jan z Meziříčí a Křižanova**	**Jan z Lomnice, zem. hejtman**; **Hašek z Valdštejna**; **Jošt Hecht z Rosic, podkomoří**; **Artleb z Drahotuš a Deblína**; **Jimram z Doubravice**; **Jan ml. z Lomnice**; **Jan, probošt [dolno-]kounický**; **Vilém Ebser, hejtman v Brně a Pohořelicích**; **Město Brno**; **vévoda a markrabě Albrecht V.**	–	**Příměří** od svátku sv. Filipa a Jakuba (1432-05-01) po dobu dvou týdnů stejným způsobem, jakým bylo uzavřeno příměří s některými pány (č. 20?)

DATUM (číslo v edici v příloze 1)	ÚČASTNÍCI Z HUSITSKÉ STRANY (případně ručitelé)	ÚČASTNÍCI Z ALBRECHTOVY STRANY	UBRMANI	OBSAH
1432-04-30, Letovice (20)	bratři **Beneš** a **Vaněk z Boskovic a Černé Hory**	**Jan z Lomnice, zem. hejtman**; **Hašek z Valdštejna**; **Jošt Hecht [z Rosic], podkomoří**; **Artleb z Drahotuš a Deblína**; **Jan ml. z Lomnice**; **Vilém Ebser, hejtman v Brně a Pohořelicích**; **Město Brno**; zahrnut též **vévoda a markrabě Albrecht** a všechny jeho hrady, služebníci a poddaní na Moravě a v Rakousech	Jan z Boskovic a Louky; Jimram z Doubravice	**Příměří** od minulého svátku sv. Jiří (1432-04-23) po dobu tří týdnů – závazek nesahat na poddané protistrany – zachování holdů – závazek zajistit bezpečnost kupců na cestách – nerušit rolníky a vinaře při pracích na poli a vinici – zabránit poddaným vstoupit do služeb osoby, která není v příměří s protistranou
1432-09-25, Židlochovice (21)	**Bohuš z Honětic, purkrabí na Židlochovicích**; **Linhart z Žatčan** a další členové posádky v Židlochovicích; též jménem jejich pána **Heníka z Valdštejna na Židlochovicích**	**Město Brno**	—	Závazek nezabraňovat Brňanům ve vinobraní na židlochovických horách a v dovozu vína do Brna
1433-08-02, Brno (22)	**Petr z Kravař a Strážnice**; **Pertolt z Lipé, nejvyšší maršálek**; bratři **Václav** a **Jiřík z Kravař**; bratři **Beneš** a **Vaněk z Boskovic**; **Heník z Valdštejna a Židlochovic**; bratři **Zbyněk** a **Smil z Doubravice**; **Hynek Ptáček z Pirkštejna a Polné**; **Jan z [Meziříčí a] Křižanova**; **Smil z Moravan**	**vévoda a markrabě Albrecht V.** a všichni páni, rytíři, panoše a města na Moravě i v Rakousech; **Město České Budějovice**; **Město Uherské Hradiště**; **Petr Roman z Vítovic, hejtman v Uherském Hradišti**	—	**Příměří** do svátku sv. Martina (1433-11-11) s četnými ustanoveními blížícími se landfrýdu
1433-08-02, Sádek (23)	**Zdeněk z Valdštejna na Sádku**	**vévoda Albrecht V.**		**Přistoupení k příměří** mezi Albrechtem V. a moravskými husitskými pány (podle příslušného příměřného listu)

PŘÍLOHA 3 – MAPA

Poznámka: Jak bylo zdůrazněno výše v exkurzu č. 4, mapa nepřináší celkovou rekonstrukci síly Albrechtovy a husitské strany na Moravě, což zůstává úkolem do budoucna, nýbrž je pouhou ilustrací výkladu této práce. Jsou na ní proto zobrazeny především lokality, které jsou zmíněny ve výše analyzovaných písemnostech (č. 1–24). V mapě jsou znázorněny městské obce, doložené jako smluvní strany dohod nebo jako příjemci listů. Dále jsou znázorněny rezidence jednotlivých pánů a rytířů, resp. místa působení hejtmanů a purkrabích, zmiňovaných jako smluvní strany, ručitelé, spolupečetitelé a ubrmani, nebo jako vydavatelé či příjemci listů. Kromě toho jsou znázorněny též lokality, které můžeme na základě jiných pramenů a literatury považovat za rezidenci v daných listinách uvedených pánů a rytířů, ačkoliv jejich domicil není výslovně zmíněn (např. u osoby Jimrama z Doubravice jsou jako rezidence znázorněny Bošovice – jeho pravděpodobné sídlo v době v husitských válek, i když Jimram vždy důsledně vystupuje jen s predikátem z Doubravice). Konečně jsou v mapě znázorněna místa vydání listin, pokud se nepřekrývají s předešlými body (např. osoba častého účastníka dohod o příměří, Pertolta z Lipé, je znázorněna pomocí jeho rezidence – Templštejna; jedna z dohod o příměří však byla vydána na jiném Pertoltově majetku – Kurdějově).

Legenda:
Lokality spojené s Albrechtovými straníky jsou vyznačeny černě, lokality spojené s husitskou stranou červeně. Pokud u dané lokality došlo ve zkoumaném období (1427–1433) k posunu jedním nebo druhým směrem, je příslušná značka znázorněna černo-červeně (Boskovice). Nejsou však znázorňovány posuny, o nichž víme pouze z jiných pramenů (Kroměříž je proto vyznačena červeně, protože ve zkoumaných písemnostech vystupuje až její husitský držitel Smil z Moravan po dobytí města roku 1432).

Města, vystupující ve zkoumaných písemnostech (č. 1–24) jako smluvní strana nebo příjemce:

- **Brno** (též místo působení hejtmana Viléma Ebsera)
- **České Budějovice**
- **Uherské Hradiště** (též místo působení hejtmana Petra Romana z Vítovic)
- **Znojmo** (též místo působení hejtmana Jörga Launa)

Hrady, města a místa, vystupující v příslušných písemnostech jako rezidence pánů nebo rytířů resp. jako působiště hejtmanů a purkrabích; místa pravděpodobné rezidence osob, jejichž domicil se v příslušné listině neuvádí, je však známý z jiných pramenů:

■

Boskovice (rezidence Kuny z Kunštátu na Boskovicích)
Bošovice (pravděpodobná rezidence Jimrama z Doubravice)
Deblín (rezidence Artleba z Věteřova, Drahotuš a Deblína)
Dolní Kounice (místo působení probošta Jana)
Jedovnice (rezidence Jiříka z Holštejna)
Lomnice (rezidence Jana st. a Jana ml. z Lomnice; místo působení purkrabího Jana Dupníka)
Louka (rezidence Jana z Boskovic a Louky)
Lysice (rezidence Heralta z Kunštátu na Lysicích)
Orlovice (pravděpodobná rezidence Haška z Valdštejna)
Pohořelice (místo působení hejtmana Viléma Ebsera)
Rosice (rezidence Jošta Hechta z Rosic)
Špilberk (místo působení hejtmana Viléma Waldnera)
Žabovřesky (rezidence Jana z Popůvek a Žabovřesk)

■

Boskovice (rezidence Kuny z Kunštátu na Boskovicích)
Bučovice (rezidence Čeňka z Bludova a Bučovic)
Černá Hora (rezidence Beneše z Boskovic a Černé Hory)
Doubravice nad Svitavou (rezidence Heralta ze Sovince)
Horní Kounice (rezidence Jana z Kunštátu řeč. Suchý Čert)
Hoštejn (místo působení hejtmana Hynčíka z Frývaldova a z Hoštejna)
Ivančice (místo působení hejtmana Diviše z Přehořova)
Jakubov (rezidence Jana Žibřida z Pernštejna)
Jindřichův Hradec (rezidence Menharta z Hradce)
Košíkov (rezidence Mikuláše Člupka)
Kralice nad Oslavou (rezidence Jana Moravy z Kralic)
Kroměříž (místo působení hejtmana Smila z Moravan)
Křídlo (rezidence Ctibora z Cimburka a z Křídla)
Letovice (rezidence Vaňka z Boskovic a Letovic)
Lukov (rezidence Lacka ze Šternberka na Lukově)
Měřín (místo působení hejtmana Jana Chbrovce)
Miroslav (rezidence Bohuňka z Miroslavi)
Miroslavské (pův. Německé) Knínice (rezidence Václava z Kukvic)
Mitrov (rezidence Hynka z Ronova a Mitrova; místo působení purkrabího Mikšíka z Újezda)
Modřice (rezidence Petra z Konice)
Moravecké Pavlovice (rezidence Jana Horkého z Pavlovic)
Moravský Krumlov (místo působení hejtmana Diviše z Přehořova)
Odry (místo působení hejtmanů Dobeslava Puchaly z Węgier a Smila z Moravan)
Osová (rezidence Zbyňka, Oldřicha a Smila z Doubravice a Osové)
Pernštejn (rezidence Jana z Pernštejna)
Plumlov (rezidence Jiříka Strážnického z Kravař)
Polná (rezidence Hynka Ptáčka z Pirkštejna a z Polné)
Sádek (rezidence Zdeňka z Valdštejna na Sádku)
Sovinec (rezidence Pavla ze Sovince)
Starý Jičín (rezidence Jana z Kravař a Jičína)
Strážnice (rezidence Petra Strážnického z Kravař)
Střílky (rezidence Rudolfa z *Becze*)
Templštejn (rezidence Pertolta z Lipé; místo působení purkrabího Ondřeje)
Tovačov (rezidence Jana Tovačovského z Cimburka)
Třebíč (místo působení hejtmana Jana Chabrovce)
Velké Meziříčí (rezidence Václava Strážnického z Kravař)
Židlochovice (rezidence Heníka z Valdštejna a Židlochovic; místo působení purkrabího Bohuše z Honětic a člena posádky Linharta z Žatčan)

Lokality, v nichž byly vydány příměřné listy, nejsou-li doloženy současně jako rezidence příslušných osob nebo jako města vystupující jako smluvní strany a příjemci písemností:

▲

Kurdějov (majetek Pertolta z Lipé, místo vydání listiny o příměří z 31. října 1431)
Prostějov (majetek Strážnických z Kravař, místo dohodnutí příměří z března 1430)

autor mapy: Jaroslav Synek

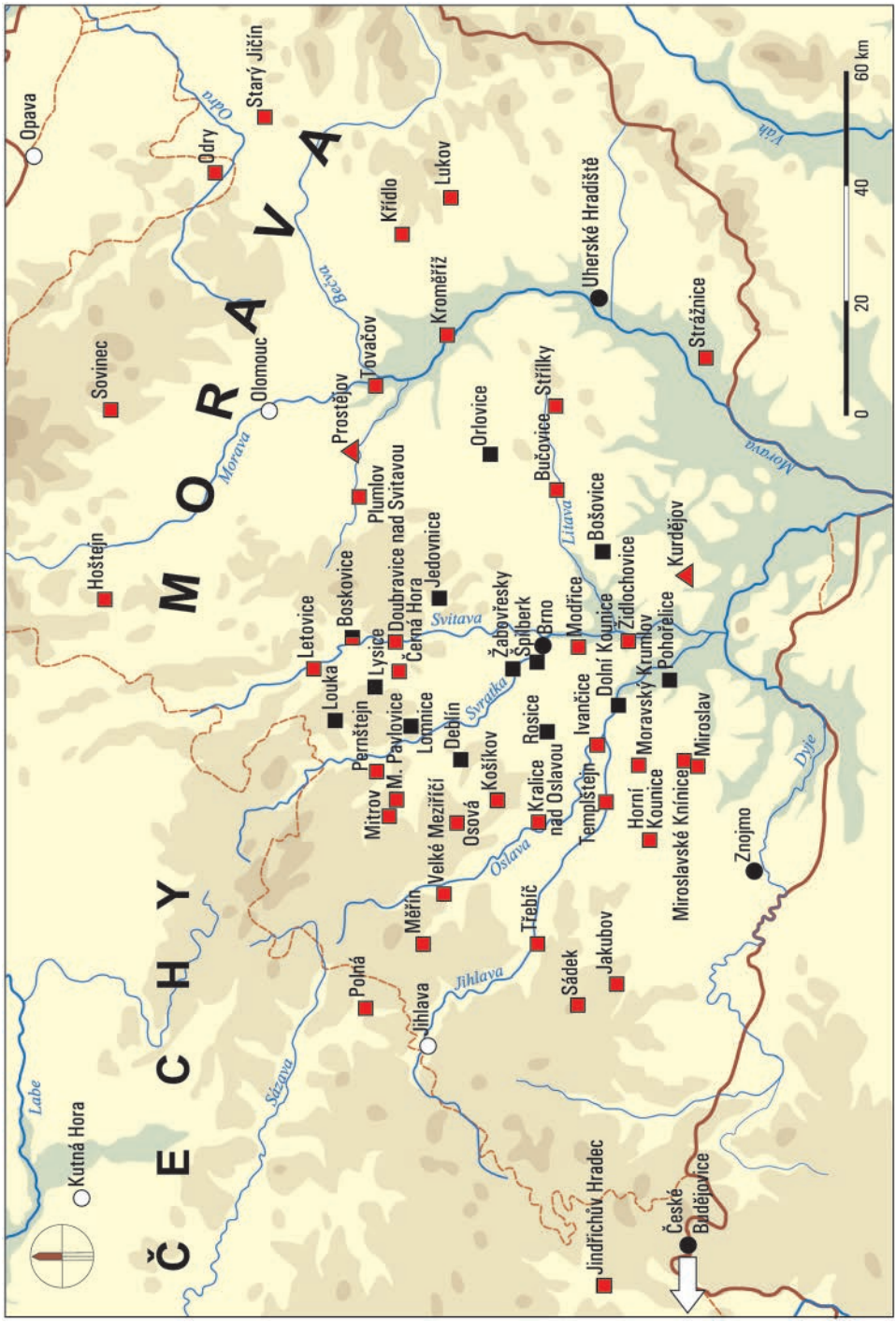
ČECHY
MORAVA
Opava
Odry
Oder
Starý Jičín
Sovinec
Olomouc
Morava
Hoštejn
Kutná Hora
Labe
Sázava
Polná
Jihlava
Třebíč
Měřín
Velké Meziříčí
Osová
Mitrov
Pernštejn
Louka
Letovice
M. Pavlovice
Lomnice
Deblín
Košíkov
Rosice
Oslava
Kralice nad Oslavou
Templštejn
Sádek
Jakubov
Jindřichův Hradec
České Budějovice
Boskovice
Lysice
Černá Hora
Doubravice nad Svitavou
Plumlov
Prostějov
Jedovnice
Svitava
Svratka
Špilberk
Brno
Žabovřesky
Tovačov
Křídlo
Lukov
Kroměříž
Orlovice
Bučovice
Střílky
Litava
Modřice
Ivančice
Dolní Kounice
Židlochovice
Bošovice
Kurdějov
Pohořelice
Moravský Krumlov
Horní Kounice
Miroslavské Knínice
Miroslav
Znojmo
Dyje
Uherské Hradiště
Strážnice
Morava
Vlára
0
20
40
60 km

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

Poznámka: Do obrazové přílohy jsou pojaty všechny originály a jeden soudobý opis písemností vydaných v příloze 1. Pro ilustraci je zařazen též začátek opisu jedné dohody ze Starých pamětí brněnských Jana Munky z Ivančic, ve kterých je jinak dochována většina studovaných písemností. Pořadí vyobrazení je chronologické.

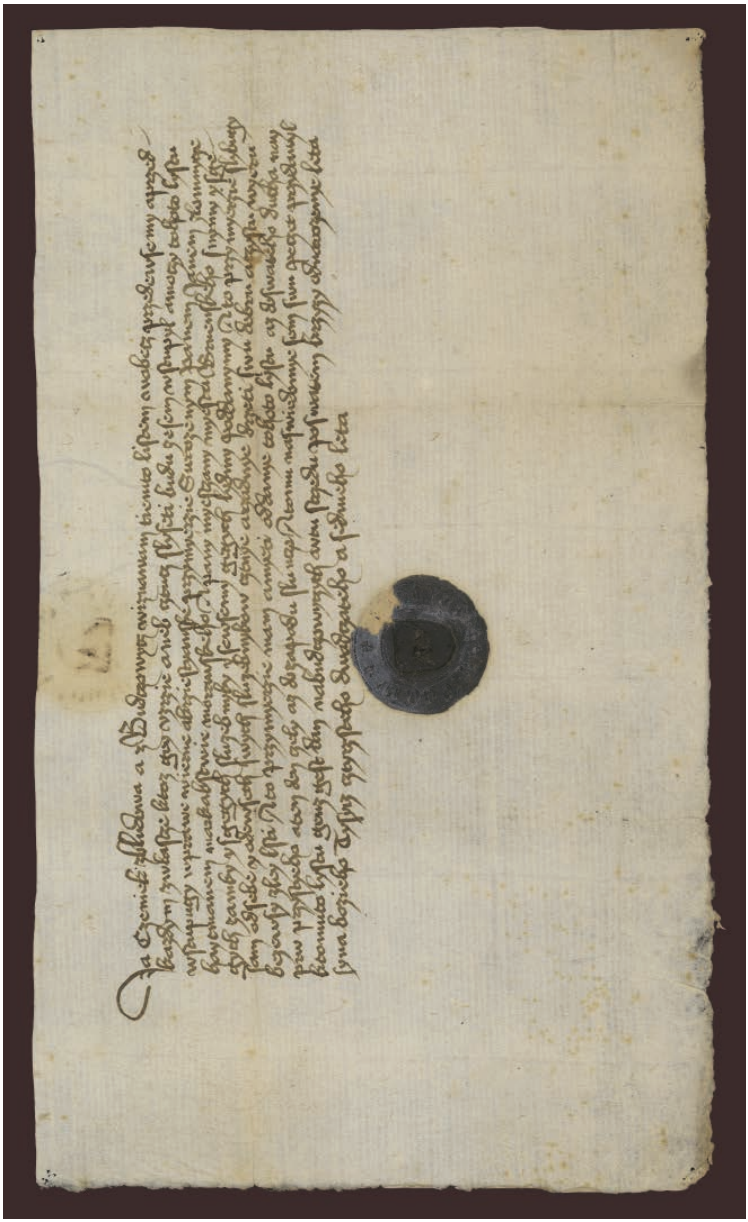

Obr. č. 1: Originál příměřného listu Čeňka z Bludova ze 7. května 1427, Bučovice (AMB, fond A 1/1 – Sbírka listin, mandátů a listů, inv. č. 255 [stará sign. 286]). Srov. příloha 1, č. 1.

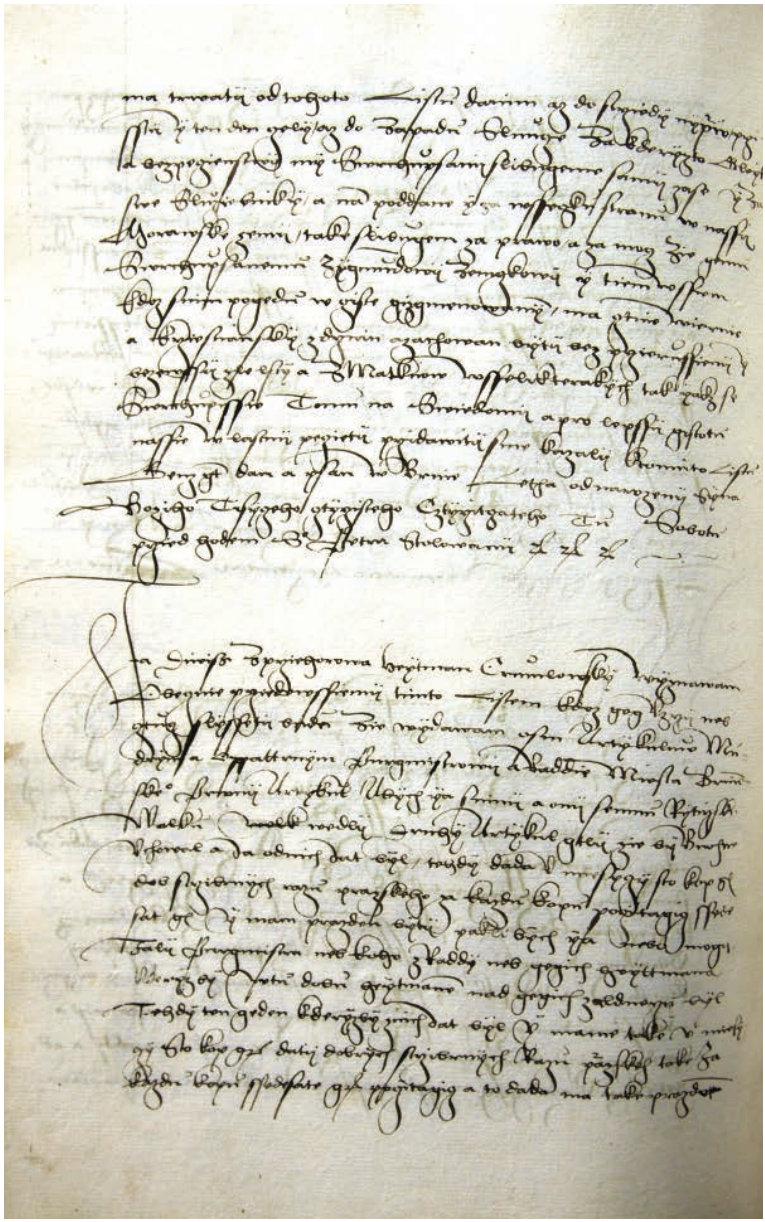

Obr. č. 2: Počátek opisu dohody o vedení rytířské války (vyhotovení Diviše z Přehořova pro město Brno z 11. října 1428 na Moravském Krumlově) ze Starých pamětí brněnských Jana Munky z Ivančic (AMB, fond A 1/3 – Sbírka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 7329, fol. 354v). Srov. příloha 1, č. 2.

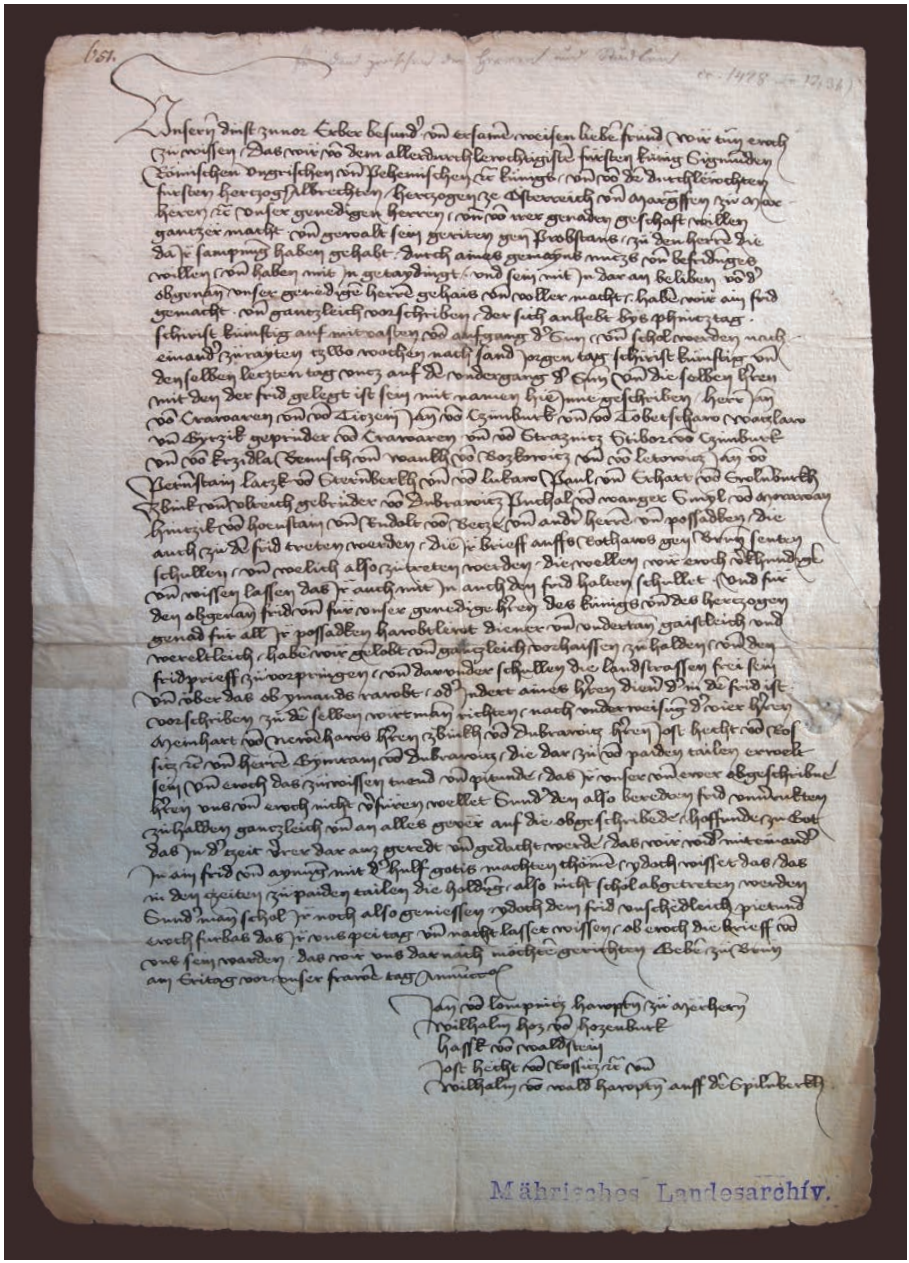

Obr. č. 3: Soudobý opis listu skupiny pánů Albrechtovy strany hejtmanovi ve Znojmě Jörgu Launovi, jakož i purkmistrovi a radě města Znojma patrně z 21. března 1430, v němž referují o prostějovském sněmu a na něm přijatém příměří (MZA, fond G 1 – Bočkova sbírka, sign. 651). Srov. příloha 1, č. 5.

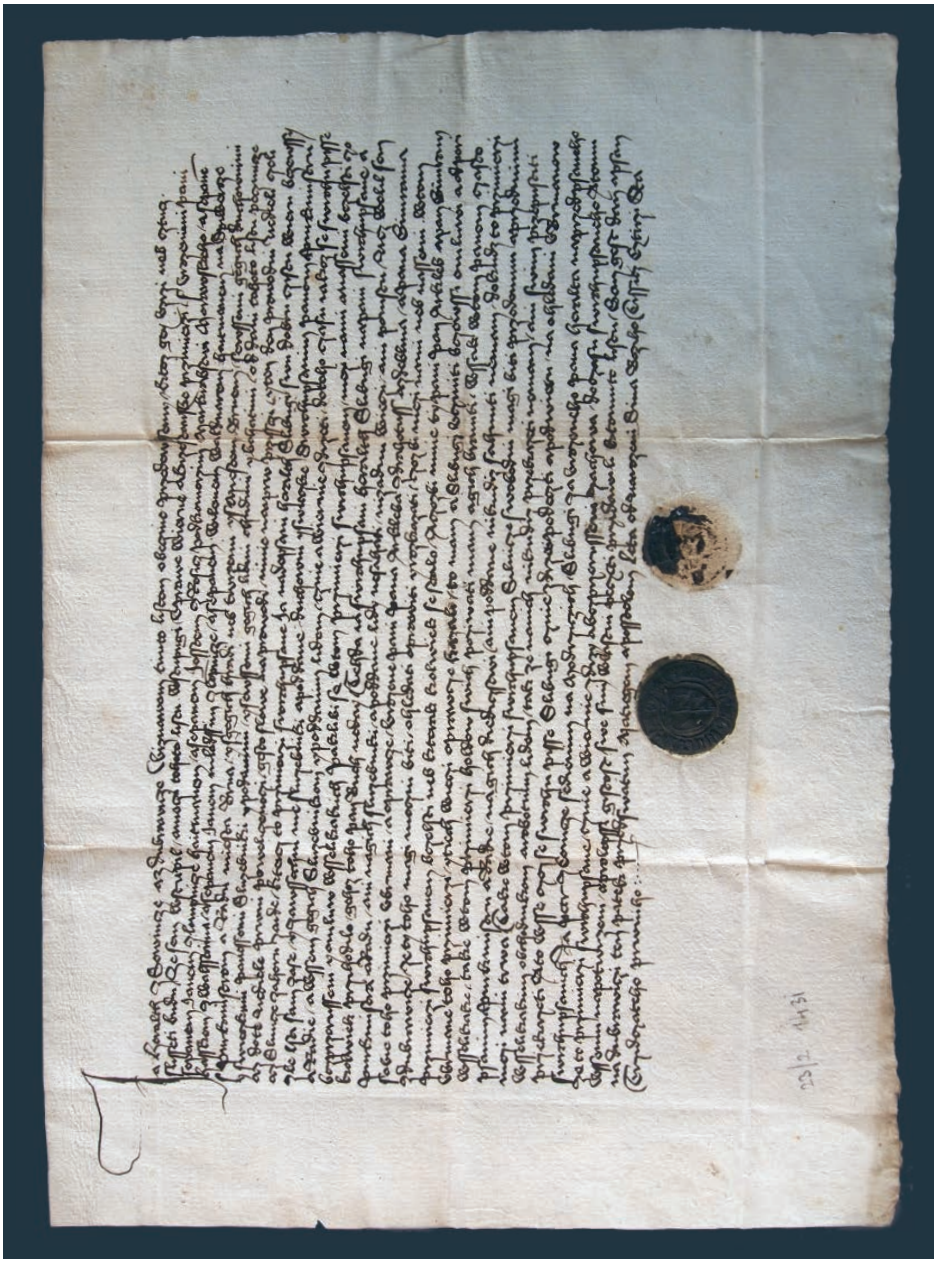

Obr. č. 4: Originál příměřného listu Heralta ze Sovince na Doubravici z 23. února 1431, Doubravice (MZA, fond G 2 – Nová sbírka, kart. 1, sub dato). Srov. příloha 1, č. 11.

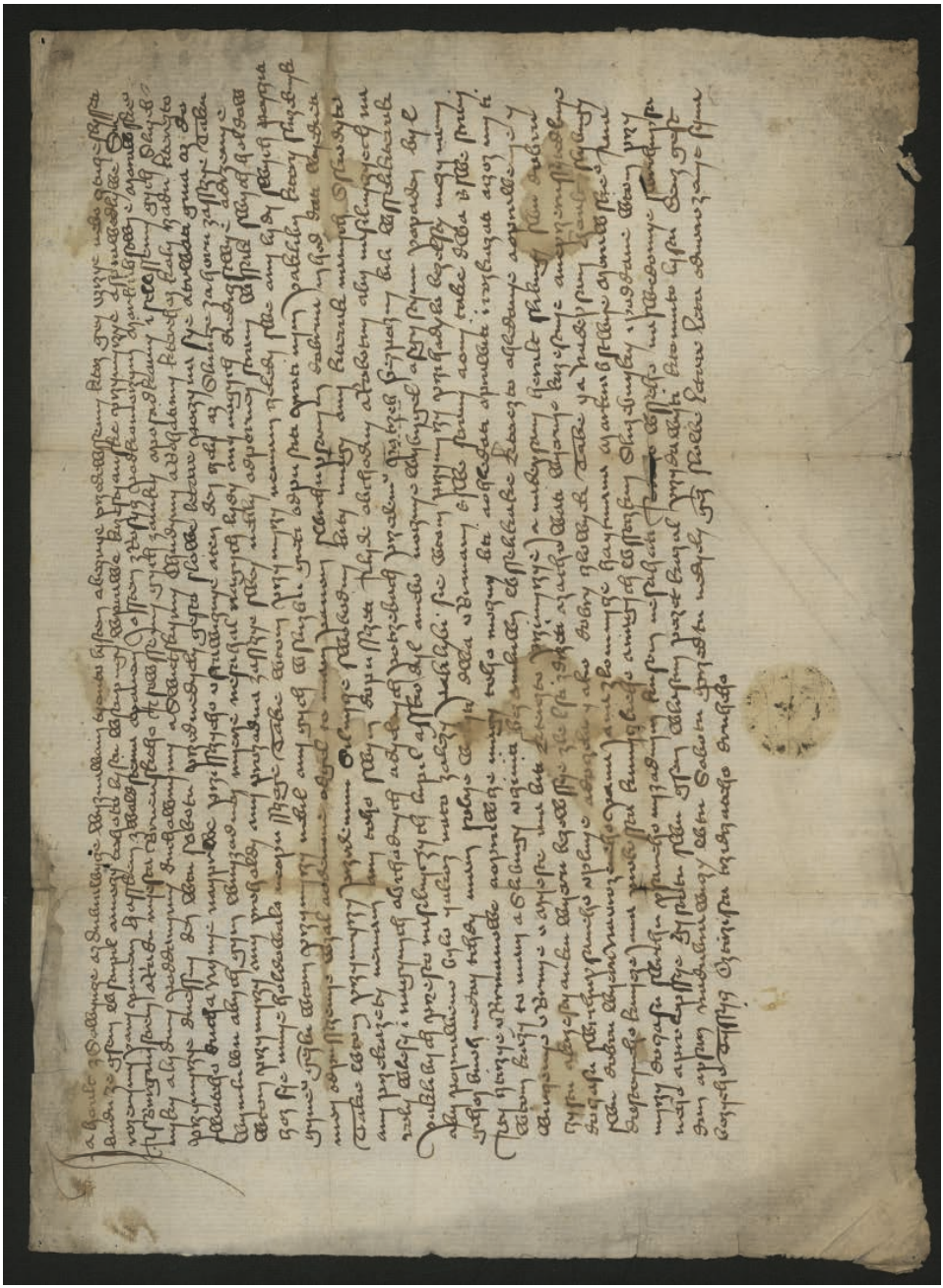

Obr. č. 5: Originál příměřného listu Heralta ze Sovince na Doubravici z 29. března 1432, Doubravice (AMB, fond A 1/1 – Sbírka listin, mandátů a listů, inv. č 266 [stará sign. 299]). Srov. příloha 1, č. 16.

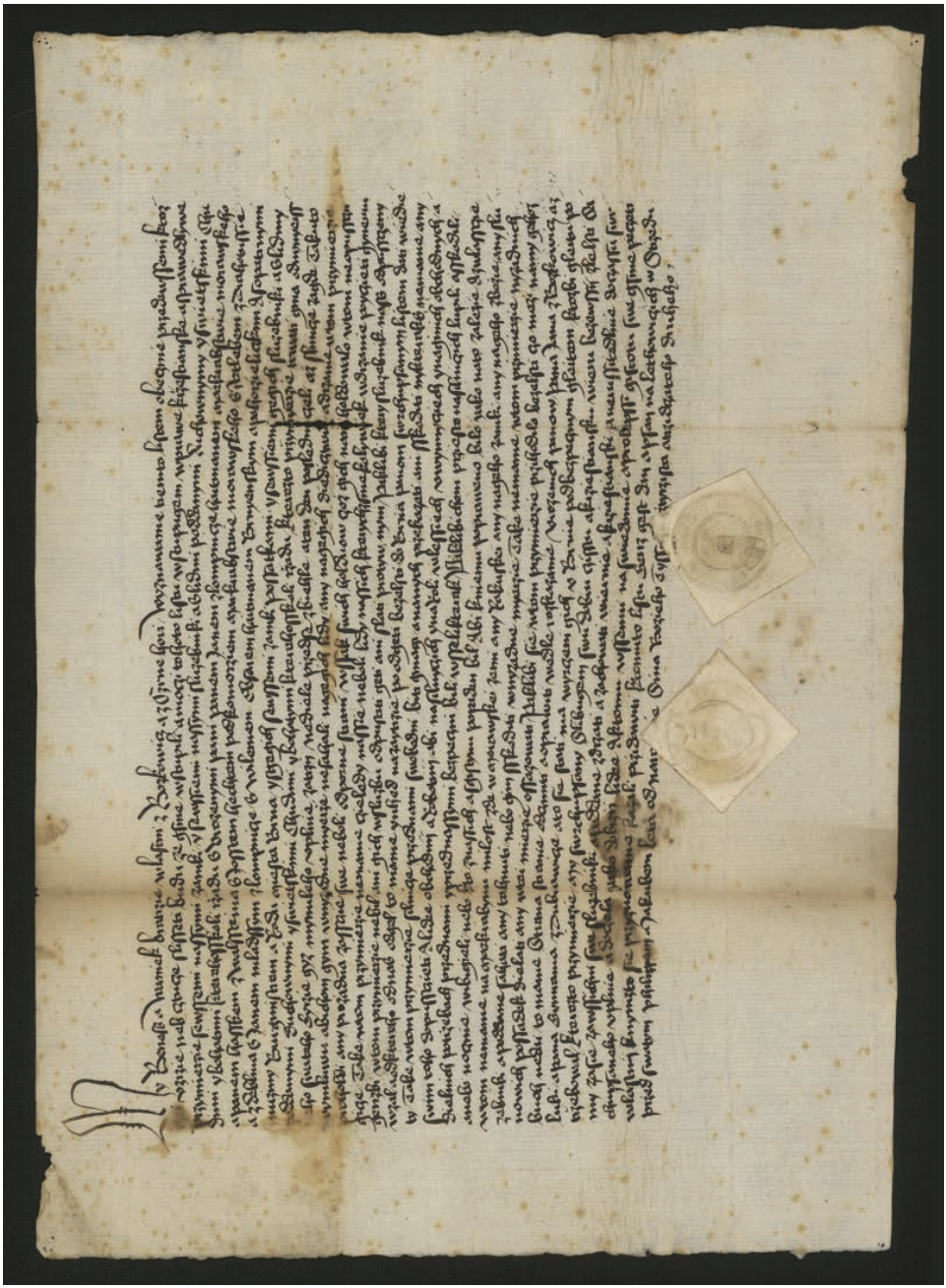

Obr. č. 6: Originál příměřného listu Beneše a Vaňka z Boskovic a Černé Hory z 30. dubna 1432, Letovice (AMB, fond A 1/1 – Sbírka listin, mandátů a listů, inv. č. 267 [stará sign. 300]). Srov. příloha 1, č. 20.

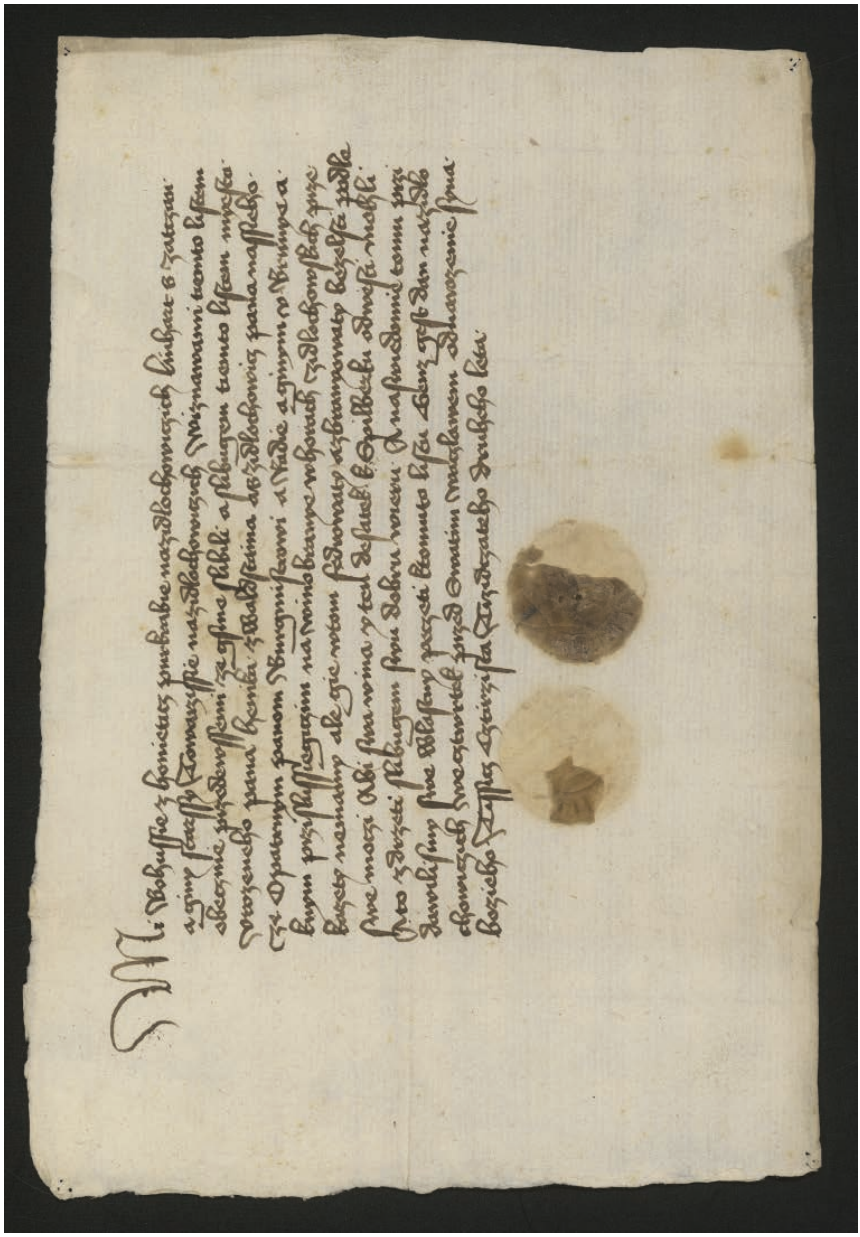

Obr. č. 7: Originál listiny židlochovického purkrabího Bohuše z Honětic, Linharta z Žatčan a dalších členů posádky v Židlochovicích, dané 25. září 1432 na Židlochovicích, kterou se zavazují neškodit Brňanům na židlochovických horách a při dopravě vína do Brna (AMB, fond A 1/1 – Sbírka listin, mandátů a listů, inv. č. 269 [stará sign. 302]). Srov. příloha 1, č. 21.

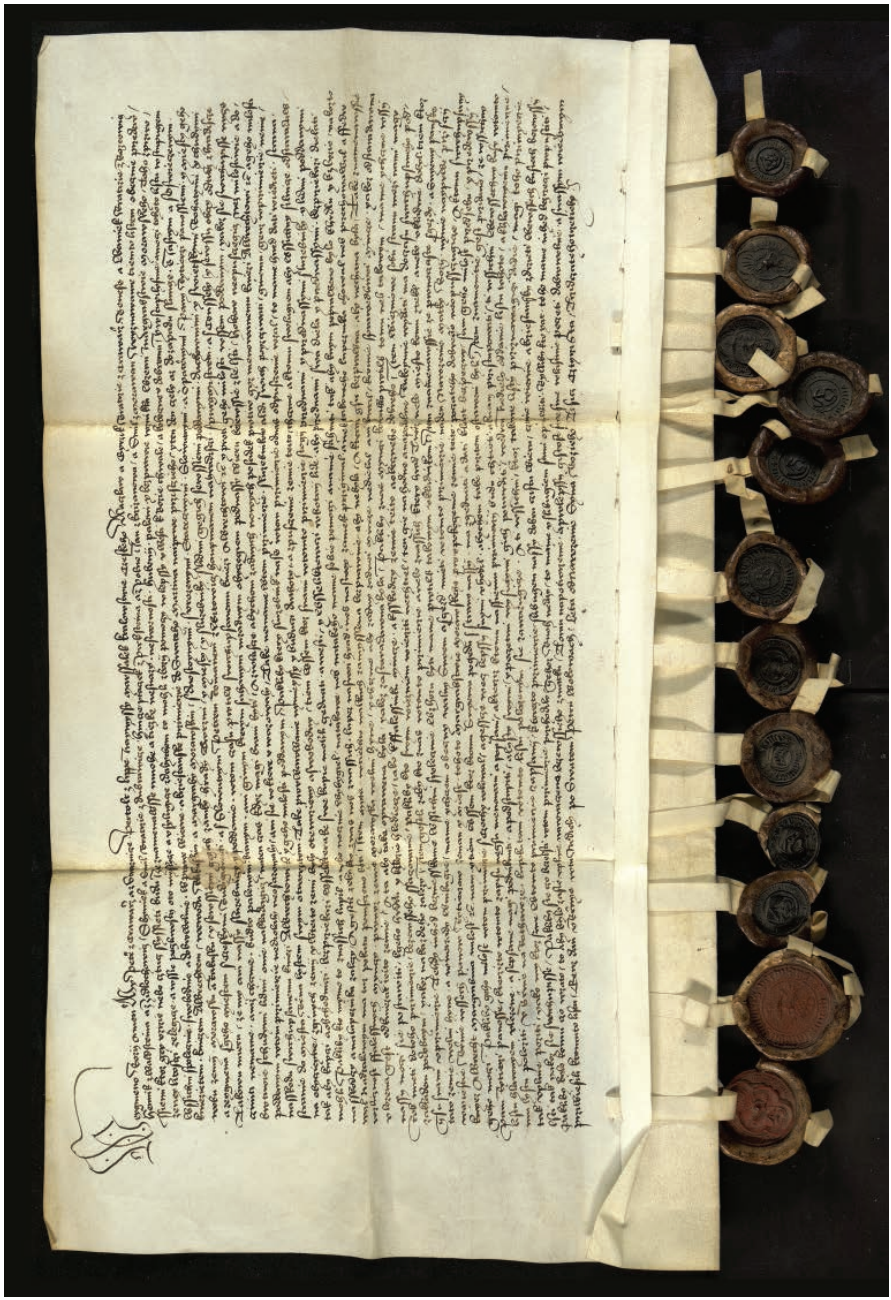

Obr. č. 8: Originál příměřného listu skupiny moravských husitských pánů z 2. srpna 1433, Brno (Haus-, Hof- und Staatsarchiv Wien, fond Allgemeine Urkundenreihe, sub dato). Srov. příloha 1, č. 22.

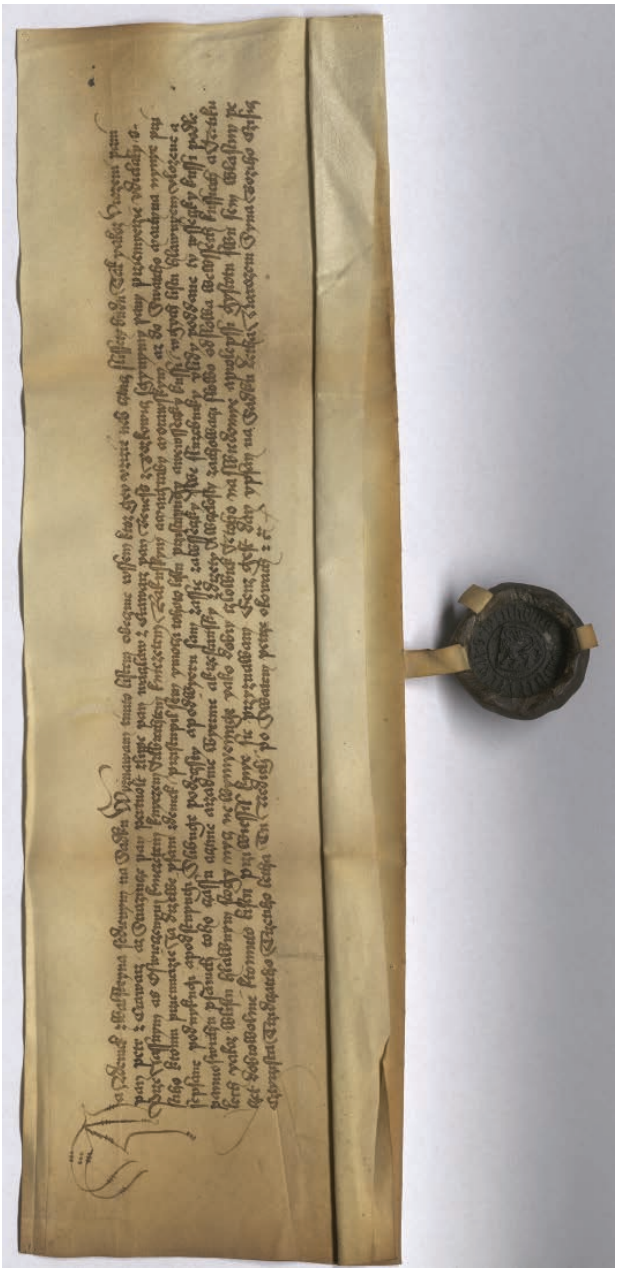

Obr. č. 9: Originál přiznávacího listu Zdeňka z Valdštejna z 2. srpna 1433, Sádek, k příměří téhož data (AMB, fond A 1/1 – Sbírka listin, mandátů a listů, inv. č. 273 [stará sign. 306]). Srov. příloha 1, č. 23.

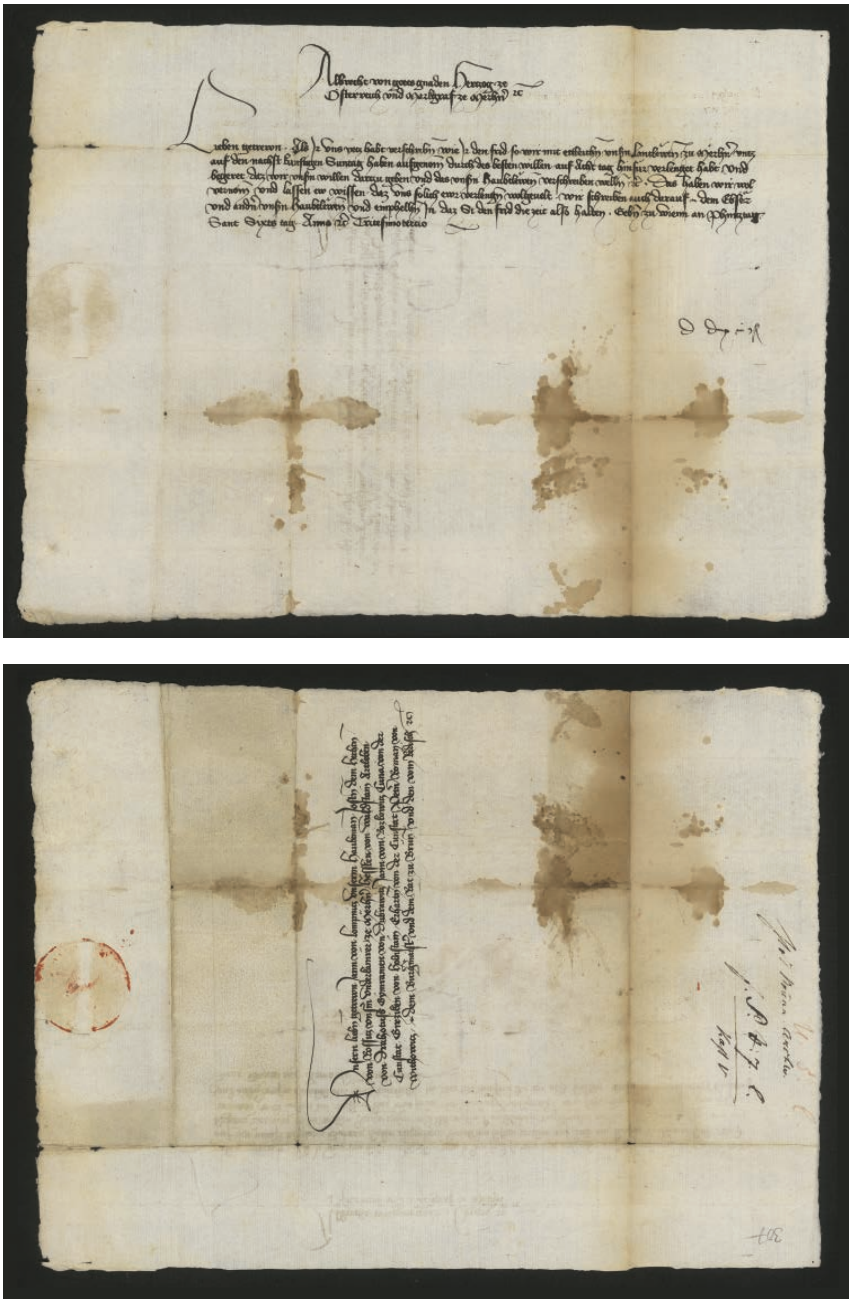

Obr. č. 10: Originál listu markraběte Albrechta V. svým straníkům ohledně prodloužení stávajícího příměří, daného ve Vídni 6. srpna 1433 (AMB, fond A 1/1 – Sbírka listin, mandátů a listů, inv. č. 274 [stará sign. 307]). Srov. příloha 1, č. 24.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

Seznam použitých archivních fondů

Archiv města Brna (zkracováno AMB), fond A 1/1 – Město Brno, Sbírka listin, mandátů a listů

AMB, fond A 1/3 – Město Brno, Sbírka rukopisů a úředních knih

Diecézní archiv Biskupství brněnského, Rajhrad, fond Kapitula sv. Petra a Pavla v Brně

Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Wien, fond Allgemeine Urkundenreihe

Moravský zemský archiv (zkracováno MZA), Brno, fond G 1 – Bočkova sbírka

MZA Brno, fond G 2 – Nová sbírka

MZA Brno, fond G 12 – Cerroniho sbírka

Státní oblastní archiv v Třeboni, fond Cizí rody

Zemský archiv Opava (zkracováno ZA Opava) – Státní okresní archiv Olomouc (zkracováno SOkA Olomouc), fond Archiv města Olomouce

Seznam vydaných pramenů

AČ – viz Palacký, Kalousek, Hoffmann

Altmann, Wilhelm (ed.): *Regesta Imperii XI. Die Urkunden Kaiser Sigmunds. 2. 1425–1437*. Innsbruck 1900 (citováno RI XI/2).

Bartoš, František M.: *Zápisky v breviáři kněze Antocha z Přelouče*. Časopis archivní školy 12, 1934, s. 99–110.

Beckmann, Gustav – Wackernagel, Rudolf – Coggiola, Guilio (ed.): *Concilium Basiliense. 5. Tagebuchaufzeichnungen 1431–1435 und 1436; Acten der Gesandtschaft nach Avignon und*

Konstantinopel 1437–1438; Brief des Enea Silvio 1433; Tagebuch des Andrea Gatari 1433–1435. Basel 1904.

Beneš, František – Beránek, Karel (edd.): *Soupis česky psaných listin a listů do roku 1526. Díl I. Originály listin. Svazek 1/1. 1378–1471* [PE: ve skutečnosti 1378–1437]. Praha 1974.

Beneš, František – Beránek, Karel (edd.): *Soupis česky psaných listin a listů do roku 1526. Díl I. Originály listin. Svazek 3/2. 1501–1526*. Praha 1980.

Brandl, V[incenc] (ed.): *Kniha Tovačovská aneb pana Ctibora z Cimburka a z Tovačova paměť obyčejů, řádů, zvyklostí starodávných a řízení práva zemského v Mar. Mor. Kritické vydání.* Brno 1868.

Brandl, Vincenc (ed.): *Libri citationum et sententiarum seu Knihy půhonné a nálezové*. III/1. Brunae 1878.

Elbel, Petr (ed.): [*J. F. Böhmer, Regesta Imperii*] *XI. Regesten Kaiser Sigismunds (1410–1437) nach Archiven und Bibliotheken geordnet. Hg. v. Karel Hruza. Bd. 1. Die Urkunden und Briefe aus den Archiven und Bibliotheken Mährens und Tschechisch-Schlesiens*. Nach Wilhelm Altmann neubearbeitet von Petr Elbel. Wien – Köln – Weimar 2012 (citováno RI XI NB/1).

Enea Silvio: Historia Bohemica – Historie česká. K vydání připravili a z latinského originálu přeložili Dana Martínková – Alena Hadravová – Jiří Matl. Úvodní studii napsal František Šmahel. Praha 1998 (Clavis monumentorum litterarum – Regnum Bohemiae 4; Fontes rerum Regni Bohemiae 1).

Gąsiorowski, Antonius – Jasiński, Thomas (edd.): *Codex diplomaticus Maioris Poloniae. Tomus VIII comprehendit: diplomata nr 774–1074 ex annis 1416–1425*. Varsoviae – Posnaniae 1989.

Goll, Jaroslav (ed.): *Kronika Bartoška z Drahonic*. In: Fontes rerum Bohemicarum. V. Praha 1893, s. 589–628.

Haas, Antonín (ed.): *Archiv Koruny české. 5. Katalog listin z let 1378–1437*. Praha 1947 (Český zemský archiv. Katalogy, soupisy, regestáře a rozbory 1).

Hoffmann, František (ed.): *Archiv český čili staré písemné památky české i moravské sebrané z archivů domácích i cizích. Svazek XXXVIII. Popravčí a psanecké zápisky jihlavské z let 1405–1457*. Praha 2000.

Hoffmann, František – Křesadlo, Karel (edd.): *Městská správa Jihlava. Inventář. 1. Listiny (1240) 1269 – 1900 (1929)*. [Jihlava] 1971.

Chlumecky, Peter Ritter von (ed.): *Die Regesten oder die chronologischen Verzeichnisse der Urkunden in den Archiven zu Iglau, Trebitsch, Triesch, Gross-Bitesch, Gross-Meseritsch und Pirnitz*. I/1. Brünn 1856 (Die Regesten der Archive im Markgrafthume Mähren, und Anton Boczek's Berichte über die Forschungen in diesem Lande 1).

Chlumecky, Peter Ritter von – Chytil, Joseph – Demuth, Carl – Wolfskron, Adolf Ritter von (edd.): *Die Landtafel des Markgrafthumes Mähren (1348–1466). I. Text der Brünner Czuda*. Brünn 1856 (citováno ZDB I).

Chlumecky, Peter Ritter von – Chytil, Joseph – Demuth, Carl – Wolfskron, Adolf Ritter von (edd.): *Die Landtafel des Markgrafthumes Mähren (1348–1466). I. Text der Olmützer Czuda*. Brünn 1856 (citováno ZDO I).

Kalousek, Josef (ed.): *Archiv český čili staré písemné památky české i moravské. Díl X*. Praha 1890 (citováno AČ X).

Kerler, Dietrich (ed.): *Deutsche Reichstagsakten IX. Deutsche Reichstagsakten unter Kaiser Sigmund. Dritte Abtheilung. 1427–1431*. Gotha 1887.

Lechner, Karl (ed.): *Die ältesten Belehnungs- und Lehensgerichtsbücher des Bisthums Olmütz. I–II*. Brünn 1902.

LOR – viz Rynešová

Neumann, Augustin (ed.): *Nové prameny k dějinám husitství na Moravě*. Olomouc 1930 (Studie a texty k náboženským dějinám českým 6).

Palacký, František (ed.): *Archiv český čili staré písemné památky české i morawské. Díl třetí*. Praha 1844 (citováno AČ III).

Palacký, František (ed.): *Archiv český čili staré písemné památky české i morawské. VI.* Praha 1872.

Palacky, Franz (ed.): *Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Hussitenkrieges vom Jahre 1419 an. I. Band. Von den Jahren 1419–1428*. Prag 1873.

Palacky, Franz (ed.): *Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Hussitenkrieges in den Jahren 1419–1436. II. Band. Von den Jahren 1429–1436*. Prag 1873.

Prochaska, Antoni (ed.): *Codex epistolaris Vitoldi Magni Ducis Lithuaniae 1376–1430*. Cracoviae 1882.

RI – viz Altmann, Elbel

Rynešová, Blažena (ed.): *Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka. Svazek I. 1418–1437*. Praha 1929 (citováno LOR I).

Siegl, Karl: *Briefe und Urkunden zur Geschichte der Hussitenkriege. Aus dem Egerer Stadtarchive*. Zeitschrift des Deutschen Vereines für die Geschichte Mährens und Schlesiens 22, 1918, s. 16–58; 167–196; 23, 1919, s. 1–38.

Spáčil, Vladimír (ed.): *Sbírka listin Archivu města Olomouce. 1261–1793. Inventář*. Olomouc 1998.

Spáčilová, Libuše – Spáčil, Vladimír (edd.): *Památná kniha olomoucká (kodex Václava z Jihlavy) z let 1430–1492, 1528*. Olomouc 2004.

ZDB – viz Chlumecky

ZDO – viz Chlumecky

Zeibig, Hartmann Josef: *Briefe aus dem fünfzehnten, sechzehnten und siebenzehnten Jahrhundert*. In: Notizenblatt. Beilage zum Archiv für Kunde österreichischer Geschichtsquellen 6, 1856, s. 495–499, 532–536, 554–568, 594–602.

Zemek, Metoděj – Turek, Adolf: *Regesta listin z lichtenštejnského archivu ve Vaduzu z let 1173–1526*. In: Sborník archivních prací 33, 1983, s. 149–296, 483–527.

Seznam literatury

Angermeier, Heinz: *Königtum und Landfriede im deutschen Spätmittelalter*. München 1966.

Baletka, Tomáš: *Páni z Kravař. Z Moravy až na konec světa*. Praha 2004.

Baletka, Tomáš: *Uherský Ostroh ve vírech husitských proudů*. In: Rašticová, Blanka a kol.: Uherský Ostroh. Uherský Ostroh 2000, s. 51–60.

Bartoš, František M.: *Z bratislavské schůzky krále Zikmunda s husitskými vůdci r. 1429*. Časopis Matice moravské 49, 1925, s. 171–195.

Bartoš, František M.: *České dějiny. II/8. Husitská revoluce. 2. Vláda bratrstev a její pád 1426–1437*. Praha 1966.

Baumannová, Dagmar: *Dějiny Blanska do roku 1848*. Blansko 1995.

Belcredi, Ludvík: *Penězokazecká dílna na hradě Skály*. In: Doležel, Jiří – Wihoda, Martin (edd.): Mezi raným a vrcholným středověkem. Pavlu Kouřilovi k šedesátým narozeninám přátelé, kolegové a žáci. Brno 2012, s. 583–598.

Benham, Jenny: *Peacemaking in the Middle Ages. Principles and Practice*. Manchester 2011.

Beran, Zdeněk: *Landfrýdní hnutí v zemích České koruny. Snahy o zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti ve středověké společnosti*. České Budějovice – Hradec Králové 2014.

Borovský, Tomáš: *Ve století válek a stavovství*. In: Mitáček, Jiří a kol.: Kralice nad Oslavou. Kralice nad Oslavou 2010, s. 97–112.

Bromová, Veronika: *Staročeské listy přímiřie*. In: Polách, Vladimír (ed.): Jazyková interakce a jazykové rozhraní a strategie „cutting-edge". Sborník příspěvků z 8. mezinárodní konference Setkání mladých lingvistů, konané na Filozofické fakultě Univerzity Palackého ve dnech 14.–16. května 2007. Olomouc 2008, s. 34–44.

Bromová, Veronika: *Textová struktura nejstarších českých listin se zvláštním zřetelem k vývoji formuláře*. Brno 2009 (Spisy Masarykovy univerzity v Brně. Filozofická fakulta 380).

Brunner, Heinrich: *Die Herren von Lippa*. Zeitschrift des Deutschen Vereines für die Geschichte Mährens und Schlesiens 12, 1908, s. 395–432; 13, 1909, s. 196–218, 372–486; 14, 1910, s. 115–146, 309–336; 15, 1911, s. 466–488.

Coufal, Dušan: *Polemika o kalich mezi teologií a politikou 1414–1431. Předpoklady basilejské disputace o prvním z pražských artikulů*. Praha 2012.

Čapský, Martin: *Vévoda Přemek Opavský (1366–1433). Ve službách posledních Lucemburků*. Brno – Opava 2005.

Čornej, Petr: *Tajemství českých kronik*. Praha 1987.

Čornej, Petr: *Lipanská křižovatka. Příčiny, průběh a historický význam jedné bitvy*. Praha 1992.

Čornej, Petr: *Velké dějiny zemí Koruny české. V. 1402–1437*. Praha 2000.

Der neue Pauly. Bd. V. Stuttgart – Weimar 1998.

Doležel, Jiří: *Vsi v úrodné kotlině. Osídlení Malhostovicka a Nuzířovska ve středověku (700–1526)*. In: Grünwald, Petr – Podborský, Vladimír (edd.): Malhostovice – Nuzířov. Od nejdávnější minulosti po současnost. Tišnov 2001, s. 43–76.

Doležel, Jiří: *Město markrabat, rytířů a hejtmanů – Ivančice v letech 1375 až 1460*. In: Čejka, Jiří (ed.): Ivančice. Dějiny města. Ivančice 2002, s. 147–173.

Doležel, Jiří: *Tišnov ve středověku a na počátku novověku (od slovanského osídlení do roku 1554)*. In: Doležel, Jiří – Lacina, Jan – Zacpal, Josef (edd.): Tišnov. Příroda – dějiny – památky – lidé. Tišnov 2013, s. 224–292.

Dřímal, Jaroslav: *Archiv města Brna. Průvodce po fondech a sbírkách*. Praha 1956.

Dřímal, Jaroslav: *Kroniky a pamětní knihy městských písařů brněnských v době předbělohorské*. Brno v minulosti a dnes. Sborník příspěvků k výstavbě a dějinám Brna 2, 1960, s. 82–124.

Dřímal, Jaroslav: *Boj o Brno v husitské revoluci (1411–1436)*. In: Dřímal, J. – Peša, Václav (edd.): Dějiny města Brna. 1. Brno 1969, s. 89–101.

Elbel, Petr: *Husitské fary na Moravě ve světle citační listiny Jana Železného z února 1418. Příspěvek k poznání role šlechty v počátcích husitství na Moravě*. Časopis Matice moravské 124, 2005, s. 395–428.

Elbel, Petr: *Scio, quod vos Moravi estis timidi et michi non fideles. Moravané ve strukturách dvora Zikmunda Lucemburského*. Mediaevalia Historica Bohemica 12/2, 2009, s. 43–132.

Elbel, Petr: *Bitva u Uherského Brodu. Zapomenutá epizoda druhé křížové výpravy proti husitům*. In: Novotný, Robert – Šámal, Petr a kol.: *Zrození mýtu. Dva životy husitské epochy*. Praha – Litomyšl 2011, s. 73–89.

Elbel, Petr: *Páni z Vlašimi na Úsově a Litovli*. In: Maňas, Vladimír (ed.): Gotické klenoty v kapli sv. Jiří v Litovli. Litovel 2012, s. 24–39.

Elbel, Petr: *Za vlády markraběte a krále Albrechta Rakouského (1424–1439)*. In: Jan, Libor (ed.): Dějiny Brna. 2. Středověké město. Brno 2013, s. 145–173.

Elbel, Petr: *Olomoucký biskup Jan Železný a Zikmund Lucemburský. Příspěvek k poznání Zikmundovy spojenecké sítě v českých zemích a jeho dvorských struktur*. Studia Mediaevalia Bohemica 6/1, 2014, s. 17–68.

Elbel, Petr: *Waffenstillstand als integrales Instrument des spätmittelalterlichen Krieges. Das Beispiel der Hussitenkriege*. In: Elbel, Petr – Kaar, Alexandra – Novotný, Robert (edd.): Zwischen Feinden und Freunden. Kommunikation im spätmittelalterlichen Krieg. Wien – Köln – Weimar 2017 (v přípravě do tisku).

Engel, Pál – C. Tóth, Norbert: *Itineraria regum et reginarum Hungariae (1382–1437)*. Budapestini 2005.

Foltýn, Dušan a kol.: *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*. Praha 2005.

Goetz, Hans-Werner: *Die Gottesfriedensbewegung im Licht neuerer Forschungen*. In: Wadle, Elmar – Buschmann, Arno (edd.): Landfrieden. Anspruch und Wirklichkeit. Paderborn – München – Wien – Zürich 2002 (Rechts- und Staatswissenschaftliche Veröffentlichungen der Görres-Gesellschaft, Neue Folge 98), s. 31–54.

Hejnic, Josef – Polívka, Miloslav: *Plzeň v husitské revoluci. Hilaria Litoměřického „Historie města Plzně", její edice a historický rozbor*. Praha 1987.

Herre, Hermann: *Die Hussitenverhandlungen auf dem Pressburger Reichstage vom April 1429*. Quellen und Forschungen aus italienischen Archiven und Bibliotheken 2, 1899, s. 307–316.

Hladík, Dušan: *Dějiny kláštera Porta coeli. 1*. Tišnov 1994.

Hlaváček, Ivan: *Husitské sněmy*. Sborník historický 4, 1956, s. 71–109.

Hnízdil, Oldřich: *Měřín 1298–1998. 700 let*. Měřín 1998.

Hodeček, Dalibor: *Nástin dějin hradu Veveří*. Brno v minulosti a dnes. Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě Brna 14, 2000, s. 227–258.

Hoensch, Jörg K. – Kees, Thomas (edd.): *Itinerar König und Kaiser Sigismunds von Luxemburg 1368–1437*. Warendorf 1995 (Studien zu den Luxemburgern und ihrer Zeit 6).

Hoffmann, František: *Jihlava v husitské revoluci*. Havlíčkův Brod 1961.

Hoffmann, František: *Vilém z Pernštejna. Pokus o portrét moravského pána husitské doby*. Časopis Matice moravské 87, 1968, s. 163–186.

Hoffmann, František: *Město a revoluce*. In: Pisková, Renata a kol.: Jihlava. Praha 2009, s. 161–182.

Hosák, Ladislav: *Olomoucký patriciát v boji proti husitskému revolučnímu hnutí*. Acta Universitatis Palackianae Olomucensis, Historica 1, 1960, s. 5–47.

Hosák, Ladislav: *Husitské revoluční hnutí v olomouckém kraji*. Olomouc 1960.

Hosák, Ladislav: *Šumpersko za válek husitských*. Severní Morava 15, 1967, s. 40–47.

Hurt, Rudolf: *Lomnicko za feudalismu*. Lomnice u Tišnova 1966–1967.

Jan, Libor: *Ivanovice na Hané, Orlovice a johanitský řád*. Časopis Matice moravské 111, 1992, s. 199–226.

Janiš, Dalibor: *K úloze institutu landfrýdu v moravském zemském právu na prahu novověku. (Vznik a vývoj landfrýdů a role panovníka.)* Folia Historica Bohemica 25, 2010, s. 7–28.

Jurok, Jiří: *Moravský severovýchod v epoše husitské revoluce*. Nový Jičín 1998.

Jurok, Jiří: *Příčiny, struktury a osobnosti husitské revoluce*. České Budějovice 2006.

Jurok, Jiří: *Hašek z Valdštejna: od straníka markraběte Prokopa k husitskému hejtmanovi, moravskému zemskému hejtmanovi a diplomatu stran habsburské, rožmberské a posléze poděbradské*. Vlastivědný věstník moravský 68/1, 2016, s. 18–22.

Kaňák, Bohdan: *Diplomatická příprava květnového jednání v Chebu v roce 1432*. In: Husitský Tábor 13. Tábor 2002, s. 31–79.

Kavka, František: *Poslední Lucemburk na českém trůně. Králem uprostřed revoluce*. Praha 1998.

Kavka, František: *Strana Zikmundova v husitské revoluci*. Strojopis disertace FF UK. Praha 1948.

Krajča, Milan: *Slavičínská větev pánů z Cimburka (1374–1464)*. Slovácko 56, 2014, s. 181–199.

Kramoliš, Čeněk: *Bučovský okres*. Brno 1900 (Vlastivěda moravská II. Místopis).

Kratochvíl, Augustin: *Ivančický okres*. Brno 1904 (Vlastivěda moravská II. Místopis).

Kratochvíl, Augustin: *Židlochovský okres*. Brno 1910 (Vlastivěda moravská II. Místopis).

Kubíková, Anna: *Oldřich II. z Rožmberka*. České Budějovice 2004.

Lichnowsky, Eduard Maria Fürst von: *Geschichte des Hauses Habsburg. Fünfter Theil. Vom Regierungsantritt Herzog Albrecht des Vierten bis zum Tode König Albrecht des Zweiten*. Wien 1841.

Loserth, Johann: *Historische Aufzeichnungen aus der Husitenzeit des Stadtschreibers Wenzel von Iglau*. Mitteilungen des Vereines für Geschichte der Deutschen in Böhmen 19, 1881, s. 81–89.

Macek, Josef: *Úmluvy zdické*. Acta Universitatis Carolinae – Philosophica et historica 2, 1958, s. 195–212.

Macek, Josef: *Die Versammlung von Pressburg 1429*. Folia diplomatica 1, 1971, s. 189–207.

Macek, Josef: *Zur Pressburger Versammlung im Jahre 1429*, in: Macek, Josef – Marosi, Ernő – Seibt, Ferdinand (edd.): Sigismund von Luxemburg. Kaiser und König im Mitteleuropa 1387–1437. Beiträge zur Herrschaft Kaiser Sigismunds und der europäischen Geschichte um 1400. Warendorf 1994, s. 109–115.

Mezník, Jaroslav: *Lucemburská Morava. 1310–1423*. Praha 1999 (Česká historie 6).

Měřínský, Zdeněk: *Brtnice a její okolí od poloviny 13. století do válek husitských*. In: Janák, Jan a kol.: Dějiny Brtnice a připojených obcí. Brno 1988, s. 51–99.

Měřínský, Zdeněk: *Hrad Rokštejn. Dějiny, stavební vývoj a výsledky čtvrtstoletí archeologického průzkumu 1981–2006*. Brtnice – Brno 2007.

Miller, Jaroslav a kol.: *Soupis pramenů městské historiografie do roku 1800. 1. Morava*. Olomouc 2013.

Mitáček, Jiří: *Od příchodu benediktinů do Rajhradu do roku 1526*. In: Altman, Karel – Durec, Ivo (edd.): *Kniha o Rajhradě. Dějiny města od nejstarších dob*. Rajhrad 2014, s. 79–98.

Mlateček, Karel: *Nižší šlechta na Bučovicku před husitskou revolucí I*. In: Vyškovský sborník 1. Sborník státního okresního archivu Vyškov. Slavkov u Brna 1999, s. 37–54.

Neumann, Augustin: *K válečnictví za doby husitské*. Hlídka 37, 1920, s. 11–17.

Neumann, Augustin: *K dějinám husitství na Moravě. Husitské války.* Olomouc 1939.

Oharek, Václav: *Tišnovský okres*. Brno 1923 (Vlastivěda moravská II. Místopis).

Papajík, David: *Páni ze Sovince. Dějiny rodu moravských sudích*. Praha 2005.

Papajík, David: *Páni z Holštejna: významný, ale zapomenutý panský rod*. České Budějovice 2007.

Peřinka, František Václav: *Dějiny města Kroměříže. 1*. Kroměříž 1913.

Petrin, Silvia: *Der österreichische Hussitenkrieg 1420–1434*. Wien 1982 (Militärhistorische Schriftenreihe 44).

Pilnáček, Josef: *Staromoravští rodové*. Brno 1996[3].

Plaček, Miroslav: *Rod erbu zubří hlavy do počátku 15. století. (Pokus o genealogii moravského rodu.)* Časopis Matice moravské 114, 1995, s. 117–134.

Plaček, Miroslav: *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí*. Praha 2007.

Plaček, Miroslav – Futák, Peter: *Páni z Kunštátu. Rod erbu vrchních pruhů na cestě k trůnu*. Praha 2006.

Pokluda, Zdeněk: *Hrad Buchlov za vlády zástavních pánů*. Slovácko XXXIII–XXXIV, 1991–1992, s. 55–73.

Pokluda, Zdeněk: *Moravští Šternberkové. Praha 2012.*

Sadílek, Jaroslav: *Deblín. Historický vývoj stavebních památek a osídlení obce*. Tišnov 2014.

Sedláček, August: *Hrady, zámky a tvrze království českého. I. Chrudimsko*. Praha 1931².

Sejbal, Jiří: *Moravská mince doby husitské*. Praha 1965 (Numismatica Moravica 1).

Schlesinger, Gerhard: *Die Hussiten in Franken. Der Hussiteneinfall unter Prokop dem Großen im Winter 1429/30, seine Auswirkungen sowie sein Niederschlag in der Geschichtsschreibung*. Kulmbach 1974 (Die Plassenburg. Schriften für Heimatforschung und Kulturpflege in Ostfranken 34).

Schmidt, Ondřej: *Vikáři a hejtmani krále Zikmunda na severu Benátska (1411/12–1420)*. Studia Mediaevalia Bohemica 7/1, 2015, s. 81–113.

Schulz, Jindřich – Šmeral, Jiří (edd.): *Dějiny Olomouce. 1*. Olomouc 2009.

Slezáková, Veronika: *Počátky a vývoj nejstarších moravských landfrýdů z let 1387, 1396, 1405 a 1412*. Časopis Matice moravské 120, 2001, s. 315–336.

Stöller, Ferdinand: *Österreich im Kriege gegen die Hussiten (1420–1436)*. In: Jahrbuch für Landeskunde von Niederösterreich, NF 22, 1929, s. 1–87.

Svoboda, Josef František: *Novoměstský okres. 1*. Brno 1948 (Vlastivěda moravská II. Místopis).

Svoboda, Miroslav: *Břeclav za husitských válek*. In: Kordiovský, Emil (ed.): Město Břeclav. Brno 2001, s. 139–146.

Šandera, Martin: *Hynce Ptáček z Pirkštejna: opomíjený vítěz husitské revoluce*. Praha 2011.

Šembera, Alois Vojtěch: *Páni z Boskovic a potomní držitelé hradu boskovického na Moravě : přidáno popsání hradu, města a okresu boskovického*. Vídeň 1870.

Šmahel, František: *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1422–1452*. České Budějovice 1990.

Šmahel, František: *Husitská revoluce. III. Kronika válečných let*. Praha 1996².

Šmahel, František: *Pax externa et interna. Vom Heiligen Krieg zur Erzwungenen Toleranz im hussitischen Böhmen (1419–1485)*. In: Patschovsky, Alexander – Zimmermann, Harald (edd.): Toleranz im Mittelalter. Sigmaringen 1998 (Vorträge und Forschungen 45), s. 221–273.

Šmahel, František: *Husitské Čechy. Struktury – procesy – ideje*. Praha 2002 (Česká historie 9).

Šmahel, František: *Basilejská kompaktáta. Příběh deseti listin*. Praha 2011.

Šťastný, Petr: *Lomnice a její páni*. In: Konečný, Michal (ed.): Lomnice. Příroda – historie – osobnosti – památky. Tišnov 2006, s. 52–65.

Terharn, Christoph: *Die Herforder Fehden im späten Mittelalter. Ein Beitrag zum Fehderecht*. Berlin 1994 (Quellen und Forschungen zur Strafrechtsgeschichte 6).

Urbánek, Rudolf: *K historii husitské Moravy. (Ke knize Aug. Neumanna „K dějinám husitství na Moravě", Velehrad v Olomouci 1939)*. Časopis Matice moravské 63–64, 1939–1940, s. 229–314.

Válka, Josef: *Morava roku 1421. Studie k dějinám husitské revoluce na Moravě. I.* Studia Comeniana et historica 9, 1979, č. 20, s. 5–30; nově otištěno in: Válka, Josef: *Husitství na Moravě – náboženská snášenlivost – Jan Amos Komenský*. Brno 2005, s. 9–35.

Válka, Josef: *Počátek války o Moravu (1422–1423). Studie k dějinám husitské revoluce na Moravě. II*. Jižní Morava 18, 1982, s. 48–66; nově otištěno in: Válka, Josef: *Husitství na Moravě*, s. 37–61.

VÁLKA, Josef: *Vrchol bojů o Moravu (1423–1425). Studie k dějinám husitské revoluce na Moravě. III.* Jižní Morava 21, 1985, s. 89–108; nově otištěno in: Válka, Josef: *Husitství na Moravě*, s. 63–89.

VÁLKA, Josef: *Hegemonie husitů na Moravě (1426–1434). Studie k dějinám husitské revoluce na Moravě. IV*. Jižní Morava 23, 1987, s. 65–83; nově otištěno in: Válka, Josef: *Husitství na Moravě*, s. 91–115.

VÁLKA, Josef: *Cesta Moravy ke kompaktátům*. Jižní Morava 24, 1988, s. 91–114; nově otištěno in: Válka, Josef: *Husitství na Moravě*, s. 117–147.

VÁLKA, Josef: *Moravský komentář k Hlaváčkovým „Husitským sněmům"*. In: Polívka, Miloslav – Svatoš, Michal (ed.): Historia docet. Sborník prací k poctě šedesátých narozenin prof. PhDr. Ivana Hlaváčka, CSc. Praha 1992, s. 513–527.

VARSIK, Branislav: *Husitské revolučné hnutie a Slovensko*. Bratislava 1965 (Publikácie Slovenskej historickej spoločnosti pri Slovenskej akadémii vied 9).

VOGEL, Thomas: *Fehderecht und Fehdepraxis im Spätmittelalter am Beispiel der Reichsstadt Nürnberg (1404–1438)*. Frankfurt a. M. 1998 (Freiburger Beiträge zur mittelalterlichen Geschichte 11).

VOREL, Petr: *Páni z Pernštejna. Vzestup a pád rodu erbu zubří hlavy v dějinách Čech a Moravy*. Praha 1999.

WADLE, Elmar: *Gottesfrieden und Landfrieden als Gegenstand der Forschung nach 1950*. In: Wadle, Elmar: Landfrieden, Strafe, Recht. Zwölf Studien zum Mittelalter. Berlin 2001 (Schriften zur europäischen Rechts- und Verfassungsgeschichte 37), s. 11–39.

WIHODOVÁ, Veronika: *Brněnský městský písař Jan z Pustiměře*. Brno v minulosti a dnes. Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě Brna 20, 2007, s. 59–84.

ZAJÍC, Petr: *Zajícové z Valdeka na Moravě*. Netištěná bakalářská práce FF MU. Brno 2007.

ZAORAL, Roman: *Augustin Alois Neumann, 1891–1948*. In. Barteček, Ivo (ed.): Historiografie Moravy a Slezska 1. Olomouc 2001, s. 119–137.

ZUBER, Rudolf: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*. Ostrava 1966.

JMENNÝ A MÍSTNÍ REJSTŘÍK

Poznámka: Rejstřík se vztahuje pouze k textové části knihy a k edici v příloze č. 1 (nevztahuje se tedy k příloze č. 2 – tabulka, k příloze č. 3 – mapa ani k obrazové příloze). Výskyt místa či osoby v příloze č. 1 (edici) je zvýrazněn tučně, přičemž písmeno *p* za číslem strany znamená, že daná písemnost nese pečeť nebo alespoň zbytky pečeti příslušné osoby. Panovníci jakož i světská a duchovní knížata jsou uváděni pod svým křestním jménem, šlechtici pod svým hlavním predikátem, měšťané obvykle pod svým příjmím anebo místem původu. Osobní jména jsou zvýrazněna tučně, místní jména tučnou kurzívou.

Albrecht V. (II.), vévoda rakouský, markrabě moravský, král římský, uherský a český 13, 14, 17, 18, 20, 23–25, 29–32, 34, 37, 39–44, 46–62, 65–75, 78–81, **87**, **100**, **105**, **106**, **108–112**, **113p**

Bamberk 13
Basilej 49, 51, 53, 54
z *Becze* na Střílkách Rudolf, moravský(?) šlechtic 38, 39, 66, 77, 80, **87**, **88**
Beheimstein 40
Bernard, vévoda opolský 13
Blansko 74
z Bludova a Nechvalína na Bučovicích Čeněk, moravský šlechtic 30, 31, 67, 75, 80, **82**, **83p**
z Borotína Blažek, český šlechtic, husitský hejtman v Trnavě 53
z Boskovic na Černé Hoře a Letovicích Beneš, moravský šlechtic 24, 38, 41, 44, 49, 55, 65, 67, 76, 79, **87**, **93**, **94**, **106**, **107p**, **108**, **109**, **111p**
z Boskovic na Černé Hoře a Letovicích Vaněk, moravský šlechtic 24, 38, 44, 49, 55, 65, 67, 76, 79, **87**, **93**, **94**, **106**, **107p**, **108**, **109**, **111p**
z Boskovic na Louce Jan Ozor (II.), moravský šlechtic 57, 70, 72, **107**, **112**
Bošovice 69, 71
Bratislava 13, 33, 34, 40, 41
Brno 15–18, 21, 23–26, 28–35, 39, 40, 43, 45–50, 53, 54, 57, 62, 63, 65–67, 69, 70, 72–74, 79, **82–112**
Bromová Veronika, bohemistka 19
Břeclav 14, 30
Bučovice 30, 67, **82**, **83**
z Buchova Zbyněk, táborský hejtman 10
z Buřenic Tluksa Zdeslav, český šlechtic, karlštejnský purkrabí 41
Byčina (pol. Byczyna) 36

z Cimburka a Tovačova Jan, moravský šlechtic 28–31, 38, 39, 41–43, 49–52, 55, 75, 76, 79, 80, **87**, **104**

z Cimburka na Křídle Ctibor, moravský šlechtic 38, 76, 80, **87**,
z Cimburka na Slavičíně Jan Balšan, moravský šlechtic 67
z Cimburka na Slavičíně Miroslav, moravský šlechtic 67

Červená Hora 31
České Budějovice 55, 56, 78, **108**, **109**
Člupek 34
z Člupku na Košíkově Mikuláš, český šlechtic 24, 34, 35, 44, 65, 67, 75, 79, **86**, **89**

Deblín 74
Dolany 14
Dolní Kounice (viz také Jan, probošt kláštera v Dolních Kounicích) 74
Domažlice 46
Doubravice nad Svitavou 67, **95**, **96**, **101**, **102**
z Doubravice a Osové Oldřich, moravský šlechtic 38, 43, 49, 67, 72, 76, 78, **87–89**
z Doubravice a Osové Smil, moravský šlechtic 38, 49, 55, 71, 72, 76, 78, **108**, **109**, **111p**
z Doubravice a Osové Zbyněk, moravský šlechtic 24, 38, 39, 43, 47, 49, 55, 65, 67, 71, 72, 76, 78, **87–89**, **99**, **105**, **108**, **109**, **111p**
z Doubravice Jimram, moravský šlechtic 21, 38, 39, 45, 49, 57, 71, 72, 78, **88**, **89**, **94**, **95**, **105**, **107**, **112**
z Drahonic Bartošek, český šlechtic a kronikář 36, 46
Drahonín 35
z Drahotuš a Deblína Artleb, moravský šlechtic 21, 46, 49, 50, 57, 69, 71–73, **89**, **91–95**, **104–106**, **112**
Dřímal Jaroslav, historik a archivář 16
Duchcov 15

Ebendorfer Thomas, rakouský teolog a kronikář 46
Ebser Vilém, rakouský hejtman v Jihlavě, Pohořelicích a Brně 28, 49–51, 53, 58, 62, 69, 72, 73, 79, **100**, **104–106**, **112**
Eliška, vdova po Jiřím z Lichtenburka na Bítově 46
Evžen IV., papež 40, 59

Friedrich I. (z Zollernu), markrabí braniborský 13, 31, 40–42
Friedrich II. Mírný, markrabí míšeňský 13
Friedrich IV., vévoda rakouský a hrabě tyrolský 39
Frývaldov (dnes Jeseník) 38
z Frývaldova a Hoštejna Hynčík, slezský šlechtic 38, 77, 80, **87**, **88**

Gertsen Jan, sekretář vévody Albrechta V. 57

z Hazmburka Zajíc Vilém 36, 69, 72, **87**, **88**
z Hazmburka Zajíc Zbyněk, arcibiskup pražský 36
Hecht viz z Rosic
Hlivice (pol. Gliwice) 36
Hluboký 14
Hoffmann František, historik a archivář 64
z Holštejna na Jedovnicích Jiřík, moravský šlechtic 57, 70, 73, **112**
Holý Petr, husitský hejtman na Hlubokém 14, 28
z Honětic, Rataj a Habichtštejna Bohuš, moravský šlechtic 54, 65, 78, 79, **108p**
Honětice 54
Horní Kounice 34, 78
Hosák Ladislav, historik 66
Hoštejn 38
z Hoštejna a Frývaldova Hynčík – viz Frývaldov
z Hradce a Telče Jan, česko-moravský šlechtic 67
z Hradce Menhart, český šlechtic 39, 72, 77, 80, **88**
Hradiště u Olomouce (dnes Klášterní Hradisko) 52, 53, 55

Chabrovec Jan, táborský hejtman v Třebíči 24, 44, 65, 75, 79, **92**, **93**
Cheb 46, 49, 51–53

z Chlumu a z Žatčan Linhart, moravský šlechtic 54, 65, 66, 78, 79, **108p**

Ivančice 16, 24, 34, 44, 47, 65, 75, 79, **85**, **86**, **90**, **91**, **93**, **96**, **97**
z Ivančic Munka viz Munka
Ivanovice na Hané 71

Jan, probošt kláštera v Dolních Kounicích 20, 44, 49, 69, 73, **89**, **90**, **92**, **94**, **101**, **102**, **105**, **106**
Jan z Valdštejna, arcibiskup pražský 15
Jan (XII.) Železný, biskup olomoucký 14, 29, 54, 73
Jeseník viz Frývaldov
Jihlava 28, 29, 31, 35, 63, 64, 74
z Jihlavy Václav, olomoucký městský písař 28
Jindřich Beaufort, kardinál-legát 31
Julián Cesarini, kardinál 46
Jurok Jiří, historik 64

Kalisz 38
Karlštejn 11
Klosterneuburg 47
Klučbork (pol. Kluczbork) 36
z Konice na Modřicích Petr, moravský šlechtic 22, 46, 50, 67, 76, 79, **95**, **96p**
Konin 38
Konrád Bílý, vévoda olešnický 13
Košíkov 34
Kouba (něm. Cham) 44
Koudelník Velek, novoměstský měšťan a sirotčí hejtman 36, 42
Kouřim 12
Krajíř z Krajku Lipolt 47, 54
Krakov 45, 46
z Kralic Morava Jan 44, 77, 79, **89**
z Kravař a Jičína Jan, moravský šlechtic 14, 28, 38, 41, 76, 80, **87**
z Kravař a Strážnice (na Plumlově) Jiřík, moravský šlechtic 38, 47, 49, 55, 77, 80, **87**, **99**, **105**, **108**, **111p**
z Kravař a Strážnice (na Plumlově a Velkém Meziříčí) Václav, moravský šlechtic 38, 41, 44, 47, 49, 51, 55, 77, 80, **87**, **99**, **105**, **108**, **111p**
z Kravař a Strážnice Petr, moravský šlechtic 47, 49, 50, 55, 75, 77, 80, **99**, **105**, **108**, **110p**, **111**
Kroměříž 27, 53, 54, 77, 80
Křídlo 27
z Kukvic na (Německých, dnes Miroslavských) **Knínicích Václav**, moravský šlechtic, podkomoří markrabství moravského 65, 67, 77, 79, **85**, **91–93**
Kukvice, zaniklá ves v okrese Hodonín 79
z Kunštátu a Boskovic Kuna (I.), moravský šlechtic 47, 57, 65, 70, 72, 77, 79, **99**, **101**, **112**
z Kunštátu a Jevišovic Jan řeč. Suchý Čert, moravský šlechtic 34, 76, 78, **85**
z Kunštátu na Lysicích Heralt, moravský šlechtic 57, 70–72, **112**
Kurdějov 79, **99**, **100**
z Kurovic Hanušek, brněnský měšťan 57
Kutná Hora 45, 51
Kyjov 46

Laa an der Thaya – viz Láva
z Lamberka Sokol Mikuláš, moravský šlechtic, táborský hejtman 47
Laun Jörg, rakouský hejtman ve Znojmě 37, 39, 51, 69, 73, 78, **87**, **88**, **100**
Láva (něm. Laa an der Thaya) 32
Letovice 24, **93**, **94**, **106**, **107**
z Liechtensteinu na Mikulově, moravsko-rakouský šlechtický rod 67
z Lichtenburka na Bítově, Cornštejně a Vranově, moravský šlechtický rod 67
z Lichtenburka na Bítově Jiří, moravský šlechtic 46
Lipany 60
z Lipé na Templštejně Pertolt, moravský šlechtic, nejvyšší maršálek Království českého 47, 49, 55, 73, 77, 78, **99**, **105**, **108**, **110p**, **111**
Litovel 63
Lomnice (okres Brno-venkov) 21, 69, 74, **89**, **104**
z Lomnice Jan (st.), moravský šlechtic, zemský hejtman Markrabství moravského 20, 25, 30, 31, 35–37, 44, 45, 47, 49, 51, 57, 65, 69, 70, 71, 74, **82**, **86**, **87**, **89**, **90**, **92–96**, **99**, **100**, **102–106**, **112**

z Lomnice Jan (ml.), moravský šlechtic, syn předešlého 35, 44, 45, 47, 49, 65, 69, 70, **86**, **89**, **90**, **92**, **94–96**, **99**, **103**, **105**, **106**
z Ludanic Ladislav, uherský šlechtic, hejtman Zikmunda Lucemburského 29
Lukov 27
Lysice 74

z Machovic Chval, český šlechtic, táborský hejtman 10
Marefy 30
Martin V., papež 34, 59
Martínek, familiář Jana Zmrzlíka ze Svojšína 36
Měřín 44, 63, 65, 75, 79, **92**
z Meziříčí a Křižanova Jan, moravský šlechtic 44, 49, 55, 77, 78, **89**, **105**, **108**, **109**, **111p**
Miroslav 79
z Miroslavi Bohuněk, moravský šlechtic 77, 79, **91–93**
Mitrov 67, **103**, **104**
Mladá Vožice 12
Morava z Kralic viz z Kralic
z Moravan a Landštejna Smil, moravský šlechtic, husitský hejtman v Odrách a v Kroměříži 38, 39, 41, 51, 55, 77, 80, **87**, **88**, **108**, **109**, **111p**
Moravecké Pavlovice 79
Moravský Krumlov 16, 24, 32, 34, 44, 65, 75, 79, **83–85**, **90**, **91**, **93**
Munka z Ivančic Jan, brněnský městský písař 15, 18, 28, 29
z Mužic Pavlík, písecký hejtman 10

Němčí (pol. Niemcza) 36
Neumann Augustin, historik 15, 16, 64–66
z Nítkovic Jan Dupník, moravský šlechtic, purkrabí na Lomnici 69, 73, **104**
Norimberk 40–42, 44

Obořiště 15
Odry 51, 77, 80
Olomouc 28, 29, 40, 42, 43, 52, 53, 63, 70, **100**
Ondřej, purkrabí na Templštejně **86**
Orlovice 69, 71
Osová **89**, **90**

z Padařova Filip, táborský hejtman na Ostromeči 36
z Pavlovic Jan Horký, moravský šlechtic 77, 79, **104**
Paříž 34
Pešina z Čechorodu Tomáš, historik 15
Pernštejn **86**, **87**
z Pernštejna Jan, moravský šlechtic 24, 34, 35, 38, 43, 61, 65, 75, 78, **86**, **87**, **89**
z Pernštejna na Jakubově Jan Žibřid (II.), moravský šlechtic 43, 44, 65, 76, 78, **89**
z Pernštejna Vilém, moravský šlechtic 35, 43, 76, 78, **89**
Piccolomini Enea Silvio, humanista, pozdější papež Pius II. 46
z Pirkštejna a Polné Hynek Ptáček, český šlechtic 28, 47, 49, 50, 55, 77, 80, **99**, **105**, **108**, **109**, **111p**
Písek 12
Plumlov 80
Plzeň; plzeňský landfrýd 11, 12, 14, 45, 55
Podivín 36, 42
Pohořelice 49, 51, 62, 69, 73, 74, **100**, **104–106**
z Popůvek a Žabovřesk Jan, moravský šlechtic 69, 72, 73, **91–93**
Praha; pražská města, pražský svaz 11, 36, 40, 41, 48, 70
z Prahy Pavel, dolanský farář a protihusitský polemik 54
Prokop Holý, táborský kněz a hejtman 45, 48
Prokůpek, sirotčí kněz 36, 47
Prostějov 36, 37, 39, 42, 43, 50, 53, 55, 61, 62, 66, 78, 80, **87**
z Přehořova Diviš, táborský hejtman v Moravském Krumlově a Ivančicích 24, 32–34, 44, 47, 62, 65, 75, 79, **83–85**, **90**, **91**, **93**, **96**
z Přelouče Antoch, sirotčí kněz 36
Přemek, vévoda opavský 14, 28, 31, 48
Přerov 46
Příběnice 10
Příběničky 10
Puchala z Węgier viz z Węgier
z Pustiměře Jan, brněnský městský písař 26

z Račic 50, 79, **104**
Račice (okres Vyškov) 50, 79
Rajhrad 74
Rataje (okres Kroměříž) 54
z Ronova na Mitrově Hynek, moravský šlechtic 49, 65–67, 77, 78, **103**
z Rosic Hecht Jošt, moravský šlechtic, podkomoří markrabství moravského 25, 35, 36, 39, 44, 45, 47, 49–51, 57, 65, 69, 70, 72, **86–90**, **92–96**, **99–106**, **112**
Rosice 74
z Rožmberka Oldřich (II.), český šlechtic 10–12, 29, 40, 42, 52
z Rýzmburka a Vřešťova (Vřešťovský) Aleš, český šlechtic, zemský správce Království českého 60

Řím 59

Sádek 25, 57, **111**, **112**
ze Sán Jan Čapek, sirotčí hejtman 47
Sedláček August, historik 43
Seebeck Jakub, hejtman ve Vitorazi (něm. Weitra) 57
Skalica 53
Skřípov 71
ze Sobětic Jan st., táborský hejtman v Třebíči 34, 75, 79, **85**
Sokol z Lamberka viz z Lamberka
ze Sovince na Doubravici Heralt, moravský šlechtic 20, 22, 38, 45, 49, 67, 76, 79, **87**, **88**, **95**, **96p**, **101**, **102**, **103p**
ze Sovince na Pňovicích Jan, moravský šlechtic 37, 39
ze Sovince Pavel, moravský šlechtic 38, 76, 80, **87**, **88**
ze Sovince Vok, moravský šlechtic 43
Staré Brno 36
ze Stěžova Jan, familiář Jana Zmrzlíka ze Svojšína 36
Strážnice 80
Střelín (pol. Strzelin) 36
Střílky 80
ze Svojšína Zmrzlík Jan, český šlechtic 36

Šintava 36, 42
Šmahel František, historik 16
Šmikovský Jan, husitský hejtman v Topoľčanech 55
Špilberk 17, 36, 37, 45, 47, 51, 69, 73, **88–90**, **92**, **95**, **96**, **100**, **108**
Špitálské pole (dnes Karlín) 11
Šternberk 43, 44, 63
ze Šternberka a Lukova Jiří 14, 28
ze Šternberka a Lukova Lacek 38, 76, 80, **87**, **88**

Tábor; táborská obec a strana 11, 12, 42
Tachov 32
Templštejn 79, 80
templštejnský purkrabí viz Ondřej
Tišnov 74
Tluksa z Buřenic viz z Buřenic
Topoľčany 55
Tovačov 27
Trnava 36, 40–42, 53
z Trocnova Žižka Jan viz Žižka
Třebíč 16, 34, 44, 57, 63, 65, 75, 79, **85**, **92**, **93**
Týnec u Břeclavi 79

Uherské Hradiště 27, 55–57, 63, 70, 73, 78, **108**, **109**, **112**
Uherský Brod 32
Uherský Ostroh 70, 71
Újezd u Černé Hory 79
z Újezda Mikšík 77, 79, **104**
Urbánek Rudolf, historik 15, 65–67, 74, 78

z Valdeka a Hostěnic Zajíc Vilém, česko-moravský šlechtic 36
z Valdeka Zajíc Jan, česko-moravský šlechtic 71
z Valdštejna a Židlochovic Heník, moravský šlechtic 47–49, 54–66, 67, 77, 79, **98**, **99**, **105**, **108**, **109**, **111p**
z Valdštejna Hašek, moravský šlechtic 28, 36, 42, 45, 49–52, 57, 69, 70, 79, **87**, **88**, **95**, **99**, **101**, **102**, **104–106**, **112**
z Valdštejna na Sádku Zdeněk, moravský šlechtic 25, 57, 65, 67, 78, **111**, **112p**
Válka Josef, historik 15, 16, 30, 61, 63, 64
z Vartnova Štěpán, moravský šlechtic 67
Velké Meziříčí 80
Veveří 74

Vídeň 17, 18, 22, 28, 34, 47, 53, 59, 71, **100**, **101**
Vitold, velkokníže litevský 41
z Vítovic Petr Roman, moravský šlechtic, hejtman v Uherském Hradišti 55–57, 65, 70, 73, 78, **108**, **109**, **112**
z Vlašimi na Úsově, česko-moravský šlechtický rod 67
z Vrbna Jan, husitský hejtman v Hodoníně 53
Vyšehrad 10

Waidhofen an der Thaya 47
Waldner Vilém, rakouský hejtman na Špilberku 37, 44, 45, 47, 48, 51, 69, 73, **87–90**, **92**, **95**, **96**, **100**
z Węgier Puchala Dobeslav, hejtman na Dolanech a na Odrách 14, 28, 38, 39, 52, 76, 80, **87**, **88**
Wihodová Veronika, historička a archivářka 26

Zajíc viz z Hazmburka; z Valdeka
Zdice 11, 12
Zhořelec 13
Zikmund Korybut (též Korybutovič), litevský princ a český vladař 38, 52, 64, 70
Zikmund Lucemburský, císař a král římský, král uherský a český 10–14, 33, 34, 36–42, 44–46, 51, 52, 55, 61, 62, 67, 70, 80, **87**
Zikmund, markrabí míšeňský 13
Zmrzlík ze Svojšína viz ze Svojšína
Znojmo 17, 37, 51, 54, 62, 69, 73, **87**, **88**, **100**
Zwernitz 13

Žatčany 54
z Žatčan viz z Chlumu
Želivský Jan, husitský kazatel 11, 70
Židlochovice 48, 54, 67, **98**, **108**
Žilina 47
Žižka z Trocnova Jan, husitský hejtman 11
Žlutice 31

SUMMARY

A True, Faithful and Christian Truce...
The Truce Agreements between the Hussites and Margrave Albert's Party in South Moravia

A truce – that is, a temporary cessation of hostilities based on an agreement between the warring parties – has been a normal part of military conflicts from Antiquity to the present day. In Early Medieval Europe, the *indutiae,* an institution of Roman military law, had been temporarily sidelined. However, with the peace movement of the 10th and 11th centuries, the practice of concluding truces once more became an accepted part of western warfare, both in the form of the religiously motivated *treuga Dei,* which established a ceasefire on certain days of the week and on specific religious holidays, as well as in the traditional form of a suspension of hostilities on the basis of an agreement between the warring parties. However, even these ordinary truces began to be referred to as *treuga* and associated with Christian values.

Truce agreements as such also gained ground in pre-Hussite Bohemia, where in the late 14th and early 15th century, following a long period of internal peace, a series of resentments and domestic conflicts broke out. When the Czech Reformation and the Hussite Revolution sparked a long religious war in Bohemia, the situation was to change dramatically. Medieval canon law prohibited any agreements with heretics, so in theory the Catholic side could not even accede to a short-term truce with the Hussites.

The reality, however, was different. In Bohemia we come across truces between the Hussite factions and King Sigismund's party from the beginning of the Hussite Wars, although in the early 1420s these were exceptional events to which King

Sigismund expressed strong opposition. However, around the mid-1420s, truce agreements became everyday practice in Bohemia and Sigismund quietly ceased criticizing those on his side, so that by the end of the 1420s – at a meeting with Hussite leaders in Bratislava – he himself asked the Hussite side to conclude a general truce, which was to prepare the ground for the acceptance of a Hussite delegation at the next council and was also to ensure the cessation of hostilities during Sigismund's coronation journey to Rome.

Given the absence of any documentary sources, it would appear that in Hussite Moravia truce agreements were concluded somewhat later than in Bohemia – in the second half of the 1420s, and then more frequently after 1430. This might be explained by the fact that the Catholic party was in the ascendancy in the first half of the 1420s and was generally less willing to conclude truces, preferring to avoid them whenever possible. Another contributing factor may have been the uncompromising anti-Hussite stance of the Bishop of Olomouc, Jan Železný, who was against any form of agreements with heretics. Another opponent of truces was the Austrian Duke Albert V, the son and designated successor to Sigismund, who appointed him to rule over Moravia in October 1423.

In the second half of the 1420s, the Hussites gained the ascendancy in Moravia; the Bishop of Olomouc went into exile in Hungary and his influence in the margraviate waned, while the Austrian Duke Albert had to deal with Hussite incursions into the Austrian duchy, with the result that his military activities in Moravia decreased in intensity. All of this created the right conditions for the practice of concluding truces to become more established in Moravia too.

The sources only allow us to observe this phenomenon in detail in South Moravia, where a collection of truce agreements and related documents from the period 1427–1433 have been preserved (though the scope of some of the agreements extends beyond South Moravia). In the book they are subjected to a diplomatic analysis, which focuses on the form of the documents and compares them with agreements from Bohemia (chapter 2); this is followed by a historical analysis, in which the agreements are set in their historical context (chapter 3); and finally a prosopographical and topographical analysis of the signatories to the agreements and the locations associated with them (chapter 4).

The basis for the diplomatic and historical analysis is the edition in appendix no. 1, which contains a total of 24 edited charters and letters, 21 of which are preserved as originals or copies in the Brno City Archive, two in the form of an original (no. 11) or a copy (no. 5) in the Moravian Provincial Archive, and one in the form of an original in the Austrian State Archive in Vienna (no. 22). The core of the collection is made up of thirteen charters which can be described as truce agreements (nos. 1, 6–8, 10–12, 14, 16, 17, 19, 20, 22). Closely related to these are three other charters which either establish individuals' accession to existing truces (nos. 4 and 23) or confirm that these people have complied with them (no. 9). In

addition, the edition includes three charters which do not establish typical truces but do impose certain restrictions on military activities. These were assurances that no harm would come to the enemy's serfs or servants who were working in the vineyards at harvest time and transporting the grapes back home, i.e. to Brno (nos. 3, 13, 21). Alongside the contractual agreements, the edition contains three more letters which directly concern the conclusion or extension of a truce: a letter from several lords from Albert's party and from the margravial captain (*Hauptmann*) at Špilberk to the city of Znojmo and the local captain, a letter from the margravial captain in Pohořelice to the lords from Albert's party regarding the conclusion of various truces (nos. 5 and 18), and a letter from Duke Albert concerning the extension of an existing truce (no. 24). The final two documents are perhaps more loosely connected to the collection under examination. The first of them is an agreement between the warring parties to wage a "chivalrous war", the principles of which are specified in more detail (no. 2). Although the possibility of a truce being concluded between the parties is not explicitly laid down here, there is no doubt that the agreement helped to create an environment in which the institution of the truce could become firmly established in Hussite Moravia. To some extent, the same could be said of the last document (no. 15). It is another letter from Margrave Albert in which he adopts a positive stance towards agreements between the Moravian Catholic towns and the Hussite nobility to provide a military escort for merchants bringing food and other essential provisions into the towns.

The diplomatic analysis of the charters (chapter 2) revealed marked similarities in the form of the actual truce agreements, the letters on acceding to truces, and the agreements on securing the grape harvest. Special characteristics are displayed only by the exceptionally detailed truce agreement from August 1433 (no. 22) and one agreement from April 1432 (no. 19) which is objectively formulated and the original of which may have been an indenture. The other charters display a strong degree of conformity, despite the fact that they were drawn up by different representatives of the Hussite party – Hussite nobles and captains from the Taborite garrisons in Moravský Krumlov, Ivančice, Třebíč and Měřín – and intended for the Catholic party centred on the city of Brno. This raises the possibility that the agreements were based on a form drawn up in the offices of the city of Brno, the provincial governor Jan of Lomnice or the chamberlain Jošt of Rosice, who usually appeared side by side representing the Catholic party. It appears most likely that the form was devised in Brno, which was involved in all of the agreements and evidently played an active role in concluding them, as can be seen in the great emphasis placed on ensuring the safety of merchants and allowing work to continue in the vineyards owned by the burghers of Brno in the wider Brno area, which apparently constituted a significant portion of their income.

Nevertheless, the historical analysis showed that truce agreements in South Moravia can be divided into two basic types. The first type consists of local truces

of limited scope, which were normally concluded after intense fighting, usually for economic reasons. The agreement from 1427 (no. 1) can probably be assigned to this category, as can most of the autumn truces. One typical feature of these agreements is the relative uniformity of their composition and form. Most of them concern the negotiation of a short-term truce and its possible termination. The parties were forbidden from harming one another, the only exception being the collection of tributes from the opposing side's serfs, which was to be maintained even during the truce. Emphasis is also placed on the security of the roads, fields and vineyards; the grape harvest is explicitly mentioned in the autumn agreements. With certain reservations we can also include within this category the specialist agreements which did not establish truces but which did guarantee that work in the fields and vineyards could continue unhindered. It is possible that, in addition to economic reasons, the Hussite representatives sometimes entered into these agreements as a way of covering their backs when they were involved in military engagements beyond the country's borders; however, this cannot be proven unequivocally.

The second distinctive type of truce agreement was that which had "political" overtones and was concluded in order to pave the way for peace negotiations. This certainly includes the truce from 1430 (no. 5), which in the existing literature has either been incorrectly dated or entirely neglected, along with the entire Prostějov diet. In all probability, a series of truces from the spring of 1432 (nos. 16–20) also belong to this category, as does the exceptional truce from August 1433 (no. 22); theoretically, the truce from February 1431 (no. 11) could perhaps also be included in this group.

As far as the form of these truce agreements was concerned, it was usually broadly in line with that of the ordinary local truces (this is undoubtedly the case for the series of truces from the spring of 1432 and possibly also the truce from February 1431) or else had a more elaborate composition and in terms of the content of its provisions was more akin to a Landfriede (as is the case with the truce from August 1433, which is a kind of precursor to the Landfrieden from 1434). Unfortunately, the Prostějov truce from March 1430 has not been preserved, though we do know of its contents thanks to a letter from members of Albert's party to the city of Znojmo and the local captain (no. 5); however, this letter does not suggest that the agreement contained any provisions which were radically different from those of the ordinary local truces.

Although there is no fundamental difference in the form of the two types of truces outlined here, the second type of truce with "political" overtones typically had a wider range of participants which, on the one hand, did not include the Taborite garrisons in Moravia but, on the other hand, involved Margrave Albert and possibly also King Sigismund in some way. Negotiations with Albert and Sigismund were directly referred to in the letter from members of Albert's party

to Znojmo in connection with the Prostějov truce (no. 5), as well as in the letter from the Pohořelice captain William Ebser to several members of Albert's party and to the city of Brno in spring 1432 (no. 18), and in Albert's letter to his party members in the summer of 1433 (no. 24). Although Duke Albert was normally included in the truces, he does not appear to have been a fully contracting party until the truce of August 1433 (no. 22).

Finally, another typical feature of this second type of truce was that it often manifestly failed to fulfil its original purpose. The negotiations linked with it either did not take place or else broke down, as the situation in the country was not yet ripe for the conclusion of the long-term peace settlement of which the truces were supposed to form a preliminary stage (this is at least true for the truce from August 1433, which was intended to create the conditions for a provincial assembly in September 1433 at which a Landfrieden would be concluded; in the end, that did not come about until one year later and in different circumstances). Nevertheless, it is necessary to view the relevant truce agreements as an integral part of the ongoing negotiations between the Hussites on the one hand and Sigismund, Albert and the church on the other which, following the Bratislava meeting in April 1429, gradually led up to the acceptance of the Compactata.

In this context, however, we should not underestimate the significance of the first type of simple local truces. In itself, the institution of the truce represented an important victory for medieval military law and political pragmatism over ecclesiastical prohibitions and religious fanaticism on both sides. Although the motivation for some of the truces was purely economic, these agreements contributed towards a growing sense that it was possible for the two sides to negotiate and agree upon some kind of easing of the war, or at least upon rules of combat, as was demonstrated by the remarkable agreement between Diviš of Přehořov and the city of Brno on conducting a chivalrous war (no. 2).

These conclusions generally correspond with what we know about truce agreements from Hussite Bohemia. However, on closer inspection, when we compare the surviving South Moravian truces with those from Bohemia, we find at least one major difference, which is the level of parity between the parties that is immediately evident in the Moravian agreements. Above all, these agreements do not include any which had to be "bought" by the Catholic party for a large sum, as happened in Bohemia and especially in Silesia, Lusatia and the neighbouring German lands. The South Moravian truces also did not stipulate financial sanctions for violating a truce, and thus there was no difference in the amount of the contractual penalty for the two parties, which in Bohemia was sometimes higher for the Catholics. Nor do we come across religious concessions made by one party to the other, which were fairly frequent in Bohemia but also, for example, in Silesia and always favoured the Hussites (the Catholics had to undertake to respect the

four Prague Articles on their estates; with some Silesian princes, the truce agreement even contained the requirement that they convert to the chalice).

At first glance, the consistent parity between the parties in the South Moravian truces from the period 1427–1433 appears to undermine the image of a Hussite hegemony in Moravia which was presented by Josef Válka in his Hussite studies and has gained widespread acceptance. However, it should be noted that the surviving truces apply mainly to South Moravia, particularly the area around Brno. There was a certain balance of power within this region, with the Catholic party clearly predominating in the narrower Brno area and the Hussites in the outlying areas, and this balance appears to have affected the negotiation of truces. This parity in strength was not in evidence in other Moravian regions. The towns of Olomouc, Litovel and (aside from one brief Hussite episode) Šternberk were all surrounded by Hussite fortresses, thus representing "islands" in a Hussite sea, as the middle, north-west and north-east of the country were mainly Hussite from 1427 onwards. Similarly, Jihlava was cut off from the west by the Taborite area of Pelhřimov, from the north by the estates of the Hussite aristocrats, and from the east by the Taborite garrisons in Třebíč and Měřín, and it was only in the south that it had more significant Catholic neighbours, with whom Jihlava had less than ideal relations. The East Moravian Catholic bastion of Uherské Hradiště was in a similar position. Therefore, it is justified to speak of the "hegemony of the Hussites" across most of Moravia in the period 1427–1434, and we can assume that this was the reason why truces were concluded less often there.

The geographical aspect is analysed in detail in a topographical and prosopographical excursus (chapter 4) in which the author attempts to ascertain what the truce agreements reveal about the Moravian aristocrats' affiliation to the Catholic and Hussite parties, and to what extent information from these agreements can be used to reconstruct the strength of the warring factions in (South) Moravia. The conclusion reached is that, although the agreements provide a great deal of valuable information which has not yet been fully exploited, they are not a source upon which it is possible to base more general judgments about the size and composition of the Albertian and Hussite parties in Moravia.

At the end of the book is a series of appendices. As was mentioned above, appendix 1 contains an edition of 24 documents, written mostly in Old Czech and partly in Early New High German (the correspondence between Duke Albert and his captains). Only the documents which are essentially contracts are then itemized in the table in appendix 2. Appendix 3 contains a map which shows the towns and individual residences that appear in the documents on the Catholic (black) and Hussite (red) side. Naturally, the map does not take into account other sources and the fact that the stance of individual people and the affiliation of individual locations to one side or the other were constantly in flux. Appendix 4 contains

photographs of the charters and letters preserved as originals or as copies from the period. Only one illustrative example is given of a copy of a document in the manuscript *Staré paměti brněnské (Old Brno Memories)* by the town scribe Jan Munka of Ivančice from the early 16th century, in which all of the other analyzed documents are preserved.

translated by Graeme Dibble

VĚDECKÁ REDAKCE MASARYKOVY UNIVERZITY

prof. MUDr. Martin Bareš, Ph.D. (předseda)
Ing. Radmila Droběnová, Ph.D.
Mgr. Michaela Hanousková
doc. Mgr. Jana Horáková, Ph.D.
doc. PhDr. Mgr. Tomáš Janík, Ph.D.
doc. JUDr. Josef Kotásek, Ph.D.
Mgr. et Mgr. Oldřich Krpec, Ph.D.
prof. PhDr. Petr Macek, CSc.
PhDr. Alena Mizerová (tajemnice)
doc. Ing. Petr Pirožek, Ph.D.
doc. RNDr. Lubomír Popelínský, Ph.D.
Mgr. David Povolný
Mgr. Kateřina Sedláčková, Ph.D.
prof. RNDr. David Trunec, CSc.
prof. MUDr. Anna Vašků, CSc.
Mgr. Iva Zlatušková (místopředsedkyně)
doc. Mgr. Martin Zvonař, Ph.D.

EDIČNÍ RADA FILOZOFICKÉ FAKULTY MASARYKOVY UNIVERZITY

doc. Mgr. Lukáš Fasora, Ph.D.
prof. PhDr. Jiří Hanuš, Ph.D.
doc. Mgr. Jana Horáková, Ph.D.
(předsedkyně)
doc. PhDr. Jana Chamonikolasová, Ph.D.
prof. Mgr. Libor Jan, Ph.D.
prof. PhDr. Jiří Kroupa, CSc.
prof. PhDr. Petr Kyloušek, CSc.
prof. Mgr. Jiří Macháček, Ph.D.
doc. Mgr. Katarina Petrovićová, Ph.D.
(tajemnice)
prof. PhDr. Ivo Pospíšil, DrSc.
prof. PhDr. BcA. Jiří Raclavský, Ph.D.

Pravé, věrné a křesťanské příměřie...
Dohody o příměří mezi husity a stranou markraběte Albrechta na jižní Moravě

Petr Elbel

Vydala MASARYKOVA UNIVERZITA roku 2016
v edici **Spisy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity** / číslo 452

Odpovědná redaktorka / doc. Mgr. Jana Horáková, Ph.D.
Výkonná redaktorka / doc. Mgr. Katarina Petrovićová, Ph.D.
Překlad anglického resumé / Graeme Dibble
Příprava mapy v příloze / Jaroslav Synek
Grafická koncepce edice a návrh obálky / Pavel Křepela
Sazba / Dan Šlosar

Vydání první / 2016
Náklad / 200 výtisků
Tisk a knihařské zpracování / Litera Brno, Tábor 43a, 612 00 Brno

ISBN 978-80-210-8369-1
ISSN 1211-3034
DOI: 10.5817/CZ.MUNI.M210-8369-2016

#**452**